

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Lem_Stanislaw-Mir na Zemi.PDB

PDB Name: Mír na Zemi

Creator ID: REAd

PDB Type: TEXt

Version: 0

Unique ID Seed: 0

Creation Date: 3.10.2001

Modification Date: 3.10.2001

Last Backup Date: 1.1.1970

Modification Number: 0

STANISŁAW LEM

MÍR NA ZEMI

I/ ROZDVOJENÍ

Nevím, co dělat. Kdybych aspoň mohl říct "jsem na tom špatně", nebylo by to nejhorší. Jenže já nemůžu říct ani "jsme na tom špatně", protože o vlastní osobě můžu mluvit jen částečně, ačkoli jsme pořád Ijon Tichý. Odedávna mám ve zvyku mluvit při holení nahlas, ale teď jsem toho musel nechat, protože mě levé oko rušilo zlomyslným pomrkáváním. Dokud jsem seděl v LEM, neuvědomoval jsem si, co se stalo těsně před startem. Ten LEM neměl nic společného s americkou trojnožkou, kterou NASA poslala Armstronga a Aldrina pro pár měsíčních šutrů. Jmenoval se stejně jako já, aby se tím zakamuflovalo moje tajné posláni. Čert aby ho vzal! Po návratu z hvězkokupy Telete jsem nejmíň rok nechtěl letět vůbec nikam. Tohleto jsem vzal výhradně z ohledu na blaho lidstva. Věděl jsem, že se můžu nevrátit. Doktor Lopez vypočítal, že mám šanci jedna ku dvaceti celým a osmi desetinám. Ale to mě nezadrželo. Rád riskuju. Musíme tam všichni. Buď se vrátím, nebo nevrátím, řekl jsem si. Nenapadlo mě, že se můžu vrátit, i když se nevrátím, neboť se vrátíme my. Na vysvětlenou musím prozradit pár věcí nejvyššího stupně utajení, ale to je mi fuk. Tedy částečně. Psát přece musím taky jen částečně, se značným úsilím. Ťukám do psacího stroje pravou rukou. Levou jsem si musel přivázat k opěradlu židle, protože byla proti tomu. Rvala mi papír ze stroje, nenechala se uchlácholit žádnými argumenty, a když jsem jí v tom bránil, udělala mi pod okem monokl. To je důsledek rozdvojení. Každý má v hlavě dvě mozkové polokoule čili

hemisféry spojené trámcem. Latinsky corpus callosum. Dvě stě miliónů bílých nervových vláken spojuje mozek, aby mohl myslet, jenomže můj už ne. Fik, a bylo po všem. Vlastně nebylo ani žádné fik, byl jenom ten polygon, kde měsíční roboti zkoušeli novou zbraň. Nachomýtl jsem se tam úplně náhodou. Úkol už jsem provedl, přelstil jsem ty studené stvůry a už jsem se vracel k LEM, ale najednou se mi chtělo čurat. Na Měsíci žádné záchody nejsou. Ve vzduchoprázdnu by ostatně nebyly k ničemu. Člověk si s sebou musí ve skafandru nosit pytlík, jako to dělali Armstrong a Aldrin. A tak si to člověk může vyřídít kdekoli a kdykoli, jenže já jsem se žinýroval. Jsem slušně vychovaný člověk, vlastně spíš jsem byl. Na slunci uprostřed Mare Serenitatis mi to připadalo trapné. Kousek dál čněl osamělý veliký balvan, a tak jsem namířil do jeho stínu. Jak jsem mohl tušit, že tam už působí to ultrazvukové pole? Jakmile jsem začal, ucítil jsem v hlavě nepatrné cvaknutí. Jako by mi něco ruplo ne přímo v krku, což se stává, ale trochu výš. Uprostřed lebky. To právě byla dálková integrální callotomie. Nebolelo to. Měl jsem takový nějaký divný pocit, ale ten se hned rozplynul a já šel k LEM. Měl jsem pocit, že všechno je nějaké jiné, i já, to je fakt, ale připisoval jsem to rozrušení, které bylo po tolika zážitcích pochopitelné. Pravou ruku ovládá levá mozková polokoule. Proto jsem řekl, že tohleto píšu jen částečně. Pravá polokoule má něco proti tomu, když mi v tom brání. Je to hrozně složité. Nemůžu říct, že já - to je jen moje levá polokoule. Musím hledat kompromis s tou druhou, nemůžu přece věčně sedět s uvázanou rukou. Pokoušel jsem se ji oblomit různými způsoby, ale marně. Je zkrátka nemožná. Agresivní, vulgární a arogantní. Ještě štěstí, že nedokáže přečíst všechno. Přečte jen některá slova, nejlíp podstatná jména. Je to tak vždycky, vím to, protože už jsem o tom přelouskal spoustu knih. Slovesům ani přídavným jménům správně nerozumí, a protože se dívá nato, co tady teď píšu, musím se vyjadřovat tak, abych ji nenaštval. Nevím, jestli se mi to podaří. Nikdo ostatně neví, proč je celé slušné vychování umístěno v levé polokouli.

Na Měsíci jsme přistál také částečně, ale v docela jiném smyslu, protože to bylo ještě před tou nehodou, a tak jsem dosud nebyl rozdvojený. Měl jsem obíhat kolem Měsíce na stacionární oběžné dráze a průzkum měl provést můj telemat. Byl mi dokonce dost podobný, přestože byl z umělé hmoty a měl čidla. Já seděl v LEM 1, a na Měsíci přistál LEM 2 s telematem. Ti vojenští roboti mají na lidi hrozně spadeno. V každém člověku větrí protivníka. Tak mi to aspoň bylo řečeno. Jenže LEM 2 se bohužel porouchal, a proto jsem se rozhodl přistát osobně, abych se podíval, co mu je, protože spojení bylo částečně přerušeno. Seděl jsem v LEM 1 a necítil jsem už LEM 2, ale cítil jsem, jak mě bolí břicho, které mě vlastně nebolelo přímo, nýbrž prostřednictvím rádia, protože jak se po přistání ukázalo, rozbili LEM schránku, vytáhli z něj telemata a pustili se mu do břicha. Nemohl jsem ten kabel vypnout na oběžné dráze, protože kdybych ho vypnul, přestalo by mě sice bolet břicho, ale ztratil bych i poslední spojení se svým telematem, nevěděl bych, kde ho hledat. Mare Serenitatis, kde jsem padl do léčky, je skoro stejné jako Sahara. Kromě toho jsem si popletl kabely, i když byl každý jiné barvy, ale byla jich hrozná spousta, někam jsem zašantročil pokyny pro havarijní obsluhu a jejich hledání mě při tom bolení břicha tak rozzuřilo, že místo abych volal Zemi, rozhodl jsem se přistát, přestože mě varovali, abych to v žádném případě nedělal, jinak že už se z toho nevyhrabu. Jenže já tak hned něco nevzdám, to neodpovídá mé povaze. A pak i když je LEM jenom mašina vycpaná elektronikou, nechtěl jsem ho nechat na pospas robotům.

Koukám, že čím víc toho vysvětluju, tím je to zamotanější. Asi bych měl začít od začátku. Jenže já vlastně nevím, jaký byl ten začátek, protože jsem si ho musel zapamatovat převážně pravou polovinou mozku, a jelikož k ní mám odříznutý přístup, nevybavuje se mi to. Z toho soudím, že si nepamatuju spoustu věcí, a abych se aspoň něco dověděl, musím dávat levé ruce pravačkou znamení převzatá z řeči hluchoněmých, jenže levá mi nechce vždycky odpovědět. Občas mi palcem ukáže "tůdle", a to je ještě nejslušnější výraz jejího odlišného názoru.

Těžko ode mě chtít nejen abych se gestikulací vyptával jednou ruku druhé, ale abych ji navíc seřezal a zlomil tak její odpor. Nebudu nic balit do servítka, třeba bych nakonec vyt' al facku vlastní končetině, ale malér je v tom, že pravá ruka je silnější než levá. Nohy jsou v tomto ohledu stejné a nejhorší je, že mám na pravém malíku zastaralé kuří oko a levá to ví. Když tenkrát v autobuse došlo k tomu skandálu a já násilím nacpal levou ruku do kapsy, její noha mi naschvál tak dupla na kuří oko, že se mi zajiskřilo před očima. Nevím, jestli to dělá úpadek inteligence vyvolaný mou polovičatostí, ale vidím, že píšu nějaké blbosti. Noha levé ruky je prostě levá noha. Jsou chvíle, kdy se moje nešťastné tělo rozpadá na dva

nepřátelské tábory.

Musel jsem psaní přerušit, protože jsem se pokoušel se kopnout. Levá noha se pokoušela kopnout do pravého chodidla, nechtěl jsem tedy kopnout sám sebe, ne já, tedy ne úplně já, jenže mluvnické prostě není pro takové situace uzpůsobená. Už jsem si skoro začal zouvat boty, ale radši jsem toho nechal. Člověk by ani v takové šlamastyce ze sebe neměl dělat šaška. Přece si nezpřerážím hnáty, abych se dověděl, jak to bylo s tou instrukcí a s těmi kabely! Kdysi jsem se sice rval sám se sebou, ale to byly jiné okolnosti. Jednou jsem se rval já dřívější se sebou pozdějším v časové smyčce, a podruhé to bylo po otravě benignátory. Rval jsem se, to ano, ale zůstával jsem nedělitelný, a každý, kdo chce, se může do takové situace vcítit. Copak se ve středověku lidé sami nemrskali, když konali pokání? Jenže teď se do mě nikdo necítí. Není to možné. Nemůžu ani říct, že jsou mě dva, protože ani to není pravda z rozumového hlediska. Jsou mě dva, čili částečně jsem jen částečně, ne v každé situaci. Jestli se chcete dovědět, co mě potkalo, musíte bez řeči a protestů přečíst všechno, co tady píšu, i když něčem nerozumíte. Postupem času se vám sem tam něco vyjasní. Úplně ne, to je jisté, protože úplně by to šlo jen pomocí callotomie, stejně jako se nedá vysvětlit, co znamená být vydrou nebo želvou. Kdyby se někdo, lhostejno jak, stal želvou nebo tou vydrou, stejně o tom nebude moct podat žádné informace, protože zvířata nemluví ani nepišou. Obyčejní lidé, ke kterým jsem patřil velkou část svého života, nechápou, jak je možné, abych chlapík s rozseknutým mozkem byl nadále sebou, a zdá se, že je, když o sobě říká JÁ, a ne MY, chodí docela normálně, mluví rozumě, když jí, taky se nedá poznat, že pravá polokoule neví, co dělá levá (v mém případě až na krupkovou polévku), ostatně jsou tací, co tvrdí, že callotomie už musela být u zrodu Písma svatého, když je v něm psáno, že nemusí vědět levice, co činí pravice, jenže já to považuju za náboženskou metaforu. Jeden chlap mě dva měsíce pronásledoval, aby ze mě vymáčkł pravdu. Navštěvoval mě v nejnevhodnější dobu a týral mě otázkami, kolik mě doopravdy je. Obdobné příručky, které jsem mu dával, aby si to sám přečetl a nastudoval, mu nic nedaly, zrovna jako mně. Půjčoval jsem mu ty knihy jen proto, aby mi dal pokoj. Šel jsem si tenkrát koupit boty bez tkaniček, takové s elastickou gumou nahoře, kterým se dřív říkalo tuším perka, protože když se mé levé části nechtělo jít na procházku, nedokázal jsem boty zašněrovat. Co jsem pravačkou zašněroval, levačka zase rozvázala. Rozhodl jsem se tedy, že si koupím ta perka a ještě tenisky na běhání, ne proto, že by se mi chtělo pěstovat módní jogging, ale abych dal co proto pravé mozkové polokouli, protože tenkrát jsem se s ní ještě nedokázal ani trochu dorozumět a měl jsem jenom čím dál tím větší vztek a čím dál tím víc modřin. Považoval jsme prodavače v obchodě za obyčejného příručího a něco jsem zabručel, abych omluvil své podivné chování, vlastně ani ne moje. Když totiž přede mnou klečel se lžící na boty, chytil jsem ho levačkou za nos. Chci říct, že ona ho chytila a já jsem se snažil omluvit, respektive svalit to na ni. Myslel jsem, že i když mě třeba bude považovat za blázna (jak by prodavač v obchodě s botami mohl něco vědět o callotomii?), může mi to být jedno, protože mi nakonec ta perka prodal. Blázen taky nemusí chodit bos. Ale byl to bohužel student filozofie, který byl v tom obchodě na brigádě, a strašně ho to sebralo.

"Prokristapána, pane Tichý!" křičel potom v mém bytě. "Logika přece říká, že buď jste jeden, nebo je vás víc! Jestliže si vaše pravá ruka natahuje kalhoty a levá jí v tom brání, tak to znamená, že za každou z nich stojí určitá polovina mozku, který si něco myslí nebo aspoň chce, nemá-li chuť na to, nač má chuť druhá polovina. Kdyby tomu tak nebylo, hádaly by se spolu i odříznuté ruce a nohy, jenže ta to, jak známo nedělají!"

Dal jsem mu tenkrát Gazzanigu. Nejlepší monografie o prořátém mozku následcích této operace je kniha profesora Gazzanigy Bisected Brain, vydaná již v roce 1970 v Apleton Century Grofts a Educational Division in Medith Corporation, ať mi mozek zase sroste, jestli nemluvím pravdu, že jsem si nevymyslel ani toho Michaela Gazzanigu, ani jeho tatínka, (kterému svou monografii věnoval), ten se jmenoval Dante Achilles Gazzaniga a také byl doktorem (M.D.). Kdo nevěří, ať běží hned do nejbližšího lékařského knihkupectví a mně ať dá svatý pokoj.

Ten chlápek, který mě pronásledoval, aby ze mě vymáčkł, jaké to je, žít v rozdvojení, se ode mě nic nedověděl, dosáhl jen toho, že přivedl obě mé polokoule k shodné zuřivosti, já ho oběma rukama popadl za krk a vyrazil s ním dveře. K takovým chvilkovým harmoniím v mé rozdvojené bytosti občas docházelo, ale nic z toho dál nevím.

Ten mladý filozof mi potom uprostřed noci telefonoval, protože si myslel, že když mě vytrhne ze spánku, prozradím mu své nadpřirozené tajemství. Prosil mě, abych si přikládal sluchátko hned k levému, hned k pravému uchu, a vůbec nedbal na šťavnaté charakteristiky, kterými jsem ho častoval.

Tvrdohlavě trval na tom, že nejsou idiotské jeho otázky, nýbrž stav, v jakém se nacházím, neboť odporuje celé antropologické, existenciální a ještě nějaké filozofii člověka jakožto rozumné bytosti, která si je vlastního rozumu vědoma. Ten student filozofie zřejmě složit zkoušky teprve nedávno, protože ze sebe sypal Hegela, Descartese (myslím, tedy jsem, a nikoli myslíme, tedy jsme), napadal mě Husserlem a vypomáhal si Heideggerem, aby dokázal, že to, co se mnou je, vůbec být nemůže, protože to odporuje všem interpretacím duševního života, za které přece nevďčíme nějakým hejskům, ale nejgeniálnějším myslitelům v dějinách, kteří se pěkných pár tisíc let - počínaje Řeky - zabývali introspektivním výzkumem jáství, a potom si přijde nějaký chlápek s prot'atým vazníkem velkého mozku, navenek zdravý jako rybička, jenže jeho pravá ruka neví, co dělá levá, a nohy jakbysmet, a přitom jedni experti tvrdí, že vědomí má jenom na levé straně, protože pravá je jen bezduchý automat, a jiní experti zas, že má vědomí dvě, ale to pravé je němé, protože Brocovo centrum se nachází v levém spánkovém laloku, a ještě jiní experti tvrdí, že má dvě částečně rozdělená já, a to už je vrchol všeho. Jestliže se nedá částečně vyskočit z vlaku, křičel na mě, ani částečně umřít, znamená to, že se nedá ani částečně myslet! Potom už jsem ho nevyhazoval z bytu, protože mi ho bylo líto. Ze zoufalství se mě snažil podplatit. Říkal tomu přátelská pozornost. Osm set čtyřicet dolarů, přísahal, že jsou to všechny jeho úspory na prázdniny s děvčetem, ale byl ochotný se vzdát jak těch prázdnin, tak té holky, jen abych mu proboha řekl, KDO myslí, když myslí moje pravá polokoule, a JÁ nevím, CO si ona myslí, ale když jsem ho posílal za profesorem Ecclesem (ten se totiž domnívá, že prvá vůbec nemyslí, a je stoupencem teorie vědomí na levé straně), vyjadřoval se o Ecclesovi dost nezdvořile. Věděl už totiž, že jsem pomaloučku naučil pravou polovinu řeči hluchoněmých, a tak chtěl, abych šel za Ecclesem sám a vysvětlil mu, že se mýlí. Místo aby večer chodil na přednášky, četl lékařské časopisy, věděl už, že nervové cesty jdou křížem, a hledal v nejtlustších učebnicích odpověď na otázku, pro jakého d'asa došlo k tomu zkrřížení, proč pravý mozek ovládá levou polovinu těla a obráceně, jenže o tomhle nebylo samozřejmě nikde ani slůvko. Buď nám to pomáhá být člověkem, usuzoval, nebo nám to vadí. Studoval psychoanalytické autory a našel jednoho, který se domníval, že v levé polokouli tkví vědomí, kdežto v pravé nevědomí, jenže tohleto se mi podařilo mu vytlout z hlavy. Byl jsem pochopitelně sečtější než on. Protože jsem se nechtěl prát ani sám se sebou, ani s chlapíkem, který prahl po vědění, odjel jsem, vlastně spíš jsem před ním utekl do New Yorku a dostal jsem se z deště pod okap.

Pronajal jsem si garsoniériu na Manhattanu a jezdil jsem metrem nebo autobusem do veřejné knihovny číst Yozatitze, Wenera, Tuckera, Woodse, Shapira, Riklana, Schwartz, Szwarc, Shwartz, Sai-Mai-Halasše. Rossiho, Lishmana, Kenyona, Harveye, Fischera, Cohena, Brumbacka a asi třicet všelijakých Rappaportů, a skoro pokaždé docházelo cestou k drastickým scénám, protože jsem všechny hezké ženské, zejména blondýnky, štípal do zadku. Dělal to přirozeně moje levá ruka, a to ne vždycky v tlačnici, ale rád bych věděl, jak něco takového omluvit několika slovy! Nejhorší nebylo to, že jsem párkrát dostal přes hubu, ale to, že většina dotyčných dam mi to vůbec neměla za zlé! Považovaly to za úvod k menšímu flirtu, jenže flirt byl to poslední, po čem jsem tenkrát toužil. Jestli to správně odhaduju, fackovaly mě aktivistky women's liberation, ale stávalo se to zřídka, protože mezi těmi je hezkých ženských jako šafránu.

Když jsem viděl, že sám se z té příšerné situace nevymotám, spojil jsem se nakonec s významnými autoritami. Ti vědci se mnou zabývali, to ano. Byl jsem prohlédnut a zrentgenován, tachystoskopován, drážděn elektrickým proudem, omotán čtyřmi sty elektrodami, uvázán ve zvláštním křesle, přesvědčen, abych celé hodiny úzkým průzorem pozoroval jablka, psy, vidličky, hřebeny, starce, stoly, myši, houby, doutníky, sklenice, nahé ženy, nemluvnata a pár tisíc jiných věcí, které mi promítali na plátno, načež mi řekli, co už jsem předtím dobře věděl sám, že když mi tímto přístrojem ukazují kulečnickovou kouli tak, aby ji viděla jen moje levá polokoule, pak pravá ruka, vstrčená do pytle s různými předměty, nedokáže vytáhnout takovou kouli z toho pytle, a obráceně, neboť neví levice, co činí pravice. Tenkrát mě prohlásili za banální případ a ztratili o mě zájem, protože jsem se ani slůvkem nezminil o tom, že učím svou němou polovičku řeči hluchoněmých. Chtěl jsem se od nich přece dovědět něco o sobě a neměl

jsem zájem na tom, abych je přivzdělával.

Zašel jsem pak za profesorem S. Turteltaubem, který byl se všemi tamtěmi kapacitami na kordy, ale místo aby mě poučil o mém stavu, stěžoval si mi, co je to za bandu podvodníků, čemuž jsem naslouchal zprvu s napětím v domněnce, že jim nadává z důvodů teoreticko-empirických. Turteltaub jim však spílal proto, že mu zakousli jeden jeho návrh. Když jsem byl naposled u pánů Globuse a Savodnicka či možná jiných odborníků, protože už jsem si je začal trochu plést, vždyť jich byla taková spousta, a když jsem jim řekl, že chodím k Turteltaubovi, nejdřív se poněkud urazili a potom mi řekli, že ho z etických důvodů vyloučili ze svého vědeckého středu. Turteltaub totiž navrhoval, aby se vrahům odsouzeným k doživotí nebo na smrt nabídl výměnou trest podrobení se callotomii. Vysvětloval, že když se callotomizují z lékařských důvodů výhradně epileptici, není známo, zda následky přerušení trámce budou u zdravých lidí stejné, že by každý, například i on, kdyby třeba zabil svou tchyni a měl za to zemřít na elektrickém křesle, byl radši, kdyby mu místo toho proťali corpus callosum, ale penzionovaný soudce Nejvyššího soudu Klösenfänger tenkrát prohlásil, že bez ohledu na etické zřetele by bylo lepší návrh zamítnout, protože kdyby se ukázalo, že při vraždě tchyně jednala úkladně a chladnokrevně pouze Turteltaubova levá polokoule, zatímco pravá nic nevěděla, ba dokonce protestovala, avšak podrobila se polokouli dominující, a po vnitřním duševně mozkovém boji by bylo došlo k vraždě, vznikl by příšerný precedens, neboť by po skončení soudního řízení bylo záhodno jednu polokouli zavřít, kdežto druhou osvobodit. Výsledkem by bylo, že vrah by byl odsouzen k smrti pouze z padesáti procent.

Když Turteltaub za nic na světě nemohl dosáhnout toho, o čem snil, z nouze operoval opice, což bylo daleko nákladnější než operovat vrahy, a subvence mu pořád snižovali, takže si zoufal, že skončí u krys a morčat, přestože to přece není totéž. Členky Spolku pro ochranu zvířat a Spolku pro boj proti vivisekci mu pravidelně vytloukaly okna a dokonce mu zapálily auto. Pojišťovna mu to odmítala zaplatit, tvrdila, že nemá důkaz, že si to auto nezapálil sám, protože by tím sfoukl dvě věci najednou, dosáhl by soudního stíhání ochránců zvířat a materiálního zisku, protože auto bylo staré. Tak mě s tím otravoval, že když jsem chtěl, aby už přestal, zmínil jsem se mu o gestikulační řeči, již jsem pravou rukou učil levačku. Ale raději jsem to říkat neměl. Okamžitě zatelefonoval Globusovi nebo možná Maxwellovi, aby ohlásil demonstrování případu v neurologické společnosti. Počítal, že je tímhle tím všechny omráčí. Když jsem viděl, co se chystá, bez rozloučení jsem od Turteltauba utekl a jel přímo do svého hotelu, jenomže tamti už na mě čekali v hale. Když jsem viděl jejich rozpálené tváře a oči žhnoucí nezdravou badatelskou zvědavostí, řekl jsem jim, že s nimi samozřejmě hned pojedou na kliniku, jen se skočím do pokoje převléknout, a když na mě dole čekali, utekl jsem z jedenáctého patra po hasičském žebříku, chytil taxík a odjel na letiště. Bylo mi úplně jedno, kam poletím, hlavně abych byl od těch vědců co nejdál, a protože první spoj letěl do San Diega, doletěl jsem tam a ještě než jsem stačil rozbalit kufr, zatelefonoval jsem z malého ošklivého hotýlku, který byl vlastně špeluňkou všelijakých podezřelých individuí, Tarantogovi o pomoc.

Tarantoga byl našťastí doma. V bídě poznáš přítele. Přiletěl v noci do San Diega, a když jsem mu všechno vyprávěl pokud možno stručně a přesně, slíbil mi, že se o mě postará jako dobrá duše, a ne jako vědec. Na jeho radu jsem se přestěhoval do jiného hotelu a nechával si růst vousy, kdežto on zatím hledal takového znalce, který si Hippokratovy přísahy cení víc než zajímavého, slávu zaručujícího případu. Třetí den mezi námi došlo k rozepři, protože přišel, aby mě potěšil dobrými konkrétními zprávami, kdežto já mu projevil vděčnost jen částečně. Rozčílila ho moje levostranná mimika, protože jsem na něho levým okem pořád mrkal. Vysvětloval jsem mu sice, že to nedělám já, že to dělá jen pravá polokoule mého mozku, kterou neovládám, ale on se nechal uchláholit jen na chvíli a pak mi znovu vyčetl, že všechno není tak, jak by mělo být. I když prý mě jsou v mém jediném těle dva, pak z těch ironických a sarkastických úšklebků, kterými ho z poloviny častuju, je jasné vidět, že alergický už jsem na něho musel být předtím aspoň částečně, a to se teď projevilo jako černý nevědek, jenže on se domnívá, že lidé jsou buď přáteli stoprocentními, nebo jimi nejsou vůbec. Padesátiprocentní přátelství prý nevyhovuje jeho vkusu. Nakonec se mi ho přece jen podařilo trochu uklidnit, a když odešel, koupil jsem si pásku přes oko.

Odborníka pro mě našel až v Austrálii, a tak jsem spolu odletěli do Melbourne. Byl to profesor Joshua McIntyre, který tam přednášel neurofyzilogii a jehož otec byl blízkým přítelem Tarantogova otce a

dokonce nějakým vzdáleným příbuzným. McIntyre budil důvěru už svým vzezřením. Byl vysoký, měl šedivého ježka, byl neobyčejně klidný, věcný, a jak mě Tarantoga ujistil, i lidský. Nepřicházelo tedy v úvahu, že by mě chtěl využít nebo sčuchnout se s Američany, kteří se stavěli na hlavu, aby mi přišli na stopu. Podrobil mě tříhodinové prohlídce, postavil na stůl láhev whisky, nalil mně i sobě, a když nálada v důsledku toho nabyla společenského rázu, přehodil si nohu přes nohu, zamyslel se, soustředil a řekl: "Pane Tichý, budu k vám mluvit v jednotném čísle, protože je to pohodlnější. Zjistil jsem mimo veškerou pochybnost, že vám prot'ali trámec velkého mozku od comissura anterior až po posterior, přestože nemáte na lebce vůbec žádnou potrepanační jizvu..."

"Vždyť už jsem vám říkal, pane profesore," přerušil jsem ho, "že k tomu nedošlo žádnou trepanací, nýbrž působením nové zbraně. Má to být zbraň budoucnosti, který by nikoho nezabíjela, jen by celé útočící armádě provedla totální dálkově řízenou cerebellotomii. S odříznutým malým mozkem by se každý voják okamžitě svalil na zem, protože by ho to ochromilo. To mi řekli na tom středisku, jehož název vám nemůžu prozradit. Zcela náhodně jsem se postavil bokem, nebo jak bych to řekl, k tomu ultrazvukovému poli sagitálně, jak říkají lékaři. Není to ostatně zcela jisté, víte, ti roboti pracují skrytě a působení ultrazvuků není jasné..."

"To není důležité," řekl profesor a díval se na mě laskavými moudrými očima z zlatými obroučkami. "Mimolékařské okolnosti nás teď zajímat nebudou. Pokud jde o množství rozumu v callotomizovaném člověku, máme o tom dnes osmnáct teorií. Jelikož každou z nich dokazují určité pokusy, je pochopitelné, že žádná nemůže být ani zcela nesprávná, ani zcela správná. Nejste jeden, nejste dva, a o nějakých zlomcích také nemůže být řeč."

"Tak kolik mě vlastně je?" zeptal jsem se překvapeně.

"Na špatně formulovanou otázku není správná odpověď. Představte si dvojčata, která od narození nedělají nic jiného, než řezou dřevo dvouruční pilou. Pracují v souhře, protože jinak by řezat nemohla, a kdybychom jim pilu vzali, podobala by se vám ve vašem nynějším stavu."

"Ala každé z těch dvojčat má přece jen jedno vědomí, ať řeže, nebo ne," řekl jsem zklamaně. "Pane profesore, vaši američtí kolegové mě častovali spoustou takovýchhle historek. I touhletou o dvojčatech s pilou."

"Pochopitelně," pravil McIntyre a mrkl na mě levým okem, až mě napadlo, že má možná taky něco prot'atého. "Moji američtí kolegové jsou úplní analfabeti a tohleto srovnání je pro kočku. Schválně jsem vám citoval to o těch dvojčatech, což vymyslel jeden Američan. Protože to svádí na scesti. Kdybychom práci mozku vyjádřili graficky, vypadala by u vás jako velké písmeno Y, protože nadále máte jednotný mozkový stonek a střední mozek. A to je násada ypsilonu, naproti tomu hemisféry jsou rozděleny jako rameny tohoto písmene. Rozumíte mi? Intuitivně lze snadno..."

Profesor se odmlčel a vyjekl, protože jsem ho silně kopl do česky.

"To jsem nebyl já, to moje levá noha, promiňte!" zvolal jsem honem. "Já opravdu nechtěl..."

McIntyre se shovívavě usmál (ale v jeho úsměvu bylo něco nuceného jako ve tváři psychiatra, který předstírá, že blázen, který ho kousl, je normální sympatický chlapík). Vstal, aby se i se židlí přemístil na bezpečnou vzdálenost ode mne.

"Pravá polokoule bývá značně agresivnější než levá, to je fakt," řekl a opatrně se dotkl kolena. "Ale mohli byste nechat nohy spojené a ruce taky, víte? To nám usnadní rozhovor."

"Už jsem to zkoušel, ale brzy mě začnou brnět. A kromě toho mi ten ypsilon nic nevysvětluje, když dovolíte. Kde v něm začíná vědomí, před rozdělením, přímo v rozdělení, ještě výš, nebo kde?"

"To nelze přesně zjistit," řekl profesor, nadále pohyboval nakopnutou nohou a pečlivě si ji masíroval.

"Mozek, drahý pane Tichý, se skládá z velkého množství hierarchicky uspořádaných struktur, které se u normálního člověka mohou různým způsobem spojovat k provádění různých úkolů. U vás jsou nejvyšší struktury trvale rozpojeny, a proto nemohou navzájem komunikovat."

"O těch strukturách jsem už slyšel stokrát, když dovolíte. Nechci být nezdvořilý, pane profesore, alespoň vás můžu ujistit, že moje levá polokoule, tak která k vám teď mluví, nechce být nezdvořilá, ale já pořád nic nevím. Pohybuju se přece normálně, jím, chodím, čtu, spím, jen musím hlídat levou ruku a nohu, protože se občas bez výstrahy začnou chovat skandálně. Chci se dovědět, KDO ty vylomeniny provádí. A jestliže můj mozek, tak proč o tom JÁ nic nevím?"

"Protože hemisféra, která to provádí, je němá, pane tichý. Centrum řeči se nachází v levé, v la..."

Na zemi mezi námi ležely svitky kabelů od různých přístrojů, kterými mě McIntyre předtím vyšetřoval. Povšiml jsem si, že si moje levá noha začíná s těmi kabely nějak pohrávat. Jeden z nich, tlustý, s lesklou černou izolací, si obtočila kolem kotníku, ale nepřipisoval jsem tomu větší význam. Jenže noha sebou najednou vši silou prudce cukla nazpátek a trhla za onen kabel, který, jak se ukázalo, byl obtočený kolem nohy židle, na níž seděl profesor. Křeslo se postavilo na zadní a profesor žuchl na linoleum. Ihned se však ukázalo, že je to zkušený lékař a skvěle se ovládající vědec protože když vstával, říkal téměř vyrovnaným hlasem:

"To nic, z toho si nic nedělejte. Pravá hemisféra řídí stereognosii, a proto je v činnosti tohoto druhu obratnější. Znovu vás však prosím, drahý pane, abyste se posadil dál od stolu, od kabelů a vůbec od všeho. To nám ulehčí rozhovor a stanovení správné terapie."

"Já bych jen rád věděl, kde je moje vědomí," odpověděl jsem a odvinoval jsem kabel z nohy, což nebylo snadné, protože se silně tiskla k linoleu. "Vypadá to přece, jak když jsem vám tu židli podtrhl já, jenže já to vůbec neměl v úmyslu! KDO to tedy udělal?"

"Vaše levá dolní končetina řízená levou hemisférou." Profesor si narovnal brýle, odstrčil židli ještě o kus dál, ale po krátkém zaváhání se neposadil, nýbrž postavil za židli a opřel se rukama o její opěradlo. Nevím, kterou polokoulí jsem si pomyslel, že už možná dostal chuť na protiútok.

"Takhle bychom si mohli povídat až do soudního dne," prohlásil jsem a cítil, že se celá levá strana mého těla napjala. Zneklidněn jsem si propletl nohy a ruce. McIntyre mě pozorně sledoval a pokračoval milým hlasem:

"Levá hemisféra dominuje díky centru řeči. Když teď s vámi mluvím, mluvím vlastně s ní kdežto pravá to může jenom poslouchat. Její znalost řeči je značně omezená."

"Možná u jiných lidí, ale ne u mě," odpověděl jsem a pro jistotu jsem pravou rukou uchopil levé zápěstí.

"Je fakticky němá, ale už jsem vám řekl, že jsem ji naučil řeči hluchoněmých. Dalo mi to hroznou práci."

"Ale neříkejte!"

V profesorových očích jsem spatřil záblesk, který jsem viděl už u jeho amerických kolegů, a začal jsem litovat své upřímnosti, jenže na to už bylo pozdě.

"Ale vždyť neovládá slovesa! To je prokázáno..."

"To nevádí. Slovesa nejsou nezbytná."

"Prosím. Tak se jí teď hned zeptejte, chci říct sebe, tedy chci říct jí, co soudí o našem rozhovoru."

Dokážete to?"

Chtě nechtě jsem vzal pravou ruku do levé, nejdřív jsem ji párkrát pohladil, abych ji uchlácholil, protože jsem věděl, že je záhodno takhle začít, načež jsem začal kreslit příslušné znaky a dotýkat se levé dlaně. Za chvíli se její prsty začaly hýbat. Hodnou chvíli jsem se na ně díval a pak jsem ve snaze skrýt vztek položil levou ruku na koleno, přestože se vzpírala. Pochopitelně že mě hned pořádně štípala do stehna. To jsem sice mohl čekat, ale nechtěl jsem před profesorem hrát divadlo a zápasit sám se sebou.

"No, no, tak co vám řekla?" zeptal se profesor a neopatrně se vyklonil zpoza židle.

"Nic důležitého."

"Ale vždyť jsem dobře viděl, že vám dávala nějaká znamení! Byla snad nekoordinovaná?"

"Ale ne, byla docela dobře koordinovaná, ale neřekla nic důležitého."

"No tak mluvte, ve vědě je důležité všechno."

"Řekla mi: Ty prdel."

Profesor se ani neusmál, jak ho to překvapilo.

"Vážně? Tak teď se jí zeptejte na mě."

Jak si přejete."

Zase jsem se začal zabývat levou rukou, ukázal jsem prstem na profesora, ale tentokrát jsem ji nemusel ani moc hladit, protože odpověděla okamžitě.

"Tak to?"

"Taky prdel."

"To že řekla?"

"Ano. Se slovesy si sice nevím rady, ale rozumět se jí dá. Jenže já pořád nevím, KDO to vlastně mluví."

Sice posunčinou, ale to je přece jedno. Na vás mluvím ústy, kdežto na ni musím rukama, tak jak to vlastně je? V mé hlavě je JÁ i ON? A když je tam ON, tak proč o něm nic nevím, a vůbec, proč ho ani necítím, proč neprožívám jeho prožitky ani emoce, ani nic, přestože je v MÉ hlavě a představuje část MÉHO mozku? Není přece mimo mě! Kdybych měl nějaké rozdvojené vědomí, kdybych myslel v první osobě množného čísla, to bych ještě mohl pochopit, ale tohleto ne. Kde se tu vzal ten ON? Je to taky Ijon Tichý? A jestliže je, proč se na něho musím obracet oklikou prostřednictvím ruky, a dostávám odpověď taky oklikou, pane profesore? On, nebo snad ona, má-li to být polokoule mého mozku, dokáže i jiné věci. Kdyby aspoň měl nebo měla o kolečko víc. Už mi párkrát způsobila všelijaké skandály." Neviděl jsem, proč bych mu měl dále něco zamlčovat, a tak jsem mu vyprávěl své příhody z autobus a metra. Fascinovaly ho.

"Výhradně blondýnky?"

"Ano. Třeba odbarvené, to nemá význam."

"A jde ještě dál?"

"V autobuse ne."

"A jinde?"

"To nevím, to jsem nezkoušel. Tedy nedával jsem mu možnost, nebo jí, jestli chcete. A když už chcete vědět všechno dopodrobna, musím dodat, že mi to párkrát nafackovalo. Když jsem dostal facku, měl jsem prostě vztek a nevěděl jsem, co mám dělat, protože jsem se vůbec necítil vinen, ale současně mě to pobavilo. Jednou mi však dalo facku děvče, které bylo zřejmě levák, tedy do levé tváře a tenkrát už mě to ani trochu nepobavilo a nerozveselilo. Zamyslel jsem se nad tím a dospěl jsem k závěru, že ten rozdíl dokážu pochopit."

"Ale samozřejmě!" zvolal profesor. "Levý Tichý dostal facku za pravého Tichého, a právě to pravého pobavilo. Naproti tomu když pravý dostal za pravého, nebylo to ani trochu zábavné. Dostal jsem, abych tak řekl, nejen za své nestoudnosti, ale i do své části obličeje."

"No právě. Takže přece jen je v mé nešťastné hlavě nějaká komunikace, jenže spíše emocionální než myšlenková. Prožívám však i emoce, jenže o tom vůbec nic nevím. Kdyby vědomé, tak dobře. Ale jak můžou nebýt? Ty Ecclesovy automatické reflexy jsou úplný nesmysl. Vyhlédnout si v tlačenici hezké děvče, manévrovat tak, aby se člověk k němu dostal blíž, za ně, aniž vím proč, a tak dále - to je přece promyšlená akce, a žádné bezmyšlenkovité reflexy! Promyšlená akce čili akce vědomá. Ale KDO ji promyslel, KDO si to uvědomuje, když ne JÁ?"

"No víte, to se dá nakonec vysvětlit," řekl stále ještě velmi rozrušený profesor. "Světlo svíčky je vidět ve tmě, ale ne na slunci. Pravý mozek možná nějaké to vědomí má, ale slabounké jako svíčka, vědomí levého jakožto dominantního to světélko hasí. To je docela mo..."

Profesor se bleskurychle sehnul, díky čemuž nedostal botou do hlavy. Levá noha si ji zula tak, že nejdřív opřela podpatek o nohu židle a potom se vyhodila do vzduchu tak prudce, že boty o vlasek prolétla kolem profesora a bouchla do zdi jako vystřelená z děla.

"Třeba je to tak, jak říkáte," poznamenal jsem, "ona je hrozná netýkavka."

"Možná že se cítí nějakým nejasným způsobem ohrožena naším rozhovorem, vlastně spíš tím, co z něho nesprávně vyrozuměla?" řekl profesor. "Kdo ví, jestli by nebylo lepší obracet se k ní přímo."

"Tak jak to dělám já?" domyslel jsem si. "To mě zatím nenapadlo. Ale nač vlastně? Co jí chcete oznámit?"

"To bude záviset na tom, jak bude reagovat. Váš případ je unikátní. Dosud se nestalo, že by byl callotomii podroben člověk naprosto zdravý a ještě k tomu nadprůměrně inteligentní."

"Musíme věc postavit jasně," odpověděl jsem a hladil jsem přitom hřbet levé ruky, abych ji uklidnil, protože se začala hýbat, svírala a roztahovala prsty, což mi připadalo podezřelé. "Můj zájem není totožný se zájmem vědy, a to tím méně, čím více jsem unikátní, jak říkáte. Jestli se s NÍ vy nebo někdo jiný začne dohadovat - víte, co mám na mysli - může to pro mě mít neblahé, dokonce moc zlé následky, kdyby se osamostatňovala čím dál tím víc."

"Ale to není možné!" prohlásil profesor energicky, na můj vkus až příliš energicky. Sundal si brýle a utíral si je jelenicí. Jeho oči bez skel neměly ten výraz mírné bezradnosti jako obvykle u lidí, kteří bez brýlí skoro nic nevidí. Podíval se na mě tak bystře, jako kdyby vůbec žádné brýle nepotřeboval, a zase sklopil

oči.

"Jenomže ono se vždycky stane to, co je nemožné," řekl jsem a pečlivě jsem vážil slova. "Celé dějiny lidstva se skládají ze samých nemožných věcí, zrovna jako vědecký pokrok. Jeden mladý filozof mi vysvětloval, že stav, v jaké se nacházím, je nemožný, protože popírá vše, k čemu až dosud filozofie dospěla. Vědomí má být nedělitelné. Takzvaná rozdvojenost vědomí jsou přece vlastně jeho po sobě následující změněné stavy, spojené s poruchami paměti a ztrátou identity. Není to žádný dort!"

"Vidím, že jste přečetl spoustu odborné literatury," poznamenal profesor a nasadil si brýle. Ještě dodal něco, čemu jsem nerozuměl. Chtěl jsem říct, jednotlivá vědomí se podle filozofů nedají krájet na kousky jako dort, ale odmlčel jsem se, protože moje levá ruka strčila prsty do pravé dlaně a začala dělat znamení. To se ještě nikdy nestalo. McIntyre si povšiml, že se dívám na své ruce, a okamžitě pochopil. "Ona něco říká?" zeptal se přitlumeným hlasem, jako se mluví před někým, kdo nás nemá slyšet.

"Ano."

Ohromně mě to překvapilo, ale opakoval jsem, co říkala ruka:

"Ona chce kus dortu."

Nadšení, které se zračilo v profesorově tváři, mě zmrazilo. Posunčinou jsem levačku ujistil, že dostane dort, když klidně počká, a vrátil jsem se k tématu.

"Z vašeho hlediska by bylo vynikající, kdyby se osamostatňovala čím dál tím víc. Nemám jí to za zlé, protože chápu, že by to byla fantastická věc, dva zcela vyvinutí chlapi v jednom tělo, to skýtá možnost spousty objevů, výzkumů a tak dále. Jenomže mně takové zavádění demokracie v mé hlavě nevyhovuje. Chci být čím dál tím míň a ne čím dál tím víc rozdvojený."

"Takže vyjádření nedůvěry? To taky dobře chápu..., " usmíval se přátelsky profesor. "Předem vás ujišťuji, že si všechno, co jsem se o vás dověděl, nechám pro sebe. Jako lékařské tajemství. A kromě toho vám nehodlám navrhnout nějakou konkrétní terapii. Uděláte, co sám uznáte za vhodné. Dobře si to rozmyslete, přirozeně ne tady a ne hned. Zůstanete v Melbourne dlouho?"

"To ještě nevím. Ale rozhodně si vám dovolím zavolat."

Tarantoga, který seděl v čekárně, vyskočil, když mě spatřil.

"Tak co? Profesore? Ijone?"

"Prozatím jsme ještě nedospěli k žádnému rozhodnutí," řekl oficiálně McIntyre. "Pan Tichý si musí vyřešit nějaké pochybnosti. Já jsem mu ovšem kdykoli k dispozici."

Protože plním sliby, řekl jsem taxikáři, aby cestou zastavil u nějaké cukrárny, a šel jsem koupit kus dortu, který jsem musel sníst hned v autě, protože to na mě chtěla, ačkoli jsem neměl nejmenší chuť na něco sladkého. Ale řekl jsem si, že se aspoň nějakou dobu nebudu trápit otázkami, KDO vlastně má chuť na něco sladkého, když nikdo kromě mne nemůže na takové otázky odpovědět, a já odpovědět nedovedu. Měli jsme s Tarantogou pokoje hned vedle sebe, a tak jsem k němu zašel a zhruba mu vylíčil průběh své návštěvy u McIntyry. Ruka mě několikrát přerušila, protože nebyla spokojená. Dort byl totiž slazený umělinou, kterou nesnáším. Přesto jsem ho snědl v domněnání, že to dělám pro ni, ale ukázalo se, že já i ona - já i tamten - já i ten druhý já - a čet ví, kdo s kým - máme stejné gusta. Dá se to pochopit potud, že ruka sama jíst nemohla, a ústa, dásně a jazyk jsme měli společné. Začal mě trápit pocit jako z nějakého pitomého snu, trochu hrůzného a trochu legračního: že s sebou nosím ne-li nemluvně, tedy malé, rozmarné, mazané dítě. Taky jsem si vzpomněl na hypotézu nějakých psychologů, že malé děti nemají jednotné vědomí, protože hlavní nervová vlákna jejich mozkového trámce nejsou ještě dostatečně vyvinuta.

"Je tady pro tebe nějaký dopis." Těmito slovy mě Tarantoga vytrhl ze zamyšlení. Překvapilo mě to, protože ani živá duše nevěděla, kde jsem. Dopis byl odeslán z hlavního města Mexika, letecky, bez adresy odesílatele. V obálce byl nevelký lístek a na něm bylo strojem napsáno: "On je z LA."

Nic víc. Otočil jsem lístek na druhou stranu. Ta byla čistá.

Tarantoga vzal kartičku, podíval se na ní a potom na mě.

"Co to má znamenat? Rozumíš tomu?"

"Ne. Totiž... LA může znamenat Lunar Agency. Poslali mě tam oni."

"Na Měsíc?"

"Ano. Na ten průzkum. Po návratu jsem měl podat hlášení."

"A podal jsi ho?"

"Ano. Napsal jsem, co jsem si zapamatoval. Dal jsem to holiči."

"Holiči?"

"Tak to bylo domluveno. Abych nemusel chodit za nimi. Ale kdo je to ten on? Snad jedině McIntyre. Kromě něho jsem se tu nesetkal s nikým."

"Počkej. Já vůbec ničemu nerozumím. Co bylo v tom hlášení?"

"To nemůžu říct ani vám. Slíbil jsem zachovat tajemství. Ale nebylo tam toho moc. Hodně věcí jsem zapomněl."

"Poté tvé nehodě?"

"Ano. Co to děláte, pane profesore?"

Tarantoga obrátil roztrženou obálku od dopisu naruby. Někdo na ni napsal tužkou tiskacími písmeny:

"Spal to. Ať pravá neztratí levou."

Pořád ještě jsem nic nechápal, ale nějaký smysl to dávalo. Najednou jsem na Tarantogu vyvalil oči.

"Začínám tušit, co to znamená. Ani v obálce, ani na tom lístku nebylo ani jedno podstatné jméno. Všiml jsem si toho."

"A co má být?"

"Ona nejlíp rozumí podstatným jménům. Ten, kdo to poslal, chtěl, aby se já něco dověděl, kdežto ona ne..."

Při těchto slovech jsem se pravou rukou významně dotkl pravého spánku. Tarantoga vstal, prošel se po pokoji, zabubnoval prsty na stůl a řekl:

"Jestli to má znamenat, že McIntyre je..."

"Nic neříkejte."

Vytáhl jsem z kapsy notes a napsal na čistou stránku: "Ona rozumí líp tomu, co slyší, než tomu, co čte. Budeme se v té věci nějakou dobu dorozumívat písemně. Má dojem, že to, co jsem nenapsal pro LA, protože jsem to zapomněl, si ona pamatuje a někdo to ví, nebo se to aspoň domnívá. K němu nezatelefonuju ani nepůjdu, protože je to pravděpodobně právě ten ON. Chtěl se s ní dorozumět tak, jako to dělám já. Asi se jí chtěl začít vyptávat. Odepište mi teď hned, prosím."

Tarantoga si to přečetl, sraštil čelo a už beze slova začal psát natažený přes stůl: "Jestliže je on z LA, nač taková oklika? LA se na tebe mohla obrátit přímo, ne?"

Odepsal jsem mu: "Mezi těmi, na které jsem se obrátil v NY, byl jistě někdo z LA. Od toho se dověděl, že jsem přišel na to, jak se s ní dorozumívat. Protože jsem hned utekl nemohli si to sami vyzkoušet. Syn toho chlapíka, který byl přítelem vašeho tatínka, to s ní měl zkusit, jestliže mluví anonym pravdu. Možná, že by z ní vytáhl všechno, co si ona pamatuje, aniž by vzbudil moje podezření. Vůbec bych nevěděl, co se od ní dozvěděl. A kdyby se naproti tomu obrátili na mě přímo, oficiálně, mohl bych takový výslech odmítnout a oni by se mohli jít klouzat, protože z právního hlediska není ona přece zvláštní bytost a jedině já můžu dát souhlas k tomu, aby s ní někdo mluvil. Užívejte, prosím, participií, zájmen, sloves a co nejsložitější syntaxe."

Profesor vytrhl popsaný lístek z notesu, schoval ho do kapsy a napsal mi: "A proč vlastně nechceš, aby se dověděla, co se teď děje?"

"Pro jistotu. Pro to, co bylo napsáno uvnitř obálky, nemůže to být od LA, protože LA přirozeně nemá zájem na tom, aby mě varovala před sebou samou. To pssl někdo jiný."

Tentokrát byla Tarantogova odpověď stručná: "Kdo?"

"Nevím. O tom, co se děje tam, kde jsem byl a měl nehodu, by se chtělo dovědět mnoho stran. LA má zřejmě silnou konkurenci. Domnívám se, že budeme muset společnost klokanů oželeť. Utečme."

Nerozumí rozkazovacímu způsobu."

Tarantoga vyndal z kapsy všechny lístečky, smačkal je do koule i s dopisem a obálkou, zapálil sirkou, hodil do krbu a díval se, jak papíry hoří a mění se v popel.

"Půjdu do cestovní kanceláře," řekl. "Co teď chceš dělat ty?"

"Oholím se," odpověděl jsem. "Ty vousy mě hrozně lechtají a teď už je zřejmě nepotřebuju. Čím dřív, tím líp, pane profesore. Můžeme letět třeba v noci. A neříkejte mi kam."

Oholil jsem se v koupelně. Když jsem se koukal do zrcadla, všelijak jsem se šklebil. Levé oko ani

nemrklo. Vypadal jsem docela normálně. Začal jsem si balit věci, chvílkami jsem soustředil pozornost na levou ruku a nohu, ale chovaly se normálně. Až teprve v poslední chvíli, kdy jsem do plného kufru navrch ukládal kravaty, hodila levá ruka na zem zelenou kravatu s hnědými muřimi nohami, kterou jsem měl rád, přestože už byl hodně stará. Nelíbila se jí snad? Zvedl jsem ji pravou rukou a podal levé ve snaze přimět ji, aby kravatu uložila do kufru. Stalo se to, čeho jsem si předtím už několikrát všiml. Paže mě poslouchala, ale prsty nechtěly. Rozevřely se a vypustily kravatu, která zase spadla na koberec vedle postele.

"Jsi protivná," řekl jsem s povzdechem. Pravou rukou jsem položil kravatu do kufru a zavřel ho.

Tarantoga otevřel dveře, beze slova mi ukázal dva letenkové sešitky a šel se sbalit. Uvažoval jsem, jestli mám důvod se právě polokoule obávat. Myslet jsem na to mohl klidně, protože jsem věděl, že ona nic z toho neví a mohla by se to dovědět, jedině kdybych jí to oznámil prostřednictvím ruky. Člověk je tak zařízený, že sám nevím, co ví. Obsah knihy se dá poznat o "obsahu", jenomže v hlavě žádný takový seznam není. Hlava je jako plný pytel, ale aby se člověk dověděl, co v ní je, musí všechno vytáhnout jedno po druhém. Musí myšlenkami sahat do paměti jako rukou do pytle. Když Tarantoga platil účet za hotel a když jsme jeli za soumraku na letiště a potom seděli v čekárně, snažil jsem se vzpomenout si na všechno, co se událo od mého návratu z Telete, abych zjistil, co z toho si pamatuju. Na zemi jsem našel úplně jinou situaci. Došlo k všeobecnému odzbrojení. Ani supervelmoci už nebyly s to dále financovat závody ve zbrojení. Stále inteligentnější druhy zbraní byly dražší a dražší. Asi kvůli tomu došlo k podepsání ženevské dohody. V Evropě ani ve Spojených státech už nikdo nechtěl do armády. Lidi nahrazovaly automaty, jenže jeden stál tolik co tryskáč. Živí vojáci nebyli tak bojovní jako mrtví. Nebyli to ostatně žádní roboti, jen malé elektronické bloky, které se dávaly do raket, samohybných děl, tanků plochých jako velké štenice, protože nebylo třeba místa pro osádku, a když byl takový řízený blok zničen, nahradil ho další. Hlavním úkolem protivníka se stalo poškozování spojení s velením, to znamená, že vojenský pokrok spočíval ve zvyšování samostatnosti automatů. Bylo to stál účinnější a stále dražší. Nepamatoval jsem si, kdo si vymyslel nové řešení, které spočívalo v tom, že se celé zbrojení přestěhovalo na Měsíc. Ne v podobě zbrojovek, nýbrž takzvaných planetárních strojů. Těchto strojů se už několik letu používali při průzkumu slunečního systému. Když jsem si tohleto všechno připomínal, všiml jsem si, že mi navzdory úsilí unikají četné detaily, a nebyl jsem si jistý, jestli jsem je předtím znal nebo ne. Když si člověk na něco nemůže vzpomenout, většinou si vzpomene, jestli to věděl nebo ne, ale já jsem ani tohleto nedokázal. Asi jsem před akcí tu novou ženevskou konvenci četl, ale ani to jsem nevěděl docela jistě. Ty planetární mašiny stavělo mnoho firem, hlavně amerických. Nepřipomínaly nic, co až dosud průmysl vytvářel. Nebyl to ani továrny, ani roboti, spíš něco mezi tím. Některé vypadaly jako obrovští pavouci. Bylo samozřejmě spousta řečí a výzev, aby se nevyzbrojovaly, aby sloužily výhradně pro práci v hornictví a tak dále, ale když nastala chvíle jejich převozu na Měsíc, ukázalo se, že každý stát, který si to mohl dovolit, měl už samočinné raketové odpalovací základny, dělostřelecké baterie schopné se potápět, zařízení na cíleno palbu zvaná krtci, protože se zářvala hluboko pod zem, a krátké laserometry pro jednorázové použití, protože radiální salvu spouštěla atomová nálož, která současně takový laseromet proměnila v rozžhavený plyn. Každý stát si na Zemi mohl naprogramovat své planetární stroje a k tomu účelu založená Lunar Agency je odvážela na Měsíc, do jednotlivých sektorů. Byl dohodnut princip parity, kolik čeho kdo tam bude moci umístit, a na ten celý exodus dohlížely smíšené mezinárodní komise. Vojenští a vědečtí experti každého státu mohli na Měsíci zkontrolovat, že jejich přístroje byly vyloženy a že jaksepatří fungují, ale potom se museli vrátit na Zemi všichni najednou. Ve 20. Století by bylo takové řešení nesmyslné, protože závody ve zbrojení nepředstavují ani tak početní vzrůst, jako spíš inovační pokrok, a ten tenkrát závisel výhradně na lidech. Ale tahleta nová zařízení fungovala podle docela jiného principu, vypůjčeného od přirozeného vývoje rostlin a zvířat. Byly to systémy schopné takzvané radiální a divergenční autooptimalizace. Prostě se mohly rozmnožovat a měnit. Pociťl jsem jisté zadostiučinění, že si tohleto přece jen pamatuju.

Mohla moje pravá mozková polokoule, kterou zajímaly hlavně zadečky děvčat a sladkosti a která byla alergická na určitý druh kravaty, vůbec takovéhle věci a problémy chápat? Co když její paměť neměla vůbec žádnou militární hodnotu? Jestli tomu tak je, vzpomatoval jsem se, tím hůř pro mě, protože i kdybych stokrát odpřisáhl, že ona nic neví, nikdo mi to neuvěří. Pustí se do mě, tedy do ní, tedy vlastně

do mě, a pokud ze mě nic nevytáhnou po dobrém, těmi znaky, které jsem ji naučil, vymyslí si nějaké efektivnější způsoby a nedají pokoj, kdyby nevím co. Čím méně toho ví, tím víc na to já doplatím zdravím a možná i životem. Tohleto nebyl žádný stihomam. Pokračoval jsem tedy ve zkoumání své paměti. Na Měsíci měl být zahájen elektronický vývoj nových zbraní. Díky tomu nebyl žádný stát bezbranný, i když odzbrojil, protože si zavrhoval sebezdokonalující arzenál a současně zmařil každý nenadálý útok protivníka. Válka bez vypovězení nebyla už možná. Která vláda by chtěla zahájit válečné akce, musela by se nejprve obrátit na Lunar Agency se žádostí o právo dostat se do svého měsíčního sektoru. Utajit se to nedalo, takže ohrožený by byl obdržel oprávnění, a začal by zpětný transport zbraní na Zemi. Pojišťovací záklopka, která tohleto znemožňovala - to byla neobydlenost Měsíce. Nikdo tam nemohl poslat ani lidi, ani průzkumná zařízení, aby se přesvědčil, jakým zbrojním potenciálem v tu chvíli disponuje. Bylo to chytře vymyšleno, ačkoli projekt nejprve narazil na silný odpor štábů a na politické námitky. Měsíc se měl stát pokusným polygonem vojenského vývoje uvnitř sektorů přidělených jednotlivým státům. Nejprve bylo nutno vyloučit konflikty mezi sektory. Kdyby zbraně vzniklé v jednom z nich zaútočily a zničily zbraně sousedního sektoru, likvidovalo by to žádoucí rovnováhu sil. Kdyby z Měsíce přišla taková zpráva, okamžitě by se obnovila předchozí situace a jistě by také vypukla válka vedená zprvu velmi skromnými prostředky, ale zanedlouho by přece všichni zase obnovili zbrojní průmysl. Programy měsíčních systémů byly sice pod kontrolou Lunar Agency a smíšených komisí omezeny tak, aby nemohlo dojít k napadení jednoho sektoru jinými, ale toto zajištění bylo považováno za nedostatečné. Nadále nikdo nikomu nevěřil. Ženevská dohoda nezměnila lidi a v anděly, ani nezměnila styky mezi státy ve vztahy světců. Proto byl Měsíc po dokončení prací prohlášen za nepřístupnou zónu. Nesměla ho zkoumat ani sama Lunar Agency. Kdyby byly zajišťující programy na některém polygonu ochromeny nebo proráženy, dověděla by se to celá Země okamžitě, protože každý sektor měl ochranný systém naježený čidly, a ten pracoval samočinně a bez ustání. Tato čidla by způsobila poplach, kdyby jakákoli zbraň, třeba železný mravenec, překročila hranici zóny která byla zemí nikoho. Ani to však nedávalo stoprocentní záruku chránící před válkou. Tuto záruku dávala takzvaná doktrína totální nevědomosti. Každá vláda sice věděla, že se v jejím sektoru vyvíjejí stále účinnější zbraně, ale nevěděla, jako mají hodnotu, a zejména to, jsou-li účinnější než zbraně produkované v jiných sektorech. Vědět to nemohla, protože průběh jakéhokoli vývoje je netušený. To bylo přesně dokázáno už dost dávno a hlavní potíží byla nepřístupnost politiků a štábních důstojníků jakýmkoli vědeckým argumentům. Nepřesvědčily je žádné logické důkazy, až teprve rostoucí hospodářská zbídačelost zaviněná tradičním způsobem zbrojení. I ten největší blbec musel nakonec pochopit, že k zničení světa vůbec není zapotřebí války, ať atomové, nebo neatomové, protože k němu uvedou vzrůstající náklady na další zbrojení, a jelikož se o jejich omezení bezvýsledně jednalo desítky let, měsíční projekt byl jediným reálným východiskem ze slepé uličky. Každá vláda se mohla domnívat, že je díky měsíčním základnám vojensky stále mocnější, ale nemohla srovnávat ničivou sílu, která tam vznikala s ničivými silami jiných vlád. Když tedy nikdo nevěděl, jestli může počítat s vítězstvím, nemohl si nikdo dovolit válečné riziko.

Achillovou patou tohoto řešení byla účinná kontrola. Experti hned pochopili, že to hlavní, na čem bude záležet programátorům každého státu, bude vybavit systémy odvážené na Měsíc něčím, co dokáže zničit účinnou kontrolu. A to nikoli útokem na kontrolní satelity, nýbrž chytřejším tahem, hůře zjištělným - tajným proniknutím do jejich spojů za účelem falšování údajů vysílaných na Zemi, zejména údajů předávaných Lunar Agency. Tohleto všechno jsem si pamatoval docela dobře, a proto když jsem za Tarantogou nastupoval do letadla, byl jsem už klidnější. Ale když jsem se usadil ve fotelu, probíral jsem se svou pamětí dál. Ano, všichni pochopili, že nenarušitelnost míru závisí na nenarušitelnosti kontroly, ale háček byl v tom, jak ji stoprocentně zajistit. Úkol pojímal to neřešitelné jako regressus ad infinitum: šlo o to vytvořit systém kontroly nedotknutelnosti kontroly, jenže i tento systém se mohl stát cílem útoku, a tak by bylo nutné vytvářet kontrolu kontroly a tak bez konce. Tuto bezednou díru však ucpali docela jednoduše. Měsíc obtočili dvěma kontrolními zónami. Zóna blíž u Měsíce dohlížela na nedotknutelnost sektorů, zóna dál od Měsíce na nedotknutelnost té první zóny. Svorníkem bezpečnosti měla být úplná nezávislost obou zón na Zemi. To znamená, že se závody ve zbrojení měly odehrávat na Měsíci v absolutní tajnosti pro všechny státy a vlády. Zbrojení mohlo pokračovat, ale nikoli jejich dohled. Ten měl fungovat beze změn sto let. Všechno to teď vypadalo dost iracionálně. Každá mocnost věděla, že se její

měsíční arzenál obohacuje, ale nevěděla jak. Proto to také nemělo žádný význam v politice. Nejlepší by bylo přistoupit na úplné odzbrojení bez měsíčních komplikací, jenže o tom vůbec nemohla být řeč. Řeč o tom vlastně byla, mluvilo se o tom přece od začátku lidstva, ale s jakými výsledkem, to každý ví. Když byl přijat návrh na demilitarizaci Země a militarizaci Měsíce, bylo jasné, že dříve nebo později se někdo pokusí narušit doktrínu nevědomosti. V tisku se každou chvíli palcovými titulky psalo o výzvědných automatech, které uprchly, jakmile byly upozorovány, nebo byly zajaty - jak se tomu říkalo - dozírajícími satelity. Každá strana pak obviňovala tu druhou, že vyslala špióna, jenže identifikovat jeho původ nebylo možné, protože elektronický pozorovatel není člověk. Je-li správně zkonstruován, nic z něho nevymáčknete. Za nějakou dobu se takoví anonymní průzkumníci, kterým se říkalo kosmičtí špióni, přestali objevovat. Lidstvo si oddychlo, zejména proto, že tu byla hospodářská stránka celé věci. Měsíční zbrojení totiž nestálo ani zlamanou grešlí. Energii dodávalo Slunce, suroviny Měsíc. Mělo to navíc omezit vývoj zbrojení, protože na měsíci nejsou kovové rudy.

Štábní důstojníci všech zemí zprvu nechtěli na tento návrh přistoupit a tvrdili, že zbraně přizpůsobené měsíčním podmínkám mohou být na Zemi nepoužitelné, neboť na Měsíci není například atmosféra. Nepamatoval jsem se, jak Měsíc dotížili, i když mi v Lunar Agency jistě vysvětlili i tohleto. Letěli jsme s Tarantogou v mašině BOAC, za okny byla inkoustová tma a já jsem si najednou pobaveně uvědomil, že nemám tušení, kam letíme. Řekl jsem si však, že nemá smysl se Tarantogy ptát. A taky jsem si řekl, že bude asi bezpečnější, když se co nejdřív rozloučíme. V mé ošklivé situaci bylo lepší mlčet a být odkázán sám na sebe. Konejšilo mě vědomí, že ona nemůže vědět, o čem přemýšlím. Jak kdybych měl v hlavě nepřítele, ač jsem přece věděl, že to žádný nepřítel není.

Lunar Agency byla nadnárodní orgán, který vznikl jako součást OSN, a obrátila se na mě z dosti zvláštního důvodu. Ukázalo se totiž, že dvojitý systém kontroly funguje příliš dobře. Vědělo se, že mezisektorové hranice zůstávají nenarušeny, ale nic víc. V nápaditých a horkých hlavách se tedy zrodila vidina toho, jak Měsíc útočí na Zemi. Vojenský obsah sektorů se nemohl materiálně střetnout ani informativně zkontaktovat, ale jen po určitou dobu. Sektory by si mohly předávat informace například záchvěvy půdy, takzvaným seizmickým kanálem, a napodobovat přirozené otřesy půdy, které občas způsobují chvění měsíčních skal. Samočinně se zdokonalující zbraně se tedy nakonec mohly sjednotit a jednoho dne se mohl jejich hrůzně znásobený potenciál sesypat na Zemi. Proč by to měly dělat? Dejme tomu, že by to způsobila úchylna ve vývoji programů. Jaký prospěch by mohly mít armády bez lidí z toho, že by Zemi proměnily v rumišť? Přirozeně žádný, jenže i rakovina, tak častá v organismech vyšších zvířat a lidí, je stálým, i když neužitečným, ba dokonce velmi škodlivým důsledkem přirozeného vývoje. Když se začalo psát a mluvit o té měsíční rakovině, když se objevily úvahy, články, romány, filmy a knihy věnované invazi, strach před atomovou zkázou, že Země už jednou vyhnáný, se vrátil v nové podobě. Systém kontroly obsahoval i seizmická čidla a našli se odborníci, kteří tvrdily, že záchvěvy měsíční kůry jsou teď častější, a jejich křivky se považovaly za dorozumívací šifry, ale nevzešlo z toho nic jiného než narůstající strach. Lunar Agency publikovala články, které měly veřejné mínění uklidnit, že totiž pravděpodobnost této možnosti není větší než jedna ku dvaceti miliónům, ale i tento přesný výpočet byl jako hrách házený a zeď. Strach už prosakoval i do programů politických stran a ozvaly se hlasy žádající občasnou kontrolu sektorů, nikoli pouze jejich hranic. Těmto hlasům oponovali mluvčí Lunar Agency a vysvětlovali, že jakákoli inspekce může mít za cíl nejen zjištění aktuálního stavu měsíčních arzenálů, ale i cíl špionážní. Po dlouhých s složitých poradách a konferencích dostala nakonec Lunar Agency zplnomocnění provádět kontroly. Ukázalo se, že to vůbec nebude snadné. Žádný z vyslaných průzkumných automatů se nevrátil, ba dokonce ani nepípl rádiovou cestou posílaly se zvláště zajištěné přistávací automaty s televizní aparaturou. Jak konstatovaly satelitární observatoře, přistávaly průzkumné automaty na přesně vyznačených místech, na Mare Imbrium, na Mare Frigoris a nectaris, na zemi nikoho mezi sektory, ale žádný z nich nevyslal ani jediný obraz. Každý jako by se propadl do měsíční půdy. To teprve vyvolalo paniku, pochopitelně. Nastala situace krajní nouze. V tisku už se psalo, že je nutno celý Měsíc preventivně bombardovat vodíkovými raketami. Nejprve by však bylo nutno takové rakety znovu vyrobit, a tedy současně obnovit atomové zbrojení. Z toho strachu a zmatku povstal můj úkol.

Letěli jsem nad silnou vrstvou mraků, mírně zvlněnou, až se její oblíny zbarvily červánky od slunce doposud skrytého pod obzorem. Uvažoval jsem, proč si tak dobře pamatuju všechno pozemské a jak

málo si toho současně dokážu vybavit z toho, co se událo na Měsíci. Příčinu jsem si domyslel. Ne nadarmo jsem od návratu studoval lékařskou literaturu. Věděl jsem, že jsou dva druhy paměti. Chvilková a trvalá. Protěti mozkového vazníku nenaruší to, co si už mozek pořádně zapamatoval, zato se rozplynou všechny čerstvé, nedávno vzniklé vzpomínky, místo aby přešly do trvalé paměti. Nejvíce se však rozplyne z toho, co delikvent zažil a viděl krátce před operací. Nepamatoval jsem si tedy spoustu věcí, které se mi přihodily za těch sedm týdnů na Měsíci, když jsem putoval od jednoho sektoru k druhému. V hlavě mi zůstala jen záře něčeho nadpřirozeného, ale protože jsem ji nedokázal vyjádřit slovy, v hlášení jsem se o ní vůbec nezmínil. A přece tam nebylo nic poplašného, jak se mi zdálo. Žádné spiknutí, pohotovost, strategická konspirace namířená proti Zemi. Cítil jsem to jako jistotu. Mohl bych však přísahat, že to, co vím a cítím, je všechno? Že ona nic víc neví?"

Tarantoga mlčel a jen tu a tam se na mě podíval. Jako obvykle, kdy se letí na východ, měli jsme totiž pod sebou Tichý oceán, se kalendář zajíkl a ztratil jeden den. BOAC na cestujících šetřil. Dostali jsme každý jen porci pečeného kuřete v salátu těsně před přistáním, jak se ukázalo, v Miami. Bylo časně odpoledne. Psi celníků očichali naše zavazadla a my jsme vyšli do volného prostoru příliš teple oblečení. V Melbourne bylo daleko chladněji. Očekávalo nás auto bez řidiče. Tarantoga ho zřejmě objednal ještě z Austrálie. Když jsme naložili zavazadla do kufru, jeli jsem po highwayi v silném provozu, stále mlčky, proto jsem profesora požádal, aby mi teď neřikal ani to, kam jedeme. Byla to možná přehnaná opatrnost, docela zbytečná, ale raději jsem se držel této metody, dokud si nevymyslím lepší. Nemusel mi ostatní ani vysvětlovat, kam jsem dojeli po dobrých dvou hodinách jízdy po vedlejší silnici. Jakmile jsem spatřil velkou bílou budovu obklopenou menšími pavilóny mezi palmami a kaktusy, pochopil jsem, že mě můj důvěrný přítel zavezl do blázince. Napadlo mě, že to není nehorší azyl. V autě jsem se záměrně posadil dozadu a každou chvíli jsem kontroloval, jestli za námi někdo nejde, ale nenapadlo mě, že už můžu být osobou tak důležitou, ba přímo drahocennou, že mě sledují jiným způsobem, méně konvenčním než v nějakém špionážním románu. Z moderního umělého satelitu lze pozorovat nejen auta, ale i spočítat zápalky rozsypané na zahradním stole. Tohleto však mou hlavu nenapadlo, přesněji řečeno tu polovinu hlavy, která dokázala bez pomoci posunčiny hluchoněmých pochopit, do čeho se to namočil Ijon Tichý.

II/ ZASVĚCENÍ

Do nejhorší šlamastiky svého života jsem se dostal úplně náhodou, když jsem se po návratu z Encie chtěl vidět s profesorem Tarantogou. Nebyl doma, protože si pro něco odskočil do Austrálie. Chtěl být sice za pár dní zpátky, ale protože pěstoval nějakou zvláštní primulku, která vyžadovala častou zálivku, pozval si na tu krátkou dobu do bytu svého bratrance. Ne toho, co sbírá nápisy po všech záchodech světa, ale jiného, co se zabývá paleobotanikou. Tarantoga má mnoho bratřanců. Tohohle jsem neznal, a když jsem viděl, že mě přijal v domácím kabátku bez kalhot a vstal od psacího stroje s vysunutým papírem, chtěl jsem odejít, ale nepustil mě. Nejenže ho neruším, řekl mi, ale naopak jsem přišel právě včas, píše totiž těžkou, novátorskou knihu a nejlíp se soustředí, když může vyprávět obsah připravené kapitoly byť i náhodnému posluchači. Polekal jsem se, že píše botanické dílo a že mi zaneřádí hlavu lopuchy, bylinami a semeníky, ale naštěstí tomu tak nebylo. Dokonce mě dost překvapil. Řeko mi, že od prvopočátku dějin se vyskytovali mezi primitivními kmeny různí originální lidé, kteří byli nepochybně považováni za šílence, protože se pokoušeli jíst všechno, na co se podívali - listy, bobule, výhonky, lodyhy, čerstvé i vyschlé kořeny všech možných rostlin, a přitom jistě mřeli jako mouchy, protože spousta rostlin je jedovatá. Neodstrašilo to však další nonkonformisty, kteří v této nebezpečné práci pokračovali. Jedině díky jim dnes víme, jak se připravuje chřest nebo špenát, co udělat s listem vavřínu a co s muškátovým oříškem, naproti tomu vlochyni se raději vyhneme. Tarantogův bratranec mě upozornil na skutečnou známou dnešní světové vědě, že k zjištění, která rostlina se nejlépe hodí ke kouření a vtahování jejího dýmu, museli starověcí sisyfové sbírat, sušit, kvasit, stáčet a obracet v popel dobrých 47 000 druhů listnatých rostlin, než jim přišel do ruky tabák, protože na žádné větvičce přece nenašli cedulku s nápisem, že TOHLETO se hodí jak pro výrobu doutníků, tak rovněž, po semletí, na tabák. Divize těchto prasevů po dlouhá staletí braly do úst, hryzaly, žvýkaly, ochutnávaly a polykaly všechno, absolutně všechno, co kde rostlo u plotu nebo na stromě, a to všemi možnými způsoby: vařené nebo

nasyrovo, s vodou i bez vody, scezené i nescezené, ale také v nespočetných kombinacích, díky čemuž jsme přišli k hotovému a víme, že nejvhodnější místo pro zelí je vedle vepřového, zato k zajíci patří červená řepa. Z toho, že někde neuznávají červenou řepu k zajíci a dávají přednost například červenému zelí, usuzuje Tarantogův bratranec, že brzy vznikaly národní pospolitosti. Neexistují Slované bez boršče. Každý národ měl zřejmě vlastní experimentátory, a ti když se jednou rozhodli pro červenou řepu, zůstali jí jejich potomci věrní navzdory tomu, že sousední národy řepou pohrdaly. O rozdílech gastronomické kultury, podmiňujících rozdíly národního charakteru (korelace mátové omáčky se splínem Angličanů, například u příležitosti roštěnky), napíše Tarantogův bratranec zvláštní knihu. Prozradí v ní, proč Číňané, kterých je spousta už od nepaměti, jedí nejraději tyčinkami a všechno musejí mít rozsekané a rozdrobené a ke všemu musejí mít rýži. Ale o tom bude psát až později.

Každý ví - zvýšil hlas - kdo byl Stephenson, každý ho ctí za jeho banální lokomotivy, ale co je lokomotiva, ještě k tomu neaktuální, protože parní, ve srovnání s artyčkou, které s námi zůstanou věčně? Tato zelenina na rozdíl od techniky nestárne a já ho zastihl právě při promýšlení kapitoly na toto novátorské téma. Hrozila snad smrt Stephensonovi, když hotový už Wattův parní stroj stavěl na kole? Byl snad v nebezpečí života Edison, když vymýšlel fonograf? Oba riskovali leda tím, že se na ně našťve rodina nebo že zbankrotují. Jak je nespravedlivé, že vynálezce zastaralých technických krámů musí znát každý, kdežto velké vynálezce gastronomie nezná nikdo a nikoho ani ve snu nenapadne, že by bylo záhodno přinejmenším postavit pomník Neznámému kuchaři, tak jako se staví pomníky Neznámým vojínům. Vždyť mnoho těchto anonymních hrdinů padlo v strašlivých mukách, když vědomě riskovali život například při sbírání hub, neboť neexistoval jiný způsob, jak odlišit jedlé houby od jedovatých, než sníst ty, co člověk našel, a čekat, zda uhoří jeho poslední hodinka.

Proč jsou školní učebnice plné báji o všelijakých Alexandrech Velikých, kteří přišli k hotovému, protože měli otecka krále? Proč se děti musejí učit o Kolumbovi jakožto objeviteli Ameriky, když ji Kolumbus objevil úplnou náhodou, cestou do Indie, naproti tomu o objeviteli okurky není nikde ani slůvko? Bez Ameriky by se lidstvo klidně obešlo, dříve nebo později by se ozvala sama, ale okurka by se sama neozvala a k masu by se nepodávala chutná marináda. Oč heroičtější a zářnější byly smrti tamtěch anonymů ve srovnání se smrtí vojáka! Pokud se voják nerozběhl k nepřátelským zákopům, byl postaven před polní soud, naproti tomu nikdy nikdo nikoho nenutil vystavovat se smrtelnému nebezpečí neznámých hub nebo bobulí. Tarantogův bratranec by rád viděl aspoň pamětní desky u vchodu do každé slušnější restaurace s příslušnými nápisy typu MORTUI SUNT UT NOS BENE EDAMUS nebo alespoň MAKE SALAD, NOT WAR. A to zejména na vegetariánských jídelnách, protože se zvěřinou bylo daleko méně potíží. Abychom se naučili naklepávat řízků nebo sekat hamburgery, stačilo okoukat, co dělá hyena nebo šakal s mršinou, a totéž se týká i vajec. Za šest set druhů sýra si možná Francouzi zaslouží malou plaketu, ale ne pomník ani mramorovou desku, protože většinu těch sýrů objevili z roztržitosti: zapomnětlivý pastýř nechal prostě u homolky sýra krajíc plesnivějícího chleba, a tak se zrodil rokfór. Když se Tarantogův bratranec pustil do urážení současných politiků za to, že si málo váží zeleniny, zazvonil telefon. Nejprve ho zvedl, ale pak mi ho podal s tím, že je to pro mě. Přiložil jsem sluchátko k uchu dost překvapený, neboť nikdo přece nemohl vědět, že jsem se vrátil z hvězd, ale věc se hned vysvětlila. Někdo z kanceláře generálního tajemníka Osm se chtěl Tarantogy zeptat na mou adresu. Bratránek tedy učinil, abych tak řekl, krátké spojení a podal mi sluchátko. U telefonu byl doktor Kakesut Wahatan, mimořádný zmocněnec poradce pro věci globální bezpečnosti při generálním sekretariátu Organizace spojených národů. Chtěl se se mnou sejít co nejdříve, a tak jsem si dali schůzku na příští den. Když jsem si do notýsku zapisoval hodinu, neměl jsem potuchy, do čeho lezu. Ale telefonát mi v tu chvíli přišel vhod, protože přerušil proud výřečnosti Tarantogova bratrance, který se chystal mluvit o pálivém koření, ale podařilo se mi s ním rozloučit v předstíraném spěchu a po lživém slibu, že ho brzy zase navštívím.

Daleko později mi pak Tarantoga řekl, že mu primulka uschla, protože ji bratranec ve svém paleobotanicko-gastronomickém nadšení zapomněl zalévat. Považoval jsem to za typické: kdo se oddává množnému číslu, neváží si čísla jednotného. Proto nemají velcí melioristé, kteří chtějí obšťastnit hned všechno lidstvo najednou, trpělivost pro jednotlivé osoby.

Oč vlastně jde se neukázalo tak hned. Nedověděl jsem se, že mám nastavovat kůži za lidstvo tím, že

poletím na Měsíc, abych se podíval, jaké pikle tam kuji důmyslné zbraně. Nejprve mě přijal doktor Wahatan a pohostil mě kávou mocca a starým koňakem. Byl to asiát zosobněný úsměv, Asiát dokonalý, protože jsem se od něho nedověděl vůbec nic, tak dovedl zachovávat tajemství. Generální tajemník se prý rozhodně chce seznámit s mými knihami, ale jako člověk ve své vysoké funkci nesmírně přetížený mě prosí, abych mu sám doporučil ten ze svých titulů, který sám považuji za nejdůležitější. Jako náhodou se u Wahatana zastavilo pár chlapíků, kteří mě požádali o autogram. Nemohl jsem odmítnout. Mluvílo se o robotech, o Měsíci, ale hlavně o jeho historické úloze, buď jako exponátu, nebo dekoraci v lyrických a milostných dílech. Daleko později jsem se dozvěděl, že to nebyl obyčejný rozhovor, nýbrž přechod od screening ke clearance, protože křeslo, do kterého jsem byl pohodlně zabořen, bylo celé prošípované čidly, která měla podle mikroskopických změn napětí mých svalů zkoumat mou reakci na slova zvaná klíčové impulsy - právě toho typu jako Měsíc nebo robot. Situace, jako jsem zanechal na Zemi, když jsem letěl k hvězdám Telete, se totiž poněkud obrátila: mé špiónážní schopnosti zkoumal a hodnotil počítač, kdežto lidé, se kterými jsem hovořil, mu sloužili jen jako naslouchací přístroje. Sám nevím, jak se stalo, že jsem druhý den znovu zašel do kanceláře OSN a potom ještě jednou, když mě pořád zvali. Stůj co stůj mě chtěli často vídat, takže jsem nakonec začal chodit na obědy do jejich kantýny, ostatně dost slušné, jenže mimospolečenský cíl mých stále častějších návštěv zůstal nejasný. Někdo navrhl, že by Spojené národy měly vydat mé sebrané spisy ve všech jazycích světa, kterých je pes čtyři a půl tisíce. Nejsem sice ani trochu ješitný, ale tu myšlenku jsem považoval za správnou. Moji noví známí byli nadšenými čtenáři mých Hvězdných deníků. Byli to doktor Rorty, inženýr Tottentanz a dva bratři Cybbilkisové, dvojčata, která jsem se naučil rozlišovat podle kravat. Oba byli matematici. Starší Castor se zabýval algomatičkou čili algebrou takových konfliktů, které končí tragicky pro všechny zúčastněné strany. (Proto bývá toto odvětví teorie her někdy nazýváno sadistikou a kolegové říkali, že Castor je sadistik, přičemž Rorty tvrdil, že jeho celé rodné jméno zní Castor Oil. Byl to asi žert.). Pollux, druhý Cybbilkis, byl statistik a měl dost zvláštní zvyk vměšovat se po delším mlčení do hovoru úplně nesmyslnými otázkami, například - kolik lidí na celém světě se právě v tuhle chvíli dloubá v nose? Jako fenomenální matematik dovedl takové věci vypočítat téměř bleskově. Jeden z nich mi prokázal tu laskavost, že na mě čekal dole ve vestibulu velkém jako raketoplánový hangár a dovedl mě k výtahu. Jeli jsem do pracovny Cybbilkisů, nebo k profesoru Jonášovi Kuschtykovi, zamilovanému do mých knih do té míry, že mě dovedl citovat s uvedením strany a roku vydání. Kuschtyk (stejně jako Tottentanz) se zabýval teorií telematů čili teleferistikou. Teleferistika je nový obor robotiky, zvaný zprostředkováním nebo převodem osobnosti (kdysi se tomu říkalo teleprezence). Heslem teleferiků je: "Kam člověk nemůže, tam pošle telemata." Právě Kuschtyk a Tottentanz mě přemluvili, abych okusil převodu - čili abych se nechal převést -, protože člověk, jehož všechny smysly převedou rádiové vlny do telematu, se nazývá převedený nebo převedenec.

Rád jsem souhlasil a teprve daleko později mě napadlo, že všichni ti lidé nebyli doopravdy zamilovaní do mých děl, že mě četli v rámci svých služebních povinností, protože spolu s řadou jiných zaměstnanců Lunar Agency, které radši nebudu jmenovat, abych je neučinil nesmrtelnými, mě měli pomaloučku vtáhnout do projektu zvaného Měsíční mise. Proč pomaloučku? Proto, že jsem přece mohl odmítnout a místo letět na Měsíc odjet domů si se všemi tajnostmi tohoto poslání. "No a?" mohl by se někdo zeptat. Díru do nebe by to snad neudělalo! Háček je v tom, že mohlo udělat. Chlapík, kterého Lunar Agency vybrala z tisíců, se měl vyznačovat maximální kompetencí a loajálností. Kompetence se rozumí sama sebou, ale loajálnost? Vůči komu jsem měl být loajální, vůči agentuře? V jistém smyslu, protože reprezentovala zájmy celého lidstva. Šlo o to, aby se žádný stát zvlášť ani žádná skupina či tajná koalice států nemohla seznámit s výsledky měsíční špiónáže, pokud se podaří, protože ten, kdo by jako první poznal tamější stav zbrojení, by tak mohl i získat strategickou informaci, která by mu dala na Zemi náhlou převahu. Z toho je vidět, že mír vládnoucí na Zemi nebyl žádná idyla.

Takže ti vědci, kteří mě zahrnovali pozorností a nechávali mě hrát si s telematy jako malé dítě, ve skutečnosti zažívali pitvali můj mozek, přesněji řečeno, pomáhali to dělat počítačům, které neviditelně asistovaly všem našim besedám. Castor Cybbilkis se svými surrealistickými kravatami byl přítomen jako teoretik pyrrhovsky končících konfliktů, protože právě takový konflikt se mnou nebo proti mně rozehrávali. Měl-li jsem poslání přijmout nebo odmítnout, musel jsem se s ním nejprve seznámit, ale

kdybych ho poznal a odmítl, nebo kdybych ho přijal a po návratu někomu po straně prozradil pouze mně známé výsledky průzkumu, nastal by stav, kterém algomatici říkají předkatastrofální. Kandidátů bylo mnoho, nejrozličnějších národností, ras, vzdělání, s různými zásluhami, byl jsem jedním z nich, ale neměl jsem o tom tušení. Vybraný člověk měl být delegátem lidstva, a ne špiónem, byť jen potenciálním, některé mocnosti. Proto měla operace Krupička tajné heslo PAS (Perfect Assured Secrecy). Krupička se jmenovala protože šlo o důkladné prosívání, a tedy selektivně dokonalý výběr průzkumníka. V šifrovaných zprávách se mu říkalo Misionář. Krupička byla narážkou na Síta, kteréžto slovo se nevyslovovalo přímo, aby nějakou nepovolanou osobu prokristapána nenapadlo, o čem jde.

Prozradil mi někdo tohle všechno? Ale kdež! Jenže když už jsem byl jmenován Misionářem (LEM: Lunar Efficient Missionary) a ikrát jsem lezl do rakety, abych z ní po několika hodinách jako zmoklá slepice zase vylezl ven ve skafandru ověšeném kabely a rourami, protože během startovního odpočítávání (count-down) zase něco kikslo, měl jsem dost času, abych si promyslel poslední měsíce, až mi to v hlavě do sebe všechno jaksepatří zapadlo, a když jsem to všechno sečetl, pochopil jsem skrytý obsah hry, kterou se mnou hrála LA o nejvyšší možnou sázku. Nejvyšší ne pro lidstvo, ne pro svět, ale pro mě: dospěl jsem totiž bez veškeré algomatičky a teorie Pyrrhových her k přesvědčení, že v takové situaci by bylo nejjistějším způsobem, jak zachovat PAS odkráglování průzkumníka hned po jeho šťastném návratu na Zemi, hned, jakmile podá hlášení. A protože jsem věděl, že teď už mě musejí poslat nahoru, když jsem se ukázal jako nejlepší a nejspolehlivější ze všech kandidátů, řekl jsem to mezi jedním a druhým odpočítáváním svým drahým kolegům, Cybbilkisům, Kuschtykovi, Blahousemu, Tottentanzovi a Garraphizovi (o Garraphizovi se možná ještě zmíním zvlášť), kteří spolu s asi dvaceti techniky spojaři měli představovat pozemskou posádku mé selenografické výpravy, čili být mi tím, čím byl Houston během úkolu Apollo pro Armstronga et Co. Abych ty pokrytce hodně našťoval, zeptal jsem se jich, jestli vědí, kdo se o mě postará, až se vrátím jako hrdina, jestli sama Lunar Agency, nebo jí najatá MURDER INCORPORATED?

Právě takhle jsem to řekl, těmihle slovy, abych viděl jejich reakci. Jestli totiž TU variantu vůbec brali v úvahu, museli mě okamžitě pochopit. Ztuhli, jako kdy do nich praští hrom. Jako bych měl tu scénu před očima. Nevelká místnost kosmodromu zvaná čekárna, zařízená spartánsky - plech pokrytý světle zelenou umělou hmotou, automaty s coca-colou, jen křesla tam byla skutečně pohodlná - já v andělsky bílém skafandru, s hlavou pod paží (s přilbou, ale takhle se to říkalo: kdo měl "hlavu pod paží", ten už měl letět) proto svým věrným druhům, vědcům, doktorům, inženýrům. První promluvil tuším Castor Oil. Že to ne oni, že to, jenom v rovnicích, sám počítač, protože v čistě matematickém pojetí je řešení lematu Perfect Assured Secrecy právě takové, jenže ta abstrakce, neberoucí na zřetel etického činitele, nikdy nepřicházela v úvahu - a že všechny urážím, když to v takovou chvíli říkám, když si to myslím.

"Povídali, že mu hráli," odpověděl jsem. "To je jasné, že za všechno může počítač! Ten ošklivec! Ale nejde o etiku. Všichni jak vás tu mám, jste skoro svatí, já ostatně taky. Ale copak nikoho z vás v čele s počítačem nenapadlo zrovna TOHLETO?"

"CO jako?" zeptal se užasle Pyrrhus Cabbilkis (i tak se mu říkalo).

"To, že si to domyslím, a když si TENHLE svůj dohad ověřím - jak jsem to udělal právě teď -, vstoupí tato skutečnost do rovnic určujících mou loajálnost - a tím se ten determinant změní..."

"Ale samozřejmě, se to bralo v úvahu!" zasténal druhý Cybbilkis. "Vždyť je to ABC algomatičké statistiky: já vím, že ty víš, že já vím, že ty víš, že já vím - to jsou přece ty nekonečné aspekty teorie konfliktů, které..."

"Dobře, dobře," řekl jsem a už jsem se uklidňoval, protože mě začala zajímat výpočetní stránka věci.

"Tak co vám vlastně nakonec vyšlo? Že takový dohad mou loajálnost naruší?"

"Ano," odpověděl neochotně Castor Oil za bratra. "Ale pohled tvé loajálnosti po TAKOVÉ scéně jako TAHLETA (taky jsem ji přece museli vymodelovat...) je klesající číselná řada s nulovou hranicí."

"Aha," poškrábal jsem se na nose a přendal jsem si přilbu z pravého podpaží do levého, takže TOHLETO TEĎ TADY zmenšuje matematické očekávání redukce mé loajálnosti?"

"Zmenšuje, zmenšuje," řekl. A jeho bratr dodal, dívaje se mi něžně a současně zkoumavě do očí: "Sám to přece cítíš..."

"Fakt," zabručel jsem, protože jsem s údivem musel konstatovat, že v těch psychologických výpočtech

měli pravdu, oni nebo jejich počítač: moje zlost na ně už značně opadla.

Nad východem na plochu kosmodromu se rozsvítilo zelené světlo a současně se ozvaly všechny zvonky na znamení, že závada byla odstraněna a já mám znovu vlézt do rakety. U jsem neřekl nic, udělal jsem čelem vzad a vykročil v jejich doprovodu ke dveřím. Cestou jsem vymýšlel pointu celé téhle historie. Předbíhám událostem, ale když už jsem začal, musím do dopovědět. Jakmile jsem opustil zemskou stacionární dráhu a mohli mi starou belu udělat, odpověděl jsem na otázku, jak se prý cítím, že výborně, protože zrovna uvažuji, jestli se nemám sčuchnout s měsíčním státem, abych vypekl pár svých známých na Zemi. Jak falešně zazněl jejich smích v mých sluchátkách!

Ale to bylo potom, po výletech na pseudoměsíční cvičák a po prohlídce Gynandroics Corporation. Ta gigantická firma už svým obratem předhonila i International Business Machines, přestože vznikla jako skromná odnož. Musím zde vysvětlit, že Gynandroics navzdory všeobecnému mínění nevyrábí žádné roboty nebo androidy, máme-li tím rozumět člověku podobné panáky obdařené člověku podobnou psychikou. Dokonalé simulování lidského rozumu je téměř nemožné - jistě, počítače osmdesáté generace a všech dalších jsou inteligentnější než my, ale jejich rozumový život nepřipomíná lidský. Normální člověk je bytost vysoce nelogická, a v tom tkví jeho člověčenství. Je to rozum, to jistě, jenž silně znečištěný předsudky, emocemi a přesvědčeními buď z dětství, nebo z genů otce a matky. Proto může být robot, který se vydává za člověka (například v telefonu), odborníkem poměrně snadno odhalen. Navzdory této principiální námitce produkovala proslavená SEX INDUSTRY pro vysondování trhu krátké série takzvaných S-DOLLS (jedni tvrdí, že šlo o SEX DOLLS, loutky na milování, jiní tvrdí, že o SEDUCTIVE DOLLS - záletné svůdnice či spíše svůdné záletnice z nových druhů plastických hmot, tak příbuzných biologickým, že se ji v chirurgii používá jako transplantátů pokožky při spáleninách). Tyto femmes de compagnie se neujaly. Byly příliš LOGICKÉ - prostě příliš inteligentní - a muž obcující s takovou intelektuálkou trpěl komplexy méněcennosti. A taky byly hrozně drahé. Ten, kdo si takovou konkubínu mohl dovolit (ty nejlevnější, made in Japan, stály přes 90 000 dolarů kus, nepočítaje v to místní daně z přepychu), si přece mohl užít s přirozenými partnerkami za levnější peníz. Převrat způsobily na trhu až teprve telematky čili "prázdnice". Jsou to taky loutky, ideálně podobné ženám, ale "prázdné", to znamená bez mozku. Nejsem misogyn, a když říkám bez mozku, neopakuju hlouposti po všelijakých Weiningerech, kteří upírali krásnému pohlaví rozum, ale myslím to doslovně: telemat a telematka jsou panáci řízení člověkem, a tedy prázdné tělesné schránky.

Každý člověk, který si oblékne oděv s mraveništem všitých elektrod přiléhajících ke kůži, se může vtělit v telemata nebo telematku. Nikdo nevěděl, jako otřesy vyvolá tato technika v lidském životě, najmě erotice. A to počínaje manželským soužitím a konče nejstarším povoláním světa. Vznikla tak nová dilemata pro právníky. Zákon nepovažoval intimní styky jichž se někdo dopouštěl s takzvanou sex doll, za nevěru poskytující důvod k rozvodu. Jestli byla vycpaná nebo nafukovací (pumpičkou na kolo), jestli měla přední náhon nebo zadní, automatickou převodovku nebo rychlosti zařazované ručně, to nemělo význam. O nevěře nemohla být řeč zrovna tak, jako by někdo žil se zásuvkou. Telematické výrobky však donutily občanské právo řešit otázku, zda osoba nacházející se ve svazku manželském a přitom žijící se telematem nebo telematkou se tím dopouští nevěry, nebo ne. O pojmu takové "nevěry" se zuřivě diskutovalo v odborných časopisech a tisku. Byl to však jen začátek těžkých problémů. Lze například být nevěrný vlastní manželce s ní samou, ale v mladším věku? Nějaký Aldai Groutzer si u bostonské filiálky Gynandroics objednal telematku jako kopii vlastní ženy, když jí bylo 21 let, a ne 59 jako nyní. Problém komplikovalo to, že v 21. Roce života nebyla paní Groutzerová ještě paní Groutzerovou, ale manželkou Jamese Browna, s nímž se rozešla o dvacet let později, aby se provdala za Groutzera. Causa se vlekla všemi instancemi. Sudy se měly vyjádřit, zda manželka, která nechce intimně pohybovat telematkou zakoupenou manželem, mu tím odmítá manželské soužití. Zda je tímto způsobem možný incest, sadismus a masochismus. Jakož i homosexualita. Kterási firma vyrobila sérii manekýnů, které bylo možno po výměně určitých součástí předělat na damekýny nebo dokonce na hermafrodity. Japonci vyváželi do Ameriky i do Evropy hermafrodity za dumpingové ceny: jediným pohybem ruky bylo možno zjistit jejich pohlaví (podle zásady "šup tam, šup ven"). Mezi klienty Gynandroics bylo prý mnoho přestárných prostitutek, které už osobně postrádaly šanci provozovat své povolání, ale které měly díky své dlouholeté rutině mistrovské řídicí schopnosti. Věci se přirozeně neomezovaly jen na erotiku. Tak

například jeden dvanáctiletý žák, kterého učitel potrestal špatnou známkou z diktátu, použil atleticky zkonstruovaného telemata svého otce k tomu, že učitele pořádně zmlátil a roztráskal mu všechnu nábytek v bytě. Byl to telemat zvaný domácí strážce. Takové šly v obchodech na dračku. Tento exemplář byl tržen v boudě za zahradě, kterou měl chránit před zloději. Proto večer uléhal chlapcův otec ve zvláštním pyžamu s všitými elektrodami, a když poplašené zařízení signalizovalo přítomnost cizích lidí v zahradě, dokázal, aniž vstal z postele, zvládnout jako telemat hned několik vetřelců najednou a zadržen je až do příchodu policie. Synáček otci za jeho nepřítomnosti pyžamo vyfoukl. Často jsem vídal na ulicích protestní hlídky a demonstrace namířené proti Gynandroics a analogickým japonským výrobcům. Většinou demonstrovaly ženy. Zákonodárci několika posledních států USA, kde byly homosexualita dosud trestným deliktem, propadli panice, jelikož nebylo známo, zda se homosexuál zamilovaný do normálního muže dopouští zmíněného deliktu, když pošle svému druhovi hezkou telematku, kterou osobně řídí. Vznikaly nové pojmy, například telemate - umělá milostná partnerka milenka nebo manželka. Když nejvyšší soud konečně uznal jako přípustné čili náležející do sféry matrimoniálních relací - manželské styky per procura (tedy prostřednictvím telemata) na základě souhlasu obou manželů, vypukl případ Kuckermanových. On byl obchodním cestujícím, ona vedla kadeřnictví. Víдали se zřídka, protože ona nemohla opustit kadeřnictví a manžel pořád někde cestoval. Oba souhlasili s použitím prostředníka v manželství, ale šlo o to, zda má tím prostředníkem být telemat manžela, nebo telematka zastupující manželku. Kuckermanových soused jim chtěl z dobré vůle pomoci a řekl jim, že by mohli volit kompromisní řešení a použít telematické dvojice. Manželův telemat s telematkou manželky mu připadaly šalamounským řešením dilematu. Ale Kuckermanovi považovali tento nápad za idiotský a urážlivý a na souseda se rozhněvali. Jistě netušili, že jejich spor po zveřejnění v tisku povede k takzvané telematické eskalaci. Telematovi lze totiž také obléknout oděv s elektrodami, aby řídil dalšího telemata, a tak to může jít bez konce. Tuto koncepci nadšeně přivítaly nekalé živly. Stejně jako lze snadno objevit rádiovou vysílačku, lze také zjistit, odkud je řízen konkrétní teoemat. Tohoto způsobu běžně používala policie při telematicky provedených loupežích nebo vraždách. Je-li však pachatel telemat řízen jiným telematem pelengátory, je možno najít toho druhého, ale než je lapen, stačí už skuteční pachatel, člověk přerušit rádiové spojení, s "prostředkujícím" telematem a zahladit tak svou stopu. Katalogy TELEMATE CO. A (japonské) firmy SONY nabízely telematy počínaje liliputem až po King Konga a telematy zosobňující nedostizitelným způsobem slavné historické postavy jako Nefertiti, Kleopatru, navarrskou královnu, jakož i soudobé filmové hvězdy. Kdo se chtěl vyhnout procesům souvisejícím s takzvaným "zneužitím tělesné podobnosti", kdo chtěl mít na skříní kopii First Lady USA nebo sousedovy manželky, ten použil zásilkového prodeje takových kopií, rozebraných na součástky. Kupec si podle návodu smontoval vytouženou playmate doma vy bytě. Vyskytla se prý i individua trpící takzvaným narcismem, která si objednávala vlastní podobizny, protože nemilovala nikoho jiného než sebe. Zákonodárství praskalo pod tíhou bezpočetných nových případů, a současně bylo jasné, že nelze prostě zakázat výrobu telematů tak, jak se soukromým osobám zakazuje výroba atomových pum nebo narkotik, protože to byl už obrovský průmysl, který pracoval jak pro národní hospodářství, tak pro techniku a vědu včetně kosmonautiky. Jedině jako telemat mohl člověk přistát na velkých planetách, jako Saturn nebo Jupiter. Telematů se rovněž používalo pro práci v hornictví a při záchrannářských pracích, často ve velehorách, ale i při zemětřesení a jiných živelných pohromách. Telemat by nenahraditelný při životu nebezpečných pokusech, kterým se říkalo destruktivní. Lunar Agency měla s Gynandroics zvláštní smlouvu na měsíční telematy. Brzy jsem se měl dovědět, že jejich použití už se zkoušelo v projektu LEM (Lunar Efficient Missionary), ale výsledky byly stejně záhadné jako katastrofální. Po montážních halách Gynandroics mě doprovázel Paridon Sawekahu, hlavní inženýr. Musel jsem si dávat pozor, protože mi podle zvyklostí svého národa říkal křestním jménem, a já jsem si Paridona pořád pletl s pyramidonem. Byl jsem ve společnosti Tottentanze a Blahouseho. Inženýr Sawekahu si stýskal na příchod nových a nových právních restrikcí, které firmě ztěžují výzkum a vývoj nových prototypů. Všude v bankách byla například čidla, která reagují na telematy, ale to by ještě tolik nevadilo. Banky se obávají telematických loupeží, to je pochopitelné. Ale místo čistě poplašeného zařízení používají některé termoindukční. Jakmile je telemat rozpoznán díky elektronice, kterou nosí v sobě, podlehne neviditelnému proudovému rázu vysokofrekvenčních vln. Tím vyvolaný skok teploty roztaví jeho převody

a promění ho v šrot. Četní majitelé takových telematů to nemají za zlé bankám, ale firmě Gynandroics. Kromě toho už někdy bohužel dochází k atentátům, dokonce i pumovým, na transporty telematek, zejména když jsou krásné. Inženýr Paridon mi dal na srozuměnou, že z těchto teroristických akcí podezírá jeho firma hnutí Women's liberation, ale prozatím na to nemá důkazy, které by jí umožnily ty baby žalovat.

Předvedli mi celý výrobní proces počínaje sváření ultralehkých duralových skeletů až po polévání tohoto "chassis" tělotvornou hmotou. Většina telematek se vyrábí v osmi rozměrech, zvaných běžně "kalibry". Telematy na individuální objednávku jsou více než dvacetkrát dražší. Telemat ostatně vůbec nemusí být podobný člověku, ale čím víc se od něho stavbou liší, tím větší potíže jsou pak s jeho řízením. Ocas je velmi výhodným zajištěním pro telematy pracující ve značných výškách, například při zavěšování lan visutých mostů nebo kabelů vysokého napětí, ale člověk nemá ten chápavý ohon čím řídit. Odjeli jsme potom elektrickým autíčkem (protože plocha továrny je obrovská) do skladu, kde jsem si prohlédl planetární a měsíční telematy. Čím větší je gravitace, tím obtížnější úkoly mají stavitelé telemata, protože příliš malý toho moc nedokáže, a příliš velký, zatížený silnými motory, které ho uvádějí v chod, zas mnoho váží.

Vrátili jsme se do haly konečné montáže. Zatímco doktor Wahatan z kanceláří OSN byl Asiat diplomat se zdrženlivě zdvořilým úsměvem, byl inženýr Paridon Asiat nadšenec a jeho modré rty se nezavíraly, když se smál a předváděl přitom nádherný chrup:

"Věřil byste, Yvone, na čem ztroskotal tým General Pedipultrics se svými roboty? Na dvounohé chůzi! Padli i se svými prototypem, protože pořád padal! Legrace, ne? Chachacha! Gyroskopy, protiváhy, sensory z double feed-back v podkolení - nic nepomáhalo. My přirozeně žádné problémy s rovnováhou nemáme, protože rovnováhu telemata udržuje člověk!"

Když jsem se díval na růžovo-bílá těla telematek podobná nemluvnatům, který zvedáky postupně braly z pásu, takže jsme stáli pod řadou nahých holek stejnoměrně plujících nad našimi hlavami k balírně, bezvládných, zatímco jejich dlouhé rozpuštěné vlasy se pohybovaly a vlnily jako živé, zeptal jsem se Paridona, jestli je ženatý.

"Chachacha! Vy jste mi ale vtipálek, Yvone! Jsem! Mám ženu a děti, samozřejmě! Švec nechodí v botách, které si sám ušije, nemyslíte? Ale našim zaměstnancům přidělujeme jeden kus ročně v rámci premii. Je to pro ně skvělý obchod!"

"Jakým zaměstnancům?" zeptal jsem se. V hale nebylo ani živáčka. U pásů pracovali žlutě, zeleně a modře natření roboti s pohyblivými rameny, kteří se podobali mnohačlenným hranatým housenkám.

"Chachacha! V kancelářích ještě pár lidí máme. V třídírně, u technické kontroly a v balírně taky. Podívejte, tadyhle je zmetek! Nějak nemá v pořádku nohy. Jsou křivé! Nereflektujete na ten exemplář, Yvone? Za týden vám ho můžeme zdarma dodat do bytu."

"Ne, děkuji," řekl jsem. "Prozatím ne. Pygmalionismus mému vkusu nevyhovuje."

"Pygmalionismus? Aha, pygmalionismus! Bernard Shaw! Už vím! Chápu vaši narážku. V některých lidech to budí odpor. Ale jistě přiznáte, že je lepší vyrábět damekyny než karabiny, ne? Výroba pro mír. Make love not war? Že je to tak?"

"Někdo může mít určité výhrady," poznamenal jsem obecně. "Před vaší bránou jsem viděl protestní hlídky."

"Ano. Problémy máme, to je jasné! Obyčejná žena se telematce nemůže rovnat. Krása je v životě jen výjimkou. Kdežto u nás je to technická norma! Tržní zákony. Nabídka řízená poptávkou. Co se dá dělat, takový už je svět..."

Ještě jsme si prohlédli oblékárnu plnou šustivých šatů a prádla, spěchajících děvčat s nůžkami a centimetry pověšenými na krku, děvčat dost nenápadných, protože byla živá, a rozloučili jsme se s inženýrem Paridonom, který nás doprovodil k autu na parkoviště. Tottentanz a Blahouse při zpáteční cestě zaraženě mlčeli. Mně taky nebylo do hovoru. Ale den ještě nebyl u konce.

Když jsem přišel domů, našel jsem ve schránce na dopisy tlustě vycpanou obálku, ve které byla kniha s dlouhým názvem: Dehumanization trend in weapon systems of the twenty first centry or upside-down evolution. Meslant, jméno autora, mi nic neříkalo. Svazek byl těžký, solidní, velkého formátu, plný výkresů a tabulek. Jelikož jsem neměl nic lepšího na práci, posadil jsem se do lenošky a začal jsem číst.

Nad úvodem figurovalo na první straně německé motto:

"Aus dem Angst ud Not
Das Heer ward tot."

(Eugen von Wahnzenstein)

Autor se představoval jako expert na moderní dějiny vojenství. Tyto dějiny - psal - se prostírají mezi dvěma aforistickými hesly koncem XX. Století: FIF a LOD, označujícími FIRE AND FORGET na začátku, a na konci LET OTHERS DO. Otcem moderního pacifismu byl blahobyť, matkou strach. Jejich zkřížení dalo vznik trendu odlidnění války. Stále méně lidí bylo ochotno nastoupit před zbraně, a tento zánik bojového ducha byl přímo úměrný životní úrovni. Mládež bohatých států považovala ušlechtilé heslo dulce et decorum est pro patria mori za reklamu morové epidemie. Právě tehdy začal pokles nákladů v intelektuálním průmyslu. Výpočetní prvky zvané CHIPS byly nahrazeny výrobky genetického inženýrství zvanými CORN. Říkalo se jim obilí, protože pocházely z pěstování umělých mikrobů, především SILICOBACTERIUM LOGICU WIENERI na počest tvůrce kybernetiky. Hrst těchto prvků nestála víc než hrst prosa. Takhle tedy zlevnila umělá inteligence, naproti tomu nové generace zbraní zdražovaly geometrickou cestou. Letadlo první světové války stálo tolik co auto, druhé světové války tolik co dvacet aut, a koncem století stálo už 600krát víc. Bylo vypočteno, že za 70 let si supervelmoc bude moci dovolit 18 až 22 letadel. Z toho - z průsečíku křivky poklesu nákladů na inteligenci a křivky vzrůstu nákladů na zbraně - povstal trend odlidnění armád. Armády se začaly ze živé síly měnit v sílu mrtvou. Bylo to v době, kdy svět prožil dvě těžké krize. První, když náhle zdražila nafta, a druhou, když krátce nato stejně náhle zlevnila. Klasické zákony tržního hospodářství přestaly fungovat, ale málokdo si uvědomoval význam tohoto jevu stejně jako to, že postava vojáka v uniformě, který jde v přílbě do útoku na bodáky, se už vzdaluje, aby se postavila vedle středověkých rytířů v brnění. V důsledku myšlenkové setrvačnosti techniků se ještě nějakou dobu vyráběly mohutné zbraně - tanky, děla transportéry a jiné bojové stroje, určené pro lidi a velké ještě i v době, kdy už mohly vyrazit do boje samostatně, bez lidí. Ale tato fáze pancéřové gigantomanie brzy pominula a přešla ve fázi rychle miniaturizace. Až dosud byly všechny složky zbrojení přizpůsobeny člověku, stříženy podle jeho anatomie, abys jimi mohl účinně zabíjet, a podle jeho fyziologie, aby mohl být účinně zabíjen. Jak se v dějinách obvykle stává, nikdo nechápal, co se blíží. Objevy, které se měly spojit v DEHUMANIZATION TREND IN NEW WEAPON SYSTEMS, vznikaly totiž v navzájem velmi vzdálených vědeckých oblastech. Intelektuální vytvářela minikalkulačky laciné jako tráva a neuroentomologie konečně vyřešila otázku hmyzu, který žije ve společenstvích jako včely, pracuje pro společné cíle a dorozumívá se vlastní řečí, i když je mozek člověka 38 000krát větší než nervová soustava včely. Řadovému vojákovi úplně postačí důvtip včely, je-li příslušně uzpůsoben. Bojová účinnost a rozum jsou dvě různé věci, alespoň na bojišti. Hlavním činitelem nátlaku na miniaturizaci zbraní byla atomová puma. Nebytnost miniaturizace vyplývala z prostých a známých faktů, jenže ty byly mimo meze vojenských znalostí té doby. Když před 70 miliony lety dopadl na Zemi velký meteorit a nadlouho ochladil její podnebí, protože svými úlomky zastínil atmosféru, způsobila tato zkáza vymření všech veleještěřů, dinosaurů, ale hmyzu příliš neuškodila a bakterií se ani nedotkla. Výmluvnost paleontologie byla jednoznačná: čím větší je působící destrukční síla, tím menší systémy jí dokáží uniknout. Atomová puma vyžadovala rozptýl jak vojáků, tak armád. Nápad zmenšit vojáka v mravence nemohl však ve 20. Století najít jiné uplatnění než ve fantazii. Člověka přece ani nerozptýlíš, ani jeho rozměry neredukuješ. Myslelo se tenkrát na vojáky-automaty, člověku podobné roboty, ačkoli už tenkrát to byl naivní anachronismus. Z průmyslu mizeli lidé, ale roboti, kteří nahrazovali dělníky u běžících pásů automobilové výroby, neměli podobu lidí. Byli výběrovými zvětšeninami částí člověka: jako mozek s obrovskou ocelovou dlaní, jako mozek s očima a pěstí, jak smysly a ruce. Ale v době atomového ohrožení nebylo možné přenést na bojiště velké roboty. Tak začaly vnikat radioaktivní synsekty (syntetické insekty, tedy hmyz), keramičtí korýši, zmije a dešťovky z titanu, schopné zarýt se do země a vylézt z ní po atomovém výbuchu. Létající synsekty byly jakousi zmenšeninou letadla, letce a jeho pum v jediný mikroskopický

celek. Operační jednotka se tak stávala mikroarmádou, představující bojovou sílu jedině jako celek, stejně jako je pouze celý včelí roj samostatnou jednotkou, která může přežít, kdežto jednotlivá včela neznámá nic. Vznikaly tedy mikroarmády různých typů, založené na dvou protikladných principech. Podle principu samostatnosti působila taková armáda jako válečný útvar mravenců, jako mračno bakterií neb jako roj sršňů. Podle principu teletopismu byla mikroarmáda pouze obrovským letícím nebo lezoucím souborem prvků automontáže: podle taktické nebo i strategické potřeby směřovala k cíli ve značném rozptýlení, aby se až teprve u cíle spojila v předem naprogramovaný celek. Bylo to, jako kdyby válečná zařízení neopouštěla továrnu v definitivním tvaru, nýbrž jako polofabrikáty nebo čtvrtfabrikáty, schopné spojit se ve válečný stoj těsně před dosažením cíle. Těmto armádám se také říkalo samospojné. Nejjednodušším příkladem byla autodisperzní atomová zbraň. Vystřelenou raketu (ICBM) a nukleární hlavici lze vystopovat - z vesmíru satelitním dozorem a ze Země radary. Nedají se však vystopovat gigantické mraky mikročástic v silné disperzi, které nesou uran nebo plutonium a které se v kritickou masu spojují až u cíle, ať už jím je továrna nebo nepřátelské město.

Po určitou dobu existovaly staré i nové druhy zbraní vedle sebe. Ale masívní těžké váleční zbraně definitivně a rychle podlehly útokům mikrozbraní. Ty přece byly téměř neviditelné. Tak jako mikrobi nepozorovaně pronikají do zvířecího organismu, aby ho zabili zevnitř, tak také mrtví uměli mikrobi podle naprogramovaných tropismů pronikali do hlavní děl, nábojových komor, tankových a leteckých motorů, rozežírali kov nebo vyhazovali do vzduchu náboje se střelným prachem. Co si mohl počít sebestatečnější voják ověšený granáty tváří v tvář mikroskopickému protivníkovi? Nedokázal nic víc než lékař, který by s bakteriemi cholery chtělo bojovat kladivem. Mezi mraky mikrozbraní, které se samy naváděly na naprogramované cíle, zbraní biotropických, neboť zabíjely vše živé, byl člověk v uniformě bezradný jako římský legionář se štítem a mečem pod krupobitím kulek.

Už ve dvacátém století ustoupila taktika boje v sevřených šicích taktice rozptýlených vojsk, která se v pohyblivé válce rozptylovala ještě víc. I tenkrát však ještě existovaly frontové linie. Nyní zmizely i ty. Mikroarmády snadno pronikaly obrannými pásmy a dostávaly se hluboko do týlu nepřítele. Mohutná jaderná zbraň byla stále bezmocnější, její použití se prostě nevyplácelo. Efektivnost potírání virové epidemie termojadernými pumami je pranepatrná. Kromě toho nemohou být náklady na výrobu náboje vyšší než hodnota jím zničeného cíle. Nikdo neloví pijavice křižníky.

Ukázalo se, že nejtěžším úkolem bezčlověčí etapy zápasu člověka se sebou samým je odlišování nepřátel od vlastních lidí. Tento úkol, již dříve zvaný FOF (Friend or Foe), byl kdysi řešen elektronickými systémy, které pracovaly podle pravidla hesla a odpovědi. Na dotaz prostřednictvím rádiových vln odpovědělo buď letadlo, nebo sám náboj svou vyslačkou buď správně, nebo byl napaden jako nepřátelský. Ale tahleto metoda dvacátého století byla již zastaralá. Noví zbrojmistři se poučili o životě v hájemství rostlin, bakterií a zvířat. Rekognoskace opakovala chování živých druhů, jejich imunitního systému, způsob boje antigenu s protilátkou, tropismu, ale také mimikry, ochranného zbarvení, kamufláže a maskování. Mrtvá mikrozbraň se často tvářila jako nevinný mikroorganismus nebo dokonce rostlinný pyl, ale pod tímto povrchem se skrýval smrtelný erozivní obsah. Rostli také význam informačních střetů - ne ve smyslu propagandy, ale jako pronikání do spojů nepřítele s cílem chromit je, nebo - jako při náletech jaderných kobylek - přinutit je k předčasnému spojení v kritickou hmotu a tak jim znemožnit, aby dosáhly cíle. Autor knihy popisoval švába, který byl prototypem určitých mikrovojáků. Tento šváb má na zadečku pár tenoučkových chlupů. Jakmile se pohnou při záchvěvu vzduchu, dá se šváb na útěk, protože tato čidla mají krátké spojení s jeho zádivou nervovou uzlinou, která rozlišuje nevinný závan větru od záchvěvů vyvolaných útočníkem.

Pohroužen do četby jsem se soucitem myslel na vážené milovníky uniforem, praporů a vyznamenání za statečnost. Tato nová válečná éra pro ně jistě byla hanbou, urážkou jejich vznešených ideálů. Autor nazýval proměny "evolucí vzhůru nohama" (upside-down), protože v přírodě zpočátku vznikaly mikroskopické organismy, které se pomalu měnily v druhy stále větší, naproti tomu ve vojenském vývoji panoval obrácený trend, mikrominiaturizace, a velký lidský mozek nahrazovaly současně simulátory nervových ganglií hmyzu. Mikroarmády vznikaly dvoufázově. V první fázi byli projektanty a konstruktéry zbraní bez lidí ještě lidé. V druhé fázi koncipovaly mrtvé divize, podrobovaly je bojovým zkouškám a uváděly do velkovýroby - stejně mrtvé počítačové systémy. Lidi odstranil nejprve z armády a později i ze

zbrojního průmyslu jev takzvané "sociointegrační degenerace". Této degeneraci podlehl jednotlivý voják, stával se stále menší a tím také stále jednodušší. Nakonec měl už jen tolik rozumu co mravenec nebo termít. Tím větší roli však přejímal sociální soubor minibojovníků. Mrtvá armáda byla dalekou složitější než úl nebo mraveniště a v tomto ohledu odpovídala spíše velkým přírodním biotopům čili pyramidám druhů, jež setrvávají v subtilní rovnováze konkurence, antagonismu a symbiózy. Je jasné, že četař nebo desátník neměli už v téhle armádě nic na práci. Pro pochopení celku například při pouhé inspekci, nemluvě o velení, nepostačoval ani rozum celé univerzity. Proto také byly důstojnické sbory - vedle chudých států třetího světa - zcela smeteny po velkých vojenských převratech jedenadvacátého století. Bezohledný nápor trendu, který zbavil armády lidí, zničil krásné tradice manévřů, střídání stráží, šermu, parádních uniforem, drilu a raportů. Po nějakou dobu, bohužel nepříliš dlouhou, bylo ještě možno pro lidi zajistit vysoké velitelské šarže, především štábní, ale moc dlouho ne. Strategicko-výpočetní nadřazenost komputerovaných velitelských stupňů nakonec přivedla k nezaměstnanosti i ty nejvýznamnější vůdce včetně maršálů. Kobereček řádových stužek na prsou neuchránil před předčasným důchodem ani nejvýznačnější štábní důstojníky. Tenkrát vzniklo opoziční hnutí důstojníků z povolání, kteří se ze zoufalství, že jim hrozí nezaměstnanost, uchýlovali do teroristického podzemí. Bylo vskutku nechutnou historickou zlomyslností, že tato vzpoura byla potlačena mikrošpióny a policií vybudovanou na principu zmíněného švába, neboť jeho bojovnost nebyla ohrožena ani tmou, ani mlhou, ani libovolnou formou klamné kamufláže používané zoufalými tradicionalisty, kteří zůstali věrni ideám Achillovým a Clausewitzovým.

Pokud jde o chudé státy, ty mohly bojovat jedině postaru, živou silou, to znamená se stejně zastaralým protivníkem. Kdo neměl peníze na to, aby se vojensky automatizoval, ten musel být zticha jako myška. Ani bohatým státům se však nyní nežilo příjemně. Starým způsobem praktikovaná politická hran byla ochromena. Už dost dlouho nebyla zřetelná hranice mezi válkou a mírem. Dvacáté století smetlo ceremoniální rituál vypovídat válku a zavedlo pojem páté kolony, hromadné sabotáže, studené války a války per procura, a to byl jen začátek dalšího stírání rozdílů. Handrkováním na konferencích o odzbrojení směřovalo ani ne tak k dohodě jak k ustanovení rovnováhy sil, ale i ke zjištění slabých a silných stránek protivníka. Svět s dvoučlennou alternativou - války nebo míru - se proměnil ve svět války, která byla mírem, a míru, který byl válkou. V první fázi dominovala široká diverze pod rouškou oficiálně hlášených a sociálních hnutí, a to i tak šlechetných a nevinných, jako bylo hnutí na ochranu životního prostředí. Nahloďovala kulturu, hromadné sdělovací prostředky, využívala iluzí mládeže i tradičních postojů starých lidí. Ve druhé fázi zmohutněla kryptomilitární diverze, od války téměř k nerozeznání, jediné že to byla válka nerozpoznatelná. Kyselý déšť, který padal, když kuře ze palovaného zasaženého uhlí proměňoval mraky v zředěnou kyselinu sírovou, znalo už dvacáté století. Přišly deště tak žíravé, že ničily střechy, továrny, silnice, elektrické vedení, a současně nebylo možno zjistit, jestli jsou dílem otrávené přírody, anebo nepřitele, který posílá jedovaté mraky hnané příslušně zaměřeným větrem. A tak tomu bylo se vším. Chovná zvířata hynula masově - ale nikdo nevěděl, zda byly tyto epizootie přirozené, nebo záměrné. Byla bouře, která zaplavila pobřeží, přihnána osudem jako kdysi, anebo umělým nasměrováním cyklónů nad oceánem? Bylo sucho, ač katastrofální způsobeno samou přírodou, nebo tajným přemísťováním vzdušné hmoty nalité dešťovými mraky? Klimaticko-meteorologická kontrašpionáž, seizmická špionáž, špionážní služby epidemiologů, pak genetiků a nakonec a hydrografov měly plné ruce práce. Stále větší část světové vědy se angažovala pro vojenskou rozdílovou rekognoskaci a výsledky průzkumu byly stále méně jasné. Odhalit diverzanta dovedlo každé malé dítě, dokud šlo o lidi, jakmile byl však z diverze podezřelý uragán, krupobití, nákaza pěstovaných rostlin, vymírání dobytka, vzrůst úmrtnosti novorozenat, onemocnění nádorovými chorobami a dokonce i pády meteorů (myšlenka navést asteroidy na protivníkovu území vznikla už ve dvacátém století), stal se život nesnesitelný. A to nejen život obyčejných lidí, ale i státníků, bezradných a zpitomělých, když ne nemohli dovědět nic jistého od svých neméně zpitomělých poradců. Do přednášek na vojenských akademiích byly tenkrát zařazeny takové nové přeměty, jako kryptoofenzivní a kryptodefenzivní strategie a taktiky, kryptologie rekontrašpionáže (to je způsob a klamání kontrašpionáží na druhou), jak kryptografie, polní enigmatika, a konečně KRYPTOKRYPTIKA, která tajným způsobem pojednávala o tajném použití tajných zraní, jež se nedaly odlišit od nevinných přírodních jevů.

Zmizely fronta a hranice velkých i malých antagonismů. S cílem očernit druhou stranu u vlastního veřejného mínění produkovaly zvláštní služby falzifikáty živelních pohrom na svém území, a to s takovými vlastnostmi, aby jejich nepřírozenost byla do očí. Bylo dokázáno, že určité bohaté státy, které poskytovaly pomoc chudším, dodávaly jako příměšinu k prodáváním (dosti levně) zásobám obilí, kukuřice nebo kakaa určité prostředky oslabující sexuální potenci. Byla to tedy tajná natalistická válka. Mír se stal válkou a válka mírem. I když katastrofální důsledky tohoto trendu byly v dalším vývoji zřejmé - jako oboustranné vítězství rovnající se oboustranné porážce -, dělali politici nadále svou politiku, dbali o to, aby nepřišli o své voliče, stále mlhavěji jim slibovali příznivý obrat v nedaleké budoucnosti, ač byli stále méně schopni ovlivňovat běh reálného světa. Válka byla mírem nikoli následkem totalitárních piklů, jak si to kdysi představoval Orwell, nýbrž díky stavu technologie, která stírala hranice mezi přirozeným a umělým jevem v každém oboru, v každé části lidského světa a jeho okolí, neboť tomu bylo stejně i v kosmickém prostoru.

Tam, psal autor DEHUMANIZATION TREND IN WEAPON SYSTEMS OF THE TWENTY FIRST CENTURY, kde není rozdíl ani mezi přírodní a umělou bílkovinou, ani mezi přírodní a umělou inteligencí, nelze neštěstí, která jsou způsobena důmyslnými pachateli, odlišit od neštěstí nezaviněných nikým. Tak jako světlo vtažené silou přitažlivosti spadne do hlubiny černé hvězdné díry a nemůže se už dostat z gravitační pasti, tak také lidstvo vtažené silami antagonismů do hlubiny tajemství hmoty padlo do pasti technologické. O investici všech sil do nového přezbrojení už nerozhodovaly vlády, státníci, záměry generálních štábů, zájmy monopolů nebo jiných nátlakových skupin, ale stále více strach, že na objevy nebo techniky, jež poskytují převahu, narazí jako první Druhá strana. To zcela ochromilo tradiční politiku. Vyjednávači už nemohli vyjednat vůbec nic, protože jejich dobrá vůle - upustit od nové zbraně - pro druhou stranu znamenala, že už zřejmě nají v pácu zbraň ještě novější. Narazil jsem na matematický vzor teorie konfliktů, který ukazoval, proč nemohly další konference o odzbrojení přinést žádný výsledek. Na takových konferencích dochází k určitým rozhodnutím. Je-li doba rozhodování delší než doba vzniku takových inovací, které radikálně mění stavu podléhající rozhodnutí, stává se rozhodnutí zastaralé už v momentě, kdy bylo učiněno. V každém "dnes" se rozhoduje o tom, co bylo včera. Rozhodování se přesouvá z přítomnosti do minulosti, a tím se stává hrou prázdných slov. Právě to vynutilo na mocnostech ženevskou dohodu jako měsíční exodus zbrojení. Svět si oddychl, ale ne nadlouho, protože strach se vrátil - nyní v podobně invaze měsíčních zbraní na Zemi. Nejnaléhavějším úkolem bylo proto stanovit diagnózu měsíční záhady.

Těmito slovy se kapitola uzavírala. Do konce knihy zbývalo ještě pár listů, ale nemohl jsem je rozevřít. Jako kdyby byly slepené. Nejdřív jsem si myslel, že knihařským klihem. Pokoušel jsem se všemi možnými způsoby odlepit další list, ale nakonec jsem si vzal na pomoc nůž a vsunul ho mezi slepené stránky. První vypadala nepotíštěná, ale tam, kde se jí dotklo ostří nože, vyskočila písmena. Přejel jsem nožem přes papír a tím jsem na papíru vyvolal nápis: "Jsi ochoten vzít na sebe to břímě? Jestliže ne, ulož knihu zpátky do skříňky! Jestliže ano, otevři další stranu!"

Rozřízl jsem ji. Byla čistá. Přejel jsem po ní shora dolů ostrým nožem. Objevilo se osm čísel, seskupených vždy po dvou a rozdělených pomlčkami jako telefonní číslo. Oddělil jsem nožem další listy, ale nebylo na nich nic. Podivný způsob verbování spasitelů světa! pomyslel jsem si. Současně se mi v hlavě začalo mlhavě rýsovat, co můžu očekávat Zavřel jsem knihu, ale sama se otevřela na stránce s výrazně natištěnými čísly. Nezbyvalo mi nic jiného než zvednou sluchátko a vytočit číslo.

III/ V ÚKRYTU

Bylo to soukromé sanatorium pro milionáře. O zešílevších milionářích se většinou nemluví. Zbláznit se může filmová hvězda, státní, dokonce i král, ale ne milionář. Takhle by mohl uvažovat člověk, který čte noviny vydávané velkým nákladem a otiskující zprávy o pádech vlád a revolucí droboučkým tiskem až teprve uprostřed listu, kdežto na první straně umísťující zprávy o duševní rozpokození vysvlečených holek s obrovským poprsím a o hadu, který vezl cirkusovému slonu do chobotu, následkem čehož se tento slon vrátil do samoobsluhy a rozdupal tři tisíce plechovek s Campbellovou rajskou polévkou včetně pokladny a kasírky. Pro takové noviny by byl zbláznivší se milionář hotová senzace. Jenže milionáři netouží po

publicitě - ani když jsou jakž takž normální, ani když se zblázní. Pořádné šílenství může filmové hvězdě pomoci ke kariéře, ale milionáři ne. Filmová hvězda není slavná tím, že podává vynikající herecké výkony v četných filmech. Tak tomu možná bylo kdysi. Hvězda může hrát jako dříve, může chroptět vychlastaným hlasem, protože jí hlas zdabují, může se po důkladném umytí ukázat, že je celá pihovatá, nepodobná sobě z plakátů a filmů, ale musí mít "cosi" a má "cosi", pokud se imervéře rozvádí, má roadster potažený hranostajem, bere 25 000 dolarů za nahatou fotografii v Playboyi, milovala se s čtyřmi kvakery najednou, a kdyby propadla nymfomanii a svedla postarší siamská dvojčata, může počítat se zaručenými smlouvami nejméně na rok. Takže politik by měl dnes být známý jedině tím, že má hlas jako Caruso, že hraje polo jako d'ábel, že se usmívá jako Ramón Novarro a televizně miluje všechny voliče. Naproti tomu milionáři by to mohlo jedině uškodit, narušit úvěr, ba dokonce vyvolat paniku na burze. Milionář musí být vždycky vzdálený, klidný a spolehlivý. Pokud není, musí se i se svou nevypočitatelností náležitě chovat. Jelikož je však dnes neobyčejně těžké schovat se před novináři jsou sanatoria milionářů neviditelnými pevnostmi. Neviditelnými proto, že jejich nedobytnost je zamaskovaná a navenek nenápadná. Nikde žádný strážce v uniformě ani zlý pes na řetězu, ani ostnatý drát, protože to právě dokáže novináře vzrušit a dokonce rozběsnit. Takové sanatorium musí vypadat spíše nezajímavě. Především se nesmí nazývat sanatoriem pro duševně choré. To, kam jsem se dostal já, byl útulek pro přepracované věřáky a kardiaky. Jak jsem tedy na první pohled poznal, že je to jen fasáda, za kterou se skrývá šílenství? Vy byste chtěli vědět všechno najednou. Nemohli jsme se dostat dovnitř, dokud pro nás nepřišel doktor Hous, Tarantogův dobrý známý. Požádal mě, abych se šel trochu projít po parku, zatímco on si pohovoří s Tarantogou. Napadlo mě, že mě asi má za blázna. Profesor ho zřejmě nestačil náležitě informovat, což bylo ostatně rozumné, protože jsme chtěli opustit Austrálii rychle a bez rámusu. Hous mě zanechal svému osudu mezi záhony, fontánami a živými ploty, o naše zavazadla se postaraly dvě hezké dívky v elegantních kostýmech, které vůbec nevypadaly jako ošetřovatelky, a i to mi vrtalo hlavou, a zbytek zařídil brichatý staroch v pyžamu, který si poposedl na čalouněné houpačce, aby mi udělal místo. Přisedl jsem si k němu, abych mu oplatil zdvořilost za zdvořilost. Hodnou chvíli jsem se houpali mlčky, ale pak se mě zeptal, jestli bych se na něho nemohl vymocit. Vyjádři se vlastně lapidárněji. Byl jsem tak překvapený, že místo abych odmítl, zeptal jsem se proč. To ho strašně rozrušilo. Slezl z houpačky, odcházel napadaje na levou nohu a přitom si hlasitě brumlal, tuším něco o mně, ale radši jsem to neposlouchal. Rozhlížel jsem se po parku, každou chvíli jsem se bezděčně podíval na levou ruku a nohu, asi tak, jako se člověk dívá na nedávno podarovaného čistokrevného psa, který už mimochodem pokousal několik lidí. To, že se obě chovaly pasivně a houpaly společně se mnou, mě nijak neuklidňovalo. A když jsem uvažoval o nedávných událostech, současně jsem si říkal, že hned vedle toho mého přemýšlení cihá uvnitř v hlavě jiné myšlenky, zdánlivě také moje, ale mně zcela nedostupné, a že to vůbec není lepší než schizofrenie, protože ta se dá léčit, ani než choroba svatého Víta, protože takový pacient ví, že si nanejvýš zatančí, kdežto já jsem byl doživotně odsouzen k vylomeninám ve svém vlastní jáství. Pacienti se procházeli po cestičkách, za některými se v určité vzdálenosti pohyboval tichoběžný vozík podobný golfovému, asi pro případ, že by se pacient unavil. Seskočil jsem z houpačky, abych se podíval, jestli už doktor Hous skončil poradu s Tarantogou, a tak jsem poznal Gramera. Nesl ho na zádech už hodně starý posluha zlitý potem, zmodralý v obličej, protože Gramer vážil asi metrů. Přišlo mi toho sluhy líto, ale nic jsem neřekl, jen jsem uhnul z cesty, protože jsem se domníval, že v mé nynější situaci bude lepší se na nic neptat. Ale když mě Grame spatřil, slezl z ošetřovatele a představil se mi první. Nová tvář zřejmě vzbudila jeho zvědavost. Upadl jsem do rozpaků, protože jsem si nezapamatoval, pod jakým jménem mám v sanatorní kartotéce figurovat, přestože jsem se o tom s Tarantogou dohodl. Vzpomněl jsem si jen na křestní jméno - Jonatán. Gramerovi se zalíbila moje srdečnost - cizí chlapík se představí jen křestním jménem - a požádal mě, abych mu říkal Adelaida. Ukázalo se, že je dost upovídaný. Od té oby, co se začal vyhrabávat z deprese, se hrozně nudil. Dokud byl v depresi, nemohl se nudit, protože měl spoustu starostí. Vysvětloval mi, že měl depresi z toho, že nikdy nemohl usnout, pokud předtím v posteli nemohl nějakou dobu snít. Zpočátku snil o tom, by akcie, které koupil, šly nahoru, a ty které prodal aby klesly. Potom snil, že by chtěl mít milión. Když ho měl, snil o dvou, potom o třech, ale od pěti nahoru to přestalo být zajímavé. Musel pro svou fantazii hledat nové objekty. Bylo to pořád těžší, řekl mi zmatčeně. Člověk přece nemůže snít o tom, že se zbaví třetí

manželky a nedá jí vůbec žádné alimenty. Ale to se mu podařilo. Hous se pořád neobjevoval a Gramer se na mě přilepil nadobro. Nějaký čas se před usnutím zabýval lidmi, na které měl pifku. Ale to byla chyby. Především proto, že v něm takové snění budilo nenávist a tak zaháněla jeho ospalost, takže si musel brát prášky na spaní, což mu lékaři rozmlouvali, jelikož měl zvětšená játra. Neviděl však jinou možnost, jak se takového snu zbavit, než zbavit se jeho předmětu. Ujišťoval mě, že nad sto tisíc dolarů je to fraška. Ne že by angažoval nějakou Murder Incorporated, chraň bůh. To jsou hlouposti, které se vymýšlejí pro filmy. Najal si experta, který to udělal velice šikovně. Jak? No prostě jinak. Zabít není žádné umění. Nebožtík nikde není, a co mu uděláš? V tělesných mukách tak pro sebe neviděl zadostiučinění. Nepřátele, závistivce a zlomyslné konkurenty je třeba ruinovat a současně jim projevovat soucit, ale nic víc. Je to jakýsi druh strategické šťáry. Velmi efektivní a efektivní. Měl intelektuální záliby, které musel před spolumilionáři skrývat: četl knihy, dokonce i markýze de Sade. Byl to nešťastný trouba! Snil o narážení na kůl, stahování z kůže a kuchání břich, ale seděl za mřížemi a nic než mouchy k dispozici neměl. Jo chudák, ten se má! Všechno ho láká a všechno se mu líbí. Každá krásná žena je pro něho nedostupná. Proto pornoprůmysl tak prosperuje, pochopitelně. Nafukovací milenky s našpulenou pusinkou, barvitě ilustrované popisy orgií, kopulatorinky, pasty a masti, to všechno jsou přece náhražky a oblbování. Nic neunaví člověka víc než orgie, i kdyby byly sebelíp naaranžované. Není o čem mluvit, není o čem snít. Ach, mít na nějakou neuskutečnitelnou touhu! Asi jsem se tvářil dost překvapeně, když jsem poslouchal ta jeho vyznání. Adelaida však jen pokýval hlavou a řekl, že si bezděčně podřízl větev, na které seděl, když uspokojil svou touhu pomstít se, komu chtěl. A jelikož už neměl o čem snít, trpěl chronickou nespavostí. Najal si tenkrát odborníka na vymýšlení nových tužeb. Prý nějakého literáta nebo básníka. Ten mu nabídl pár docela slušných námětů, to ano, jenže solidní touha vyžaduje naplnění a po něm mizí, takže potřeboval sny téměř neuskutečnitelné. Poznamenal jsem, že ty snad není tak těžké vymyslet. Přesunout světadíl, rozpilovat Měsíc na čtyři stejné čtvrtky. Sníst nohu amerického prezidenta s tou omáčkou, ve které se podává kachna v čínských restauracích (rozjížděl jsem se s pocitem, že mluvím k bláznovi). Pohlavně obcovat se svatojánskou muškou ve chvílích, kdy nejjasněji svítí. Chodit po vodě nebo - šíře - dělat zázraky. Stát se světcem, vyměnit si místo s Pánembohem, podplatit teroristy, aby nechali na pokoji ministry, velvyslance a jiné kapitalisty a pustili se do těch, kteří si skutečně výprask zaslouží. I s posledním pomazáním.

Adelaida se na mě dívala se sympatiemi přecházejícími v obdiv. "Škoda, že jsem tě nepoznal dřív, Jonatáne," povzdychl si. "Na tom, co říkáš, něco je, ale ne úplně. K těm světadílům, měsícům, zázrakům nemůžu mít žádný osobní vztah. Skutečný snílek se citově angažuje, bez toho se nic nedokáže. Svatojánská muška mě taky nevzrušuje. Mne tedy ne. Dobrý sen se nemění ani v bezmocnou zlost, ani ve zvýšenou bujarost, ale tak nějak duhově svítí, víš, trochu je a trochu už není, a potom člověk usne. Ve dne, v bdělém stavu, jsem na to nikdy neměl čas. Ten můj pisálek tvrdil, že množství dostupných snů je nepřímě úměrné množství platebních prostředků, které člověk vlastní. Kdo má všechno, nedokáže už o ničem snít. Vyměnit si místo s Pánembohem? Chraň mě Pánbůh! Ale tebe bych přece jen angažoval." Na obrovském listu nízkého kaktusu bez pichláků ležel velký slimák. Vypadal dost odporně a asi proto kývl Adelaida na ošetřovatele. "Sněz to," řekl a ukázal na slimáka prstem. Současně vytáhl z kapsy od pyžama šekovou knížku a propisku.

"Za kolik to udělá?" projevila jsem zájem. Ošetřovatel mlčky natáhl ruku po slimákovi, ale já ho zadržel. "Dostaneš o tisíc dolarů víc než od pana Gramera, když o nesníš," prohlásil jsem a vytáhl jsem z kapsy notes. Byl zrovna v takových umělohmotných zelených deskách jako Adelaidova šeková knížka. Ošetřovatel znehybněl. V milionářově tváři se zračilo váhání, pro mě dost riskantní, protože jsem nevěděl, jestli nezačne licitovat. Moje aktuální finanční rezerva určitě nedosahovala Gramerovy sazby za slimáka. Musel jsem tedy situaci přebít trumfem.

"Za kolik to sníte VY Adelaido?" zeptal jsem se a otevřel jsem notes, jako kdybych měl v úmyslu vypsát šek. To ho nadchlo. Zřízenec se slimákem pro něho přestali existovat.

"Dám ti bílý šek, když ho polkneš bez rozkousání a budeš mi vyprávět, jak se ti hýbá v břiše," řekl hlasem poněkud ochraptělým rozčilením.

"Jsem bohužel po snídani a nemám ve zvyku jíst mezi jídly," odpověděl jsem s úsměvem, "A kromě toho máš jistě zablokovaná konta, Adelaido. Zbavení svéprávnosti plus kuratela a tak dále. Že je to tak?"

"Ne, ne! Mýlíš se! Manhattan Chase uzná každý můj šek."

"Možná, ale já zrovna nemám chuť. Radši se vraťme k tomu snění."

Rozhovor mě tak zaujal, že jsem při tom všem zapomněl na svou levou stranu, až se přihlásila sama. Vzdálili jsme se od kritického slimáka a já najednou nastavil milionáři nohu a současně ho udeřil do krku tak, že se natáhl na trávník jak dlouhý tak široký. Vyprávím to v první osobě, přestože to provedly mé levé končetiny. musel jsem honem nějak zachránit situaci.

"Odpusť," řekl jsem a snažil se přitom, aby moje slova zazněla co nejsrdečněji, "a TOHLETO byl zase můj sen." Pomohl jsem mu vstát. Nebyl ani tak uražený jako překvapený. Zřejmě s ním takhle nikdy nenakládal ani tady, ani uvnitř sanatoria.

"Nápady tedy máš," řekl mi a setřepal ze sebe drobty hlíny, "ale už to nikdy nedělej, protože by mi mohla vlítnout plotýnka a navíc bych taky mohl začít snít já o tobě," zasmál se ošklivě. "Co je ti vlastně?"

"Nic."

"To je jasné. Ale proč jsi tady?"

"Abych si trochu odpočinul."

Spatřil jsem v hloubi stinné aleje doktora House, který na mě zamával, abych přišel, pak jsem se otočil a kráčet k pavilónu.

"Musím jít, Adelaido," řekl jsem a poplácal ho po zádech. "Necháme to snění na jindy."

Od otevřených dveří vanul příjemný chlad. Klimatizace fungovala bezhlučně, zdi byly bledě zelené, ticho jako v nitru pyramidy, protože kroky tlumil vysoký bílý koberec, který vypadal jako kožešina ledního medvěda. Hous na mě čekal ve své pracovně. Byl tam i Tarantoga. Vypadal rozčileně. Na klíně měl aktovku nacpanou papíry, pořád je vyndával a zase zastrkoval nazpátek. Hous mi ukázal na křeslo. Posadil jsem se s pocitem dost nepříjemného návratu k věcem, kterých se nemůžu zbavit dřív, než se zbavím sama sebe.

Hous se za psacím stolem pustil do čtení novin. Tarantoga konečně našel papíry, které hledal.

"Vypadá to tedy takhle, milý Ijone... Byl jsem u dvou právníků nejlepších odborníků, abych zjistil, jak vypadá tvoje situace z právního hlediska. Eventuálního mandanta jsem přirozeně nejmenoval. Také jsem nic neřikal o tvém poslání, příběh jsem předělal tak, aby zbylo jen jádro věci. Existuje někdo, kdo měl přístup k určitým přísně důvěrným záležitostem, a když se s nimi seznámil, měl vládnímu orgánu podat zprávu. Než to však stačil udělat, byl podroben callotomii. Část toho, co zjistil a měl oznámit, zapomněl, protože to je zřejmě uloženo v pravé hemisféře jeho mozku. Jak velké jsou jeho závazky vůči zaměstnavateli? Jak daleko ten může legálně jít, aby tyto zprávy získal? Oba právníci prohlásili, že věc není lehká, protože je to precedens. Pokud by ji měl řešit soud, povolá si znalce a může, ale nemusí rozhodnout podle jejich posudku. Bez soudního výroku se však nemusíš podrobit žádnému vyšetření ani pokusům, kdyby to na tobě ta instituce chtěla."

Doktor Hous zvedl hlavu od novin.

"Je to zvlášť zábavný příběh," řekl, vytáhl ze zásuvky sáček perníčků, vysypal je na talířek a přistrčil mi ho. "Já vím, pane Tichá, že pro vás na tom není nic zábavného, ale zábavný je každý paradox typu circulus vitiosus. Víte, co je to lateralizace?"

"Jistěže," odpověděl jsem a nevrle jsem přitom sledoval svou levou ruku, která se sápala po perníčcích, přestože jsem na ně neměl nejmenší chuť. Protože jsem však nechtěla vypadat jako šašek, zakousl jsem se do jednoho. "O tom jsem se načetl dost. U průměrného člověka dominuje levá mozková polokoule, protože ovládá řeč. Pravá bývá většinou němá, i když jakžtakž chápe jednoduché věty a někdy taky umí trochu číst, jenže obojí různou měrou. Jestliže není levá lateralizace silně vyjádřena, může být pravá polokoule příslušně samostatnější, rovněž v užívání řeči. Velmi zřídka se však stává, že se lateralizace nevyskytuje téměř vůbec, a pak se centra řeči nacházejí v obou polokoulích, což může působit koktání nebo jiné poruchy..."

"Velmi dobře," usmál se na mě Hous přátelsky. "Z toho, co jsem se dověděl, že u vás levý mozek - jak my někdy říkáme - zřetelně dominuje, kdežto pravý je nadprůměrně aktivní. Zcela jistý si tím nejsem, vyžadovalo by to delší vyšetření."

"A v čem spočívá ten paradox?" zeptal jsem se a přitom se co možná nenápadně snažil odstrčit levou ruku, která mi zase strkala do úst perníček.

"to, jestli může být výslech vašeho pravého mozku reálně prospěšný, závisí na tom, jak značná je pravostranná lateralizace. Abychom zjistili, zda takový výslech vůbec stojí za námahu, musíme nejprve zjistit velikost lateralizace, čili vyšetřit vás, a abychom vás mohli vyšetřit, potřebujeme váš souhlas. To znamená, že znalci, na které se obrátí soud, nebudou moci říct nic víc, než co vám tady říkám já: že jejich výrok bude záviset na míře lateralizace Ijona Tichého, která se bez vyšetření zjistit nedá. Bylo by vás tedy třeba vyšetřit proto, aby se dalo usoudit, zda je vás třeba vyšetřit. Rozumíte mi?"

"Rozumím. A co mi radíte, pane doktore?"

"Já vám nemůžu nic radit, protože jsem ve stejné situaci jako ti experti a celý soud. Nikdo na světě, ani vy, neví, co obsahuje váš pravý mozek. Ten nápad, na který jste přišel, že totiž používáte řeči u hluchoněmých, byl už kdysi pokusně použit, ale bez zvláštních výsledků, protože pravá lateralizace byla v těch případech příliš slabá."

"Opravdu mi nemůže říct nic víc?"

"Můžu. Jestli se chcete vyhnout potížím, noste levou ruku na pásce, nebo ještě lépe v sádře. Prozrazuje vás."

"Jak to myslíte?"

Hous mlčky ukázal na talíř s perníčky.

"Pravý mozek má většinou sladkosti raději než levý. Vyplývá to ze statistického materiálu. Chtěl jsem vám předvést jednoduchý způsob, jaké by někdo mohl použít, aby baj vočko zjistil vaši lateralizaci. Jako pravák byste měl pro perníčky sahat pravou rukou, nebo žádnou."

"Jak dlouho a proč bych měl chodit s rukou v sádře? Co mi to dá?"

Hous nepatrně pokrčil rameny.

"Dobře. Řeknu vám něco, co bych vám vlastně říkat neměl. Jistě jste slyšel o piranách."

"Ano. To jsou takové malé, ale hrozně krvelačné ryby."

"Ano. Většinou nezaútočí na člověka ve vodě, ale vyřítí se na člověka všechny najednou, pokud má sebemenší škrábnutí, stačí jediná kapička krve. Jazyková způsobilost pravého mozku není větší než u tříletého dítěte, a i to dosti vzácně. U vás je však značná. Kdyby se to rozeslo, můžete mít vážné potíže."

"A neměl by prostě zajít do Lunar Agency?" vmísil se do hovoru Tarantoga. "Svěřit se do jejich ochrany? Měl by na to přece nárok, když za ně nastavoval hlavu..."

"Možná že to není nejhorší řešení, ale dobré taky není. Žádné dobré řešení neexistuje."

"Proč?" zeptali jsme se s Tarantogou téměř jednohlasně..

"Protože čím víc toho vytáhnou z pravého mozku, tím větší budou mít chuť toho vytáhnout ještě víc, a to může znamenat - když o nazveme slušně - dlouhotrvající izolaci."

"Měsíc, dva?"

"Nebo rok i víc. Pravý mozek normálně komunikuje se světem zejména prostřednictvím levého, řečí i písmem. Dosud se nestalo, aby někdo naučil pravý mozek mluvit, a ještě k tomu plyně. V tomto případě je sázka tak vysoká, že na tuto vědu bude vynaloženo větší úsilí, než doposud vynaložili všichni odborníci dohromady."

"Ale něco udělat musíme," zabručel Tarantoga. Hous vstal.

"Jistěže, ale nemusí to být dneska, tady a teď hned. Prozatím nemusíme spěchat. Pan Tichý u mě může zůstat třeba pár měsíců, když bude chtít. Možná, že se za tu dobu něco vyjasní."

Později jsem musel konstatovat, že doktor Hous má bohužel pravdu.

Když jsem dospěl k názoru, že mi nikdo nepomůže líp než já sám, sepsal jsem všechno, co se až odsud událo, nahrál jsem to na diktafon, poznámky spálil, a teď zakupu diktafon i s kazetami v hermeticky uzavřené schránce pod ten kaktus, na kterém jsem potkal slimáka. Tato slova ještě říkám na diktafon, abych využil zbytek pásky. Mám dojem, že vyjádření "potkal slimáka" není zrovna šťastné, i když nevím proč. Potkat přece může člověk krávu, opici, slona, ale slimáka jaksí ne. Jde snad o to, že za potkaného lze považovat jen tvora, který si mě může povšimnout? Myslím že ne. Nevím, jestli si mě slimák všiml, přestože měl vystrčené růžky. Je to snad otázka velikosti? Nikdo neřekne "potkal jsem blechu". Ale může potkat docela malé dítě. Nevím, proč mrhám koncem pásky na takové hlouposti. Ted' půjdu schránku zakopat a k dalším poznámkám budu používat šifry, kterou jsem si vymyslel. Nebudu o své

pravé mozkové polokouli mluvit jinak než "ona", nebo ji prosotě pojmenuju IJA. To přece není špatné. IJA znamená tolik co I JÁ, JÁ i JÁ, přestože to možná nebude dost srozumitelné. Ale jelikož pásek končí, беру do ruky lopatu.

8. července. Hrozné vedro. Všichni chodí v pyžamech nebo v plavkách. Já taky. Prostřednictvím Gramera jsem poznal dva jiné milionáře, Strumana a Padderhorna. Oba jsou melancholici. Struman je asi šedesátník, dlouhý ksicht, velké břicho, křivé nohy, mluví šepem. Působí to dojmem, jako kdyby člověku chtěl sdělit bůhvíjaké tajemství. Tvrdí, že ho tu léčí úplně špatně. Poslední dobou se jeho deprese prohloubila proto, že zapomněl, proč si dělá tak hrozné starosti. Má tři dcery. Všechny jsou vdané, provozují swinging, různí chlapci je při tom fotografují a on pak musí za těžké peníze ty fotky vykupovat, aby je nepublikovali v Hustleru. Protože jsem mu chtěl pomoci, snažil jsem se mu namluvit, že příčinou jeho starostí je možná právě tohleto, ale on mi řekl, že ne, protože už si na to zvykl. Je ostatně zbavený svéprávnosti, a kdyby ty jeho dcery pěstovaly swinging v zoologické zahradě, museli by si s tím dělat starosti kurátoři, a ne on. Vůbec nevím, proč tohleto sepisuju. Nahatý milionář je hrozně nezajímavá postava. Padderhorn nic neříká. Provedl prý fúzi s nějakým Japoncem a dopadl špatně. Deprimující společnost. Ale Gagerstine je asi ještě horší. Směje se sám sobě a slintá. Prý je to exhibicionista. Musím se od těch odporňoušů držet na distanc. Doktor Hous mi řekl, že zítra přijde někdo komu může věřit jak jemu samému. Bude to prý mladý lékař na praxi, ale ve skutečnosti etnolog, který chce psát práci o milionářích z oboru takzvané dynymiky malých skupin nebo něco takového.

9.července. Po Tarantogově odjezdu jsem zůstal sám s Housem, jeho asistentem a milionáři, kteří se flákají po parku. Hous mi řekl mezi čtyřma očima, že raději nebude dalším vyšetřením zjišťovat míru mé lateralizace, protože to, co nikdo neví, nemůže nikdo ukrást. Asistentem je skutečně mladý etnolog. Prozradil mi to pod přísahou, když se dověděl, že nepatřím k těm boháčům. Studoval v terénu. chce napsat práci o zvycích a mentalitě milionářů tak, jak se zkoumají poměry primitivních kmenů. Hous ví, že ten mladík nemá nic společného s medicínou, a asi právě proto ho k sobě vzal. S etnologem jsem si povídal celé večery v menší laboratoři u láhve Teachers Whisky. Místo skleniček jsme používali zkumavek. Kromě Adelaidy jsem poznal ještě pár jiných bláznů. Jaktěživ jsem neměl tak nudnou společnost. Etnolog byl stejného názoru jako já. Skličovalo ho to, neboť začínal tušit, že mu sebraný materiál na tu jeho práci nepostačí.

"Víte co?" řekl jsem mu jednou, protože jsem mu chtěl pomoci. "Tak napište komparatistickou studii Boháči dříve a dnes. Státní nebo nadační mecenáš, to je přece hrozně stará záležitost. Soukromý mecenáš byl už ve starém Římě. Ochránce umění. Múzy a tak dále. I později různí boháči a knížata zajišťovali umělcům, sochařům a malířům docela slušný život. Zřejmě je umění zajímavé, přestože ho nestudovali. Kdežto tyhlety," ukázal jsem palcem za sebe z okna do tmavého parku, protože se mezitím setmělo, "ty nezajímá nic jiného než bankocetle. A nebudu se strojit cizím peřím, když řeknu, že jsem dost známý. Svým cestopisům vděčím za spousty dopisů, ale mezi milióny čtenářů se nenašel ani jeden milionář. Proč? Nejvíce je jich prý u vás v Texasu. Tady jsou takoví tři. Otravní jsou dokonce i jako blázni. Kde se to bere? Latifundie neohlupovaly. Co ohlupuje je? Burza? Kapitál? A jak?"

"Ne, to je něco jiného. Tamti byli dejme tomu věřící. Chtěli si získat zásluhy u Pánaboha. Umrtvovat se jim nechtělo. Něco jiného bylo postavit katedrálu nebo zaplatit malíře, ať si stříhnou Poslední večeri, Mojžíše. Ať postaví něco velkého s kopulí, největší kopulí na světě. Viděli v tom svůj obchod, pane Tichý, jenomže ho viděli tamhle," ukázal na strop, tedy na nebe. "A když to dělali jedni, druzí se po nich začali opičit. patřilo to k bontónu. Kníže, dóže, magnát měl kolem sebe zahradníky, kočí, písaře, malíře. Ludvík XV. měl Bouchera, aby mu portrétoval nahé dámy. Boucher je jistě třetí nálev, já vím, ale něco po něm zbylo a jiných umělcích také, kdežto po těch kočích a zahradnících vůbec nic."

"Po zahradnících zůstali Versailles."

"No tak to vidíte. A co mohlo po kočím zůstat jiného než bičíště? Nerozuměli tomu, ale viděli v tom svůj obchod. Kdežto teď, v době specializace, by z toho neměli nic... Co je vám? Bolí vás u srdce?"

"Ne. Myslím, že jsem byl okraden."

skutečně jsem se držel za srdce, protože vnitřní kapsa mé bundy byla prázdná.

"To není možné. Tady žádní kleptomani nejsou. Jistě jste nechal náprsní tašku v pokoji."

"Ne. Když jsem vcházel, měl jsem ji ještě v kapse. Vím to, protože jsem vám chtěl ukázat svou vousatou fotografii. Sáhl jsem pro nákupní tašku, ale nevytáhl jsem ji."

"Není možná! Vždyť jsme tu sami a já jsem se k vám ani nepřiblížil..."

Začalo mi svítat.

"Řekněte mi podrobně, co jste dělal od chvíle, kdy jsme sem přišli."

"Vy jste se posadil, a já jsem vyndal láhev ze skříňky. O čem jsme v tu chvíli mluvili? O Gramerovi. Vy jste vyprávěl o tom slimákovi, ale neviděl jsem, co děláte, protože jsem hledal čisté zkumavky. Když jsem se otočil, tak jste seděl... ne, tak jste stál. Vedle tachystoskopu. Tadyhle. Díval jste se dovnitř, já jsem vám podal desky... Ano. Napili jsme se a vy jste se vrátil na své místo."

Vstal jsem a prohlédl jsem si aparaturu. Na jedné její straně stála židle před řídícím pultem, kolmá, černá deska s okuláry, za ní boční lampy, obrazovka a plochá skříňka projektoru. Našel jsem kontakt.

Prázdná obrazovka se rozsvítila. Nahlédl jsem za přepážku. Vnitřek byl pokrytý černě oxidovanými deskami. Mezi čelní stěnou a černou deskou zela skulina, která nebyla širší než štěrbina ve schránce na dopisy. Pokoušel jsem se do ní vstrčit ruku, ale byla příliš úzká.

"Nejsou tu nějaké kleště?" zeptal jsem se. "Pokud možno dlouhé a ploché..."

"To nevím. Asi ne. Jo, je tu sonda. Chcete ji?"

"Ano."

Byla kovová, pružná, dala se ohýbat všemi možnými způsoby. Udělal jsem si z ní něco jako háček, zastrčil jsem ho do štěrbiny a narazil na dost měkký odpor. Po několika nezdařených pokusech vylezl černý růžek. Potřeboval jsem druhou ruku, abych ho uchopil, ale vzpírala se. zavolal jsem studenta. Pomohl mi. Byla to moje náprsní taška.

"To má na svědomí ona," řekl jsem a zvedl levou ruku.

"Ale jak to udělala? Vy jste si ničeho nevšiml? A především - proč to udělala?"

"Vůbec jsem si ničeho nevšiml, i když to jistě nebylo snadné. Kapsu mám vlevo. Udělala to obratně a lehce jako kapsář. Jenže to je právě specialita pravého mozku. Koordinace pohybů, ve všech hrách, ve sportu. A proč to udělala? To si můžu jen domýšlet. Není to logické verbální uvažování, spíš trochu dětinské. Asi proto, aby zmizela moje totožnost. Kdo nemá žádné papíry, kdo nemá občanský průkaz, ten nemá ani jméno pro ty, kteří ho neznají."

"Takže... proto, abyste zmizel? Ale to je přece magie! Magické myšlení!"

"Něco takového. Ale dobré to není."

"Proč? Chce vám pomoci, jak umí. Není divu, vždyť jste to konečně *také* vy. Jen trochu zvlášť. Trochu izolovaný."

"Není to dobře, protože když mi chce pomoci, tak to znamená, že přece jen do jisté míry pochopila situaci a ví, že mi něco hrozí. Tohleto byla maličkost, ale příště to může být medvědí služba..."

Večer ke mně zašle Hous. Seděl jsem na posteli už svlečený, v pyžamu, a prohlížel jsem si levé lýtko. Pod kolenem jsem měl velkou modřinu.

"Jak se cítíte?"

"Dobře, ale..."

Vyprávěl jsem mu o své náprsní tašce.

"Podivné. Opravdu jste si ničeho nevšiml?"

Podíval jsem se dolů, zase jsem spatřil tu modřinu - najednou jsem si vzpomněl na krátkou bolest a příčinu jejího vzniku. Když jsem nahlížel do tachystoskopu, uhočil jsem se levou nohou o něco tvrdého, pod kolenem. Pořádně mě to zabolelo, ale nevěnoval jsem tomu pozornost. Stalo se to zřejmě v tu chvíli.

"Velmi poučné," poznamenal Hous. "Levá ruka nemůže provádět složité pohyby tak, aby se svalové napětí nepřenášelo na pravou stranu těla. Musela tedy odvrátit vaši pozornost."

"Tímhle?" ukázal jsem na modřinu.

"ano. Spolupráce levé nohy a ruky. Pocítil jste bolest, takže jste vteřinu necítil nic jiného. To stačilo."

"Často se to stává?"

"Ne. Velice zřídka."

"A kdyby si mě někdo chtěl pořádně podat, taky by mohl dělat takové věci? Například píchat mě na pravé straně, aby se nemohla plést do věci levé, kterou by mezitím někdo vyslýchal?"

"Kdyby to byl odborník, udělal by to jinak. Dává se injekce amyntalu do levé krční tepny. Carotis. Levý mozek je uspán, bdí jen pravý. Trvá to několik minut."

"A to stačí?"

"Pokud to nestačí, zavede se do tepny malá hadička a amyntal se podává v kapkách. Za nějakou dobu usne i pravá polokoule, protože mozkové tepny jsou spojeny takzvanými kolaterálami. Pak se musí nějakou chvíli počkat a zase se může pokračovat."

Stáhl jsem si nohavici od pyžama a vstal jsem.

"Nevím, jak dlouho tady dokážu takhle sedět a čekat bůhví na co. To, co člověk vidí, je lepší než nic. Pust' se do mě, doktore."

"Copak vy to neumíte sám? Vždyť už se dokážete jednou rukou dorozumívat s druhou. Dověděl jste se tímhle způsobem něco?"

"Skoro nic."

"Nechce vám odpovídat na otázky?"

"Spíš odpovídá nesrozumitelně. Vím jen to, že si věci pamatuje jinak než já. Možná v celých obrazech, v celých scénách. Když to chce vyjádřit slovy, znaky, vznikají hlavolamy. Mělo by se to všechno asi zapsat nějak popořadě a považovat to za jakýsi stenogram. Mám takový dojem."

"To je spíš úkol pro kryptografy než pro lékaře. Dejme tomu, že se vám podaří takový zápis udělat. Co z toho budete mít?"

"Nevím."

"Já taky ne. Prozatím vám přeju dobrou noc."

Odešel, já zhasl světlo a lehl jsem si, ale nemohl jsem usnout. Ležel jsem naznak. V jednu chvíli se moje levá ruka zvedla a několikrát mě pomalu pohládila po tváři. Zřejmě mě litovala. Vstal jsem, rozsvítil, vzal jsem si tabletku seconalu, čímž jsem uspal oba Ijony Tiché a pohroužil se do nevědomí.

Moje situace nebyla jenom zlá. Byla úplně blbá. Byl jsem schovaný v sanatoriu, a ani jsem nevěděl před kým. Čekal jsem, a nevěděl na co. Pokoušel jsem se se sebou domluvit prostřednictvím ruky, ale přestože odpovídala o něco čileji než předtím, nerozuměl jsem jí. Hrabal jsem se v sanatorní knihovně a odnášel si do pokoje učebnice, monografie, hromady odborných časopisů, abych se konečně dověděl, kdo nebo co jsem na pravé straně. Ptal jsem se ruky na věci, na které odpovídala se zřejmým vynaložením dobré vůle, ba co víc, naučila se novým obrátům a novým slovům, což mě současně vybízelo k další konverzaci, ale také znepokojovalo. Měl jsem strach, že se mi vyrovná anebo mě dokonce předčí, a já nejenže na ni budu muset brát ohled, ale dokonce ji budu muset poslouchat, nebo dojde k přetahování obou stran, a to bych pak nezůstal uprostřed, protože by mě roztrhly vejprůl a ze mě by se stal jakýs brouček rozšlápnutý tak, že jedny nohy by ho táhly dopředu a druhé dozadu. Ve snu jsem pořád před někým utíkal a zlézal nějaké tmavé srázy, dokonce jsem ani nevěděl, kterou polovinou se mi to zdálo. to, co jsem se dověděl v hromadách knih, odpovídalo pravdě. Levý mozek, který nemá spojení s pravým, chátará. I když zůstává upovídaný, jeho řeč se stále zjednodušuje, což se pozná zejména podle toho, jak často používá pomocných sloves býti a míti. Když jsem po sobě četl poznámky, které jsem si předtím udělal, musel jsem konstatovat, že je tomu se mnou přesně tak. Ale krom takových podrobností jsem se z odborných prací nedověděl nic důležitého. Byla tu spousta hypotéz, které si navzájem odporovaly, porovnával jsem každou z nich se sebou, ale když mi nepasovaly, dostával jsem vztek na ty vědce, kteří předstírali, že vědí lépe než já, jaké to je být teď mnou. Jednoho dne už jsem měl chuť vykašlat sena jakoukoli opatrnost a rozjet se do New Yorku do Lunar Agency. Druhý den ráno jsem si říkal, že je toto poslední, co bych měl udělat. Tarantoga se nehlásil, a přestože jsem ho sám prosil, aby počkal, až se ozvu já, už mě jeho mlčení začínalo štvát. Nakonec jsem si umínil, že se zachovám jako chlap tak, jako by to udělal někdejší nerozkrojený Ijon Tichý. Zajel jsem do Derlína, malého městečka dvě míle od sanatoria. Jeho obyvatelé ho prý chtěli pojmenovat Berlín, ale nějak si spletli první písmeno. Chtěl jsem si koupit psací stroj, abych mohl zahájit křížový výslech levé ruky, sepsat její odpovědi a shromáždit jich dostatečné množství, aby se dalo zjistit, jestli dávají nějaký smysl. Možná že jsem vlastně pravostranný idiot, pomyslel jsem si, a jedině ctižádost mi dovoluje se o tom přesvědčit. Blair, Goddeck, Shapir, Rosekrantz, Bombardino, Klosky a Serenghi tvrdili, že němota

pravé hemisféry je hlubinou plnou neznámých talentů, intuicí, předtuch, bezeslovné celkové orientace, dokonce druhem génia, územím, kde pramení všechny ty divy, s nimiž se neche smířit levý racionalismus, dále telepatie, jasnovidectví, duchovního přenášení do jiných dimenzí existence, vidin, mystických stavů, nadšení a iluminace, ale Kleis, Zuckrerandel, Pinotti, Veehold, paní Meyerová, Rabaudi, Ottitchkin, Nüerlö a osmdesát jiných expertů tvrdilo, že je to úplný nesmysl. Jistě, je to rezonátor, organizátor citů, asociační systém, myšlenkový echoprostor, no a nějaký paměť, jenže nevyslovitelná: pravý mozek je alogický patvor, excentrik, fantasta, lhář, vykladač, je to duch, ale v surovém stavu, je to mouka, ale také droždí, a chleba z toho dovede upéct teprve mozek levý. Podle názoru jiných vědců je pravý mozek generátor, kdežto levý selektor, takže pravý je vzdálený světu, a proto ho musí vést, překládat do lidské řeči, vyjadřovat, komentovat, cepovat, udělat z něho člověka - mozek levý.

Hous mi nabídl, abych si zajel do městečka jeho autem. Nebyl mým úmyslem překvapen ani mi ho nerozmlouval. Nakreslil mi na kus papíru hlavní ulici a naznačil křížkem místo, kde je místní obchodní dům. Poznamenal jen, že nakoupit už dneska nestihnu, protože je sobota a ten obchodník v jednu zavírá. Celou neděli jsem tedy chodil po praku a vyhýbal se Adelaide, jak jsem mohl. V pondělí jsem House nikde nemohl najít, a tak jsem jel autobusem, který jezdil každou hodinu. Byl skoro prázdný. Kromě černého řidiče v něm byly jen dvě děti, které lízaly zmrzlinu. To městečko asi dvě míle od sanatoria vypadalo jako americké osad před půl stoletím. Jedna široká ulice, telegrafní sloupy, domky v zahradách, nízké živé ploty, branky, u každé schránka na dopisy, a několik větších domů na křižovatkách se státní silnicí, které předstíraly město. Stál tam listonoš a hovořil s tlustým zpoceným chlapíkem v květované košili, jehož pes, veliký vořech v zubatém obojku, čural na sloup elektrického osvětlení. Vystoupil jsem u nich, a když autobus odjel a zanechal za sebou mrak smradlavého dýmu, rozhlížel jsem se, kde je ten obchodní dům, o kterém mi říkal doktor Hous. Stál na druhé straně ulice, veliký, prosklený. Dva prodáváci v pracovních pláštích převáželi nějaké krabice ze skladu motorovým zdvihákem a nakládali je na nákladní auto. slunce nesnesitelně pražilo. Šofér nákladního auta, který seděl otočený ve dveřích kabiny, pil pivo z plechovky, už ne první, protože u nohou se mu válely prázdné plechovky. Byl to už docela šedivý černoch, přestože ve tváři starý nevypadal. Po slunné straně ulice šly dvě ženy, mladá před sebou tlačila dětský kočárek se zvednutou boudou, starší nahlížela do kočáru a něco říkala. Přestože bylo horko, měla na sobě vlněný černý šál přehozený přes hlavu a ramena. Ženy zrovna procházely kolem otevřené autodílny, lesklo se tam několik umytých aut, byl slyšet šumění vody a sykot vzduchu. Toho všeho jsem si všiml jen tam mimochodem, když jsem se zastavil na chodníku, abych přešel k obchodnímu domu na druhé straně. Zastavil jsem se proto, že veliký tmavozelený lincoln, který stál o několik desítek kroků dál, se najednou rozjel směrem ke mně. přední okno měl nazelenalé, takže jsem sotva rozeznával siluetu řidiče. Měl jsem dojem, že má černý obličej, a napadlo mě, že je to černoch. Stále jsem na kraji chodníku, abych ho nechal projet, ale lincoln dost prudce zabrzdil těsně přede mnou. Napadlo mě, že se mě chce na něco zeptat, když vtom mě někdo zezadu pevně popadl a přitlačil mi ruku na ústa. Byl jsem tak překvapený, že jsem se ani nepokoušel bránit. Někdo, kdo seděl vzadu, otevřel dveře, já sebou začal zmítat, ale nemohl jsem vyrazit ani hlásek, tak mě ten chlap škrtil. Listonoš se rozběhl k nám, sehnul se a chytil mě za nohy. Vtom cosi nablízku houklo a vzhled ulice se v okamihu změnil.

Stará žena hodila šátek na chodník a otočila se k nám. V obou rukou držela krátký samopal. Střílela přímo na předek auta, dlouhou dávkou rozstřílela chladič a pneumatiky, až se zvedly obláčky prachu. Šedovlasý černoch už nepil pivo. Seděl za volantem a jeho nákladník jediným obratem zahradil cestu lincolnu. Na střílejší ženu se vrhl chundelatý pes, ale začal se svíjet a roztažený dopadl na asfalt. Listonoš mě pustil, uskočil, vytáhl ze své tašky něco černého a kulatého, hodil to směrem k ženám, bouchlo to, vyvalil se bílý dým, mladá žena padla na kolena za dětským kočárkem, který se tak nějak otevřel, vytryskl z něho gejzír zpěněné tekutiny jako z obrovské hadice a polil řidiče lincolnu, který právě vyskočil na vozovku, a než ho pěna polila, stačil jsem si všimnout, že má obličej zakrytý něčím černým a v ruce revolver. Proud pěny udeřil do předního skla limuzíny s takovou silou, že se sklo rozlétlo a zasáhlo listonoše. Tlustý chlap, který mě pořád ještě zezadu držel, couval a chránil se mým tělem. Z garáže se vyřítlo několik mužů v montérkách. Doběhli k nám a tlustý ocha ode mě odtrhli. Netrvalo to všechno dohromady ani pět sekund. Nejbližší auto v dílně vyjelo na zpátečku před otevřená vrata, dva muži v

pracovních pláštích přehodili pře řidiče lincolnu sít a dávali přitom pozor, aby se ho ani nedotkli, protože po něm stékala lepkavá pěna. Tlust'och a listonoš, už spoutaní, byli donuceni nastoupit do auta z dílny. Stál jsem jako opářený a díval jsem se, jak ten, co předtím otevřel zadní dvířka lincolnu, vystupuje s rukama nad hlavou, jak jde poslušně před revolverem k náklad'áku a šedivý černoš mu nasazuje pouta. Nikdo se mě nedotkl, nikdo mi dokonce ani nic neřekl. Auto odjelo. Malý náklad'ák, do kterého vsadili raněného, možná zastřeleného řidiče a jeho společníka, se rozjel, žena zvedla černý šál, vyprášila ho, zastrčila samopal o dětského kočárku, znovu zvedla boudičku a šla dál, jako by se nic nestalo. Zase tam bylo prázdno a ticho. Jedině velké auto s vypuštěnými pneumatikami a rozbitými reflektory a mrtvý pes nasvědčovalo tomu, že se mi to nezdálo. Vedle obchodního domu stál v zahradě plné vysokých slunečnic přízemní dřevěný domek s verandou. V otevřeném okně stál muž s temně opálenou tváří, blond'ák s téměř bílými vlasy, lokty pohodlně opřené o parapet, dýmku v ruce, a díval se na mě s výmluvným klidem, jako kdyby chtěl říct: "Vidiš?" Teprve pak jsem si uvědomil to, co bylo ještě podivnější než pokus o můj únos: přestože mi stále ještě zněly v uších výstřely, výbuchy křik, neotevřelo se ani jediné okno a nikdo nevykoukl na ulici, jak kdyby kolem mě byla prázdná divadelní dekorace. Stál jsem tam dost dlouho a nevěděl, co si počít. Kupovat psací stroj už se mi nechtělo.

IV/ LUNAR AGENCY

"Pane Tichý," řekl mi ředitel, "naši lidé vás seznámí se všemi detaily Poslání. Já vám poskytnu jen celkový obraz, abyste pro stromy nepřestávali vidět les. Ženevská smlouva realizovala čtyři nemožnosti. všeobecné odzbrojení spolu s dále trvajícím závady ve zbrojení - to za prvé. Maximální tempo zbrojení při nulových nákladech - to za druhé. Naprosté zabezpečení každého státu před nepředvídaným útokem, aniž zrušili právo na vedení války, kdyby ji někdo vést chtěl. To za třetí. A konečně likvidaci všech armád, které navzdory všemu existují dál. Žádná vojska nejsou, ale štáby zůstaly a mohou si vymýšlet, co chtějí. Zkrátka jsme zavedli pacem in terris. Dáváte pozor?"

"Jistěže," odpověděl jsem, "ale čtu noviny. A tam se píše, že jsme se dostali z deště pod okap. A jednou jsem někde četl, už se nepamatuji kde, že Měsíc mlčí a pohlcuje všechny průzkumníky, protože se Někomu podařilo tajně dohodnout s tamějšími roboty. Že za vším, co se teď děje na Měsíci, stojí nějaký stát. A že agentura tohle všechno ví. Co vy na to?"

"To jsou nesmysly," řekl energicky ředitel. Seděli jsme v jeho pracovně, která byla veliká jako sál. Stranou na stupínku stál obrovský glóbus Měsíce, pod'obaný neštovicemi kráterů. Sektory jednotlivých států, označené zeleně, růžově a oranžově jako na politických mapách, se táhly od jednoho pólu k druhému, takže glóbus připomínal dětskou hračku nebo osvětlený skleněný oloupaný pomeranč. Na zdi za ředitelem visela od stropu vlajka OSN.

"Takových žvástů slyší teď člověk spoustu," zdůraznil ředitel a usmál se na mě s výrazem politování v snědé tváři. "Naše tiskové oddělení vám může posloužit výstřižky. Všechno je to vycucané z prstu."

"Ale hnutí těch neopacifistů, těch lunofilů, to je snad fakt, ne?"

"Takzvaných lunatiků?" Jistěže. Četl jste jejich prohlášení? Ten jejich program?"

"Četl. Chtějí, aby byla s Měsícem uzavřena dohoda..."

"Dohoda!" vyprskl pohrdavě ředitel. "Nejde jim o dohodu, chtějí se podrobit! A přitom ani nevědí komu! Jsou to zabeďněnci. Představují si, že se Měsíc stal Někým, že je možné ho považovat za jednající stranu při uzavírání smluv a paktů, za stranu mocnou a inteligentní. Že tam už není nic než gigantický počítač, který pohltí všechny sektory. Pane Tichý, strach má nejen velké oči, ale i malý rozum!"

"No dobře. Ale copak se dá vyloučit sjednocení všech těch zbraní, všech těch armád, pokud to vůbec armády jsou? Jak si člověk může být jistý, že se něco takového nestalo, když nic nevíme?"

"Dokonce i tam, kde nic nevím, jsou určité věci vyloučeny. Sektor každého státu byl zařízen jako vývojový polygon. Podívejte se." Držel v ruce malou plochou krabičku. Jednotlivé sektory Měsíce se začaly rozsvěcovat, až nakonec svítil celý jako barevný lampión.

"Ty nejširší patří supermocnostem. Samozřejmě, že jsme věděli, co převážíme, naše agentura přece pracovala jako dopravce. Provedli jsme i přípravné práce, hloubili jsme výkopy pod SUPS.

Supersimulátory. V každém sektoru je takový simulátor, obklopený výrobním komplesem. Sektory proti sobě bojovat nemůžou, to je vyloučeno. SUPS projektuje nové typy zbraní a SEKS - selektivní simulátor - se je pokouší ničit. Obojí je počítačová simulace. Počítače jsou naprogramovány podle principu meče a šípu. Asi tak, jak kdyby každý sáť umístil na Měsíc svůj dvoučlenný počítač, který hraje sám se sebou šachy. Jsou to však šachy, při kterých se nepoužívá figurek, nýbrž zbraní, a během hry se všechno může měnit - pohyby figur, síla, s jakou spolu válčí, druh šachovnice. Všechno."

"Jak to?" podivil jsem se. "Copak tam není nic jiného než počítače, které simulují závody ve zbrojení? Jaké by tedy Zemi mohlo hrozit nebezpečí? Simulované zbraně jsou přece méně nebezpečné než kus papíru..."

Ale ne! Vybrané optimální projekty odcházejí do reálné výroby. Jiná věc je, a v tom je ten háček, kdy tam jsou. To je tak: SUPS neprojektuje jednu novou zbraň, nýbrž celý bojový systém. Jsou to pochopitelně systémy bez lidí. Voják představuje jednotku se zbraní. Ještě lépe se to dá pochopit ze srovnání s přirozeným vývojem. Boj o přežití, rozumíte? Boj o bytí. SUPS projektuje - obrazně řečeno - nějaké dravce, kdežto SEKS hledá jejich slabé stránky, aby je zničil. Když se mu to podaří, vymyslí SUPS něco nového, a SEKS taky něco nového. Takový simulovaný boj, neustále zdokonalovaný, by vlastně mohl trvat třeba milión let, jenže každý z těchto systémů má za nějakou dobu zahájit výrobu skutečných zbraní. Za JAKOU dobu a JAKÁ účinnost se od prototypu vyžaduje - to už předtím stanovili programátoři daného státu. No, protože každý stát chtěl mít na Měsíci reálný sklad zbraní, arzenál a nejen simuláty jako plány na papíře nebo v počítači. I v tomhle tkví důležitý háček, důležitý rozpor, rozumíte mi?"

"Ne docela. Jaký rozpor?"

"Simulovaný vývoj je daleko rychlejší než vývoj reálný. Ten, kdo déle čeká na výsledky simulace, získá dokonalejší zbraň. Jenže dokud čeká, je bezbranný. Naproti tomu ten, kdo se rozhodne pro kratší simulaci, získá zbraně dřív. Říkáme tomu součinitel hazardu. Každý stát, který na Měsíc umístil svůj vojenský potenciál, se musel předem rozhodnout pro jednu z alternativ: buď lepší zbraně později, nebo horší zbraně dřív."

"Podivné," poznamenal jsem. "A co se stane, když se dříve nebo později rozjede výroba? Zbraně jdou do skladů?"

"Část může jít do skladů. Ale jenom část. Pak už totiž začíná opravdový, nesimulovaný boj, přirozeně jen v rámci daného sektoru."

"Manévry?"

"Ne, protože při manévrech byl boj vždycky předstíraný, vojáci neumírali, kdežto tam," ukázal ředitel na barevně svítící Měsíc, "probíhá boj doopravdy. Opakuji, že v mezích sektoru. Nic a nikdo nemůže zaútočit na sektor sousední..."

"Nejdřív tedy ty zbraně bojují ničí se v počítačích, naoko, a potom doopravdy? A co dál?"

"No to je právě to! Nevíme, co dál. V zásadě jsou dvě možnosti: buď závody ve zbrojení mají meze, nebo nemají. Jestliže mají, pak to znamená, že existuje "poslední zbraň", a závody jakožto simulovaný vývoj nakonec k této zbraní dospějí. Tato zbraň nemůže přemoci sama sebe a nastává stav trvalé rovnováhy. Vývoj ustne. Měsíční arzenály jsou plné zbraní, které obstály v této poslední zkoušce, a nic víc už se tam neděje. Přáli bychom si, aby tomu tak bylo."

"A on to tak není?"

"Skoro určitě ne. Za prvé přirozený vývoj nemá žádný konec. Nemá, protože neexistují žádné "poslední", to znamená dokonale přežívající organismy. Každý druh má nějakou slabou stránku. Za druhé se přece na Měsíci nerozvinul vývoj přirozený, nýbrž umělý, a to vývoj zbraní. Každý sektor se jistě snaží sledovat to, co se děje v jiných sektorech, a reaguje na to po svém. Vojenská rovnováha je něco jiného než rovnováha biologická. Živé druhy nemohou příliš účinně bojovat proti druhům konkurenčním. Proč? Dokonale toxické bakterie by zabily všechny nositele, takže by zahynuly společně s nimi. Proto stojí rovnováha v přírodě poněkud níž než vyhubení. V opačném případě by byl vývoj sebeničivý. Naproti tomu vývoj zbraní směřuje k získání převahy nad protivníkem. Zbraň nemá pud sebezáchovy."

"Počkejte, pane řediteli," řekl jsem překvapen tím, co mě právě napadlo. "Každý stát by si přece mohl na Zemi potichoučku vybudovat zrovna takový systém jako ten, který má na Měsíci, a kdyby sledoval

jeho činnost, dověděl by se, co dělá měsíční dvojče..."

"Ale kdepak!" zvolal ředitel se vzdorovitým úsměvem. "Právě že něco takového není možné." Průběh vývoje se předvídat nedá. O tom jsme se prakticky přesvědčili."

"Jak?"

"Tak, jak jste říkal. Vložili jsme do stejných počítačů v našem výzkumném středisku stejné programy a uvedli jsme je do chodu. Vývoj probíhal krásně, jenomže opačným směrem. Je to asi tak, jako byste chtěl předvídat průběh šachového turnaje v Moskvě mezi stovkou velmistrovských počítačů, které simulují hru na stovce stejných počítačů v New Yorku. Co se dozvíte o moskevské hře? Vůbec nic. Žádný hráč, člověk ani počítač, nedělá přece vždycky stejné tahy. Politice sice chtěli, abychom jim dodali takové simulátory, to ano, ale nic jim to nepřineslo."

"No dobře. Ale když dosud nikdo nic nedokázal a všichni vaši průzkumníci zmizeli jako kámen ve studni, jak můžu spoléhat na to, že zrovna mně se to podaří?"

"Dostanete prostředky, jaké neměl dosud nikdo. Podrobnosti se dozvíte od mých podřízených. Mnoho úspěchů..."

Tři měsíce jsem se mordoval na тренаžérech ve středisku Lunar Agency a můžu říct bez přehánění, že telematiku jsme měli nakonec v malíku. Je to umění pohybovat telematem. Člověk se musí svléknout do naha a natáhnout na sebe elastický oděv, který trochu připomíná potápěčský, ale je z tenčího materiálu a leskne se jako rtuť, protože je utkaný z kabelů tenčích než pavučina. Jsou to elektrody. Přiléhají k tělu, kůži vnímají elektrické změny ve svalech a předávají je telematovi, který díky tomu opakuje každý provedený pohyb s absolutní přesností. To ostatně není nijak divné. Divné je to, že člověk nejenže vidí očima telemata, ale i cítí to, co by cítil na jeho místě. Když vezmeš do ruky kámen, cítíš jeho tvar a váhu tak, jako bys ho sám držel v dlani. Cítíš každý krok, každé klopýtnutí, a když telemat o něco pořádně zakopne, cítíš i bolest. Považoval jsem to za chyb, ale šéf mého školení doktor Miguel Lopez mě ujistíval, že to tak musí být. Jinak by byl telemat stále ohrožen poškozením. Je-li bolest silná, dá se ten převáděcí kanál vypnout, ale lepší je modulátorem snížit intenzitu bolesti, aby člověk pořád věděl, jak se má telemat. Člověk přenesený do umělé kůže ztrácí pojem toho, kde je jeho vlastní osoba, a celý se přenáší do telemata. Trénoval jsem na různých modelech. Telemat vůbec nemusí vypadat jako člověk, může být menší než trpaslík, nebo větší než Goliáš, ale to zas působí všelijaké komplikace. Když má místo nohou dojem tomu housenkové pásy, zaniká pocit přímého styku s podložím, tak trochu jako při řízení auta nebo tanku. Když je telematem obr desetkrát větší než člověk, je nutno se v něm pohybovat velmi pomalu, protože každá jeho končetina váží několik desítek tun a má příslušnou setrvačnost na Měsíci stejnou jako na Zemi. Vyzkoušel jsem si to s dvouseťtunovým telematem a měl jsem přitom pocit, jako kdybych kráčel pod vodou. Odpor mi nekladla voda, ale neovladatelnost masivních nohou a celého těla. Tak obrovský telemat by mi moc nepomohl, byl by to cíl velký jako věž. Zato jsem měl disponovat mimo jiné sérií stále menších telematů, kterým se říkalo skřeti. připomínaly spíš hmyz. Zní to sice dost zábavně, ale z žabí perspektivy vypadá každý oblázek jako hora a člověk se těžko může orientovat v terénu. Těžší měsíční telemati vypadali dost nestvůrně. ti nejtlustší měli krátké nohy, aby těžiště bylo co možná nejnižší. Takový LEM - Lunar Efficient Missionary - udržuje rovnováhu lépe než člověk ve skafandru, protože se nepotácí a ruce má dlouhé jako orangutan. Ty ruce jsou výhodné při dvouseťmetrových skocích. Především jsem se chtěl dovědět, jakých modelů se používalo při dřívějším průzkumu a jak jim to šlo. Než mě mohli ochránci mohli zasvětit do těch nezdařených výprav, museli si k tomu vyžádat zvláštní souhlas od ředitele, protože všechno, čeho jsem se dotkl, bylo tajné. Tajné bylo ostatně celé mé poslání, jakož i to, že řada dřívějších průzkumů skončila fiaskem. šlo údajně o to, aby se ještě nezvětšovala panika šířená v tisku nejpodivnějšími výmysly. CON, Centrální Ochrana Mise, mě uváděla jako poradce Měsíční agentury a novinářům jsem se musel vyhýbat jako čert kříži. Nakonec jsem se mohl vyptat obou průzkumníků, kteří se vrátili živí, ale neviděl jsem je na vlastní oči, mluvil jsem s každým z nich jen telefonicky. Oba prý se teď jmenují docela jinak a oba prý prodělali takovou plastickou operaci, že by je vlastní matka nepoznala. ten první, jménem Lon - ale určitě se jmenoval jinak - bez problémů dorazil k zóně Rádiového mlčení, dostal se na selenostacionární dráhu asi dva tisíce mil nad Mare Nibium a poslal dolů pancéřového telemata, který přistál v úplně pustině. Neušel ani sto kroků, a už byl napaden.

Snažil jsem se z něho vymáčknout nějaké konkrétní podrobnosti, ale opakoval mi pořád totéž: šel po rovině Mare Nibium úplně sám, předtím ostatně prozkoumal celý terén o průměru několikaset kilometrů a nezjistil nic podezřelého, když vtom se kousíček od něho objevil obrovský robot, nejméně dvakrát větší než LEM, a zahájil palbu. Oslnil ho nehlasný záblesk, a bylo po všem. Potom to místo vyfotografoval z oběžné dráhy, ano, vedle malého kráteru ležely pozůstatky telemata přetavené v hroudy kovové škváry a kolem se rozprostírala mrtvá pustina. Druhý průzkumník měl dva telematy, ale ten první začal metat kotrmelce hned po startu a roztříštil se o skály, kdežto ten druhý byl vlastně dvojice, které se říkalo blíženci. Blíženci je dvojice telematů, kterými paralelně pohybuje jediný člověk. Vykonávají tedy všechny pohyby naprosto stejně. Jeden měl jít napřed a druhý sto metrů za ním, aby viděl, co zaútočí na toho vpředu. Kromě toho byli oba zajištěni mikropy. Mikropy je zkratka pro mikroskopické kyklopy. Je to jakási televizní kamera skládající se ze spousty čidel, která nejsou větší než mušky a jsou opatřena mikroskopickými objektivy. Blížence telematy doprovázel tedy celý mrak mikropů, vznášel se dobrou míli nad povrchem Měsíce, aby je měl v zorném poli i s jejich okolím. Telematy pohyboval člověk, kdežto mikropy vysílaly obraz přímo na Zemi do kontrolního střediska letu. Výsledek tak dobře promyšlené a zajištěné výpravy byl mizerný. Oba telemati byli zničeni ve stejný okamžik, jen co se rovnýma nohama postavili na měsíční povrch. Přičemž druhý průzkumník, se kterým jsem mluvil, tvrdil, že byli napadeni dvěma roboty velmi podivné konstrukce, byli totiž malí, hrbatí a nesmírně tlustí. Pamatoval si, že se objevili prostě odnikud a hned si to štrádali k němu, a tak zamířil, ale ani nestačil stisknout spoušť. Spatřil jen modrobílý záblesk, jistě laserový, a probral se až teprve na palubě. Potom vyfotografoval pozůstatky telematů a zemská kontrola potvrdila jeho hlášení pouze v posledním bodě. Telemati se skutečně rozžhavili a rozlétili v okamihu jako zasažení neobyčejně silným laserem, ale zdroje výstřelu se zjistit nedaly. Prohlédl jsem si celý film, na kterém bylo zachyceno pozorování mikropů, i kritické snímky z posledních okamžiků v maximálním zvětšení. Počítač analyzoval obraz každého kamínku v poloměru dvou kilometrů, protože takový je měsíční obzor, a laserem se dá střílet pouze přímočaře. Vypadalo to záhadně. Oba telemati přistáli velmi obratně, vůbec se nezapotáceli, když se rovnýma nohama dotkli půdy, vykročili jeden za druhým zpomaleným tempem, načež jako jeden muž zvedli naprosto stejným pohybem své ruční laserometry - jako kdyby zpozorovali nějaké ohrožení, přestože na fotografiích nebylo nic vidět - a začali pálit, ale současně byli sami zasaženi, jeden do prsou, druhý poněkud níže. Zásah je v oblacích prachu a hořícího kovu roztrhal na cucky. Přestože se tyto obrazy analyzovaly nesčíslněkrát a přestože se měřením hledalo místo, odkud vyšel ten laserový náboj, nic se nezjistilo. Ani na Sahaře není tak pusto, jako bylo na těchto snímcích. Neviditelní zůstali jak útočníci, tak jejich zbraň. Průzkumník současně neústupně trval na svém: ve chvíli útoku spatřil dva velké, nestvůrně shrbené roboty tam, kde před zlomkem sekundy zcela určitě ještě nestáli. Povstali z ničeho, zamířili, vystřelili a zmizeli. To, jak zmizeli, už nemohl vidět očima telematů, protože ti už se rozpadli, ale stačil ještě z paluby zahlédnout klesající obláček prachu na místě zásahu. Právě v tom souhlasila jeho výpověď s informacemi všech mikropů. Na jimi zaznamenaných obrazech bylo dobře vidět rozžhavené kusy telematů v oblacích písečného prachu, ale nic víc.

Nedověděl jsem se toho mnoho, ale přece jen to pro mě mělo určitý smysl, znamenalo to totiž, že se z této výpravy může člověk vrátit živý. Pokud jde o nepochopitelný útok, vznikly četné hypotézy včetně té, že na Měsíci Cosi převzalo kontrolu nad oběma telematy a ti se zničili vzájemnou palbou. Zvětšené snímky však ukazovaly, že vůbec nemířili na sebe, nýbrž stranou. A navíc ještě to - což bylo zjištěno maximálně přesným měřením -, že laserová palba, která odpověděla na jejich výstřely, je zničila vlastně současně, jednu desetimilióntinu sekundy poté, co sami vystřelili. Na základě spektrální analýzy hořícího pancíře telematů se zjistilo i to, že lasery, kterých použila měsíční strana, měly stejnou intenzitu emise jako lasery blíženců, ale jiný druh záření.

Na Zemi nelze simulovat slabou měsíční gravitaci, a tak jsem po úvodním tréninku na polygonu několikrát týdně létal na orbitální stanici agentury, kde byla zřízena zvláštní přistávací plocha s přitažlivostí šestkrát slabší než zemská. Když už jsem se pohyboval v telematově kůži zcela suverénně, začala další fáze zkoušek, velice realistická, i když ne zcela bezpečná. Nemůžu však říct, že to byly zkoušky příjemné. Pochodoval jsem po falešném Měsíci mezi malými i velkými krátery a nevěděl jsem, co a kdy mě znenadání překvapí.

Jelikož moji předchůdci nepořídili ozbrojení, rozhodl štáb mise, že bude lepší, když vyrazím beze zbraně. Měl jsem zůstat v telematovi, jak nejdéle to půjde, protože každá sekunda znamenala množství pozorování registrovaných mikropy, které za mnou táhly jako včelí roj. O účinné obraně stejně nemůže být řeč, přesvědčoval mě Tottentanz, takže jsem měl vkročit do mrtvé pustiny naježené smrtí a zcela jistě být poražen, a oni vkládali veškerou naději do toho, že to bude porážka poučná. Ti první dva průzkumníci mermomocí chtěli být ozbrojeni z pochopitelných psychologických důvodů. Když je zle, má člověk lepší pocit, drží-li prst na nějaké spoušti. Mezi mými mentory, kterým jsem říkal mučitelé, byli i psychologové. Dbali na to, abych si zvykl na nejružnější nepříjemná překvapení. přestože jsem věděl, že mi ve skutečnosti nic nehrozí, chodil jsem po umělém Měsíci jako po rozžhavené plotně a rozhlížel jsem se na všechny strany. Něco jiného je hledat protivníka známého vzezření, a něco jiného nemít ponětí, jestli se blízký kámen, který je mrtvější než nebožtík, najednou nerozevře a nezačne do mě pálit. Přestože šlo vždycky o simulaci, byl moment každého takového překvapení značně nepříjemný. Samočinné pojistky sice přerušovaly spojení mezi mnou a telematem, když byl zasažen, ale fungovaly o zlomek sekundy později a já mnohokrát zakoušel nepopsatelný pocit: jaké to je, když se rozlétáš na kusy a vidíš uraženou hlavou, jejíma očima, než zhasnou, vnitřnosti, které ti létají z rozpáraného břicha. Trochu mě utěšovalo to, že jsou z křemíku a porcelánu. Prožil jsem několik desítek takových agónií, díky nimž jsem si mohl uvědomit, jaké atrakce mě čekají na Měsíci. Nevím už pokolikáté roztrhán na kusy jsem zašel za hlavním teletronikem Sultzrem a vyložil jsem mu své pochybnosti. Možná že se vrátím z Měsíce jako jediný kus a zanechám tam pozůstatky rozšrotovaných LEM, ale co nám to vlastně dá? Co se můžu dovědět o neznámých systémech zbraní v několika zlomcích sekundy? Nač by tam vůbec měl letět člověk, když tam stejně nemůže přistát?

"Ale vždyť vy víte proč, pane Tichý," řekl a nalil mi sklenku sherry. Byl malý, hubený a hlavu měl jako koleno. "Ze Země se to provést nedá. Čtyři sta tisíc kilometrů znamená téměř třísekundové zpoždění při řízení. Musíte se dostat co nejniž. Na půldruhého tisíce kilometrů to ještě jde. To je spodní strop zóny Mlčení."

"Ale o to přece nejde. Jestliže předpokládáme, že telemat nepřežije ani minutu, můžeme ho poslat odtud, s mikropy, které zaznamenají jeho konec."

"To už jsme udělali."

"No a co?"

"Nic."

"A mikropy?"

"Ukázaly trochu prachu."

"A nebylo by možné tam místo telemata poslat něco v pořádném pancíři?"

"Čemu říkáte pořádný pancíř?"

"No, třeba kouli, jakých se dřív používalo k sondování mořských hlubin. S příslušnými průzory, čidly a tak dále."

"Něco takového jsme udělali. Ne přesně tak, jak říkáte, ale něco podobného."

"No a co?"

"Ani nepípla."

"Co se s ní stalo?"

"Nic. Leží tam dodnes. Přerušené spojení."

"Proč?"

"To je otázka za čtyřiašedesát tisíc dolarů. Kdybychom to věděli, nemuseli bychom vás obtěžovat."

Takové rozhovory se v tu dobu opakovaly několikrát. Po ukončení druhé fáze tréninku jsem dostal volno. Už tři měsíce jsem žil na bedlivě strážném území základny a chtěl jsem z těch kasáren pláchnout alespoň na jeden večer. Šel jsem tedy za velitelem ochrany (VO - tak se jmenoval) pro propustku. Předtím jsem ho nikdy neviděl. Přijal mě pobledlý smutný civilista v košili s krátkými rukávy, vyslechl mě, zatvářil se soucitně a řekl:

"Je mi líto, ale nemůžu vás pustit."

"Cože? Proč?"

"Takový jsem dostal rozkaz. Oficiálně nic víc nevím."

"A neoficiálně?"

"Neoficiálně taky ne. Asi o vás mají strach."

"Kdyby na Měsíci, to bych chápal. Ale tady?"

"Tady ještě větší."

"Znamená to, že se odtud až do startu nesmím hnout?"

"Bohužel ano."

"V tom případě," řekl jsem převelice tiše a zdvořile jako, obvykle, když mě čerti berou, "nikam neletím. O něčem takovém nikdy nebyla řeč. Zavázal jsem se, že budu riskovat hlavu, ale ne že budu sedět za katrem. Letět jsem měl dobrovolně. Jenomže tu dobrou vůli právě ztrácím. Nacpete mě do rakety násilím nebo jak?"

"Ale co to říkáte?"

Postavil jsem si hlavu a nakonec jsem tu propustku dostal. Chtěl jsem se cítit jako docela obyčejný chodec, chtěl jsem se vnořit do velkoměstského davu, možná si zajít do kina, ale ze všeho nejvíc jsem se toužil navečeřet ve slušné restauraci, a ne v kantýně s chlapíky, kteří nemluví o ničem jiném než o posledních chvílích Ijona Tichého v telematu, který bouchne jako ohňostroj. Doktor Lopez mi dal k dispozici své auto a já odjel ze základny, když už se stmívalo. Když jsem sjížděl z highwaye, spatřil jsem ve světle reflektorů postavu se zdviženou rukou vedle malého auta s rozsvícenými havarijními bunkry. Zastavil jsem. Byla to mladá žena v bílých kalhotách a bílém svetru, blondýnka s obličejem umazaným od oleje. Domnívala se, že se jí zadřel motor. Motor se skutečně nedal natočit ani klikou, a tak jsem jí nabídl, že ji dovezu do města. Když vyndávala ze svého auta kabát, zahlédl jsem na pravém předním sedadle velkého muže. Byl nehybný, jako dřevěný. Prohlédl jsem si ho blíž.

"To je můj telemat," vysvětlovala mi. "Je porouchaný. Pořád mám všechno porouchané. Chtěla jsem ho odvézt do opravy."

Hlas měla zastřený, trochu chraptivý, skoro dětský. Ten hlas už jsem někdy někde slyšel. Byl jsem si tím skoro jistý. Otevřel jsem pravé dveře, aby nastoupila, a než zhasla žárovka nad zpětným zrcátkem, spatřil jsem její tvář zblízka. Užasl jsem, jak se podobala Marilyn Monroe, filmové hvězdě minulého století. Táž tvář, týž jakoby bezděčný, naivní výraz úst a očí. Chtěla, abychom se zastavili v nějaké restauraci, kde by se mohla umýt. Zpomalil jsem tedy, jeli jsme v pruhu pomalých vozidel a mijeli světelné reklamy.

"Kousek odtud je malá italská restaurace, docela slušná," řekla.

A opravdu jsem už viděl blýskající neón Ristorante. Zabočil jsem na parkoviště. Vstoupili jsme do intimně osvětleného lokálu. Na několika stolcích hořely svíčky. Dívka odešla na toaletu, já chvíli nerozhodně postával, až jsem si konečně sedl do boxu mezi dřevěné přepážky. Ty oddělovaly stolky, ze tří stran lemované dřevěnými lavicemi. Bylo tu skoro prázdné. Na obvyklém pozadí barevných lahví myl zrzavý barman sklenice, vedle něho vedly do kuchyně kyvadlové dveře pobité leštěnou mosazí. V sousedním boxu se někdo choulil u talíře se zbytky jídla a něco si psal do notesu. Dívka se vrátila.

"Mám hlad," prohlásila. "Čučela jsem tam víc než hodinu. Nikdo mi nechtěl zastavit. Najíme se? Zvu vás."

"Dobře," odvětil jsem.

Tlustý muž, který seděl u baru zády k nám, se díval do své sklenice. Mezi nohama držel veliký černý deštník. Přišel číšník, v ruce táč se špinavými talíři, přijal objednávku, pak kopl do kyvadlových dveří a zmizel v kuchyni. Blondýnka mlčela. Z kapsy kalhot vyndala zmačkaný balíček cigaret, jednu si zapálila od svíčky a pak mi balíček podala. Poděkoval jsem zavrtěním hlavy. Snažil jsem se přijít na to, aniž bych si ji příliš prohlížel, čím se liší od Marilyn. Nelišila se ničím. Bylo to tím podivnější, že se spousta žen snažila Marilyn co nejvíc napodobit, ale žádné se to nepodařilo. Marilyn byla neopakovatelná, přestože se nevyznačovala krásou ani ohromující, ani exotickou. Bylo o ní napsáno mnoho knih, ale žádná nevystihla tu směsici dětskosti a ženskosti, kterou se Marilyn lišila od všech ostatních žen. Když jsem si ještě v Evropě prohlížel její fotografie, napadlo mě jednou, že se o ní nedá říct "dívka". Byla to holčičí žena, vždy jakoby udivená nebo překvapená, veselá jako rozmarné dítě, skrývající jakési zoufalství nebo strach jako někdo, kdo nemá komu svěřit své ošklivé tajemství. Hluboko vtahovala dým a vypouštěla ho z úst ke svíčke, která plápolala mezi námi. Ne, tohle nebyla podobnost, tohle byla totožnost! Cítil jsem,

že jestli teď začnu příliš přemýšlet, přepadne mě lecjaké podezření, protože nejsem slepý a mohlo by mi začít vrtat hlavou, proč tahleta dívka měla cigarety v kapse, to ženy nikdy nedělávají. Kabelku měla, a to velkou, nacpanou, pověšenou přes opěradlo. Číšník přinesl pizzu, zapomněl na chianti, omluvil se a vyběhl ze sálu. Víno donesl jiný číšník. Všiml jsem si toho, protože tahleta restaurace měla ráz taverny a číšníci tu chodili opásáni utěrkami jako zástěrami po kolena. Ten druhý číšník držel však svůj ubrousek přes ruku. Naplnil nám sklínky, ale neodešel, jen o krok ucouvl a postavil se těsně za přepážku. Viděl jsem ho tam, protože se v mosazném kování kyvadlových dveří odrážel jako v zrcadle. Blondýnka seděla víc vzadu a asi ho vidět nemohla. Pizza ušla, těsto bylo dost tvrdé. Jedli jsme mlčky. Když odstrčila talíř, zase sáhla pro camelku.

"Jak se jmenujete?" zeptal jsem se jí. Chtěl jsem uslyšet cizí jméno, abych zahnal pocit, že je to Marilyn.

"Nejdřív se napijeme," řekla tím téměř chraptivým hlasem. Uchopila obě naše sklínky a vyměnila je.

"Znamená to něco?" zeptal jsem se.

"Mám takový předsudek."

Neusmívala se.

"Na náš úspěch!"

S těmito slovy zvedla sklenku k ústům. Já taky. Pizza byla hodně ostrá a byl bych nejradši do sebe víno obrátil jedním douškem, ale cosi přede mnou najednou bleskově třesklo vyrazilo mi sklenku z ruky. Chianti vystříklo na dívku, rozlilo se po jejím bílém svetru jako krev. Udělal to ten číšník. Chtěl jsem vyskočit, ale nemohl jsem. Měl jsem nohy hluboko zastrčené pod dřevěnou lavici, a než jsem je vytáhl, všechno kolem začalo vířit. Číšník bez zástěry se vrhl vpřed a chytil dívku za paži. Vytrhla se mu a zvedla oběma rukama kabelku, jako kdyby si s ní chtěla zakrýt obličej. Barman vyběhl zpoza pultu. Ospalý tlustý plešatec mu nastavil nohu. Barman s rámusem upadl. Dívka cosi provedla s kabelkou. Vytryskl z ní proud bílé pěny jako z hasicího přístroje. Číšník, který stál vedle ní, uskočil a chytil se za obličej celý politý bílou penou, která mu stékala na vestu. Blondýnka namířila bílý proud na druhého číšníka, který vbíhal dovnitř kyvadlovými dveřmi a zasažen vykřikl. Oba si zoufale třeli oči a obličej zalepené bílou penou jako herci, kteří po sobě házejí šlehačkovými dorty ve filmových groteskách. Stáli jsme už v bělavém oparu, protože ta pěna, která ostře, štiplavě páchla, se okamžitě vypařovala a rozptýlovala v kalných oblacích po celé místnosti. Blondýnka se bleskově rozhlédla nalevo napravo, na oba zneškodněné číšníky, a pak namířila kabelku na mě. Pochopil jsem, že jsem na radě. Dodneška bych rád věděl, proč jsem se nepokoušel krýt. Začernalo se přede mnou něco velikého. Černá látka zaduněla, jako když udeří do bubnu. To byl ten tlust'och. Zaštitil mě otevřeným deštníkem. Kabelka odlétla doprostřed místnosti a téměř nezvučně z ní blesklo. Buchl z ní hustý tmavý dým a smísl se s bílým oparem. Barman vyskočil ze země a podél baru mazal ke kuchyňským dveřím. Ještě se pohybovaly. Blondýnka v nich zmizela. Tlust'och mrštil otevřeným deštníkem barmanovi pod nohy. Ten ho přeskočil, ale ztratil rovnováhu, zapotácel se a padl na pult. S rámusem z něho shodil všechno sklo a vrátil se do kuchyně. Vstal jsem a díval se na tu spoušť. Zuhelnatělá kabelka stále ještě doutnala mezi stolky. Bílá mlha se rozptýlovala a štípala do očí. Kolem otevřeného deštníku se na podlaze válely střepy talířů a sklínek, kusy pizzy obalené lepkavou patlaninou a zalité vínem. Všechno to trvalo tak krátce, že láhev chianti se ještě pořád kutálela ve svém košíčku, až narazila na stěnu. Za přepážkou, která oddělovala můj stůl od sousedního, někdo vstal - ten člověk, který si tam psal do notesu a pil pivo. Okamžitě jsem ho poznal. Byl to ten vybledlý civilista, se kterým jsem se před dvěma hodinami hádal na základně.

Melancholicky zvedl obočí a poznamenal

"No tak vidíte, pane Tichý. Stála vám ta propustka za to?"

"Tvrdě stočený ubrousek je na krátkou vzdálenost účinný proti krátké zbrani," řekl po úvaze Leon Grün, šéf ochrany, kterému se běžně říkalo Lohengrin. "To věděl každý francouzský flik, když ještě nosili peleríny. Pabelka ani beretta by se do kabelky nevešly. Mohla mít s sebou cestovní brašnu, to je fakt, jenže než z ní člověk vytáhne větší kvér, dost dlouho to trvá. Přesto jsem Truflimu poradil, aby si vzal deštník. To byl moc dobrý nápad. Doktore, byl to salpektin, že jo?" Dotázaný chemik se poškrábal za uchem. Seděli jsme na základně v zakouřeném pokoji plném lidí, bylo už hodně po půlnoci.

"Copak já vím? Salpektin nebo jiný aerosol s volnými radikály, amonium plus emulgátor a navíc něco, co

zmenšuje povrchové napětí. Pod pořádným tlakem, minimálně padesát atmosfér. Do té kabelky se toho vešla spousta. Mají zřejmě vynikající odborníky."

"Kdo?" zeptal jsem se, ale jako by to nikdo neslyšel.

"Nač to všechno bylo? Jaký to mělo smysl?" zeptal jsem se znovu, teď už hlasitěji.

"Zneškodnit vás. Oslepit," řekl Lohengrin s milým úsměvem. Zapálil si cigaretu, ale hned nato ji s odporem zamačkl popelníku. "Dejte mi něco k pití. Dnes už jsem nakouřený jako komín. Užíráte nám zdraví, pane Tichý. Zorganizovat takovou ochranu během půlhodiny, to není žádná maličkost."

"Já že měl oslepnout? Přechodně, nebo nadobro?"

"Těžko říct. Víte, ona je to moc ošklivá žíravina. Možná byste se z toho po transplantaci rohovky dostal."

"A co ti dva? Ti číšníci?"

"Náš člověk zavřel oči. Stihl to. To je dobrý reflex. Ale ta kabelka byla určitě novinka."

"Ale proč mi ten... ten falešný číšník vyrazil sklenku z ruky?"

"Nemluvil jsem s ním. Není k mluvení. Asi proto, že si s vámi ty sklenky vyměnila."

"V té mojí něco bylo?"

"Na pětadevadesát procent ano. Proč by to jinak dělala?"

"Ve víně nemohlo být nic. Pila ho taky," poznamenal jsem.

"Ve víně ne. Ale ve sklence. Nepohrávala si se sklenkou, než přišel číšník, pane Tichý?"

"Tím si nejsem tak docela jistý. Vlastně ano, točila s ní."

"No tak vidíte. Na výsledek rozboru si musíme počkat. Jedině chromatografií se dá něco zjistit, protože všechno je napadrté."

"Jed?"

"Řekl bych že ano. Měl jste být zneškodněn, ale asi ne zabit. To myslím ne. Člověk se musí vmyslet do jejich hlediska. Mrtvola by pro ně nebyla výhodná. Rámus, podezření, tisk, pitva, řeči. Co by z toho kdo měl? Naproti tomu pořádná psychóza - to je něco jiného. Jako výsledek je to daleko elegantnější.

Takových preparátů je dneska spousta. Depresivní stavy, útlum, halucinace. Myslím, že po vypití toho vína byste necítil vůbec nic. Až teprve zítra nebo později. Čím delší je období latence, tím víc se to podobá skutečné psychóze. Kdo se dneska nemůže zbláznit? Každý. Já první, pane Tichý."

"A co ta pěna? Ten spray?"

"Spray byla ta poslední rezerva. Páté kolo v kufru. Použila ho, protože musela."

"A kdo jsou to ti oni, o kterých pořád mluvíte?" Lohengrin se přívětivě usmíval. Otřel si zpoceně čelo kapesníkem, který nebyl zrovna nejčistší, nevrle se na něj podíval, nacpal ho do kapsy a řekl:

"Mluvíte jako malý kluk, fakt. Každý není tak nadšený vaší kandidaturou jako my, pane Tichý."

"Mám nějakého náhradníka? Nikdy jsem se nezeptal..., jestli je někdo v záloze. Podle něho by se možná dalo zjistit, kdo..."

"Ne. Teď už nebývá jenom jeden náhradník. Je jich spousta, s podobným bodováním, a to by znamenalo začít nové zkoušky, nový výběr. Pak bychom si něco mohli domyslet, ale teď ne."

"Ještě jedno bych se rad dověděl," řekl jsem po určitém váhání. "Kde vzali zrovna takovouhle holku?"

"To částečně víme," usmíval se zase Lohengrin. "Před několika týdny byl váš evropský byteček pořádně prohledán. Nic nezmizelo, ale všechno si důkladně prohlédli."

"Nechápu..."

"Knihovna. Máte knihu o Marilyn Monroe a dvě alba. Vaše slabůstka, že?"

"Tak vy jste mi obrátili byt vzhůru nohama a nic jste mi neřekli?"

"Všechno tam máte přesně tak, jak jste to měl, a navíc vám utřeli prach. A pokud jde o tu návštěvu, nebyli jsme první. Sám jste viděl, jak bylo dobře, že se naši lidé porozhlédli i po knihách. Nic jsme vám neřekli, abyste se zbytečně nerozčiloval. Beztoho máte starostí dost. Musíte se přece maximálně soustředit. A my jsme vaše kolektivní chuť," opsal rukou kruh, do něhož zahrnul všechny přítomné - tlustocha už bez deštníku, chemika a tři mlčící muže, kteří se opírali o zed'.

"Právě proto jsem si myslel, že je lepší vám tu propustku dát, když jste ji vyžadoval, než vykládat vám o vašem bytě, protože to by vás zrovna neuklidnilo. Vidíte že ne?"

"Nevím. Asi ne."

"No tak vidíte."

"Dobře. Ale já měl tou otázkou na mysli podobnost, můj bože! Byla... byl to člověk?"

"Částečně. Ne docela. Chcete se na ni podívat? Máme ji tady, leží ve vedlejším pokoji," ukázal na dveře za sebou. Přestože jsem ho chápal, zlomek vteřiny mi hlavou poletovala myšlenka, že Marilyn Monroe zemřela podruhé.

"Výrobek Gynandroics?" zeptal jsem se pomalu. "Takzvaná playmate?"

"Jenomže od jiné Firmy. Je jich víc. Chcete si ji prohlédnout?"

"Ne," řekl jsem energicky. "Ale to znamená, že jí někdo... pohybovat."

"Samozřejmě. Utekl. Musela to být žena s velkým hereckým talentem. Pohybově i mimicky byla na vysoké úrovni, nemyslíte? To by amatérka nedokázala. Vtisknout jí takovou podobnost - jak bych to řekl? - vdechnout jí toho ducha, to vyžadovalo studium. A taky trénink. Po Marilyn Monroe zůstaly filmy. To jim trochu pomohlo, ale stejně..."

Pokrčil rameny. On jediný pořád mluvil. Za všechny.

"Tak velkou snahu vynaložili?" řekl jsem. "Nač?"

"A vzal byste do auta stařenku?"

"Ano."

"Ale na pizzu byste s ní nešel. Ne určitě, kdežto oni potřebovali jistotu. Aby vzbudili váš zájem. To přece sám moc dobře víte, zlato. Už bychom tu kapitolu mohli uzavřít."

"Co jste jí... udělali?"

Chtěl jsem se vlastně zeptat "vy jste ji zabili?", i když jsem věděl, že je to otázka nesmyslná. Pochopil mě.

"Nic. Telematika s přerušným spojením sama padne jako kláda. Vždyť je to loutka."

"Tak proč utíkala?"

"Kdo prozkoumá výrobek, ten se může něco dovědět o jeho výrobcích. V tomto případě ani ne, ale chtěli spálit všechny mosty. Aby nezůstala ani stopa. Už budou tři. Musíte se šetřit, pane Tichý. Máte s prominutím pocitu jako lidé v minulém století. Přeju vám dobrou noc a krásné sny."

Následující den byla neděle. V neděli se nepracovalo. Holil jsem se, když mi poslíček přinesl dopis.

Profesor Lax-Gugliborc se se mnou chtěl setkat. Už jsem o něm slyšel. Byl to odborník na spoje, telematik. Měl zvláštní pracovnu na území základny. Oblékl jsem se a přesně v deset jsem k němu zašel. Na rubu dopisu nakreslil, jak se k němu jde. Mezi přízemními budovami stál dlouhý pavilón v zahradě obehnané vysokým pletivem. Dvakrát jsem zmáčkl zvonek. Nejdrív se nad tím rozsvítil nápis NEJSEM PRO NIKOHO DOMA. Potom v zámku něco zabzučelo a vrátka se otevřela. Úzká, šterkem sypaná pěšina vedla ke kovovým dveřím. Byly zavřené, bez kulky. Zaklepal jsem. Uvnitř bylo ticho. Zaklepal jsem znovu. Už jsem chtěl odejít, když vtom se křídlo potichu pootevřelo a za ním vykoul vysoký hubený člověk v modrém plášti, který byl zmazaný a politý vším možným. Byl to muž skoro plešatý, s krátce zastřiženými šedivými vlasy na skráních, na nose tlustá zmenšující skla, možná že právě kvůli těm bifokálním brýlím vypadal, jako kdyby se pořád divil kulatýma rybíma očima. Měl dlouhý větřící nos a masívní čelo.

Beze slova ustoupil. Když jsem vešel dovnitř, zamkl dveře na spoustu zámků. Chodba tonula ve tmě. Šel první a já za ním, rukou jsem šmátral po stěně. Bylo to takové nějaké spiklenecké a zvláštní. V horkém suchém vzduchu tkvěl pach chemikálií. Další dveře se rozsunuly do stran. Dal mi přednost.

Vešel jsem do velké pracovny přímo neuvěřitelně zakrámované. Všude se tyčily přístroje z oxidovaného kovu, stály jeden na druhém, byly spojeny kabely. Změť kabelů se táhla i po podlaze. Uprostřed stál laboratorní stůl také se spoustou přístrojů, papírů a nástrojů, vedle něho klec, pravá papouščí klec z tenkého drátu, ale tak velká, že by se do ní vešla gorila. Nejpodivnější byly loutky ležící v řadě podél tří stěn. Byly nahé, podobaly se manekýnům z výloh, byly bez hlavy nebo s otevřenými lebkami, s hrudníky rozevřenými jako dveře, uvnitř plné jakýchsi kabelů, destiček seřazených do řad, a pod stolem ležely na zvláštní hromadě početné nohy a ruce. Ta přečpaná místnost neměla okna. Profesor shodil na zem svítky kabelů a elektronických součástek, které ležely na židli. Pohyboval se tak hbitě, že bych to byl od něho nikdy nečekal. Po čtyřech vlezl pod stůl, vytáhl odtamtud magnetofon a zapnul ho. Zdola z podřepu se mi podíval do očí, přitiskl si prst na ústa a z magnetofonu se současně ozval jeho skřehotavý hlas.

"Pozval jsem si vás na hodinu. Je čas, abyste se dověděl něco o spojích. Posad'te se a poslouchajte."

"Žádné poznámky si dělat nesmíte!"

Zatímco jeho hlas zněl z magnetofonu, nadzvedl profesor tu velikou drátěnou klec a pohybem mi ukázal, že do ní mám vlézt. Zaváhal jsem. Bez jakýchkoli círatů mě do ní nacpal, vlezl tam se mnou, uchopil mě za ruku a zatahal mě za ni na znamení, abych se posadil vedle něho na podlahu. Sám usedl proti mně se zkříženýma nohama, jejichž špičatá kolena trčela z pracovního pláště. Poslechl jsem ho. Všechno mi připomínalo výjev jako z nějakého špatného filmu o bláznivém vědci. V kleci se taky táhly kabely na všechny strany. Dva z nich spojil a ozvalo se monotónní tiché bzučení. Jeho hlas však nadále zněl z magnetofonu, který ležel venku vedle židle. Lax sáhl za sebe pro dvě tlusté černé obruče, jednu si přes hlavu navlékl na krk a druhou mi podal s náznakem, abych udělal totéž, pak si vložil do ucha kabel zakončený zástrčkou ve tvaru malé olivy a opět mi posunčínou naznačil, abych udělal totéž. Magnetofon hlasitě mluvil dál, ale já v uchu uslyšel to, co říkal profesor mně.

"Teď si pohovoříme. Můžete mi dávat otázky, ale jenom inteligentní. Nikdo nás neuslyší. Jsme stínění. Vy se divíte? Nemáte se co divit. Oni nemají důvěru ani k vlastním lidem, a právem."

"Můžu mluvit?" zeptal jsem se. Seděli jsme v té kleci na podlaze tak blízko sebe, že se naše kolena téměř dotýkala. Magnetofon pořád mluvil.

"Můžete. Na každou elektroniku je jiná elektronika. Znáám vás z knih. To všechno smetí tady kolem je jenom dekorace. Byl jste povýšen na héraa. Na měsíčního špióna. Poletíte."

"Poletím," řekl jsem. Mluvil, ale skoro vůbec přitom nepohyboval ústy. Slyšel jsem ho výborně díky tomu mikroreproduktoru v uchu. Bylo to prapodivné, to je fakt, ale řekl jsem si, že přijmu vnucená pravidla hry.

"Jasně že poletíte. Ze Země vám bude pomáhat tisíc lidí. Spolehlivá Lunar Agency. Ale uvnitř se všichni rvou jako psi."

"V agentuře?"

"Ano. Vybaví vás sérií nových telematů. Ale opravdovou cenu má jenom jeden. Ten můj. Úplně nová technologie. Prach jsi a v prach se obrátíš - a znovu vznikneš. Potom vám ho ukážu. Chtěl jsem vám ho předvést. Ale nejdřív ode mě dostanete viaticum. Spásné poučení na cestu." Zvedl prst. Jeho malá kulatá očka za tlustými skly se na mě dobrácky a mazaně usmívala.

"Uslyšíte to, co chtěli, ale nejdřív to, co nechtěli. Udělám to, protože chci. Jsem člověk starých zásad. Dobře mě poslouvejte. Agentura je mezinárodní instituce, ale nemohla angažovat anděly. Na vzdáleném perimetru, dejme tomu někde na Marsu, byste musel jednat sám. Sám proti Thébám. Naproti tomu na Měsíci budete jen špičičkou pyramidy. Spolu s pozemským týmem strategického centra. Víte, kdo bude v tom týmu?"

"Ne docela. Ale většinu těch lidí znám. Cybbilkisy, Tottentanze. Kromě toho je tam doktor Lopez. No a Sultzer a ostatní. Co má být? Oč jde?"

Melancholicky pokýval hlavou. Určitě jsme vypadali hrozně směšně v té vysoké drátěné kleci a v tom nepřetržitém, jakoby hmyzím bzukotu, s nímž se mísil jeho hlas zvenčí, z magnetofonu.

"Všichni ti chlapíci představují nejružnější protichůdné zájmy. Jinak to ani nejde."

"Můžu říkat všechno?" zeptal jsem se, protože už jsem tušil, k čemu ten podivín směřuje.

"Můžete. Podle toho, co ode mě uslyšíte, byste neměl věřit nikomu. To znamená, že mně taky ne. Ale někomu přece jen věřit musíte. Celý ten nápad se stěhováním," ukázal prstem na strop, "a s pravidlem nevědomosti neměl pochopitelně vůbec žádný smysl. Takhle to dopadnout muselo. Pokud je tohle ovšem konec. Sami si tu kaši navařili. Muselo to tak být. Ředitel vám jistě vykládal o čtyřech uskutečněných nemožnostech, že?"

"Ano."

"Je tu ještě pátá. Chtějí se dovědět pravdu i nechtějí. To znamená ne jakoukoli pravdu. A ne všichni stejně. Rozumíte mi?"

"Ne."

Seděli jsme při tom hovoru na podlaze proti sobě, ale já ho slyšel jako z telefonu. On mě také. Proud bzučel, magnetofon mluvil a mluvil, on pomrkal za skly, ruce položené na kolenou, a beze spěchu říkal: "Zařídil jsem se tak, abych znemožnil odposlech. Je úplně jedno, čí a pro koho. Chci udělat, co můžu, protože se domnívám, že je to tak správné. Že je to prostě slušnost. Díky si můžete odpustit. Budou vám

pomáhat. Ale moudřejší bude, když si určité fakty necháte pro sebe. Nemá to být zpověď. Nevíme, co se na Měsíci stalo. Sibelius i někteří jiní lidé se domnívají, že tam vývoj běží na zpátečku. Že došlo k vývoji pudů místo k vývoji inteligence. Inteligentní zbraň není zbraň optimální. Může se dejme tomu leknot. Může přestat chtít být zbraní. Může dostat všelijaké nápady. Ale živý nebo mrtvý voják by žádné vlastní nápady mít neměl. Inteligence je mnohazměrnost činu, to znamená svoboda. Jenže nic takového. Tam je něco docela jiného. Úroveň lidské. inteligence byla překročena."

"Jak to víte?"

"Tak, že kdo se je vývoj, ten sklízí rozum. A rozum nechce nikomu sloužit. Ledaže musí. Jenže tam nemusí. Ale já nechci mluvit o tom, co je tam, protože to nevím. Jde mi o to, co je tady."

"To znamená?"

"Lunar Agency měla znemožnit získání informací z Měsíce. Skončilo to tím, že chce udělat opak. Proto tam poletíte. Bud' se vrátíte s prázdnou, nebo se zprávami destruktivnějšími než atomové pumy. Co je vám milejší?"

"Počkejte. Nemluvte v narážkách, prosím vás. Považujete své kolegy za představitele nějakých špiónážních center? Za agenty? Ano?"

"Ne. Ale vy toho můžete dosáhnout."

"Já?"

"Ano. Rovnováha trvající od ženevské dohody je kolísavá. Až se vrátíte můžete staré ohrožení proměnit v nové. Ale nemůžete se stát spasitelem světa. Ani zvěstovatelem míru."

"Proč?"

"Program přestěhování zemských konfliktů na Měsíc byl amorální už v zárodku. Jinak to ani být nemohlo. Kontrola zbrojení byla znemožněna jeho mikrominiaturizací. Dají sespočítat rakety a umělé satelity, ale nedají se spočítat umělé bakterie. Ani umělé živelné pohromy, ani to, co způsobilo pokles přírůstku obyvatelstva ve třetím světě. Ten pokles byl nezbytný. Jenže po dobrém se uskutečnit nedal. Můžete vzít pár lidí pod paži a vysvětlit jim, co je pro ně prospěšné a co zhoubné. Jenže celé lidstvo nevezmete pod paži a nevysvětlíte mu to, že?"

"Jak to souvisí s Měsícem?"

"Tak, že záhuba nebyla zlikvidovaná, ale jenom přemístěná v čase a prostoru. Nemohlo to trvat věčně. Vytvořil jsem novou technologii, která se dá použít v telematice. Pro stavbu disperzantů. Telematů schopných zvrtné disperze. Nechtěl jsem, aby posloužila agentuře, ale už se stalo." Zvedl obě ruce, jako by se vzdával. "Někdo z mých pracovníků jim to donesl. Nevím určitě který, a nepovažuji to za nijak důležité. Pod velkým tlakem nutně musí dojít k prosakování informací. Každá loajálnost má své meze." Přejel si rukou po lesklé pleši. Magnetofon pořád mluvil. "Můžu udělat jednu věc: můžu dokázat, že disperzní telematika není dosud použitelná. To můžu. Dejme tomu tak na rok. Potom pochopí, že jsem je oklamal. Co chcete, abych udělal?"

"Proč bych to měl rozhodnout já? A nač?"

"Jestli se vrátíte s prázdnou, neštěkne po vás ani pes. Je vám to jasné?"

"Asi ano."

"Ale jestli se vrátíte se zprávami, budou následky nepředvídatelné."

"Pro mě? Tak vy chcete zachránit mě? Proto, že jsem vám sympatický?"

"Ne. Abych získal čas."

"Na rekognoskaci Měsíce? Takže vy tu chystanou invazi Země na Měsíc považujete za vyloučenou? Myslíte si, že je to jen hromadná hysterie?"

"Samozřejmě. Hromadná hysterie nebo nehysterie, ale rozhodně zvěsti a rozruch vyvolané naprosto záměrně určitým státem nebo určitými státy."

"Nač?"

"Aby byla zničena doktrína ignorování a abychom se vrátili k politice vedené po staru. Podle Clausewitze."

Mlčel jsem, protože jsem nevěděl, co na to říct. Ani co si myslet o jeho slovech.

"Ale to je jen vaše domněnka," ozval jsem se konečně.

"Ano. Dopis, který Einstein napsal Rooseveltovi, byl také založený jenom na domněnce, že se dá

zkonstruovat atomová puma. Litoval toho až do smrti."

"Aha. Chápu. A vy toho nechcete litovat?"

"Atomová puma by byla vznikla i bez Einsteina. Moje technologie taky. Ale čím později, tím lépe"

"Après nous le déluge?"

"Ne, to je něco jiného. Strach z Měsíce byl vyvolán záměrně. Tím jsem si jistý. Až se vrátíte po úspěšném průzkumu, zaměňte jeden strach za druhý. Ten druhý může být horší, protože bude reálný."

"Konečně jsem vás pochopil. Vy chcete, aby se mi to ne povedlo?"

"Ano. Ale jen s vaším souhlasem."

" Proč?"

Jeho veverčí jízlivá ošklivost, způsobená maličkýma očima, byla najednou ta tam. Nehlasně se zasmál otevřenými ústy. "Už jsem vám řekl proč. Jsem člověk starých zásad, to znamená fair play. Musíte mi hned odpovědět, protože mě už bolí nohy."

"Měl jste sem hodit aspoň dva polštáře," poznamenal jsem. "A pokud jde o tu... tu techniku s disperzí, věnujte mi ji."

"Vy nevěříte tomu, co jsem říkal?"

"Věřím, a právě proto to chci."

"Stát se Hérostratem?"

"Budu se snažit nezapálit chrám. Můžeme už vylézt z té klece?"

V/ LUNAR EFFICIENT MISSIONARY

Start se odkládal osmkrát. Během odpočítávání vycházely najevo havárie. Jednou se porouchala klimatizace, jednou hlásil rezervní počítač zkrat, který se nekonal, jednou nastal zkrat, který hlavní počítač nesdělil kontrole, a při desátém count-down, když už to vypadalo, že poletím, odmítl poslušnost LEM číslo sedm. Ležel jsem omotaný a ovázaný samolepicími páskami s tisíci senzory jako faraónova mumie v sarkofágu, v zavřené přilbě, s laryngofonem na hrtanu a s trubičkou od nádoby s pomerančovou šťávou v ústech, s jednou rukou na páce katapultu a s druhou na kniplu, a snažil jsem se myslet na věci hezké a vzdálené, aby mi nebušilo srdce, sledované osmi kontrolory na obrazovkách spolu s mým tlakem, svalovým napětím, vylučováním potu, pohybem očních bulu a elektrickou vodivostí těla, která prozrazuje, jaký strach prožívá statečný astronaut čekající na posvátnou NULU a na rámus, který mě má vystřelit vzhůru, jenže pokaždé jsem uslyšel šťavnaté zaklení Wivitche, hlavního koordinátora, které předcházelo slovům STOP! STOP! STOP! Nevím, jestli za to mohly moje uši, nebo jestli něco v mikrofonech nebylo v pořádku, ale jeho hlas zněl jako z prázdného sudu, jenže já se o tom ani nezminil, protože jsem věděl, že kdybych řekl slůvko, začnou zkoumat akustiku přilby, přivolají odborníky na rezonanci a všechno se to potáhne donekonečna.

Poslední havárie, kterou technici obsluhy nazvali vzpourou LEM, byla skutečně neuvěřitelná a idiotská, protože následkem kontrolních impulsů, které měly jen zkontrolovat všechny agregáty, se LEM začal pohybovat, a místo aby po vypnutí znehybněl, zachvěl se a usmyslel si vstát. Jako blbec, kterému úplně přeskočilo, začal škubat za pásy, div celý ten postroj neroztrhal, přestože mu postupně vypínali jedno napájení po druhém a nevěděli, odkud se to bere. Byl to prý nějaký únik či prosakování proudu.

Impedance, kapacitance, rezistance. Když technici nevědí, co se děje, vyrovnají se bohatstvím slovníku lékařskému konziliu nad beznadějným případem. Jak známo, cokoli se může porouchat a taky se to jednou určitě porouchá, a v systému skládajícím se ze dvou set devadesáti osmi tisíc hlavních obvodů a sdružených bloků nedává žádné dublování stoprocentní jistotu. Stoprocentní jistotu, řekl Fin Halevala, starší technik obsluhy, dává jedině nebožtík, a to tu, že už nevstane. Halevala rád říkával, že když Pánbůh dělal svět, nebral v úvahu statistiku, a když vypukly havárie, už v ráji, použil zázraků, jenže to už bylo pozdě, protože nepomohly ani zázraky. Naštvaný Wivitch žádal, aby ředitel odstranil Halevalu, protože prý přináší smůlu. Ředitel sice věřil na smůlu, ale nevěřila na ni vědecká rada, k níž se Halevala odvolal, a tak zůstal na svém místě. V takovém ovzduší jsem se chystal na svou měsíční misi.

Nepochyboval jsem o tom, že se něco porouchá i nad Měsícem, přestože se simulace kontroly a odpočítávání opakovaly do zblbnutí. Byl jsem jenom zvědav, kdy se to stane a do jaké šlamastyky se v

tu chvíli dostanu. Když jednou všechno báječně klapalo, sám jsem přerušil count-down, protože mě začala brnět příliš pevně obandážovaná levá noha, a jako v hrobce zmrtvýchvstalý faraón jsem se fonii hádal s Wivitchem, který tvrdil, že mě to za chvíli samo přejde a že se obinadla nesmí příliš povolit. Ale já si postavil hlavu a museli mě půldruhé hodiny vybalovat z celého kokonu. Ukázalo se, že si někdo - ale nikdo se k tomu přirozeně nepřiznal - při utahování sponek pomohl čudlíkem, kterého se používá při nacípávání a čištění dýmky, a zapomněl ho pod obinadlem pod mým kolenem. Ze soucitu jsem žádal, aby po tom člověku nepátrali, přestože mě napadlo, kdo za to může, protože jsem věděl, který z mých ochránců kouří dýmku. V senzačních románech o letech na hvězdy se takové věci nikdy nepřiházejí. Nikdy se nestane, aby astronaut, ač nacpaný příslušnými prostředky, dostal průjem nebo aby mu sklouzla trubička od nádoby sloužící přirozené fyziologické potřebě, následkem čehož se člověk může nejen počurat, ale také si načurat do skafandru. Právě tohle se přihodilo prvnímu americkému astronautovi za suborbitálního letu, ale NASA to z pochopitelných historicko-vlasteneckých důvodů před novináři zamlčela, a když se to nakonec přece jen dozvěděli, nikoho už astronautika nezajímala. Čím víc se o člověka starají, čím víc o něho dbají, tím je pravděpodobnější, že ho bude nějaký zašmodrchaný kablík škrtit v podpaží, že se mu spona dostane někam, kde vůbec nemá co dělat, a dotýčný se může zbláznit, jak ho to lechtá. Když jsem jednou navrhoval, aby do skafandru umístili zvenčí ovladatelná drbátka, považovali to všichni za fór a chechtali se - až na rutinované astronauty, protože ti dobře věděli, o čem mluvím. To já jsem objevil Tichého zákon, který praví, že jako první začíná svědět a lechtat ta část těla, kde se člověk za nic na světě nemůže poškrábat. Svědění ustane, až teprve když dojde k nějaké vážnější havárii, pak se totiž na člověku zjeví všechny chlupy, naskočí mu husí kůže a zbytek dodělá studený pot. Je to sice svatá pravda, ale autority uznaly, že se o tom nesmí mluvit, protože se to špatně rýmuje s Velkými Kroky Člověka Letícího k Hvězdám. Pěkně by vypadal Armstrong, kdyby při sestupu po žebříčku toho prvního LEM místo o těch Velkých Krocích pronesl, že ho lechtají podvlékačky, protože mu sjely. Vždycky jsem tvrdil, že by si páni kontroloři letu, kteří se pohodlně rozvalují v lenoškách, popíjejí pivo z plechovek, přitom dávají astronautovi proměněnému v mumii dobré rady a navíc ho povzbuzují, měli nejdřív lehnout na jeho místo.

Poslední dva týdny strávené v řídicím středisku nebyly nijak příjemné. Došlo k novým atentátům na Ijona Tichého. Ani po příhodě s falešnou Marilyn Monroe mu neřekli, že dopisy docházející na mé jméno zkoumají zvláštní aparatury na odzbrojování korespondence. Epistolární balistika, jak ji nazývají odborníci, je už tak daleko, že nálož schopná roztrhat adresáta na kusy může vézt mezi složenou kartičkou s vánočním přáním, nebo aby to bylo zábavnější, s přáním štěstí a zdraví k narozeninám. Až teprve po smrtelném dopisu profesora Tarantogy, který mě div neposlal na onen svět, a po rámusu, jaký jsem tenkrát ztropil, mi ukázali ten stroj - v pancéřovém boxu se zvláštními, šikmo postavenými ocelovými bloky, které mají tlumit úder exploze. Dopisy se otevírají telematickými chapadly, a to po předchozím prosvícení Roentgenovými paprsky a ultrazvukem, aby roznětka vybuchla, dokud je v obálce. Ale ten dopis vůbec nevybuchl a Tarantoga ho skutečně napsal, a tak mi ho přinesli, a já vyvázl živý jen díky svému citlivému čichu. Dopis totiž voněl tak nějak jako po rezedě nebo levanduli, což mi připadalo divné, přímo podezřelé, protože Tarantoga je poslední člověk, který by někomu posílal navoněný dopis. Když jsem tedy přečetl slova "Milý Ijone", začal jsem se smát a okamžitě jsem pochopil, že se směju přesto, že mi vůbec není do smíchu, a jelikož jsem neobyčejně inteligentní, nesměju se nikdy bezdůvodně jako blbec, což znamená, že můj smích není přirozený. Pro jistotu jsem udělal velmi moudrou věc, že jsem totiž dopis zastrčil pod skleněnou desku, která leží na mém psacím stole, abych si ho přečetl skrz sklo. Taky jsem měl naštěstí zrovna rýmu. Proto jsem se vysmrkal. Vědecká rada potom uvažovala, jestli jsem se vysmrkal bezděčně, a nebo díky momentálnímu detektivnímu tušení, protože jsem si sám ještě nebyl jistý, co a jak. Ale ať už to bylo jak chtělo, vdechl jsem jen zcela nepatrnou dávku preparátu, kterým byl ten dopis prosycen. Je to preparát úplně nový. Smích, který vyvolával, je jen úvodem k tak úporné škytavce, že ustává až teprve v hluboké narkóze. Okamžitě jsem zatelefonoval Lohengrinovi, který si nejdřív myslel, že si z něho dělám srandu, protože jsem se při hovoru zajíkal smíchy. Z neurologického hlediska je smích prvním stupněm škytavky. Věc se nakonec vysvětlila, dopis odnesli dva chlapíci v maskách do laboratoře, doktor Lopez a jeho kolegové mě začali zachraňovat čistým kyslíkem, a když už jsem se jenom hihňal, donutili mě číst všechny úvodníky novin z toho dne i z

minulého. Neměl jsem nejmenší potuchy, že se za mé nepřítomnosti tisk a televize rozpadly vedví. Jsou noviny a programy, které vysílají všechno, jak to přijde, ale jsou i takové, které přinášejí výhradně dobré zprávy. Mne až dosud krmili těmi dobrými zprávami, a proto jsem měl v řídicím středisku dojem, že svět po uzavření ženevské dohody skutečně zkrásněl. Člověk si mohl myslet, že aspoň pacifisté jsou už naprosto spokojeni, ale kdepak. O duchu nové doby svědčila kniha, kterou mi jednou půjčil Lopez. Její autor dokazoval, že Ježíš byl diverzant, který měl hlásáním lásky k bližnímu způsobit rozpad židovské jednoty podle zásady divide et impera, což se podařilo, a pád římského císařství, což se taky podařilo, jenže o něco později. Sám Ježíš neměl nejmenší potuchy, že je diverzant, a apoštolové taky nic nevěděli, ti jednali s nejlepšími úmysly, jenže je přece známo, co je vydlážděno právě takovými úmysly. Ten autor, jehož jméno jsem bohužel zapomněl, tvrdil, že každého, kdo hlásá lásku k bližnímu a pokoj lidem dobré vůle, je třeba hned zavést na nejbližší policejní komisařství a zjistit, kdo se za tím vším doopravdy skrývá. Není proto divu, že pacifisté už změnili kvalifikaci. Část jich protestuje proti strašlivému osudu chutných zvířat. Přesto spotřeba kotlet ani uzenin neklesla. Jedni hlásali potřebu bratřit se se vším, co žije, a v německém Bundestagu získala osmnáct křesel probakterijní strana, která hlásala, že mikrobi mají naprosto stejné právo na existenci jako my, a proto se nesmí vraždit léky, nýbrž je nutno je geneticky měnit čili udělovat jim milost, aby se začali živit něčím jiným než lidmi. Všeobecná láska se přímo rozběhla. Lidé se jenom nemohli dohodnout na tom, kdo brání jejímu šíření, zato se všichni sjednotili v názoru, že nepřátele lásky a dobrotivosti je nutno odstraňovat. U Tarantogy jsem viděl zajímavou novou encyklopedii, Lexikon strachu. Dříve, jak vysvětlovala tato kniha, měl strach zdroj v Nadpřirozenu: v čarech, kouzlech, čarodějnicích, kacířích, ateistech, černých magiích, démonech, duších činicích pokání, prostopášném životě, abstraktním umění, vepřovém mase, naproti tomu v průmyslové době se přenesl na její produkty. Nový strach vinil ze zhoubné činnosti rajčata (působící rakovinu), aspirín (vypalující díry v žaludku), kávu (po které se rodí hrbaté děti), máslo (skleróza, jak známo), čaj, cukr, auta, televizi, diskotéky, pornografii, askezi, antikoncepční prostředky, vědu, cigarety, atomové elektrárny a vysokoškolské vzdělání. Úspěchu této encyklopedie jsem se vůbec nedivil. Profesor Tarantoga tvrdí, že lidé potřebují dvě věci: především odpověď na otázku KDO, a za druhé na otázku CO. Při první otázce jde o to, KDO za všechno může. Odpověď má být krátká, konkrétní, jasná, jednoznačná. Za druhé, lidé potřebují to, CO je tajemstvím. Už dvě stě let švali vědci všechny lidi tím, že všechno věděli víc a líp. Jak krásné bylo pozorovat jejich bezradnost vůči bermudskému trojúhelníku, létajícím talířům, duševnímu životu rostlin! Poskytuje přece ohromné zadostiučinění, zná-li prostá Pařížanka v klimakteriu celou politickou budoucnost světa, kdežto profesori o tom nedovedou žbleptnout ani popel. Lidé věří tomu, čemu věřit chtějí, říká Tarantoga. Vezměme si například rozkvět astrologie. Astronomové, kteří by toho pochopitelně měli o hvězdách vědět víc než všichni ostatní lidé dohromady, tvrdí, že hvězdy na nás kašlou. Jsou to obrovské koule rozžhavených plynů, které víří od začátku světa, a jejich souvislost s naším osudem je rozhodně daleko menší než slupky od banánu, na které můžeme uklouznout a zlomit si nohu. Jenže slupky od banánů nikoho nezajímají, kdežto i seriózní časopisy otiskují astrologické horoskopy, a existují dokonce mrňavé kapesní počítače, kterých se lze před transakcí na burze zeptat, jestli jí hvězdy budou nakloněny. Ten, kdo hlásá, že ovocná slupka může mít na osud člověk větší vliv než všechny planety a hvězdy dohromady, nebude vyslyšen. Kdosi se narodil, protože jeho rodič, abych tak řekl, včas necouvl, a právě proto se stal rodičem. Když rodička zjistila, co se stalo, začala polykat chinin a skákat z almary na zem, ale nějak to nepomohlo. A tak ten kdosi přece jen přišel na svět, vystudoval nějakou školu, a teď v obchodě prodává šle nebo úřaduje na poště či na magistrátě. Najednou se dozví, že všechno je docela jinak. Planety vytvořily zvláštní konjunkci, znamení zvěrokruhu se dlouho bedlivě a vytrvale skládala do určitého zvláštního vzoru, jedna polovina nebes se domluvila s druhou jen proto, aby mohl vzniknout on a postavit se za pult nebo sedět v kanceláři. To člověka vskutku povzbudí na duchu. Točí se kolem něho celý vesmír, a i když mu není nakloněn, i když hvězdy zaujmou takové postavení, že výrobce šlí zbankrotuje a on kvůli tomu přijde o místo, je to přece jen příjemnější než vědět, že na něho hvězdy kašlou a do jaké míry se o něho starají. Vymluv mu to současně se zprávou o sympatii, jakou ho obdařuje jeho kaktus v květináči na okně, a co mu zbude? Bosá ubohá holá pustina a beznadějně zoufalství. Tak pravil profesor Tarantoga, ale já koukám, že jsem se příliš vzdálil od tématu.

Na zemskou oběžnou dráhu mě vystřelili 27. října. Ovinutý čidly v prádle jako nemluvně povijanem jsem pozoroval mateřskou planetu z výše dvou set šedesáti kilometrů a slyšel jsem, jak technici v řídicím středisku vykřikují nadšením i překvapením, že se to tentokrát přece jen povedlo. Můj první stupeň - mám na mysli hlavní booster - se odpojil přesně ve stanoveném zlomku vteřiny nad Tichým oceánem, ale tomu druhému se nechtělo, takže jsem mu musel pomoci. Dopadl na Zemi někde v Andách. Popřál jsem mu šťastnou cestu, ujal jsem se řízení sám a namířil si to tou nejnebezpečnější zónou k Měsíci. Nemáte ponětí, co kolem Země lítá všemožných starých civilních i vojenských družic. Je jich asi osmnáct tisíc, a to nepočítám ty, které se už částečně rozpadly a jsou nejnebezpečnější, protože jsou tak malé, že na radaru nejsou skoro vůbec vidět. Krom toho je ve vzduchoprázdnu spousta obyčejného smetí od té doby, co se všechen možný škodlivý odpad, především radioaktivní, vyváží ze Země popelářskými raketami. Letěl jsem tedy zachovávaje nejvyšší opatrnost, až konečně bylo kolem mě skutečně prázdno. Teprve pak jsem si odepnul všechny pásy a začal kontrolovat stav mých LEM.

Zapínal jsem popořadě každého z nich, abych se s ním sžil a prohlédl si vnitřek skladu jeho krystalickými očima. Měl jsem těch telematů devatenáct, ale ten poslední ležel zvlášť v nádobě obsahující podle nápisu plechovky s ovocnou šťávou, aby to zmátlo nepovolané osoby. Taková kamufláž mi nepřipadá dost chytrá, protože by se z rozměrů kontejneru dalo usoudit, že se v tom džusu budu koupat. Uvnitř byl hermeticky zapečetěný válec bledě modré barvy označený písmeny ITEM čili INSTANT ELECTRONIC MODULE. Byl to telemat v prášku, top secret, dílo profesora Laxe, a měl jsem ho použít jedině v případě nejvyšší nutnosti. Znal jsem princip, na němž byl založen, ale nevím, jestli ho mám prozradit už teď. Neraď bych své vyprávění proměnil v katalog výrobků Gynandroics a telematického oddělení Lunar Agency. Lunar Excursion Missionary číslo pět dostal hned po zapnutí mírnou třesavku. Jelikož byl se mnou spojen zpětnou vazbou, začal jsem se celý třást jako v horečce a cvakat zuby. Podle informací jsem měl o tomto defektu okamžitě informovat řídicí středisko, ale raději jsem to neudělal, protože jsem věděl z praxe, co by se stalo. Okamžitě by svolali grémium konstruktérů, projektantů, inženýrů a znalců elektronické patologie a ti by především na mě dostali vztek, že jsem se ozval kvůli takové hlouposti, jako jsou mírné křeče, které přece mohou přejít samy od sebe, a začali by mi rádiem dávat rozporné pokyny, co s čím spojit a co rozpojit, jakou amperáž do toho chudáka praštit, protože elektrický šok někdy pomáhá - a nejen lidem - soustředit myšlenky. Kdybych je poslechl, vyvolalo by to nové nečekané reakce, a tak by mě nechali klidně čekat a sami by se pustili do analogového nebo numerického modelování toho LEM a eventuálně mne na hlavním simulátoru, hádali by se při něm do roztrhání těla a chvílemi by mě vyzývali, abych si zachoval chladnokrevnost. Tým by se rozpadl na dva nebo na tři tábory, tak jako se to stává na konziliu vynikajících lékařů. Možná že by mi poručili slézt s příručními nástroji do skladového prostoru vnitřním průlezem, otevřít LEM břicho a namířit na něj přenosnou televizní kameru, protože všechnu elektroniku má telemat v břiše, v hlavě je na ni málo místa. Musel bych tedy operovat pod taktovkou znalců, a kdyby se to náhodou povedlo, zásluhu by připsali sobě, zato kdyby nebylo pomoci, padla by vina na mě jako na neschopného blba. Dokud ještě neexistovali žádní roboti ani telemati a podivnou shodou okolností se neporouchávaly palubní počítače, porouchávaly se jednodušší věci, například záchod na Columbiu za zkušebního letu.

Zatím jsem se už vzdálil od Země 150 000 kilometrů a byl jsem náramně spokojený, že jsem defekt LEM zamlčel. Vzdálenost, kterou jsem urazil, by se rozhovorem s řídicím střediskem zdržela víc než o sekundu, dřív nebo později by mi něco ruplo pod prsty, zableskl by se maličký ohníček na znamení, že jsem způsobil zkrat, a za vteřinu nato bych uslyšel sbor hlasů s příslušnými komentáři. Řekli by: když teď Tichý všechno zpackal, nedá se už nic dělat. A tak jsem ušetřil rozčilování jak jim, tak sobě.

Čím víc jsem se blížil k Měsíci, tím víc jsem rádiovou cestou dostával zbytečných rad a výstrah, až jsem nakonec prohlásil, že jestli mě nepřestanou otravovat, vypnu rádio. Měsíc znám jako své boty z dřívějších let, dokud byl aktuální projekt předělat ho na expozituru Disneylandu. Obletěl jsem ho třikrát po vysoké orbitální dráze a nad Oceánem Procellarum jsem pomaličku začal sestupovat. Na jedné straně jsem viděl Mare Imbrium, na druhé Erathosthenův kráter, dále Murchison a Sinus Medii až po Mare Nibium. Byl jsem už tak nízko, že další část podobaného měsíčního povrchu mi zakryl jeho pól. Nacházel jsem se u dolní hranice zóny Mlčení. Do té doby se neudálo nic neočekávaného, nepočítám-li dvě prázdné plechovky od piva, které se během mých manévřů probudily k životu. Když jsem přibrzdil,

vykutálely se odněkud ty plechovky, které tam technici jako obvykle ve spěchu pohodili, začaly lítat po celé kabině, každou chvíli se s plechovým řachnutím srazily buď někde na podlaze, nebo nad mou hlavou. Greenhorn by se je byl pokoušel chytit, ale mě to ani nenapadlo. Změnil jsem dráhu a přeletěl jsem nad Taurem. Když se pode mnou rozprostřelo veliké Mare Serenitatis, dostal jsem zezadu do přílby takovou nečekanou ránu, až jsem nadskočil. Byla to plechová krabice od sušenek, které obsluha rakety asi konzumovala k pivu. Na základně tu ránu slyšeli a všichni se mě hned začali vyptávat, co se stalo, ale já jsem jim nalhal, že jsem se chtěl jenom poškrábat na hlavě, a protože mám hlavu v přílbě, udeřil jsem o tu bář rukavicí. Vždycky se snažím být lidský a chápu, že technici musejí nechávat v raketě všelijaké věci. To vždycky bylo, je a bude. Prolétl jsem zónou vnitřní kontroly bez potíží, protože její satelity dostaly ze Země příkaz, aby mě propustily. Přestože se s tím v programu nepočítalo, párkrát jsem dost prudce zapnul brzdy, abych odevšad vytřásl pozůstatky po montáži a kontrole rakety. Jako obrovská můra se nade mnou zatřepetal sešit comics, zastrčený pod skříňkou rezervní selenografické soupravy. Provedl jsem bleskovou inventuru - dvě piva, jedny sušenky a jeden comics - a dospěl jsem k závěru, že další překvápka už bych měl očekávat s napětím. I Měsíc jsem měl jako na dlani. I dvacetkrát zvětšujícím dalekohledem vypadal mrtvý, pustý, bez lidí. Věděl jsem, že komputerové zbrojovky jednotlivých sektorů spočívají dobrých několik desítek metrů pod povrchem moří, to znamená těch velikých rovin utvořených kdysi rozlitou lávou, a že jsou zakopány tak hluboko, aby je nemohl poškodit pád meteorů. Přesto jsem si obzvlášť pozorně prohlížel Mare Vaporum, Mare Tranquilitatis a Fecunditatis (ti staří astronomové, kteří tak pěkně pojmenovali tyhle rozsáhlé zkameněliny, měli tedy pořádnou fantazii), a potom jsem ještě dvakrát obletěl Marre Crisium a Frigoris v domnění, že tam třeba zahlédnu nějaký nepatrný pohyb. Čočky jsem měl prvotřídní, na srážech kráterů bych byl mohl spočítat kameny veliké jako lidská hlava, ale nic se tam nehýbalo, a to mi právě připadalo nejpodezřelější. Kde jsou ty legie ozbrojených automatů, ty roje pancéřových prvků, ty kolosy a neméně smrtelnosní liliputáni, kteří se už tolik let nepřetržitě rodili v měsíčním podzemí? Nikde nic, všude jen suť, balvany a krátery od největších až po maličké jako talíře, paprscité brázdy lesknoucího se starého magmatu kolem Koperníka, útesy Huygense, dál k pólu Archimedeas, Cassini, na obzoru Plato, a všude stejně mrtvo, přímo nepochopitelně mrtvo. Podél poledníku, který vyznačovaly Flamsteed, Herodotus a Riimker, a přes Sinus Roris se táhlo nejširší pásmo země nikoho, a právě tam jsem měl vysadit prvního telemata, až se raketa ustálí na stacionární dráze. Místo, kde má přistát, mi nestanovili přesně. Měl jsem o tom rozhodnout sám, až si prohlédnu celý poledník země nikoho, tedy téměř jistě země bezpečné. Jenže o žádné rekognoskaci, která by mi mohla poskytnout jakékoli taktické údaje, vůbec nemohla být řeč. Když jsem se chtěl usadit na stacionární dráze, musel jsem se vznést dost vysoko a trochu manévrovat, až se pode mnou obrovský měsíční kotouč, celý ozářený sluncem, začal přesouvat stále pomaleji. Když znehybněl nadobro, měl jsem přímo pod sebou Flamsteed, kráter velmi starý, plochý a mělký, zasypaný tufem až skoro po okraj. Visel jsem tam dlouho, asi půl hodiny, a přemýšlel, co mám dělat, s pohledem stále upřeným na měsíční rumišť. Žádný telemat nepotřeboval pro přistání raketu. Měl prostě v nohou gyroskopicky řízené trubičky brzdových trysek a já v něm mohl sjet dolů libovolnou rychlostí, stačilo regulovat sílu zpětného odrazu. Ty trysky byly připevněny k nohám tak, aby je bylo možno po měkkém přistání jediným pohybem odhodit i s prázdnou palivovou nádrží. Od té chvíle zůstával telemat pod mou kontrolou na Měsíci, vrátit už se nemohl. Nebyl to ani robot, ani android, protože neměl vůbec žádný vlastní rozum, byl jaksi mým nástrojem, prodloužením, neschopným sebemenší iniciativy, a přece mi nebylo příjemné pomyšlení, že je bez ohledu na výsledek průzkumu odsouzen k zničení, poněvadž ho musím zanechat v té mrtvolné pustině. Dokonce mě napadlo, že telemat číslo sedm havárii jenom simuloval, aby se zachránil, protože on jediný se měl se mnou vrátit zpátky na Zemi. Tahleta moje myšlenka byla ovšem úplně nesmyslná, protože jsem věděl, že je to jenom tělesná schránka podobná člověku zrovna jako každý jiný LEM, ale byl to důkaz, v jakém jsem se nacházel duševním stavu. Nebylo už nač čekat. Ještě jednou jsem si pozorně prohlédl šedivou náhorní rovinu, kterou jsem si zvolil pro přistání, a odhadoval jsem přibližnou vzdálenost od severních skal Flamsteedu, které čněly ze šterku, pak jsem přepnul řízení na automatiku a zmáčkl jsem tlačítko číslo jedna. Přeskok všech mých pocitů, který jsem přece očekával a už tolikrát zažil, byl bleskurychlý. Neseděl jsem v hlubokém křesle před pravidelně mrkajícími světélky palubních počítačů, u dalekohledu, ale ležel jsem naznak v kóji uzoučké

jako rakev, otevřené jen z jedné strany. Pomalu jsem se z ní vysunul a v tom náklonu jsem spatřil matový šedivý pancíř trupu, ocelová stehna a holeně s přivázanými popruhy brzdných zařízení. Pomalu jsem se napřimoval a přitom jsem cítil, jak mé magnetické podešve lnou ke kovové podlaze. Kolem mě v kóji, které vypadaly jako palandy, zrovna takových, jako byla ta, v níž jsem před chvílí ležel, nehybně spočívaly trupy jiných telematů. Slyšel jsem současně vlastní dýchání, ale necítil jsem pohyby hrudníku. S dost velkou námahou jsem musel odtrhávat střídavě pravou a levou nohu od ocelového dna nákladního prostoru, přistoupil jsem k zábradlí kolem výstupového otvoru, postavil se na klapku, objal se pažemi, abych nezavadil o okraje, až mě shora rameno katapultu shodí dolů, a čekal jsem na odpočítání. Po několika sekundách se ozval bezduchý hlas zařízení, které jsem předtím nastavil u řídicích pák:

"Dvacet..., devatenáct..." Počítal jsem společně s tím hlasem, teď už naprosto klidný, protože couvnout už jsem nemohl. Instinktivně jsem však napjal svaly, když jsem uslyšel "NULA", a současně do mě něco měkce, ale s obrovskou silou strčilo tak, že jsem dírou, která se otevřela ve dně nákladního prostoru, vyletěl ven jako kámen, a když jsem zvedl hlavu, zahlédl jsem ještě na okamžik tmavý obrys lodi proti ještě tmavšímu pozadí oblohy s nečetnými puntíky slabě zářících hvězd. Než raketa splynula v jedno s černou oblohou, pocítil jsem silný tlak u nohou a současně mě ovanul bledý plamen. Raketky brzdného systému odpálily a já teď padal pomaleji, ač stále ještě tak rychle, že se povrch Měsíce zvětšoval, jako kdyby se mě snažil přitáhnout a spolknout. Plameny byly horké, to jsem cítil, i když jen jako nerovnoměrné vlny tepla skrze tlustý pancíř. Stále ještě jsem se objímal pažemi, skláněl jsem hlavu dopředu, jak jen jsem mohl nejvíce, a díval jsem se na šedozelené plochy sutí a písku Flamsteedu, který mi rostl před očima. Když už mě od povrchu toho zasypaného kráteru nedělilo víc než nějakých sto metrů, sáhl jsem za opasek pro manévrovací páku, abych při stále pomalejším klesání pečlivě odměřil zpětný odraz. Uhnul jsem trochu, abych se vyhnul velkému hranatému balvanu a abych dopadl oběma nohama rovně do písku, ale vtom nade mnou něco zasvítlo. Zahlédl jsem to na samém okraji zorného pole, zvedl jsem hlavu - a užasl.

Ne víc než deset metrů nade mnou klesal kolmo dolů člověk, bílý proti černé obloze, v těžkém skafandru, od chodidel po pás ovívaný bledým plamenem brzdných zařízení, s rukou na jejich páce u pasu, klesal stále pomaleji, vzpřímený, veliký, až mě dohnal a postavil se na zem ve stejný okamžik, kdy jsem ji ucítil pod nohama já. Stáli jsme nějakých pět nebo šest kroků od sebe, bez hnutí jako dvě sochy, i on vypadal užasle, že tu není sám. Byl přesně tak velký jako já. Brzdáky kolen, už vyhaslé, obepínaly jeho obrovské měsíční boty posledními zbytky šedivého kouře. Nehýbal se a zdálo se, že se mi dívá přímo do očí, přestože jsem za protislunečným sklem bílé přilby jeho tvář neviděl. V hlavě jsem měl příšerný natek. Nejdřív mě napadlo, že je to telemat číslo dvě, ale když mě tenhle nápad znovu přivedl k rozumnému myšlení, spatřil jsem na hrudním krytu jeho skafandru velkou černou jedničku. Jenomže tohleto číslo bylo na mém skafandru a jiná jednička ve skladovacím prostoru zcela určitě nebyla. To bych mohl odpřisáhnout. Zcela bezděčně jsem tedy udělal krok k němu, abych se mu sklem přilby zblízka podíval do tváře, a on současně udělal krok ke mně, a když už nás nedělily ani dva kroky, strnul jsem. Nebýt vnitřní části přilby těsně přiléhající k mým vlasům, asi by se mi byly zjezily hrůzou, protože jsem okénkem nahlédl do jeho přilby. Nebyl m nikdo. Uvnitř se černaly jakési dvě černé, na mě namířené tyčky, nic víc. Instinktivně jsem ucouvl, tak prudce, div že jsem neupadl naznak, ztratil jsem totiž rovnováhu, protože jsem zapomněl, že se při slabé gravitaci musím pohybovat pomalu, on ucouvl zrovna tak - a vtom mi svítilo. Pořád ještě jsem stejně jako on držel pravou rukou páčku regulace větrného odrazu. On ji držel levou. Pomalu jsem ruku zvedl, on udělal totéž, pohnul jsem nohou, on také, a já už začínal chápat (přestože jsem vlastně pořád ještě nic nechápal), že ten chlap je mým zrcadlovým odrazem. Abych se o tom ujistil, přemohl jsem vnitřní odpor a přistoupil jsem k němu a on zase ke mně, takže jsme na sebe div nenarazili hrudními vypouklými skafandry. Pomalu, jako kdybych se měl dotknout rozžhaveného železa, jsem mu sáhl na prsa a on zase mně, já pravou rukou, on levou. Moje pětiprstá masívní rukavice se o něho vnořila beze stopy, prostě v něm zmizela, a v mém skafandru současně zmizela jeho ruka až po zápěstí. Teď už jsem neměl skoro žádné pochybnosti, že jsem sám a stojím před zrcadlovým odrazem, přestože jsem neviděl nic, co by se zrcadlu podobalo. Stáli jsme tak bez hnutí a já už se nedíval a nebe, ale na nejbližší okolí svého odrazu a za jeho zády jsem na jedné straně viděl ten balvan čnějící z šedivého šterku, kterému jsem se před chvílkou vyhýbal, když jsem

přistával. Jenomže ten balvan se nacházel za mnou, tím jsem si byl naprosto jistý, a proto jsem viděl nejen svůj odraz, ale i odraz všeho kolem. Teď jsem začal očima hledat místo, kde zrcadlový odraz končí, protože někde končit musel, musel přejít v hrboly nízkých měsíčních dun, jenže ten šev, tu hranici jsem nedokázal rozpoznat. A protože jsem nevěděl, jak se mám zachovat dál, začal jsem couvat, on se taky pohyboval pozadu jako rak, až jsme se od sebe vzdálili natolik, že se mi v očích trochu zmenšil, a potom jsem se najednou, ani nevím proč, prudce otočil a vyrazil vpřed, přímo proti dost nízkému slunci, které mě navzdory cloně dost oslňovalo. Když jsem ušel několik desítek kroků tím nejistým kachním krokem, kterému se člověk na Měsíci neubrání, zastavil jsem se a ohlédl. On taky stál na vrcholku nevelké duny a ohlížel se po mně.

Další experimenty byly už vlastně zbytečné. Stál jsem jako sloup, ale v hlavě mi všechno vřelo, jak horečnatě jsem přemýšlel. Najednou, teprve v tuto chvíli jsem si uvědomil, že jsem se nikdy nezeptal, jestli průzkumné automaty, které Lunar Agency až dosud posílala na Měsíc, byly ozbrojeny. Nikdo mi o tom nic neřikal, a já trouba jsem se na to nikoho nezeptal, protože mě to prostě nenapadlo. Jestli ty automaty ozbrojené byly, vysvětlovalo se teď, proč po přistání přestaly vysílat a proč náhle zmizely, ovšem za předpokladu, že byly vybaveny lasery. O tom bych se měl ujistit, ale jak? Neměl jsem přímé spojení se zemským řídicím střediskem, jenom s raketou, která visela vysoko nade mnou, protože se pohybovala se stejnou úhlovou rychlostí jako měsíční povrch, po stacionární oběžné dráze. Ve skutečnosti, tedy svou tělesnou osobou jsem se nacházel na palubě rakety, kdežto v kráteru Flamsteed jsem stál jako telemat. Abych se domluvil se Zemí, musel jsem zapnout vysílačku, to znamená vnitřní zařízení ve skafandru, které jsem záměrně vypnul těsně předtím, než jsem opustil raketu, aby mě moji pozemští ochránci během přistání neotravovali svými radami, a těch by mě určitě neušetřili, kdybych s nimi byl podle instrukce zůstal v rádiovém spojení. Otočil jsem tedy snadno uchopitelným knoflíkem na prsou a začal jsem volat Zemi. Věděl jsem, že odpověď přijde s třísekundovým zpožděním, ale ty sekundy mi připadaly dlouhé jako staletí. Konečně jsem uslyšel Wivitchův hlas. Zasypal mě otázkami, ale řekl jsem mu, aby mlčel, informoval jsem ho jen, že jsem přistál bez úrazu a že jsem v cíli nula nula nula, že na mě nic nezaútočilo, ale o druhém telematovi jsem se nezmínil ani slůvkem.

"Odpovězte mi na jednu otázku, je to velmi důležité," řekl jsem a snažil jsem se mluvit pomalu a flegmaticky. "Ti TELEMATI, které jste sem posílali přede mnou, byli vybaveni laserem. Jaký to byl laser? Neodymový?"

"Vy jste našel jejich pozůstatky? Shořelé? Leží tam? Kde?"

"Neodpovídejte mi otázkami na otázky," přerušil jsem ho. "Když je to první věc, na jakou se vás z Měsíce ptám, tak je asi důležitá. Jaké lasery měli ti dva průzkumníci? Lon a ten druhý? Stejně?"

Krátká chvíle ticha. Stál jsem bez hnutí pod těžkým černým nebem vedle mělkého kráteru vyplněného spečeným pískem, viděl jsem šňůru vlastních stop, které se táhly přes tři vyboulené duny ke čtvrté, u níž stál můj odraz. Nespouštěl jsem z něho oči a současně jsem slyšel nezřetelné hlasy v přilbě. Wivitch sháněl informace.

"Automaty měly stejné lasery jako lidé," zazněl najednou Wivitchův hlas, až jsem sebou trhl. "Typ E-M-devět. Devět procent emise v pásmu rentgenových a gama paprsků, zbytek modrý."

"Světlo viditelné? Ultrafialové paprsky taky?"

"Taky. Spektrum se přece nemůže přerušit jen tak. Proč?"

"Počkejte. Maximální emise v nadsvětelných pásmech?"

"Ano."

"Kolik procent?"

Zase ticho. Trpělivě jsem čekal, cítil jsem, jak se mi pomalu zahřívá skafandr na levé straně, kde na něj dopadalo slunce.

"Jedenadevadesát procent v nadsvětelných pásmech. Haló, Tichý! Co se tam děje?"

"Čekajte."

Ta informace mě v první chvíli vyvedla z míry, protože jsem si pamatoval, že emisní charakteristika laserového záření, které zničilo naše průzkumníky, byla jiná. Posunutá k červené. Že by to přece jen nebylo zrcadlo? Najednou jsem si uvědomil, že odražený paprsek nemusí být stejný jako dopadající. Ani jde-li o obyčejné sklo. O skle tu ostatně vůbec nemohla být řeč. To, co odráželo laserové paprsky, je

mohlo spektrálně posunout blíž k červené. Nemohl jsem teď žádat o konzultaci s fyziky. Odložil jsem to na pozdější dobu a zatím jsem ve své hlavě pátral po těch zbytcích, které jsem si zapamatoval z optiky. Přeměna vysokoenergetických paprsků jako například paprsky Roentgenovy nebo gama ve viditelné světlo nevyžaduje zvýšenou energii. Je tedy snazší. Proto byl paprsek, který narazil na to zrcadlo, jiný než paprsek odražený. Mohl jsem zůstat u zrcadlové hypotézy, aniž bych se musel odvolávat na zázraky. To mě uklidnilo. Začal jsem určovat svou vlastní pozici podle hvězd, jako kdybych stál na polygonu. Asi pět mil na východ se prostíral francouzský sektor a daleko blíž, o necelou míli, jsem měl za zády hranici prostoru amerického. Stál jsem tedy na zemi nikoho.

"Wivitchi? Slyšíš mě? Tady Měsíc."

"Ano, Tichý. Žádné záblesky jsme neviděli. Proč jste se ptal na ty lasery?"

"Vy mě nahráváte?"

"Samozřejmě. Každé slovo."

Podle jeho hlasu jsem poznal, jak je rozčilený.

"Pozor. To, co teď řeknu, je důležité. Stojím ve Flamsteedově kráteru. Dívám se na východ k francouzskému sektoru. Před sebou mám zrcadlo. Opakuji: zrcadlo. Žádné obyčejné zrcadlo, ale něco, v čem se odrážím i s celým svým okolím. Nevím, co to je. Vidím přesně svůj vlastní odraz, to znamená, že vidím telemata číslo jedna ve vzdálenosti asi dvou set čtyřiceti kroků. Ten odraz přistál společně se mnou. Nevím, jak vysoko dosahuje ta odražená zóna, protože když jsem přistával, koukal jsem dolů, pod nohy. Dvojníka jsem zpozoroval až těsně nad kráterem. Nebyl ve stejné výšce jako já, byl o kousek výš. Byl taky větší, to znamená vyšší a tlustší než já. A když se potom postavil přede mě, byl úplně stejný jako já. Považuji za možné, že to zrcadlo dokáže odražený obraz zvětšovat. A že proto ti takzvaní měsíční roboti, kteří oddělali telematy, vypadali tak nestvůrně tlustí. Zkusil jsem se svého dvojníka dotknout rukou. Ruka jím projde, nenaráží na odpor. Kdybych měl laser a vystřelil, bylo by už po mně, protože bych ji koupil odraženým nábojem. Nevím, co bude dál. Nedokážu rozeznat, kde takzvané zrcadlo končí a přechází v normální okolí. To je prozatím všechno. Řekl jsem vám, co vím. Teď se ode mě nic víc nedozvíte. Jestli budete zticha, nevypnu rádio, ale jestli začnete kecat, tak se vypnu, aby mě nikdo nerušil. Mám se vypnout, nebo ne?"

"Ne, ne! Prosím vás, zkontrolujte..." "Mlčte!"

Slyšel jsem zřetelně, jak Wivitch s třisekundovým zpožděním supěl a funěl čtyři sta tisíc kilometrů nade mnou. Říkám nade mnou, protože Země visela vysoko na černém nebi, téměř v nadhlavníku, líbezně modrá mezi hvězdami, kdežto Slunce bylo nízko, a když jsem neustále pozoroval svého dvojníka v bílém skafandru, viděl jsem vlastní dlouhý zvlněný stín dopadat na duny. Ve sluchátkách trochu praskalo, jinak bylo ticho. Slyšel jsem vlastní dech, věděl jsem ovšem, že dýchám na palubě rakety, ale slyším to tady, jako kdyby mé vlastní tělo stálo vedle Flamsteedova kráteru. Byli jsme připraveni na všelijaká překvapení, ale ne zrovna na území nikoho. Zdálo se, že používají triku se zrcadlem, aby se každý, živý nebo mrtvý, hned po přistání sám odkrágloval, ještě než si čichne k měsíčnímu prachu. Důmyslné. Mazané. Ba co víc, inteligentní, ale pokud jde o další šance mého průzkumu - nezdravé. Takových překvapení jistě uchystali víc. Abych pravdu řekl, byl bych se nejradši vrátil na palubu, abych si promyslel svou situaci a prodebatoval ji s řídicím střediskem, ale hned jsem takovou variantu zase zamítl. Mohl jsem přirozeně opustit telemata jediným otočením hlavního knoflíku po rozbití bezpečnostního okénka na prsou, ale to bych neudělal za nic. V telematovi jsem nebyl vystaven většímu nebezpečí než na palubě. Hledat zdroje toho zrcadla? Dejme tomu že nějaké jsou a že je najdu, ale co z toho budu mít? Odraz zmizí. Nic víc se nestane. Rozumné myšlenky napadají člověka obvykle při malé zdravotní procházce. A tak jsem vykročil vpřed, ne sice procházkovým krokem, ale tím trochu opilý, měsíčním, nejprve jsem střídal nohy jako při chůzi na Zemi, ale potom už jsem pokračoval měsíčním způsobem - skákal jsem snožmo jako vrabec. Vlastně spíš jako pořádně velký míč, který se odráží a mezi jednotlivými skoky se dlouho vznáší nad písčítým povrchem. Vzdálil jsem se tímto způsobem dost velký kus od místa svého přistání a pak jsem se ohlédl. Až skoro na obzoru jsem spatřil malou postavičku a užasl jsem podruhé. Navzdory velké vzdálenosti jsem viděl, že to není postava v bílém skafandru, ale někdo docela jiný. Někdo křehký, štíhlý, s hlavou lesknoucí se ve Slunci. Lidská postava bez skafandru na Měsíci! A ještě k tomu úplně nahá! Robinson Crusoe neužasl tak strašlivě, když spatřil Pátka, jako já

v tuto chvíli. Honem jsem zvedl obě paže, ale ta bytost můj pohyb neopakovala. Nebyl to můj odraz. Měla zlaté vlasy, jež jí spadaly až na ramena, bílé tělo, dlouhé nohy a kráčela ke mně beze spěchu tak nějak nonšalantně, nepohybovala se potácivou kachní chůzí, nýbrž kráčela pлавná jako po pláži. Když jsem si vzpomněl na pláž, současně jsem zjistil, že je ta žena. Přesněji dívka, blondýnka, nahá jako v nudistickém klubu. Držela v ruce něco různobarevného, velikého, zakrývala si tím ňadra, přibližovala se, ale nešla přímo ke mně, nýbrž poněkud stranou, jako kdyby se mi chtěla vyhnout ve slušné vzdálenosti. Už už jsem málem zavolał Wivitcha, ale v poslední sekundě jsem se kousl do jazyka. Neuvěřil by mi. Myslel, by, že mám halucinace. Stál jsem bez hnutí, snažil jsem se rozeznat rysy jejího obličeje a zoufale jsem si říkal, že kdybych tak věděl, co mám dělat, jako že to nevím, bylo by to báječné. Otázky pravděpodobnosti, věrohodnosti smyslů a tak dále jsem už zavrhl, protože byl-li jsem si něčím naprosto jistý, pak tím, že se nedívám na nějakou iluzi. Nevím, proč jsem měl beze slov pocit, že všechno závisí na jejím obličeji. Kdyby měla takový jako ta falešná Marilyn Monroe v italské restauraci, přece jen bych asi zapochyboval o stavu svých smyslů. Jak by jakékoli proudy, vlny, síly, .čert ví co mohly proniknout do mé paměti a vyhrábnout z ní právě tenhle obraz? Nestál jsem přece na té mrtvé půdě ve své vlastní osobě. Ve skutečnosti jsem pořád seděl v raketě, popruhy připoutaný k hlubokému křeslu u řídících pák. Ostatně kdybych tu byl sám, co by mi tak účinně a precizně proniklo do mozku? Pomyslel jsem si, že existují nemožnosti různého druhu, větší i menší.

Byla to Siréna z ostrovů, kolem nichž proplul Odysseus. Smrtelná návnada. Nevím, proč mě tohleto napadlo. Já stál, a ona kráčela pořád kupředu, chvílemi skláněla rozčebranými vlasy lemovaný obličej a tiskla ho do kytice, kterou držela před sebou (na Měsíci, kde si nikdo nemá k čemu čichnout). Vůbec si mě nevšímala. Bez ohledu na to, jak vypadalo a fungovalo zařízení té faty morgány, fungovalo zřejmě logicky, protože vzniklo z logického programu. To mohl být opěrný bod. Něčeho jsem se přece držet musel. Neviditelné zrcadlo mělo zneškodnit každého průzkumníka, který byl ozbrojen. Když spatřil protivníka, zamířil na něho, zprvu jen v sebeobraně, ne aby vystřelil, protože jeho úkolem byl průzkum, ne útok. Ale když na něj ten druhý zamířil zrovna tak - vystřelil by v sebeobraně, protože kdyby se nechal bez odporu zničit, nesplnil by ani špetičku z plánovaného průzkumu. Ale já jsem to neudělal. Zbraně jsem nepoužil. Naproti tomu jsem zavolał Zemi a řekl Wivitchovi, co vidím. Odposlouchal mě někdo? Asi ano. A teď, když o tom přemýšlím, mi to při padá jako strašlivý omyl, jako přímo katastrofální nedostatek celého průzkumného programu - to, že nikoho vůbec nenapadlo uchránit spojení Tichého s řídícím střediskem před odposlechem, což přece není žádný problém. Příslušný konvertor zabudovaný do mého rádia by měnil jak to, co říkám, tak to, co slyším ze Země, v proud nesrozumitelně zašifrovaných signálů. Ty komputerové podzemní zbrojovky zřejmě znaly lidskou řeč, a přestože ji možná neznaly hned od začátku, mohly se ji snadno naučit odposloucháváním desetitisíců rozhlasových stanic ze Země. A bylo-li tomu tak, pak stejně jednoduše přijímaly televizní programy, a právě z těch povstala ta nahá dívka jako Venuše z mořské pěny. Logice této úvahy se nedalo nic vytknout. Když to není robot, protože nestřílí a ani se nepokouší důkladně prozkoumat svého dvojníka, a tím by asi po přistání začal každý - tak je to člověk.

A když je to člověk, tak je to stoprocentně muž, protože lidé by na takový průzkum určitě jako první neposlali ženu. A když je to muž, jeho Achillovu patu prozrazuje každý televizní program. A tou je druhé pohlaví. Z toho plyne, že se teď za nic na světě nesmím k té svůdné Siréně přiblížit, protože by mě to mohlo přijít draho. Jak draho, to jsem nevěděl, ale raději jsem se nepokoušel tu cenu pokusně zjistit. Že uvažuji správně, to mělo dokázat její vzezření, tvář té Sirény, protože příběh s tou předchozí dívkou, také blondýnou, nemohl nikdo znát, ten přece zůstal naprosto utajen. Nebo snad že by ti měsíční zbrojmistři měli spojení uvnitř Lunar Agency? To jsem prozatím považoval za vyloučené.

Kráčela pomalu, a proto jsem měl dost času intenzivně přemýšlet, ale teď už nás nedělilo víc než několik desítek kroků. Ani jednou se nepodívala směrem ke mně. Snažil jsem se dohlédnout, zda její bosé nohy zanechávají v písku stopy, moje boty se do něho obtiskly při každém kroku, ale nic jsem neviděl. Kdyby byla zanechávala stopy, bylo by to horší, myslím tím ještě horší, protože by to znamenalo, že ta fata morgána je přímo úděsně perfektní. Zahlédl jsem však její obličej a oddychl jsem si. Nebyla to Marilyn Monroe, přestože mi její rysy připadaly povědomé, možná z nějakého filmu, tu tvář určitě ukradli nějaké herečce nebo jiné krásce, protože byla nejen mladá, ale i půvabná. Kráčela stále pomaleji, jako kdyby

váhala, jestli se nemá zastavit nebo možná posadit nebo dokonce si lehnout na slunce jako na pláži. Teď už si nezakrývala prsa květinami. Držela kytici ve svěšené ruce. Rozhlížela se, a když uviděla velký, mírně nakloněný kámen s hladkým povrchem, sedla si na něj a květiny pustila z ruky. Vypadaly hrozně divně, byly červené, žluté a modré v té mrtvé šedobílé krajině. Seděla bokem, a já přemýšlel tak šíleně intenzivně, div že se mi nezavařil mozek, co asi teď její tvůrci nebo pachatelé ode mě očekávají jako od člověka, a co bych tedy rozhodně udělat neměl. Kdybych informoval Wivitcha, koho jsem tu potkal, udělal bych přesně to, co chtěli, protože by mi to neuvěřil nejen on, ale ani nikdo jiný z řídicího střediska, což by mi ovšem neřekli. Byli by přesvědčeni, že mám halucinace, přikázali by mi opustit telemata číslo jedna jako mrtvou schránku a vrátit se na palubu, abych se přemístil na cíl nula nula dva nebo tři na druhé měsíční polokouli a opakoval celou proceduru přistání od začátku, a předtím by narychlo svolali psychiatrické konzilium, aby zjistili, co by si ten Ijon Tichý, kterému zřejmě přeskočilo, měl vzít z palubní lékárníčky na uklidnění. Lékárníčka byla plná, ale já se do ní ani nepodíval. Kdyby moji pozemští chleboďárci přestali považovat mé informace za věrohodné, zlikvidoval bych z devadesáti procent šance svého průzkumu, a to by určitě vyhovovalo tvůrcům faty morgány, protože by to uchránilo jejich činnost před vměšováním Země stejně účinně jako předchozí likvidace satelitární kontroly Měsíce. Což tedy znamenalo, že řídicí středisko volat nemám. Flirt asi taky nepřicházel v úvahu. Věděli toho zřejmě o lidech dost, aby neočekávali, že živý průzkumník nespustí pohled z nahaté holky v měsíčním kráteru. Určitě by však měl chuť dojít až k ní, aby si ji prohlédl zblízka, aby se přesvědčil, jestli je tělesná. Mohla být stoprocentně tělesná, nikoli jen holografická projekce, nýbrž materiální tvor. Opravdové děvče to samozřejmě nebylo, ale kdybych se jí dotkl, třeba bych ten dotyk nepřežil. Její výraz byl zdokonalen podle zjištěných rysů člověčího sexuálního pudu. Ocítl jsem se v pěkné šlamastyce. Oznamit řídicímu středisku, co se stalo, je zrovna tak nežádoucí, jako mu to neoznamit, a projevit bližší zájem o tu měsíční Sirénu je jak nebezpečné, tak hloupé. Bylo by tedy správné udělat něco, co by žádný muž - ať na Zemi či na Měsíci - jaktěživ neudělal, kdyby spatřil mladou a krásnou nahatou blondýnu. Udělat něco, s čím program této léčky nepočítal. Rozhlédl jsem se kolem, spatřil jsem opodál veliký balvan rozštěpený vedví, za který bych se mohl schovat celý, a s pohledem upřeným na dívku jsem odcházel k tomu balvanu, jako kdybych si vůbec neuvědomoval, kam jdu. Ale jakmile jsem se ocítl za ním, začal jsem se pohybovat přímo bleskurychle. Zvedl jsem dost velký kámen, takový, jaký by na Zemi vážil asi pět kilo, pořádný drsný bochník, a potěžkal jsem ho v ruce. Byl tvrdý a lehký jako zkamenělá houba. Mám po ní hodit, nebo nemám - toť otázka, pomyslel jsem si, když jsem na ni koukal, jak tam sedí. Opírala se zády o vysoký kámen, jako kdyby se opalovala. Dobře jsem viděl růžové bradavky jejích ňader i to, že měla prsa bělejší než břicho - jako ženy, které se obvykle opalují ve dvoudílných plavkách. V hlavě jsem měl přímo nepopsatelný zmatek. Chápal jsem, čemu měl tento zjev sloužit. Představte si reakci velitele, kterému dělostřelecký pozorovatel polním telefonem hlásí, že se děla nepřátelské baterie před jeho očima mění v miminka nebo kolébky. Kdyby mi prostě přerušili rádiové spojení, v řídicím středisku by aspoň věděli, že Tichý je v rejži, ale kdybych prohlásil, že se schovávám před nahou blondýnou, znamenalo by to, že mi ruplo v bedně a že spojení funguje. Nepříjemné. Nic lepšího jsem nevymyslel, a tak jsem po ní hodil kamenem. Letěl pomalu, nekonečně dlouho, až ji konečně zasáhl do paže, prolétl jí skrz naskrz a zaryl se do prachu u jejích bosých nohou. Očekával jsem výbuch, ale nic takového nenastalo. Zamrkal jsem očima a při jednom takovém mrknutí zmizela. Před sekundou tam ještě seděla, v prstech otáčela pramenem světlých vlasů, loket opřený o zdvižené koleno, a v následující chvíli už tam nebylo nic. Po jejím těle ani stopy. Jen hrozený kámen se pomalu otočil, než znehybněl, a maličký obláček zvířenceho prachu se usadil na šedivé skále. Zase jsem tam byl úplně sám. Zvedl jsem se, nejprve jsem si klekl, a teprve potom se vztyčil. V tom se ozval Wivitch. Zřejmě už déle nevydržel mé mlčení. Z jeho hlasu jsem poznal, že celou tu scénu viděli ve vizi. Někde nade mnou přece visel mrak mikropů. "Tichý! Nemáme obraz! Co se stalo?"

"Nemáte obraz..." otázal jsem se pomalu.

"Ne, čtyřicet sekund jsme měli poruchu. Technici mysleli, že je to v naší aparatuře, ale už ji zkontrolovali, u nás je všechno v pořádku. Podívej se pořádně, měl bys je vidět."

Měl na mysli mikropy. Jsou maličké jako mušky, ale na slunci je člověk skutečně vidí na dost velkou vzdálenost, lesknou se jako jiskřičky. Přejel jsem pohledem po celé protislunečmi klenbě černého nebe,

ale nespátril jsem sebemenší záblesk. Zato jsem si povšiml něčeho jiného, podivnějšího. Začalo pršet. Řídké malé tmavé kapky se objevovaly na písku hned blíž, hned dál. Jedna mi sklouzla po přilbě, a než spadla, stačil jsem ji zachytit. Byl to mikrop, zčernalý, jako žárem proměněný v maličkou kovovou hrudku. Ten deštík padal dál, přestože byl už řidší, když jsem o tom informoval Wivitche. Po třech sekundách jsem uslyšel zaklení.

"Roztavené?"

"Vypadají tak."

Bylo to logické. Jestliže se manévr s děvčetem měl podařit, jestliže měl otřást věrohodností mých informací, nesměla Země nic vidět.

"Co je s rezervou?" zeptal jsem se.

Mikropy byly pod přímou kontrolou teletroniců. Jejich pohyby nezávisely na mně. V raketě jich byly ještě čtyři rezervní sady.

"Druhá rezerva už letí, čekej!"

Wivitch někomu něco říkal odvrácený od mikrofonu, slyšel jsem jen vzdálené hlasy.

"Byly vystřeleny přede dvěma minutami," řekl mi. Funěl.

"Obraz už naskočil?"

"Ano. Haló, kolik máte na telemetrech? Už vidíme Flamsteed, Tichý, už sestupují. Za chvíli uvidíme i tebe... Co je?"

Tato otázka sice nebyla určena mně, ale mohl jsem mu odpovědět, protože už zase začal padat déšť roztavených mikropů.

"Radar!" křičel Wivitch, ne sice na mě, ale tak hlasitě, že jsem ho dobře slyšel. "Co? Že rozptyl nestačí? Jo tak..."

"Tichý, poslouchej! Viděli jsme tě jedenáct sekund, shora. A teď zase nic. Říkáš, že jsou roztavené?"

"Jo. Jako upražené na pánvi. Ale ta pánev musí být zatraceně dobře zahřátá, protože je z nich černá škvára."

"Zkusíme to ještě jednou! Ted' s trénem."

To mělo znamenat, že za první sadou mikropů pošlou další, které mají pozorovat osud těch, co letí před nimi. Nic jsem od tohoto úsilí neočekával. Znali už mikropy z dřívějších průzkumů a věděli, jak na ně. Nějakým indukčním zahřátím, zónou, kde se každá kovová částiceka rozžhavlila Foucaultovými vířivými proudy. Tohleto jsme se učili ve fyzice ještě ve škole. Mechanismus destrukce jsem ostatně nepovažoval za nejdůležitější. Mikropy nebyly k ničemu, přestože byly tak skvěle chráněny před radary. Zdokonalený nový typ. Zkonstruované podle principu hmyzího oka seřizeného tak, že jeho jednotlivá ommatidia - prizmatická očka - zabírala v letu přes osm set čtverečních metrů prostoru. Získaný obraz byl holografický, trojrozměrný, barevný a ostrý dokonce i v případě, kdyby tři čtvrtiny mikropů osleply. Měsíc se v takových kouscích zřejmě náramně dobře vyznal. Byla to senzace dost smutná, i když se dala čekat. Pokud mi něco zůstávalo záhadou, pak to byla skutečnost, že se pořád ještě pohybuju živý a zdravý. Když si tak snadno poradili s mikropy, proč si neporadili po přistání se mnou, i když jim nevyšla ta lest se zrcadlem? Proč mi nepřerušili spojení s telematem? Telematici tvrdili, že je to prakticky nemožné, protože kanál řízení je celý v pásmu nejtvrděších kosmických paprsků. Byla to neviditelná jehla, která sahala do rakety po telemata, tak "tvrdá", jak říkali, že mohla být citlivá snad jedině na gravitační přitažlivost černé díry. Magnetické pole, které dokázalo tu "jehlu" ohnout nebo roztrhnout, vyžadovalo přívod energie vyjádřené bilióny joulů. Jinak řečeno, museli by do prostoru mezi raketou a telematem pumpovat nějaké megatuny nebo gigatuny, udržovat nad Měsícem roztažený jakýsi deštník termonukleární plazmy. Bud' to udělat nemohli, nebo prozatím nechťeli.

Možná že ta zdrženlivost nebyla způsobena neschopností, ale strategickou vypočítavostí. Dá se říct, že až dosud nezaútočilo na Měsíc na průzkumníky nic, ať to byly automaty, nebo lidé. Zničili se sami, když první použili zbraně a vystřelili na svůj odraz. Ano, jako kdyby se mrtvé obyvatelstvo Měsíce rozhodlo zůstat v defenzívě. Tato taktika se mohla po určitou dobu vyplácet. Dezorientovaný protivník je podle strategického hodnocení v horší situaci než protivník, který už ví, že na něho někdo útočí. Tak pracně vymyšlená doktrína nevědomosti jako záruka míru se ironicky a nebezpečně obracela proti svým vynálezům.

Najednou se Wivitch ozval. Třetí sada mikropů ke mně dorazila bez úhony. Už zase mě Země měla na svých obrazovkách. Možná že chtěli oslepit řídicí středisko jen na dobu trvání fáty morgány s tím děvčetem. Vlastně jsem už ani nevěděl, co si mám myslet. Rádiovým odposlechem se přece na Měsíc musely dostávat zprávy o vzrůstajícím pocitu ohrožení na Zemi. Panika, rozpoutaná převážnou částí tisku, nakazila nejen mínění veřejnosti, ale i vlád. Všichni však chápali, že jestliže obnoví stavbu termonukleárních raket pro útok na Měsíc, bude to současně znamenat konec míru na Zemi. Buď byl tedy blízký útok namířený proti lidstvu, nebo se na Měsíci dělo něco naprosto nesrozumitelného. Wivitch mě znovu zavolal, aby mi ohlásil hotové bombardování mikropy. Měly přilétat ve vlnách, jedna za druhou, a nejen z mé rakety, ale ze všech čtyř světových stran, protože bylo rozhodnuto použít rezerv uskladněných pod zónou Mlčení. Až dosud jsem neměl ponětí, že tam jsou. Posadil jsem se v té mrtvé pustině, trochu jsem zaklonil hlavu a díval se na černé nebe. Raketu jsem vidět nemohl, ale spatřil jsem mikropy jako malé jiskřící obláčky přilétající jak shora, tak ze všech stran obzoru. Část jich zůstala viset nade mnou, nadýmala se, vlnila a blyštěla jako roj zlatých mušek, které bezstarostně poletují na slunci. Jiné, ty rezervy, jsem mohl vidět jen chvilkami, když některá z nehybně svítících hvězd zamrkala a na okamžik zhasla, zacloněna mrakem mých mikroskopických strážců. Měli mě na všech obrazovkách, shora, z ánfasu i z profilu. Musel jsem tedy vstát a vykročit vpřed, přestože se mi ani trochu nechťelo. Pomalý, neohrabaný v tom těžkém skafandru jsem na rozdíl od mikropů představoval vynikající cíl i pro střelce s bělmem na oku. Proč jsem vlastně měl dělat průzkumníka já, když jsem musel pochodovat tak hrozně pomalu? Proč se neměly mým letícím průzkumem stát mikropy? Řídicí středisko s tím souhlasilo, změnili jsme taktiku. Roje nazlátlých komárů pluly v široké rojnici nade mnou k měsíčnímu Uralu. Šel jsem a pozorně se rozhlížel na všechny strany. Byl jsem na zvlněné rovině mezi spoustou malých kráterů zasypaných skoro až po okraje. Z jednoho z nich trčelo z písku něco, co vypadalo jako tlustá suchá větev. Vzal jsem za to a zatáhl, jako kdybych vytahoval z půdy hluboce zarostlý kořen. Pomohl jsem si mladou skládací lopatkou, kterou jsem měl vždycky pověšenou na opasku - a ze sypkého písku vylezl kus železa spáleného žářem. Mohl to být zbytek jedné z nespočetných primitivních raket, které se rozbíjely o měsíční skály v první fázi dobývání Měsíce. Nevoloal jsem řídicí středisko, protože jsem věděl, že díky mikropům vidí, co jsem našel. A tak jsem ty podivně zkroucené pruty tahal a tahal, až se objevila větší cívka a pod ní zaskvíl světlejší kov. Nevypadalo to příliš slibně, ale když už jsem se do toho pustil, tahal jsem se stále větší silou bez obavy, že by mi některý ostrý drát prořízl skafandr, protože jsem se obešel bez vzduchu, a tak mi nehrozila dehermetizace. Ale něco se přece jen změnilo. V prvním okamžiku jsem nepochopil, proč stěží udržuju rovnováhu, až jsem pocítil, že moje levá bota vězí ve smyčce zploštělých a zohýbaných trnů jako v kleštích. Snažil jsem se ji vytáhnout, protože jsem myslel, že jsem se takhle zamotal sám, ale trny mě držely za nohu pevně a nepodařilo se mi je rozevřít ani s pomocí lopatky.

"Je tam Wivitch?" zeptal jsem se. Přihlásil se za pouhé tři sekundy.

"Mám dojem, že mě lapili jako jezevce," řekl jsem. "Vypadá to jako past."

Taková pitomost. Dostal jsem se do želez, do primitivních tenat! A nemohl jsem se z nich vymanit.

Mikropy lítaly kolem mě jako rozčilené mouchy a já celý zpocený zápasil s čelistmi, ve kterých vězela moje bota jako ve svěráku.

"Vrať se na palubu," navrhl mi Wivitch. Anebo některý z jeho asistentů, protože hlas mi připadal nějaký jiný.

"Jestli mám kvůli TOMUHLE přijít o telemata, tak se daleko nedostaneme," řekl jsem. "Musím to rozříznout!"

"Máš karborundovou pilu."

Odepnul jsem si ploché pouzdro připoutané ke stehnu. Skutečně jsem tam měl pěknou pilku. Zastrčil jsem její kablík do napáječe ve skafandru a sklonil jsem se. Pod vířícím ostřím vylétly jiskry. Čelisti, které držely mou botu v kotníku, se už začaly rozvírat, proříznuty skoro až do konce, když vtom jsem na chodidle v botě ucítil narůstající žár. Vší silou jsem vytrhl nohu z pasti a uviděl jsem, jak se kovová bulva podobná velkému bramboru, z níž vystupovaly ty kořenovité pruty, rozžhavlá jako od neviditelného plamene. Bílá umělá hmota mé boty už černala žářem a začala se loupat. Trhl jsem nohou z posledních sil - a náhle osvobozen jsem se zapotácel dozadu. Oslnil mě košatý blesk, ucítil jsem prudký úder do prsou,

uslyšel praskot rozpáraného skafandru a v okamihu jsem se propadl do neproniknutelné tmy. Neztratil jsem vědomí, jen mě prostě náhle obklopila tma. Za chvíli jsem uslyšel Wivitchův hlas:

"Jsi na palubě, Tichý. Ozvi se! První telemat už to má za sebou."

Zamrkal jsem. Seděl jsem v křesle, hlavu opřenou o podhlavník, nohy podivně ohnuté, a držel jsem se za prsa, tam, kde jsem před chvílí ucítil ostrý úder. Vlastně bolest, jak jsem si až teprve teď uvědomil.

"Byla to mina?" řekl jsem s údivem. "Mina spojená se samoroznětkou? To už si neuměli vymyslet nic lepšího?"

Slyšel jsem hlasy, ale nikdo nemluvil na mě. Kdosi se ptal na mikropy.

"Nemáme obraz," řekl nějaký jiný hlas.

"Jak to? To všechny zničil ten jediný výbuch?"

"To není možné!"

"Nevím, jestli je to možné nebo ne, ale obraz nemáme."

Stále jsem dýchal zhluboka jako po dlouhém běhu a díval jsem se na kotouč Měsíce. Celý Flamsteedův kráter i rovinu, kde jsem tak hloupě přišel o telemata, jsem mohl zakrýt bříškem prstu.

"Co je s mikropy?" ozval jsem se konečně.

"To nevíme."

Podíval jsem se na hodinky a podivil jsem se. Strávil jsem na Měsíci téměř čtyři hodiny. Blížila se půlnoc palubního času.

"Nevím, co si myslíte vy," řekl jsem a neskryval jsem přitom zívnutí, "ale já už toho mám pro dnešek po krk. Jdu spát."

VI/ DRUHÝ PRŮZKUM

Probudil jsem se odpočatý a okamžitě jsem si vzpomněl na to, co se přihodilo minulý den. Po pořádné sprše to člověku vždycky myslí nejlíp. Proto jsem tak naléhal, aby mi na palubě zřídili koupelnu s tekoucí vodou, a odmítl jsem ty mokré ručníky, které bídne nahrazují vanu. Na vanu nemohlo být přirozeně ani pomýšlení, koupelnou byla nádrž velká jako sud, proudy vody stříkaly z jedné strany a z druhé je vcucával silný proud vzduchu. Abych se neutopil, protože voda se v beztlákovém stavu rozlévá v stále tlustší vrstvě po celém těle a obličej, musel jsem si před koupelí nasadit kyslíkovou masku. Bylo to sice dost obtížné, ale dával jsem přednost takovéhle sprše než žádné. Jak známo, když už inženýři dokonale zvládli stavbu raket, děsili se astronauti havárií záchodů, a technici dlouho museli namáhat mozky, než tuto šarádu vyřešili. Lidská anatomie se absolutně nehodí pro kosmické podmínky. Tento tvrdý oříšek nedával spát astrotechnikům, ale přitom ani trochu nezajímal autory science fiction, protože ti byli nad takové problémy prostě povzneseni. Pokud šlo o malou stranu, nebylo to ještě nejhorší, alespoň když šlo o muže. Naproti tomu velkou stranu bylo možno šťastně vyřešit až teprve díky příslušně naprogramovaným počítačům, takzvaným defekátorům, které mají jenom jednu slabinu, že totiž když se porouchají, je to hotová tragédie, takže si pak každý musí poradit, jak umí. Ale v mém měsíčním modulu to byl snad jediný počítač, který až do konce fungoval jako švýcarské hodinky, smím-li použít takové pochvalné metafory. Umytý a osvěžený jsem vypil kávu z plastické hrušky a přikusoval k ní vánočku s rozinkami pod trychtýřem silného exhaustoru nastaveného na plný tah, protože mi bylo milejší, aby mi proud vzduchu trhal drobty z ruky, než abych se udávil nebo zakuckal rozinkou. Nepatřím k lidem, kteří se pro kdejakou blbost vzdávají svých návyků. Najedl jsem se jaksepatří, zasedl jsem do křesla před selenograf a s pohledem upřeným na glóbus simulovaného Měsíce jsem začal uvažovat s příjemným pocitem, že mě nikdo nebude otravovat radami, protože jsem řídicímu středisku neoznámil, že jsem se probudil, a tak si asi myslelo, že ještě spím. Zrcadlový fenomén a ta nahatá holka zřejmě představovaly dvě fáze průzkumu, KDO to přistál, a pravděpodobně uspokojily toho nebo to, co mi takové uvítání připravilo, když jsem se potom mohl courat po Flamsteedu, a přitom se mě nikdo nepokoušel ani mámit, ani na mě útočit. Ale ta železa, což byla ve skutečnosti mina, trčela v tom obraze jako Pilát v Krédu. Na jedné straně vynaložili námahu, aby vyvolali fatu morgánu na zemi nikoho, což museli provést na dálku, protože to vyžadovala nedotknutelnost této zóny, a na druhé straně tam zakopali miny-pasti, což všechno dohromady vypadalo, jako kdybych čelil armádě vybavené radary dálkové výstrahy i mačetami. Mina

mohla ovšem pocházet ze starých časů, neměl jsem přece potuchy, jako ostatně nikdo, co se dělo na Měsíci po tak dlouhou dobu hermetické izolace. Tuhle tu záhadu jsem tedy nerozluštil, ale začal jsem se připravovat na další průzkum. LEM 2, dokonale způsobilý, byl dílem firmy General Teletronics a vypadal docela jinak než ten chudák, kterého jsem tak nečekaně ztratil. A tak jsem sjel do nákladního prostoru, abych si ho prohlédl, než se jím stanu. Musel to být fantastický silák, měl totiž úžasně silné nohy a paže, příslušně široká ramena, trojitý pancíř, který zaduněl, když jsem na něj prstem zaklepal, a kromě průzorů v přílbě měl navíc ještě šest párů očí - na zádech, na bocích a na kolenou. Aby General Teletronics předčila konkurenci, která navrhla prvního LEM, vybavila svůj model dvěma systémy osobních raketových systémů: kromě brzdících, které po přistání odpadávaly, měl tento pancéřový atlet napevno připevněné trysky v patách, pod kolena a dokonce jednu i v zadku, což mělo - jak jsem vyčetl z instrukce plné samochvály - pomáhat udržet rovnováhu a kromě toho mu to umožňovalo provádět skoky dlouhé 80 až 160 metrů. K tomu všemu se mu pancíř leskl jako rtuť, aby po něm sklouzl paprsek každého světelného laseru. Dost jsem si pamatoval, jak je tento LEM nádherný, ale nemůžu říct, že bych byl jeho prohlídkou nadšený, protože čím víc má telemat průzorů, očí, indikátorů, trysek a ponocného zařízení, tím větší vyžaduje pozornost, jenže já jsem jenom standardní člověk a mám jen tolik končetin a smyslů jako každý jiný. Když jsem se vrátil do kabiny, pokusná jsem se do toho telemata zapnul, a když jsem se postavil na jeho nohy, vlastně už na svoje, seznámil jsem se s jeho příšerně složitým řízením. Tlačítko umožňující dlouhé skoky vypadalo jako maličký zákusek, od kterého se rozbíhaly příslušné kabely, a bylo nutno ho uchopit do zubů. Jak jsem s takovým knoflíkem v hubě mohl mluvit s řídicím střediskem? Jenže ten elastický zákusek bylo možno v prstech libovolně tvarovat jako plastelínu, vsunout si ho mezi zuby a tváří nebo ho v případě potřeby odtamtud vydolovat a nakousnout ho na řezáky. Pokud by však nastala situace obzvlášť napjatá - vysvětlovaly pokyny pro použití -, mohl jsem ho po celou dobu držet mezi zuby a jen dávat pozor na to abych je příliš nesevřel. O cvakání zubů následkem náhlého rozčilení tam nebylo ani slovo. Olízl jsem ten knoflík, ale chuť měl takovou, že jsem ho hned vyplivl. Mám dojem, i když bych to odpřisáhnout nemohl, že ho na pozemském polygonu něčím mazali, tuším, že pomerančovou nebo mátovou pastou. Když jsem telemata zase vypnul, vystoupil jsem s raketou na vyšší oběžnou dráhu a vydal se na cestu kolem Měsíce, abych seřídil sestup na cíl číslo nula nula dva mezi Mare Spumans a Mare Smythii, přičemž jsem se už odměřeně zdvořile bavil s řídicím střediskem na Zemi. Letěl jsem klidně jako nakrmené mimino v kolébce, ale najednou se v selenografu začalo dít něco divného. Je to vynikající zařízení, pokud dobře funguje. Nemá smysl tahat s sebou skutečný glóbus Měsíce, a proto je nahrazen trojrozměrným obrazem vytvářeným holograficky a efekt je takový, jako kdyby ti celý velký Měsíc pomalu rotoval před očima zavěšený ve vzduchu metr před tebou, přičemž dokonale vidíš jak celý profil povrchu, tak hranice sektorů a názvy jejich majitelů, takže se přede mnou přesouvaly ty mezinárodně zavedené zkratky, jakými se označují auta: US, G, I, F, SU, S, N a tak dále. Něco se však nenadále porouchalo, protože sektory se najednou zbarvily všemi duhovými barvami, potom větší i menší krátery zmatověly, obraz se roztřásl, a když jsem skočil k regulátorům, byla na obrazovce už jen hladká, bílá, ničím nedotčená koule. Měnil jsem ostrost transfokace, zvětšoval jsem kontrast i zmenšoval, a to s takovým výsledkem, že se Měsíc na chvíli objevil vzhůru nohama, ale potom zmizel nadobro a žádná síla už nemohla selenograf donutit, aby začal fungovat normálně. Řekl jsem o tom Wivitchovi a přirozeně jsem od něj uslyšel, že jsem něco zbabral. Po mém dušování a nejméně desetkrát opakovaném prohlášení, že "tu mám vážný problém", protože tohoto vyjádření se užívá od časů Armstronga, začali se odborníci zabývat mým holografem, což trvalo půl dne. Nejdřív mi přikázali zvětšit dráhu tak, abych se dostal nad zónu Mlčení, aby se tak vyloučilo rušivé působení jakýchsi neznámých sil nebo vln namířených na mě z Měsíce. Když to nepomohlo, začali kontrolovat všechny spojené i nespojené obvody holografu přímo ze Země, a já si zatím připravoval svačinu a potom i oběd. Jelikož není lehké udělat si pěknou omeletu v beztlákovém stavu, sundal jsem si přílbu i sluchátka, aby mou pozornost nerozptylovaly hádky informatiků s teletronicou a zvlášť přizvaným profesorským štábem. Po všech debatách vyšlo najevo, že holograf JE porouchaný a že je sice známo, který mikrosystém nefunguje, ale právě ten jediný že s sebou v rezervě nemám, a tak se nedá nic dělat. Poučili mě, abych hledal na obyčejných, na papíře tištěných měsíčních mapách, které jsem si měl samolepicí páskou přilepit k obrazovkám, a tak se dostat ze šlamastyky. Mapy jsem sice našel, ale ne

všechny. Měl jsem čtyři exempláře první čtvrtky Měsíce, právě té, na které jsem už pár dobrodružství prožil, ale po ostatních nebylo ani stopy. Nastalo veliké zděšení. Vybízeli mě, abych pořádně hledal. Obrátil jsem raketu vzhůru nohama, ale kromě malého pornocomics, který tam technici obsluhy pohodili během posledních příprav před startem, jsem našel jen slovník slangu užívaného americkými gangstery páté generace. Řídící středisko se mezitím rozdělilo na dva tábory. Jedni tvrdili, že za těchto podmínek nemůžu pokračovat ve svém úkolu a že se mám vrátit, kdežto druzí chtěli, abych se rozhodl sám. Přiklonil jsem se k druhému řešení a rozhodl se, že přistanu tam, kde to bylo původně naplánováno. Mohli mi konečně vysílat obraz Měsíce videem. Obraz nebyl nejhorší, ale nějak ho nedokázali synchronizovat s mou orbitální rychlostí, a tak mi jednou ukazovali měsíční povrch letící závratnou rychlostí, a jindy zase skoro nehybný. Horší bylo, že jsem měl přistát až na kraji kotouče, který bylo vidět ze Země, a potom se vydat na druhou stranu - a zde se objevil nový problém. Nemohli mi televizní obraz poskytnout přímo, protože raketa visela nad opačnou polokoulí. Nakonec z toho byla fraška, protože obraz mi měly zprostředkovat satelity vnitřního kontrolního systému, jenže ty nechtěly. Nechtěly proto, že na tuhleto možnost jaksi předtím nikdo nepomyslel a satelity byly naprogramovány v souladu s direktivou nevědomosti, takže nesměly nic předávat ani ze Země, ani na Zemi. Prostě nic. Ve snaze udržet spojení mezi mnou a mými mikropy byly sice na vysokou rovníkovou dráhu Měsíce uvedeny takzvané trojské satelity, ale ty zas nebyly uzpůsobeny k předávání televizních obrazů. Totiž byly, ale jen k předávání obrazů vysílaných mikropy. Hrozně dlouho se o tom mluvilo, až v té bezvýchodné situaci někoho napadlo zorganizovat v řídicím středisku brain storming. Učeně řečeno, brain storming je improvizovaná porada, kdy každý může předkládat i ty nejsmělejší, nejodvážnější hypotézy a koncepce a ostatní se ho v tom snaží přelicitovat. Vyjádříme-li to přízemnějším způsobem, může tam každý plácet, co ho zrovna napadne. Onen brain storming trval čtyři hodiny. Vědci toho napovídali až na půdu, já se přišně nudil a nakonec nějak uhnul od tématu a už jim nešlo o to, jak mi pomoci, nýbrž o to, kdo zavinil tuhleto situaci, kdo nepomyslel na pořádné dublování holografické simulace. A jako obvykle, když se jedná veřejně, kolektivně, žádný viník se nenašel, výtky pinkali jeden na druhého, a tak jsem se nakonec do toho vmísil a prohlásil, že si nějak poradím sám. Neviděl jsem v tom žádné strašné riziko, protože to už bylo tak velké, že jeden drobeček navíc už ho příliš nezvětšil, a navíc skutečnost, zda přistanu v sektoru US, SU, F, G, E, I, C, CH nebo jiného písmena abecedy, měla ráz čistě akademický. Pojem národní či dokonce státní příslušnosti robotů, kteří už v bůhvíkolikáté generaci působili na Měsíci, bylo jen prázdné slovo. Jak víte nebo možná nevíte, nejtěžším úkolem vojenské automatizace bylo naprogramovat samozbraně tak, aby útočily výhradně na protivníka. Na Zemi s tímhletem snad nikdy žádné potíže nebyly - od toho jsou uniformy, barevné znaky na křídlech letadel, vlajky, tvar přileb, ostatně není těžké zjistit, jestli zajatý voják mluví holandsky nebo čínsky. S automaty je to něco jiného. Vznikly tedy dvě doktríny s rozlišovacím heslem FOF čili Friend Or Foe. První doktrína doporučovala použít spousty čidel, analytických filtrů, rozlišovacích selektorů a podobného diagnostického zařízení, naproti tomu druhá se vyznačovala výhodnou jednoduchostí: nepřitelem měl být Někdo Jiný, a tedy všechno, co neumělo na vyslovené heslo dát správnou odpověď. V tom případě se mělo zaútočit. Nikdo však nevěděl, jakým způsobem se ubírá samočinný vývoj zbraní na Měsíci a co tam dělají takticko-strategické programy, aby odlišily spojence od nepřitele. Jsou to ostatně, jak známo z dějin, pojmy značně relativní. Pokud na tom někomu obzvlášť záleží, může se pohrabat v matrikách a jiných dokumentech a zjistit, zda určitá osoba měla árijskou babičku, ale už nemůže zjistit, zda jejím předkem z ocenu byl sinantrop nebo spíše paleopithecantrop. Automatizace všech armád navíc likvidovala ideologické otázky. Robot se snaží zničit to, proti čemu je naprogramován, a dělá to metodou fokální optimalizace, diferenciální diagnostiky a matematických pravidel teorie her a konfliktů, nikoli však z vlastenectví. Takzvaná vojenská matematika, která vznikla v souvislosti s automatizací všech druhů zbraní, má své vynikající tvůrce a mluvčí, ale také své odpadlíky a kacíře. Ti první tvrdili, že existují programy zajišťující stoprocentní loajálnost bitevních robotů a že není síly, která by je mohla přimět k velezradě, kdežto ti druzí tvrdili, že žádné takové záruky neexistují. Já jsem se - jako obvykle tvářím v tvář problémům, které mě přerůstaly - i v tomto případě řídil zdravým rozumem. Neexistuje šifra, která by se nedala rozluštit, ani kód tak tajný, aby ho nikdo nedokázal obrátit ve vlastní prospěch, jak to dokazují dějiny počítačových zločinů. Sto čtrnáct programátorů zajistilo Manhattan Chase Bank před proniknutím

nepovolaných osob do jeho výpočetních center, a potom se nějaký bystrý mládeneček s příruční kalkulačkou pomocí obyčejného telefonu jen tak pro zábavu dostal až do nejhlubší hlubiny nejtajnějších programů a předělal bilance pro třetí stranu. A jako profesionální kasař, který zanechává určitým maximálně dramatickým způsobem na místě činu stopu své totožnosti, aby rozzuřil vyšetřující orgány, tak také tento student vsunul do supertajného bankovního programu jako svou vizitku příkaz, že jakmile uživatelé začnou kontrolovat bilanci, má počítač před každé MÁ DÁTI a DAL nejprve napsat KLIKU. Teoretici programování se přirozeně nenechali kukáním zmást, nýbrž okamžitě vymysleli jiný, ještě lepší a ještě složitější program, který nikdo dešifrovat nedokáže. Už si nevzpomínám, kdo ho pak dešifroval. Nemá to ostatně význam pro druhou etapu mé zoufalé mise.

Nevím, jak se jmenoval kráter, kde jsem přistál. Od severu se trochu podobal Helvetiovi, ale od jihu vypadal nějak jinak. Prohlédl jsem si to druhé místo pro přistání z dráhy, zvolil jsem si ho jen tak od oka. Možná že to kdysi byla země nikoho, možná že ne. Mohl jsem zjistit koordináty, pohrát si s astrografem, zaměřit hvězdy, různé inklinace a tak dále, ale radši jsem si to nechal na později, a dobře jsem udělal. LEM číslo dvě byl daleko šikovnější, než jsem s nedůvěrou sobě vlastní tušil, protože vždycky ve všem hledám nedostatky, ale měl jedno nepochybné minus. Klimatizace se v něm dala nastavit buď na maximum, nebo na minimum. Určitě bych si poradil s tím neustálým přeskakováním z pece do ledničky a nazpátek, kdyby šlo jen o klimatizaci skafandru, jenže s tou neměl defekt nic společného. Já přece nadále seděl v raketě v její příjemné teplotě, jenže v cenzorech tohoto LEM nebylo něco v pořádku, a tak jednou dráždil mou pokožku předstíraným teplem, jindy zase chladem. Nemohl jsem dělat nic jiného než každou chvíli přepínat páčku. Nebýt toho, že mi raketu před startem sterilizovali, byl bych určitě dostal chřipku. Takhle jsem dostal jen rýmu, jejíž viry má v nose každý po celý život. Sám jsem zprvu nevěděl, proč jsem s přistáním tak dlouho otálel, strach jsem přece neměl, ale najednou jsem pochopil skutečnou příčinu. Neznal jsem totiž název místa, kde přistáváme. Jako kdyby ten název mohl mít nějaký význam, ale tak už tomu bývá. Tenthleten důvod vedl asi astronomy k horlivosti, s jakou pokřtili každý kráter na Měsíci a na Marsu, a div si nezoufali, když na jiných planetách objevili tolik hor a údolí, že už jim pro ně nezbyla žádná pěkná jména.

Okolí představovala rovina, jen na obzoru na severní straně se proti černému nebi rýsovaly obrysy obklých skal světle šedé barvy. Prachu tam byla spousta, těžce jsem se v něm brodil a chvílemi jsem se díval nahoru, jestli mě doprovázejí mikropy. Vznášely se nade mnou tak vysoko, že se jen tu a tam zableskly jako jiskry, lišíce se od hvězd rychlým pohybem. Byl jsem v blízkosti terminátoru, hranice dne a noci, ale tmavou polovinu měsíčního kotouče jsem měl před sebou někde za obzorem, odtud vzdáleným asi dvě míle. Slunce bylo hodně nízko, obrovským kotoučem se dotýkalo obzoru za mými zády, rozpínalo tu náhorní rovinu dlouhými rovnoběžnými stíny. Každá sebemenší jamka byla tak tmavá, že jsem do ní vstupoval jako do vody. Střídavě zaléván zimou a horkem jsem šel tvrdošíjně vpřed, šlapal jsem přímo po vlastním obrovském stínu, který ze mě dělal úplného obra. S řídicím střediskem jsem sice mluvit mohl, ale neměl jsem o čem. Wivitch se mě každou chvíli ptal, jak se mám a co vidím, a já odpovídal, že dobře a že nic. Na vrcholu vzdušné duny ležela hromada plochých, dost velkých kamenů, a tak jsem k nim zamířil, protože se tam zalesklo něco kovového. Byla to masivní prázdná schránka nějaké staré rakety, možná ještě z doby prvních výstřelů na Měsíc. Zvedl jsem ji, prohlédl si ji a zahodil. Šel jsem dál. Na samém vrcholu pahorku, kde nebyl skoro žádný jemný prach, který se tak lepí na boty, ležel osaměle kámen podobající se plochému, špatně vypečenému bochníku chleba, a nevím, proč se mi zachtělo do něj kopnout. Možná z nudy, možná proto, že tu ležel tak sám. Tak jsem do něj kopl, ale kámen místo aby se skutálel z kopce dolů, pukl, a to tak, že se z něho odloupl kus veliký asi jako pěst a vnitřek rozštěpu se zaleskl jako čistý křemík. Nacpali mi sice do hlavy spoustu informací o chemickém složení měsíčního povrchu, ale nemohl jsem si vzpomenout, jestli se tu vyskytuje i krystalický křemík, a proto jsem se pro ten úlomek shýbl. Na to, že jsem byl na Měsíci, byl zatraceně těžký. Podržel jsem si ho na dlani před očima, a protože jsem nevěděl co s ním, odhodil jsem ho a chtěl jít dál, ale ani jsem se nepohnul, protože v posledním zlomku sekundy, když už jsem ho vypouštěl z ruky, se tak nějak podivně zaleskl na slunci, jako kdyby se na vkleslém povrchu, tom, z něhož kus odprýskl, něco mikroskopického zahemžilo.

Nezvedl jsem ho však podruhé, jen jsem se sklonil a díval se na něj dost dlouho, mrkal jsem v

přesvědčení, že mám nějakou zrakovou halucinaci, protože se s tím kamenem skutečně dělo něco divného. Rýhy způsobené prasknutím ztrácely lesk, a to tak rychle, že za několik sekund zmatověly a potom se začaly vyplňovat, jako kdyby se z útrob toho kamene něco vylévalo ven, ale já vůbec nechápal, jak je to možné - z toho kamene prýštila polotekutá hmota jako z naříznutého stromu prskyřice. Pomalu jsem se ho dotkl prstem, ale ta hmota nebyla lepkavá, spíš maltovitá jako sádra, než ztuhne. Podíval jsem se tedy na druhou část kamene, na tu větší a užasl jsem ještě víc. Nejenže zmatověla, ale v místě rozlomení jako by se trochu vyboulila. Přesto jsem Wivitchovi nic neřekl, jen jsem stál rozkročený a cítil přítomnost Slunce za zády jako horký tlak, několik metrů nad mírně zvlněnou rovinou celou v bílých pásech a skvrnách stínu, a nespouštěl jsem pohled z toho, co se dělo s kamenem. Rostl, vlastně zarůstal. Zarůstal prostě tak, že za několik minut k sobě obě části, ta velká i ta malá, kterou jsem držel v ruce, přestaly pasovat, protože se obě zaoblily, až se každá z nich stala nepravidelnou hroudou bez plochy pukliny. Čekal jsem, co bude dál, ale nic víc už se nestalo, jako kdyby vzniklé jizvy zacelily nějakou ránu. Bylo to nemožné a nemělo to vůbec žádný smysl, ale stalo se to. Najednou jsem si uvědomil, jak snadno ten kámen pukl, přestože jsem do něho kopl jen lehce, a rozhlédl jsem se po jiných. Několik menších leželo na slunečném svahu, a tak jsem vzal lopatku, sešel dolů a jejím ostrím jsem jako sekerou tloukl do jednoho kamene po druhém. Každý pukal jako přezrálý plod kaštanu, jeho rozlomený vnitřek se leskl, až jsem narazil na kámen obyčejný, protože od toho lopatka odskočila a zanechala na povrchu jen bělavou rýhu. Vrátil jsem se tedy k těm, které se rozpadly vedví. Zajizvovaly se. Už jsem o tom nemohl pochybovat. V pytlíkovité kapse na pravém stehnu jsem měl malý Geigerův počítač. Přiložil jsem ho k těm kamenům, ale ani se nepohnul. Mohlo to být důležité zjištění, protože kameny se takhle nechovají, nebyly tedy přírodní, byly produktem místní technologie a já je měl posbírat. Už jsem po jednom sahal, ale vtom jsem si vzpomněl, že se přece nemůžu vrátit na palubu rakety, protože s něčím takovým se nepočítalo. Taky jsem nemohl na místě provést žádný chemický rozbor, protože jsem k tomu s sebou neměl žádná činidla. Kdybych o tom fenoménu informoval Wivitche, začaly by sáhodlouhé rozhovory, konzultace, rozčilení lunologové by mi poručili zůstat na té duně, roztlouct co nejvíc jiných kamenů jako vajíčka, pozorovat, co se s nimi děje, vyslovovali by stále odvážnější hypotézy, ale já cítil ve všech kostech, že z toho nic nebude, protože nejdřív by bylo záhodno pochopit, k čemu takový jev je, co se za ním skrývá, až jsem uslyšel Wivitche, který viděl, že do něčeho tluču lopatkou, ale dobře neviděl do čeho. Obraz předávaný mikropy nebyl zřejmě dostatečně ostrý. Řekl jsem, že to nic, a šel jsem honem dál s hlavou přecpanou myšlenkami.

Schopnost zajizvovat rány utrpěné v boji mohla být úžasně výhodná pro nějaké bitevní roboty, kdyby tu byli, ale přece ne pro kameny! Že by snad bylo místní zbrojení pod vedením počítačů začalo fází praku a kamene? A i kdyby tomu tak bylo, nač k čertu ty kameny zarůstaly? Najednou mě ani nevím jak napadlo, že tu přece nejsem jako člověk, ale jako telemat, tedy nikoli v živé podobě, nýbrž v mrtvé. Nemohlo tomu být například tak, že se vývoj měsíčního zbrojení ubíral dvěma na sobě nezávislými směry - jako vytváření zbraní útočících na to, co je nepřátelské a mrtvé, a zcela jinak na to, co je nepřátelské a živé? Dejme tomu, že to tak bylo. Dejme tomu - fantazíroval jsem už - že prostředky ochromující mrtvou zbraň nemůžou současně anebo stejně účinně ochromovat živé nepřátele, a já narazil zrovna na ty druhé, připravené pro přistání člověka. Jelikož jsem nebyl člověk, ty miny - dejme tomu, že to byly miny - nevycitily živé tělo uvnitř skafandru, nic zlého mi neudělaly a celá jejich aktivita se omezila na zajizvení odlomeného kusu. Kdyby do nich kopl nějaký zemský průzkumný robot, vůbec by si nevšiml jejich zajizvování, protože by určitě nemohl být naprogramovaný tak, aby bral v úvahu tak nečekaný a překvapivý jev. Já naproti tomu nebyl ani robot, ani člověk, a proto jsem si toho všiml. Co dál? To už jsem nevěděl, ale pokud mé dohady obsahovaly alespoň atom pravdy, bylo na místě očekávat jiné miny nečihající na lidi, nýbrž na automaty. Kráčel jsem tedy trochu pomaleji a našlapoval velmi opatrně, obcházel jsem jednu dunu po druhé s nehybným Sluncem za zády, tu a tam jsem viděl ležet větší i menší kameny, do kterých už jsem nemlátil lopatkou a nekopal, protože kdyby byly skutečně dvojího druhu, mohlo by to špatně skončit. Ušel jsem tak dobré tři míle, možná i víc, ale nechtělo se mi vytahovat krokometr, protože jsem ho měl někde hluboko ve vnější kapse na koleni, a ta kapsa byla tak úzká, že jsem do ní ruku v rukavici mohl strčit jen s maximálním úsilím. A pak jsem se podíval na jih a zahlédl nějaké zříceniny. Neudělalo to na mě žádný velký dojem, protože na Měsíci je mnoho rumišť se skalními

zlomky náhodou seskupenými takovým způsobem, že zdaleka vypadají jako trosky budov, ale když k nim člověk dojde blíž, konstatuje, že podlehl iluzi. Přesto jsem změnil směr a brodil se stále hlubším prachem. Čekal jsem, kdy ta skupina skal ukáže svou skutečnou chaotickou podobu, jenže ona nechtěla. Naopak, čím jsem byl blíž, tím zřetelněji se přede mnou rýsovaly částečně rozbité a očouzené fasády nízkých budov, černé skvrny nebyly obyčejnými stíny, nýbrž zely jako vyražená okna, i když ne zcela pravidelná. Ale takhle veliké díry v žádných měsíčních skalách, ještě k tomu vytvářejících skoro pravidelnou řadu, dosud nikdo neobjevil. Prach se mi najednou přestal propadat pod nohama. Boty narážely na hrubou, drsnou skelnou hmotu, jakoby na ztuhlou lávu, ale láva to nebyla, byl to asi přetavený a ztuhlý prach, na který po určitou dobu působila nesmírně vysoká teplota. Nemýlil jsem se, protože se ta skořápka na slunci silně leskla a pokrývala celé mírné úbočí, po němž jsem k zříceninám stoupal. Dětila mě od nich dost vysoká duna tyčící se nad celým okolím, takže když jsem se ocitl na jejím vrcholu, spatřil jsem ty zříceniny jako celek - a v tu chvíli jsem pochopil, proč jsem je nezahlédl z dráhy. Vězely hluboko v sutí. Kdyby to byly skutečně zbytky rozbitých domů, řekl bych, že suť ležela až do výše oken. Ze vzdálenosti asi tří set metrů připomínaly pohled dobře známý z fotografií: osady postavené z kamene a rozpadlé za zemětřesení. Takové osady jsou například v Persii. Z orbitálního letu by se daly rozeznat jen v blízkosti terminátoru, když by velmi nízké Slunce svítilo skrz ta jejich prostřelená nebo napůl propadlá, jakoby výbuchem znetvořená okna. Stále jsem si však nebyl jistý, zda to není jen zvláštní skalní útvar, a tak jsem si to k nim namířil, ale začaly se mi tak nelíbit, že jsem uchopil Geigerův počítač a podíval se na jeho ciferník. Bylo to nepohodlné. Sestupoval jsem z úbočí a div jsem se nenatáhl jak dlouhý tak široký, protože jsem zapnul kabel geigera do zásuvky ve skafandru, abych mohl slyšet jeho tikání, kdyby byl terén radioaktivní. A to taky byl, jenže až teprve od poloviny protějšího svahu. Jen jsem vstoupil na suť, která ležela kolem těch bachratých domů beze střech a s vykotlanými zdmi (teď už jsem si byl jistý, že to není dílo přírodních sil Měsíce), uslyšel jsem časté drobné tikání. Ba co víc, suť se mi nerozjížděla pod nohama, jak by to udělala docela obyčejná suť, protože tahleta byla slitá v nehybný masív. Bylo to jako kdyby tu podivnou osadu zasáhl přímo doprostřed výbuch, jehož záření trvalo dost dlouho, aby se rumišť, v němž se osada proměnila, částečně roztavilo a vytvořilo skalistý, celek. Byl jsem už u prvních zřícenin, ale moc jsem si je neprohlížel, protože jsem musel dávat pozor na každý krok, opatrně jsem našlapoval těžkými botami na ostré výstupky té veliké haldy, abych nesjel mezi balvany, což se snadno mohlo stát. Až teprve výš, už proti blízké zřícenině, přešla dosti strmá suť v skelnou polevu pokrytou začernalými šmouhami jako sazemi. Šlo se po ní snáz, proto jsem přidal do kroku, až jsem došel k prvnímu oknu. Byl to nepravidelný otvor shora promáčklý převislými kameny. Nahlédl jsem dovnitř, a až teprve za chvíli, protože tam byla tma, jsem tam spatřil ležet páte přes deváté nějaké podlouhlé předměty. Nechtělo se mi tím deformovaným oknem prolézat dovnitř, abych tam náhodou neuvázl, když jsem vzal v úvahu masívnost svého telemata, a tak jsem hledal dveře. Když tu byla okna, měly by tu přece někde být i dveře. Žádné jsem však nenašel, a tak jsem obešel kolem dokola tu budovu, vtlačenu do podloží tak obrovskou silou, že se celá zkřivila a rozplácla. V boční zdi jsem nakonec objevil dost širokou průrvu, kterou jsem se mohl dostat dovnitř, když jsem se sklonil. Tam, kde na Měsíci sluneční světlo přímo sousedí se stínem, je kontrast tak obrovský, že ho oči nezvládnou. Musel jsem tedy uvnitř zalézt do kouta, šmátrat nataženými rukama po zdi, přitisknout se zády k tlusté zdi a sevřít víčka, aby si mé oči zvykly na tmu. V duchu jsem počítal do sta a pak jsem se rozhlédl. Vnitřek připomínal jeskyni bez klenby, avšak nebyl shora ani trochu osvětlen, protože měsíční obloha je černá jako noc. Ani sluneční světlo tam není viditelné jako světlý pruh, dopadá-li dovnitř nějakým otvorem, protože ho nic nerozptyluje jako vzduch a prach na Zemi. Slunce zůstalo venku a osvětlovalo jen bílé zářící stěnu proti koutu, kde jsem stál. V odrazu světla ležely u mých nohou tři mrtvoly. To mě aspoň v první chvíli napadlo, protože i když byly zčernalé a znetvořené, měly přece nohy, ruce, trupy a jedna měla dokonce hlavu. Přimhouřil jsem oči, zakryl jsem si je před sluneční skvrnou, aby mě neoslňovala, a dřepl jsem si k té nejbližší. Nebyly to lidské mrtvoly, a nejen to, nebyly to ničí pozůstatky, protože to, co je od počátku mrtvé, nemůže umřít. Ještě než jsem se dotkl trupu, který ležel u mých nohou, poznal jsem, že je to nějaký druh panáka, ale asi ne robot, protože trup rozpáraný odshora až dolů byl úplně prázdný. Bylo v něm jen trochu šterku a prachu. Opatrně jsem ho zatahal za paži. Byl neobyčejně lehký, jako z polystyrénu, černý jako uhlí, bez hlavy, ale tu jsem viděl

u zdi. Stála na utrženém krku a dívala se na mě třemi prázdnými očními důlky. Pochopitelně mě překvapilo, proč zrovna třemi, a ne dvěma. Třetí oko zelo jako kulatá jamka pod čelem, tam, kde má člověk násadu nosní kosti, ale ten podivný panák asi nikdy nos neměl, což je pochopitelné, protože na Měsíci by mu k ničemu nebyl. Ostatní panáci se také víceméně podobali lidem. Přestože je zkáza těch budov značně deformovala, bylo na první pohled vidět, že jejich lidská podoba byla i předtím jen přibližnou, nikoli přesnou kopií lidské anatomie. Měli příliš dlouhé nohy, asi jedenapůlkrát delší než trup, příliš tenké ruce, a ještě k tomu jim nevystupovaly z ramen, nýbrž tak nějak podivně - jedna z prsou a jedna ze zad. Určitě takhle vypadali i původně, protože výbuch, vzdušná vlna a sesuv půdy by mohly zkroutit končetiny jednomu, ale ne všem stejným způsobem. Mít jednu ruku vpředu a druhou vzadu může být za určitých okolností výhodné, kdož ví. Dřepěl jsem proti oslňující sluneční skvrně ve tmě mezi třemi ztrouchnivělinami a uvědomil jsem si, že kromě rychlého tikání přístroje na měření radioaktivity necítím nic a že už dobrých pár minut ne-li déle neslyším Wivitchův hlas. Naposledy jsem mu odpověděl z vrcholu duny nad zříceninou, ale o svém objevu jsem mu nic neřikal, protože jsem se chtěl nejprve ujistit, že nejde o omyl. Volal jsem řídicí středisko, ale neslyšel jsem nic jiného než rychlé, poplašné tikání svého geigera. Radioaktivita tady byla značná, ale neztrácel jsem čas jejím měřením, protože mi stejně jako telematovi nemohla uškodit, až mě napadlo, že mi rádiové spojení přerušil nějaký ionizovaný plyn, který stále neviditelně vypouštělo zhroucené kamenné sídliště, a že tedy každou chvíli můžu ztratit spojení i se svou raketou. To mě pořádně vylekalo, a hloupě, protože jsem měl pocit, že bych tu zůstal navždycky. Ale kdyby se spojení přerušilo doopravdy, zůstal by uprostřed suti a zřícenin jenom telemat, kdežto já bych se probudil na palubě rakety. Prozatím jsem však neměl dojem, že bych nějak ztrácel schopnost ovládat telemata. Moje raketa zřejmě visela přímo nad zříceninami, protože putovala po stacionární oběžné dráze tak, aby byla vždycky přímo v nadhlavníku nade mnou. Nikdo sice nepočítal ani s takovým objevem, ani s takovou situací, ale nadhlavníková poloha je pro manévrování telematy optimální, protože vzdálenost od řídicího člověka je nejkratší, a proto je také nejkratší zpoždění všech reakcí. Měsíc nemá atmosféru, a hustota ionizovaného plynu, možná důsledek vypařování minerálů po výbuchu, nebyla příliš velká. Zda to poškodilo i spojení základny s mikropy, to jsem nevěděl, a v tu chvíli jsem se o to nestaral. Byl bych se radši dověděl, co se tu stalo, a tím si také domyslel proč a nač. Vycouval jsem dírou ve zdi a přitom vytáhl ven tu největší mrtvolu, která měla celou hlavu. Říkám mrtvolu, i když to mrtvolky nebyly, ale takový dojem jsem z nich měl.

Rádiové spojení jsem nedostal ani venku, ale především jsem si chtěl prohlédnout toho chudáka, který sice nikdy nebyl živý, ale vypadal tak hrozně a tak žalostně. Byl vysoký asi tři metry, možná trochu méně, štíhlý, hlavu měl značně prodlouženou, tři oči, ani stopu po nose či ústech, krk dlouhý, ruce chápavé, ale prsty bych nespočítal, protože materiál, ze kterého byl udělaný, se nejvíce roztavil právě tam, kde byly části těla tenké, například na rukou. Celý byl pokrytý smolnatou škvárou. Panečku, tady bylo asi pěkně horko, pomyslel jsem si, a teprve pak mi blesklo hlavou, že to mohla být osada toho druhu, jaké se kdysi stavěly na Zemi pro výzkum následků jaderných výbuchů, například v Nevadě a jinde, s domy, zahrádkami, obchody, ulicemi, jen lidi tam nahrazovala různá zvířata, myslím, že ovce a kozy, ale také prasata, protože nemají ochlupenou pokožku stejně jako my, a proto reagují na termojaderný úder podobnými spaleninami. Nemohlo se tu stát něco podobného? Kdybych znal původní intenzitu jaderné nálože, která zničila tuto osadu a vtlačila ji do suti, mohl bych na základě nynějšího radioaktivního záření zjistit, před jak dlouhou dobou došlo k výbuchu, a možná že by to fyzici dokázali zjistit ze složení izotopů ještě i teď, a tak jsem pro jistotu vložil do kapsy na koleně skafandru trochu drobné suti, ale zase mě k mé zlosti napadlo, že se přece na palubu nevrátím. Zjistit datum tohoto výbuchu bylo nutné aspoň přibližně. Rozhodl jsem se opustit zamořenou zónu, navázat ztracené spojení s řídicím střediskem, předat jim informace a potom ten úkol přenechat fyzikům. Ať si sami domyslí, jakým způsobem provést rozbor prvků, které jsem sebral. Nebylo mi sice jasné proč, ale zvedl jsem toho ubohého nebožtíka, bez námahy jsem si ho přehodil přes rameno, protože tady nevážil víc než osm nebo deset kilogramů, a vydal jsem se na dost namáhavou taktickou zpáteční cestu. Jeho dlouhé nohy se vlekly po zemi, zachytávaly o kameny, a tak jsem musel jít hrozně pomalu, abych se nenatáhl i s ním. Svah nebyl nijak moc strmý, ale sám jsem nevěděl, jestli je lepší jít po kluzkých místech, po skále pokryté glazurou, anebo po suti, která mi ujížděla pod nohama. Tak jsem se s ním namordoval, že jsem si spletl směr, a místo na dunu, odkud jsem přišel,

jsem se dostal asi o čtvrt míle západněji mezi veliké oblé balvany podobající se kamenům-monolitům, kterým zemští geologové říkají "mužící". Položil jsem mrtvolu na rovnou půdu a sám jsem se posadil, abych si oddychl, než začnu volat Wivitch. Chvilí jsem se rozhlížel po mikropech, ale nikde nebylo ani stopy po jejich jiskřícím obláčku ani jsem neslyšel žádné hlasy, přestože už jsem je vlastně slyšet měl. Tikání čidla v přilbě bylo už tak řídké, jako kdyby na membránu dopadala jednotlivá zrníčka písku. Uslyšel jsem nevýrazný hlas, napadlo mě, že je to řídicí středisko, ale když jsem se do něj zaposlouchal, strnul jsem. Z chraptivého blábolu jsem rozeznal nejprve dvě slova: "Bratře rodný..., rodný bratře..., " pak bylo chvíli ticho a znovu se to opakovalo: "Bratře rodný..., rodný bratře..."

"Kdo je to?" chtěl jsem vykřiknout, ale neodvážil jsem se. Seděl jsem schoulený, cítil jsem, jak mi na čele perlí pot, a ten cizí hlas mi znovu naplnil přilbu. "Pojď, rodný bratře. Rodný bratře, pojď ke mně. Přístup ke mně beze strachu. Nechci nic špatného, rodný bratře. Pojď ke mně. Nebudeme spolu bojovat.

Přístup ke mně, rodný bratře. Neboj se. Nechci bojovat. Musíme se sbratřit. Ano, rodný bratře, pomoz mi. Já ti taky pomůžu, rodný bratře." Něco zapráskalo a též hlas, jenže docela jiným tónem, krátce, ostře zavřel: "Odhod' zbraň! Odhod' zbraň! Odhod' zbraň, nebo tě spálím! Nepokoušej se o útěk! Čelem vzad! Ruce vzhůru! Obě ruce! Ano! Obě ruce za krk! Stůj a ani se nehni! Nehýbej se! Nehýbej se!"

Zase něco zachrupalo a vrátil se první hlas, stejný, ale zajímavý a slabý: "Rodný bratře! Přístup ke mně! Musíme se sbratřit! Pomoz mi! Nebudeme bojovat." Ted' už jsem nepochyboval, že to mluví ta mrtvola.

Ležela tak, jak jsem ji pohodil, vypadala jako mrtvý pavouk s roztrženým trupem a smotanými končetinami, cenila prázdné oční důlky na Slunce, nehýbala se, ale něco z ní pořád na mě mluvilo.

Písnička na dva takty, na dvě melodie. Nejprve o rodném bratrovi, potom chraptivé rozpaky. To je jeho program, pomyslel jsem si, nic jiného. Ať je to panák, nebo robot, nejdřív měl člověka přilákat, člověka vojáka, a potom ho zajmout nebo zabít. Pohnout už se nemohl, jen v něm chrčel ten nedohořelý zbytek programu pořád dokolečka. Ale proč rádiem? Kdyby byl určen pro boj na Zemi, mluvil by snad obyčejným hlasem přímo. Nechápal jsem, nač potřeboval rádio. Na Měsíci přece nemohli být žádní živí vojáci, a robota by takhle nepřilákal. Aspoň myslím že ne. Připadalo mi to všechno beze smyslu a řádu.

Díval jsem se na jeho zčernalou lebku, na zkroucené a očouzené ruce, na prsty přetavené v rampouchy, na otevřený trup, jenže ted' už bez instinktivního soucitu jako před chvílí. Řekl bych, že spíše nepřátelsky a nejenom s odporem, přestože ten chudák za nic nemohl. Byl tak přece naprogramovaný. Copak se lze zlobit na program obtisknutý do elektrických obvodů? A když zase začal s tím svým "rodným bratrem", promluvil jsem na něho, ale on mě neslyšel. Aspoň to tedy nedal nijak najevo. Vstal jsem, a když můj stín padl na jeho hlavu, odmlčel se v půli slova. O krok jsem ustoupil - a on se zase ozval. To tedy znamenalo, že na něj působí Slunce. Když jsem se o tom přesvědčil, uvažoval jsem, co mám dělat dál. Z toho panáka-návnady jsem žádnou radost mít nemohl. Takovéhle "bojové zařízení" bylo až příliš primitivní. Zřejmě i měsíční zbrojmistři považovali ty dlouhonohé stvůry za bezcennou veteš, když jich použili pro vyzkoušení následků jaderného úderu. Aby mě neotravoval tou svou morbidní písničkou -

popravdě řečeno sám dobře nevím, jestli jenom proto - začal jsem sbírat kolem sebe větší kusy sutě a házel jsem mu je nejdřív na hlavu a potom i na trup, jako kdybych ho chtěl pohřbít. Nastalo ticho a já uslyšel tenoučké pískání. Zprvu jsem si myslel, že je to pořád ještě on, a rozhlédl jsem se po dalších kamenech, ale poznal jsem morseovku. T-i-ch-ý - p-o-z-o-r - T-i-ch-ý - t-a-d-y - ř-i-d-í-c-í - s-t-ř-e-d-is-k-o - h-a-v-á-r-i-e - s-a-t-e-l-i-t-u - f-o-n-i-e - s-e - h-n-e-d - v-r-á-t-í - č-e-k-e-j - T-i-ch-ý.

To znamenalo, že vypověděl jeden z těch trojských satelitů, které mezi námi udržovaly spojení. Hned ho opraví, pochopitelně, pomyslel jsem si kousavě. Odpovědět jsem nemohl, neměl jsem jak. Naposledy jsem se podíval na spálené pozůstatky, na Sluncem ozářené zříceniny budov na druhé straně prohlubně mezi dunami. Očima jsem přešel po černém nebi, ale marně na něm hledal mikropy, a pak jsem se vydal k obrovskému vypouklému skalnímu zlomu, který se nořil z písku jako šedivé tělo gigantické velryby.

Kráčel jsem přímo k puklině té skály, která vypadala jako vchod do jeskyně v černém stínu. Přimhouřil jsem oči. Někdo tam stál. Postava téměř lidská. Malá, ramenatá, v šedozeleňm skafandru. Zvedl jsem ruku v domnění, že je to zase můj odraz a že barvu skafandru změnil jen pruh stínu, ale tamten se ani nepohnul. Zaváhal jsem. Možná že jsem dostal strach, možná nějakou předtuchu. Ale nebyl jsem tu přece proto, abych se ted' dal na útěk, kam bych ostatně utíkal? Šel jsem dál. Vypadal jako zavalitý

skrček.

"Haló," uslyšel jsem jeho hlas. "Haló, slyšíš mě?"

"Slyším," odpověděl jsem dost neochotně.

"Pojď sem, pojď" . . . Já mám taky rádio!"

Zaznělo to dost naivně, ale šel jsem k němu. Na stříhu jeho skafandru bylo něco vojenského. Na prsou se mu křížily kovové se lesknoucí pásy. Ruce měl prázdné. I to je dobré, pomyslel jsem si, když jsem šel k němu, ale kráčet jsem stále pomaleji. Vykročil mi v ústrety a zvedl paže spontánním srdečným pohybem, jako kdyby spatřil starého známého.

"Vítej, vítej! Dejž ti pánbůh zdraví... To je dobře, že jsi konečně přišel. Popovídáme si... já s tebou, ty se mnou... popovídáme si, jak zavést mír na světě... jak se žije tobě a jak mně..."

Říkal to rozechvělým hlasem, podivně vroucným a zpěvným, protahoval samohlásky - a přitom ke mně vytrvale kráčet těžkým prachem, pořád s rukama rozpaženými, jako by se mě chystal obejmout, a v celém jeho chování, v každém jeho pohybu bylo tolik srdečnosti, že už jsem sám nevěděl, co si mám o tom setkání myslet. Byl už pár kroků ode mě, ale v tmavém skle jeho přilby se odráželo jen slunce. Objal mě, a tak jsme stáli u šedivého srázu velké skály. Pokoušel jsem se mu podívat do obličeje. Nic jsem nespatriil ani ze vzdálenosti dlaně, protože skelná hmota jeho přilby byla neprůhledná. Vlastně to ani nebyla žádná skelná hmota, spíš maska pokrytá tenkou vrstvou skla. Jak mě tedy mohl vidět?

"Tady u nás se budeš mít dobře, zlatíčko...", řekl a klepl tou svou přilbou do mé, jako kdyby mě chtěl políbit na obě tváře. "U nás je dobře... My válku nechceme, my jsme hodní, máme rádi klid, sám se o tom přesvědčíš, zlatíčko." Při posledních slovech mě současně tak silně a prudce kopl do holeně, že jsem se natáhl na záda jak dlouhý tak široký, a on si mi oběma kolena klekl na břicho. Viděl jsem všechny hvězdy, to myslím doslovně, hvězdy černého měsíčního nebe, a můj údajný přítel mi levou rukou přitiskl hlavu k zemi a pravou ze sebe strhl ty kovové pásy, které se samy stočily do jakýchsi podkov. Neříkal jsem nic, byl jsem spíš dezorientovaný, protože když připoutával mé ruce k zemi těmi podkovami, které zatloukal mohutnými pomalými ranami pěstí, říkal dál:

"Bude ti dobře, zlatíčko... My jsme prostí, hodní, mírní, já tě mám rád a ty mě taky budeš mít rád, zlatíčko..."

"A ne ,rodný bratře'?" zeptal jsem se, když jsem cítil, že už nejsem s to pohnout ani rukou, ani nohou. Má otázka ho nezbavila jeho srdečnosti.

"Bratře...?" řekl po úvaze, jako kdyby chvíli vychutnával kvalitu tohoto výrazu. "Tak třeba bratře! Já jsem dobrý, ty jsi dobrý! Bratr pro bratra! Jsme přece bratři, že?"

Vstal ze mě, rychle a věcně mě poplácal po nohou a stehnech, nahmatl kapsy, vytahal mi z nich všechno, co jsem v nich měl, plochou krabici s nástroji, Geigerův počítač, odepnul mi lopatku, ještě jednou mě prohmatl, tentokrát už s větší silou, zejména pod pažemi, potom se mi pokoušel zastrčit prsty za holeně bot a při této pečlivé osobní prohlídce ani na chvíli nezavřel zobák.

"Tak ty říkáš - rodný bratře, co? Možná ano, možná ne. Cožpak nás zrodila jedna matka? Ech matka, matka... Matka je bytost svatá, bratře. Matka je dobrá! Ty jsi taky dobrý. Nemáš u sebe žádnou zbraň. Jsi chytrák, takový zlatý chytráček... Jen tak se tu špacíruješ a sbíráš houby. Hřibů je tu spousta. Tady zrovna je les, jenomže nějak není vidět. Ano, ano, drahý bratře... hned ti ulevím, uvidíš, že se hned budeš cítit líp. My jsme lidé míroví a prostí, nám patří svět!"

Mezitím si sundal ze zad něco jako plochý batoh a otevřel ho. Zaleskly se v něm ostré nástroje. Jeden z nich vyndal, potěžkal v ruce, odložil, vyndal druhý, něco jako dlouhé nůžky, jakými vojáci při útoku rozstřihávají ostnatý drát, otočil se ke mně, ostří se zalesklo na slunci, posadil se mi obkročmo na břicho, zvedl ten nástroj a se slovy "dej Bůh zdraví" mi ho jedním pohybem vrazil do prsou. Zabolelo mě to, ale ne moc. Můj telemat měl zřejmě tlumiče nepříjemných pocitů. Ted' už jsem nepochyboval, že mě můj měsíční přítel rozpárá jako rybu, vlastně už jsem se měl vrátit na palubu rakety a ponechat mu svou tělesnou schránku k roztrhání, ale byl jsem tak fascinován kontrastem jeho slov a činů, že jsem ležel jako v narkóze.

"Proč nic neříkáš?" zeptal se mě, když mi s ostrým chrupkáním rozřezával svrchní vrstvu skafandru. Nůžky měl vynikající, z nějaké úžasně tvrdé oceli.

"Mám ti něco říct?" zeptal jsem se.

"No jen řekni!"

"Hyena."

"Cože?"

"Šakal."

"Ty mě chceš urazit, svého přítele? To od tebe není hezké. Ty jsi můj nepřítel! Jsi zrádce! Schválně jsi sem přišel beze zbraně, abys mě pomýlil! Já to s tebou myslel dobře, ale nepřítel si musím prohlédnout. Je to moje povinnost. Mám na to právo. Byl jsem napaden. Bez vypovězení války jsi vtrhl do naší svaté země! Můžeš si za to sám. "Rodný bratře"! Bratr jsi leda psovi! Jsi horší než pes, a za tu hyenu a šakala na mě nezapomeneš, jenže to nepotrvá dlouho. Tvá paměť vezme za své i s tvým životem."

Povolily poslední spoje hrudní pokrývky, a tak je začal páčit a vylamovat do stran. Podíval se mi dovnitř a znehybněl.

"Zajímavé zařízeníčko," řekl a vstal. "Těch čudlíků! Já žádný vzdělanec nejsem, ale naši vědci, ti už tomu porozumí. Počkej tady, kam bys taky pospíchal. Teď už pospíchat nemusíš. Už jsi náš, příteli."

Půda se zachvěla. Otočil jsem hlavu stranou, jak jsem mohl nejvíce, a spatřil jsem další, stejně jako on. Šli ve čtyřstupe parádním krokem, vykopávali nohy vysoko jako na přehlídce. Dělali při tom parádemarši takový rámus, až vířili prach. Můj kat se zřejmě chystal podat hlášení, protože se postavil do pozoru.

"Tichý, ozvi se, kde jsi?" zahučelo mi v uších. "Fonie už je v pořádku. Tady Wivitch. Tady řídicí středisko! Slyšíš mě?"

"Slyším," odpověděl jsem.

Ti, co se blížili, zřejmě ten hovor zaslechli, protože se jejich pochod změnil v poklus.

"Víš, v jakém jsi sektoru?" zeptal se Wivitch.

"Vím, právě jsem se o tom přesvědčil. Zajali mě! Jsem už napůl rozpáraný!"

"Kdo? Kdo?" začal Wivitch, ale můj kat další slova přerušil.

"Poplach!" vykřikl. "Vyhlášu poplach! Seberte ho, hoďte sebou!"

"Tichý, nedej se!" křičel zdaleka Wivitch.

Pochopil jsem ho správně. Nebylo v našem zájmu prozradit měsíčním robotům nejnovější zemskou technologii. Nemohl jsem pohnout ani prstem, ale věděl jsem, jak na to. Sevřel jsem čelisti ze všech sil. Uslyšel jsem klapnutí, jako když otočí vypínačem, a propadl jsem se do tmy tmoucí. Místo prachu jsem pod zády ucítil měkkou výstelku křesla. Byl jsem zase na palubě rakety. Točila se mi hlava, a tak jsem nedokázal hned najít správný knoflík. Najednou mi na něj padl zrak. Rozbil jsem ochranné víčko z umělé hmoty a vši silou jsem bouchl pěstí do červeného kotoučku, aby se jim telemat nedostal do rukou. Libra ekrazitu ho roztrhala na cucky. Bylo mi toho LEM líto, ale udělat jsem to musel. Tak skončil můj druhý průzkum.

VII/ MASAKR

Z deseti následujících přistání mi zbyly vzpomínky nesouvislé a nepříjemné. Třetí průzkum trval nejdéle, tři hodiny, přestože jsem se dostal přímo do centra regulární bitvy vedené roboty, kteří se podobali předpotopním ještěřům. Byli bojem tak zaujati, že si mě nevšimli, když jsem bílý jako anděl, jenže bez křídel, slétl na bitevní pole v aureole plamene. Ještě v letu jsem pochopil, proč i tato krajina vypadala z rakety jako pustá. Byli pokryti ochrannými barvami a kromě toho měli na hřbetech plastický desén imitující kameny rozsypané na písku. Lezli úžasné rychle a já v první chvíli nevěděl, co dělat. Kulky tu sice nesvištěly, střelných zbraní se tu neužívalo, zato od laserových záblesků bylo možno oslepnout. Honem jsem dolezl k velikým bílým balvanům, protože to byl jediný blízký úkryt, a když jsem zpoza nich vykoul, sledoval jsem bitvu. Popravdě řečeno, nevyznal jsem se hned v tom, kdo s kým válčí. Ti ještěři-roboti podobající se kajmanům útočili na dost rovné úbočí svažující se směrem ke mně a pohybovali se skoky. Ukázalo se, že situace je velmi zmatená. Vypadalo to, že nepřítel je mezi útočníky, přímo v jejich šicích, možná že předtím došlo k výsadku, to nevím, ale viděl jsem, jak se jedni takoví ještěři vrhají na jiné, kteří vypadali zrovna tak. V jednu chvíli se tři, kteří honili jednoho, ocitli kousíček ode mne. Dostihli ho, ale nezastavili, protože postupně ztratil všechny nohy, za které ho chytali, a utíkal dál, pohyboval se jako had. Neočekával jsem tak primitivní souboje s vytrháváním ocasů a nohou a

čekal jsem, až se stejným způsobem pustí do mne, ale kupodivu si mě v té bitevní vřavě žádný ještě nepovšiml. V širokém šiku táhli na úbočí, chrlili záblesky laserů, které asi měli v tlamách, možná že to ostatně nebyly tlamy, jen hlavně trychtýřovitě rozšířené jako minomety. Na úbočí se dělo cosi podivného. Rychle lezoucí roboti první linie, chránění palbou těch, kteří šli za nimi, docházeli přibližně do poloviny úbočí a tam se zastavovali. Nezakopávali se do půdy, ale kráčeli stále pomaleji a měnili barvu. Pískové chrániče hřbetů jim tmavly, pak je zahaloval šedivý kouř jakoby od neviditelného plamene, až se rozžhavlili a proměnili v hořící mrtvoly. Z druhé strany však nic neblýskalo, takže nemohlo jít o laserový oheň. Na úbočí už ležela spousta zuhelnatělých a zpola roztavených automatů, ale objevovaly se další a další řady a hnaly se vpřed hlava nehlava. Teprve když jsem zapnul dalekohled, pochopil jsem, na co útočí. Na samém vrcholu kopce se rozprostíralo cosi obrovského a nehybného jako pevnost, ale byla to pevnost dost zvláštní, protože byla zrcadlová. Vlastně možná že ani zrcadlová nebyla, ale byla krytá jakýmsi obrazovkami, které v horní části ukazovaly černé nebe s hvězdami a v dolní písčité rumiště úbočí. Bylo to asi jak zrcadlo, tak obrazovka současně, záblesky laserů tomu nemohly nic udělat, protože se od toho odrážely, a níž, tam, kde se válelo nejvíc těch panáků, přesahovala teplota skal dva tisíce stupňů - to mi ukázal bolometr, který jsem měl v přilbě. Nějaká indukční přehrada nebo něco takového, pomyslel jsem si a přitiskl jsem se co nejvíc k balvanu, který tvořil můj kryt. Ti malí útočí a ten zrcadlově obrázkový se obklopil neviditelným štítem žáru. Fajn, ale co mám dělat já, bezbranný jako nemluvně mezi mraky útočících tanků? Řídicímu středisku jsem o tom nemusel nic hlásit, protože můj třetí telemat měl s sebou zvláštní tryskový kluzák, který vypadal jako obyčejný kus skály. Tvářil se jako meteor a podezření mohl vzbudit jedině tím, že nepadal, jak by se slušelo na obyčejný meteor, ale poletoval asi dvě míle nade mnou. Così se dotklo mého stehna. Podíval jsem se dolů a užasl jsem. Byla to utržená noha robota, který před chvílí všechny nohy ztratil a proměnil se v hada. Noha pomalíčku lezla kupředu, až proklouzla mezi kameny, za kterými jsem byl schovaný, a narazila na mě. V té slepě roztrěsené noze se třemi ostrými pazoury, pokryté povlakem jako z hrubozrnného písku, bylo něco odporného a zoufalého současně. Pokoušela se mi zarýt do stehna, ale nemohla, protože se neměla čeho zachytit. S odporem jsem ji vzal do ruky a odhodil co nejdál. Okamžitě ke mně vyrazila nazpátek. Místo abych pozoroval průběh bitvy, musel jsem svádět souboj s tou nohou, protože se už zase na mě sápala, neohrabaně, jako opilá. Za ní co nevidět přijdou jiné, prolétlo mi hlavou, a to bude horší. Ještě že řídicí středisko mlčelo, protože rozhovor mohl být odposloucháván a to by se mi mohlo nevyplatit. Schoulil jsem se za tmavou stinnou stranu velkého balvanu a ve velmi nepříjemném duševním stavu čekal s lopatkou v ruce na tu nohu. Ještě by tak chybělo, aby v ní vězela nějaká vysílačka! Stahovala se a roztahovala, až dolezla k mým kolenům, protože jsem klečel, a tak jsem ji jednou rukou přitlačil k zemi a druhou do ní začal mlátit ostrým lopatky. Místo aby Ijon Tichý pozoroval bitvu, pokouší se udělat si na Měsici sekanou z robotích nožiček! No to je teda něco! Nakonec jsem ji zřejmě zasáhl do nějakého citlivějšího místa, protože se obrátila rozseknutým podkolením nahoru a ztuhla. Odhodil jsem ji tedy a vykoul zpoza balvanu. Rojnice se zastavily, takže jsem sotva rozeznával jednotlivé automaty, jejichž šed' se slévala s okolím. Naproti tomu po úbočí vzhůru lezl nevím odkud pavouk velikostí pořádné chalupy a přitom se mírně kolébal jako loď na vlnách. Svrchu byl plochý jako želva, chvěl se na široce rozkročených početných nohách, jejichž kolena se nad ním tyčila z obou stran, a on lezl těžce, pravidelně, rozvážně, přemísťoval své mnohočlánkové chůdy a už se blížil k zóně žáru. To jsem zvědavý, co se s ním teď stane. Pod břichem mu bylo vidět něco podlouhlého, tmavého, skoro černého, jako kdyby tam nesl nějaké bitevní zařízení. Těsně před zónou žáru se zastavil v širokém rozkročení a stál tak hodnou chvíli, jako kdyby se rozmýšlel. Celé bojiště ztuhlo. Jen v přilbě jsem slyšel pískání signálů vysílaných nesrozumitelnou šifrou. Byla to velice podivná bitva, protože vypadala, jako by byla vedena primitivně, přímo se podobala zápasům mezozoických dinosaurů z doby před milióny let na Zemi, ale současně i rafinovaně, protože ti ještěři byli laserovými automaty a nevytláhli se z hadích vajec, ale byli to roboti vycpaní elektronikou. Gigantický pavouk skoro dosedl, takže se břichem dotkl země a jako by se v sobě schoulil. Neslyšel jsem nic - ani kdyby měl Měsíc puknout, neuslyšíš žádný rámus ani zvuk - ale půda se třikrát zachvěla. Ty záchvěvy přešly v nepřetržité chvění - všechno kolem mě i se mnou se roztrásl, proniknuto stále prudší, stále rychlejší vibrací. Dál jsem viděl měsíční duny s rozházenými šedivými ještěry mezi nimi, vyboulený svah protějšího úbočí a nad ním černé nebe, ale jako skrz

roztřesené sklo. Obrisy předmětů byly rozmazané, dokonce i hvězdy nad obzorem mrkaly jako na Zemi a potom se měnily v tající skvrnky. Společně s tím velikým balvanem, ke kterému jsem se přitiskl, jsem se třásl jako v horečce, hotová ladička, a toto chvění mě naplnilo celého, cítil jsem ho v každé kosti a každém prstu, stále silnější, jako kdyby rozhoupávalo všechny částičky mé bytosti, aby se rozprskly jako rosol. Ta vibrace už mě bolela, měl jsem v sobě tisíce mikroskopických vrtáčků najednou, chtěl jsem se odlepit od balvanu a postavit na nohy, protože pak by do mě vibrace mohla vstupovat jen podešvemi bot a to by ji mohlo oslabit, ale nedokázal jsem pohnout rukou, byl jsem jako ochromený a díval jsem se jen zpola oslepený na velikého pavouka, který se stočil v chlupatou tmavou kouli jako živý pavouk umírající pod silně zvětšovacím sklem. Vtom se mi zatmělo před očima, cítil jsem, že padám do jakési nekonečné propasti, až jsem celý zpocený a s přiškrceným hrdlem otevřel víčka a před očima mi přátelsky zasvítla pestrá palubní deska. Byl jsem zase na palubě. Zajišťovací zařízení mě zřejmě samo odpojilo od ohroženého telemata. Počkal jsem pár minut a rozhodl se přece jen znovu vrátit do telemata, i když s hrozným, do té doby neznámým pocitem, že se vtělím do mrtvolly roztrhané na kusy. Opatrně, jako kdybych se nechtěl popálit, jsem stlačil rukojeť a ocítl se znovu na Měsíci a znovu pocítil všeobíhající vibraci. Než mě pojistka přehodila zpátky do rakety, stačil jsem ještě dost nejasně zahlédnout velkou hromadu černých mrtvol, pomalu se sesouvajících z vrcholu kopce. Pevnost zřejmě padla, pomyslel jsem si a opět jsem se vrátil do vlastního těla. Skutečnost, že se telemat nerozpadl, mi dodala odvalu, abych se do něho vtělil ještě jednou.

Nechvělo se už nic. Všude panoval mrtvý klid. Mezi pozůstatky spálených ještěřích automatů ležely kusy pevnosti - toho záhadného zařízení, které bránilo přístupu na vrchol kopce. Pavouk, který pevnost zničil katastrofální rezonancí (nepochyboval jsem, že to způsobil on), ležel na břiše jako obrovské klubko cukajících končetin, které se natahovaly a krčily v agonii. Ty pravidelné pohyby byly čím dál tím pomalejší, až ustaly. Pyrrhovo vítězství? Čekal jsem další útok, ale nic se ani nepohnulo. A kdybych si zapamatoval to, co se událo, možná že bych si ani nepovšiml škvárovitého harampádí pokrývajících celé předpolí, tak bylo slito v jedno s písčítými vlnami terénu. Chtěl jsem vstát, ale nemohl jsem. Jen se mi podařilo sklonit hlavu v přilbě, abych se mohl podívat za sebe.

Nebyla to příjemná podívaná. Balvan, který mi až dosud sloužil jako kryt, se rozpukl ve velké zlomky pokryté síťkou drobnějších prasklin. V suti vzniklé z jeho pozůstatků vězela má stehna, vlastně spíš jejich pahýly. Z nešťastného zmrzačeného telemata zbyl teď jen bezruký a beznohý trup. Měl jsem fantastický pocit, že jsem hlavou na Měsíci, kdežto tělem v raketě, protože jsem sice stále viděl opuštěné bojiště pod černým nebem, ale současně jsem cítil popruhy, kterými jsem byl připoután k sedadlu a opěradlu křesla. To neviditelné křeslo jako by bylo se mnou i nebylo, protože jsem ho vidět nemohl. Není těžké mé dojmy vysvětlit. Čidla, k nimž už žádné signály nedocházely, přestala fungovat, ale já zůstal ve spojení jen s hlavou, která byla kryta přilbou a vydržela strašlivé zemětřesení vyvolané pavoukem. Tady už nemám nic na práci, pomyslel jsem si, musím se vrátit nadobro. Přesto jsem nadále zůstal na místě, zarytý trupem do suti, a rozhlížel se po sluncem nasvíceném jevišti bitvy. Daleko v písku se cosi těžce zatřepalo jako zpola zdechlá ryba vyhozená na břeh. Jeden z ještěřích automatů. Písek se mu sypal ze hřbetu, když vstával, až se přikrčil jako klokan nebo spíš dinosaurus, a zůstal tak sedět, poslední svědek a současně účastník boje, ve kterém nikdo nezvítězil. Obrátil se ke mně a najednou se začal točit na místě, stále rychleji, až mu odstředivá síla daleko odhodila dlouhý ocas. Zíral jsem na to s úžasem, ale on se pořád točil jako káča, až z něho lítaly kusy na všechny strany, pak sebou plácl do písku, několikrát se převrátil, při posledním kotrmelci narazil do jiné mrtvolly a znehybněl definitivně. Přestože mě nikdy nikdo neučil, jak vypadá elektronické umírání, nepochyboval jsem, že jsem ho teď spatřil, protože nesmírně připomínalo křeče rozmáčknutého chrousta nebo housenky, a my přece dobře víme, jak vypadá jejich smrt, ač nemůžeme vědět, zda je jejich poslední cukání známkami utrpení. Měl jsem té podívané zrovna dost. Ba co víc, zdálo se mi, že jsem do toho zapletený jakýmsi těžko vyjádřitelným způsobem, jako kdyby to byla všechno moje vina. Ale protože jsem se nevypravil na Měsíc, abych tam vedl filozofickomorální úvahy, stiskl jsem čelisti a přerušil spojení s ubohým zbytkem Lunar Excursion Mannequin číslo tři a v okamžiku jsem se vrátil na palubu rakety, abych řídicímu středisku předal hlášení o dalším průzkumu.

VIII/ NEVIDITELNÝ

Tarantoga, kterému jsem dal přečíst tyhle ty zápisky, mi řekl, že ze všech lidí, kteří mé poslání připravovali a kteří nade mnou bděli, dělám blbce. Obecná teorie systému však matematicky dokazuje, že neexistuje prvek nebo součástka, která by byla stoprocentně spolehlivá, a počítáme-li u každé z nich s milióntinou zlomku havarijnosti čili takovou, že se určitý prvek může porouchat s pravděpodobností jedna k jednomu miliónu, musí systém skládající se z miliónu v nějakém místě vypovědět poslušnost. A ten, jehož měsíční špičičkou jsem byl já, se skládal z osmnácti miliónů součástek, takže tím blbcem odpovědným za většinu mých potíží je hmota, protože i kdyby se všichni odborníci postavili na hlavu a i kdyby to byli všechno géniové, mohlo to dopadnout jediné hůř, ale nikdy lépe. Určitě. Na druhé straně se následky všech těch nevyhnutelných havárií soustřeďovaly na mě, a když to vezmeme psychologicky, nikdo, kdo je v zoufalé situaci, nenadává na atomy ani na elektrony, nýbrž na konkrétní lidi, a tak byly mé deprese a hádanice v rádiu také nevyhnutelné. Řídící středisko vkládalo obzvláštní naděje do posledního LEM, protože to byl technický zázrak a zajišťoval maximální bezpečnost. Byl to telemat v prášku. Místo ocelového atleta spočívala v kontejneru hromada mikroskopických zrníček a každé z nich se intelektuální hustotou mohlo rovnat superpočítači. Vlivem příslušných impulsů se tyto drobečky začaly spojovat, až vytvořily LEM. Toto tajemství označovalo Lunar EVASIVE Molecules. Mohl jsem přistát jako silně rozptýlený mrak molekul, mohl jsem se v případě potřeby koncentrovat do podoby robota s lidskou postavou, ale stejně dobře jsem se mohl proměnit v jednoho z devětačtyřiceti jiných naprogramovaných tvorů. A i kdyby snad podleho zkáze osmdesát pět procent těch zrníček, stačila by ta zbývající pokračovat v průzkumu. Teorie takového telemata zvaného DISPERZANT je tak složitá, že se absolutně nikomu nevejde do hlavy, ani kdyby byl dítětem Einsteina, von Neumanna, varietního kouzelníka a hlavní rady Massachusetts Institute of Technology plus Rabindranátha Thákura, takže jsem ani já o ní neměl nejmenší potuchu. Věděl jsem jen, že mě vtělili do třiceti miliard různých součástek, všestrannější než buňky živého organismu, a že se nepamatuju, kolikrát dublované programy nutí tyto součástky spojovat se v nejrozmanitější agregáty, proměňované v prach po stisknutí knoflíku, a k tomu ke všemu ve stavu rozptýlení neviditelné jak pro oko, tak pro radary a všechny druhy záření s výjimkou paprsků gama. Kdybych tedy měl padnout do nějaké léčky, mohl jsem se rozptýlit, provést taktický ústup a znovu se koncentrovat do žádaného tvaru. To, co člověk cítí, je-li mrakem zaujímajícím více než dva tisíce kubíků, nedokážu vyjádřit slovy. To může pochopit jen ten, kdo se aspoň jednou takovým mrakem stane. Kdybych přišel o zrak, přesněji řečeno o optická čidla, mohl jsem si je nahradit téměř jakýmkoli druhem jiných, a totéž se týkalo rukou, nohou, chapadel a nástrojů. Musel jsem jen dávat pozor abych se neztratil v té spoustě možností. Pak bych však mohl vinit z neúspěchu jediné sebe. Tak se vědci zbavili odpovědnosti za havarijnost telemata a svalili ji na mě. Nemůžu říct že by mi to bylo nějak náramně vylepšilo náladu. Přistál jsem u rovníku pod vysokým Sluncem na odvrácené straně Měsíce přímo uprostřed japonského sektoru a vzal na sebe podobu kentaura, vlastně tvora opatřeného čtyřma nohama, dvěma rukama a horní částí trupu a navíc s maskovacím ústrojím, které mě obklopovalo jako vysoce inteligentní plyn, tvora, který za název kentaur vděčil z nedostatku lepšího pojmenování dost vzdálené podobnosti s touto mytickou bytostí. Přestože jsem se i s tímhle telematem v prášku seznámil na polygonu Lunar Agency, zkontroloval jsem dole v nákladním prostoru rakety, jestli správně funguje, a byla skutečně úžasná podívaná, jak se ta velká hromada matově se lesknoucího prášku po zapnutí zvoleného programu začíná pohybovat, přesypávat, scelovat, slepovat, až vytvoří žádaný tvar, a jak se po vypnutí scelujícího elektromagnetického pole (nebo možná docela jiného) v okamžiku rozletí, jako když kopnete do pískového panáka. Fakt, že se kdykoli můžu rozletět na drobné částičky a zase znovu slepit, mi měl dodat sebejistoty. Tyto proměny byly však spíš nepříjemné, protože jsem je pociťoval jako velice silnou závrať spojenou s třesavkou, jenže proti tomu se nedalo nic dělat. Tento stav trval ostatně jen tak dlouho, dokud jsem se nevtělil do nového tvaru. Tohoto telemata prý mohl zničit jediné termojaderný výbuch, a to z bezprostřední blízkosti. Ptal jsem se, jaká je pravděpodobnost, že se pak celý rozsype, ale nic jednoznačného mi neřekli. Pochopitelně že jsem se pokoušel zapnout dva programy najednou, a to tak, že podle jednoho jsem se měl vtělit do Molocha s podobou člověka a podle druhého do třímetrové housenky se zploštělou hlavou a chapadly jako obrovské kleště, ale nic z toho nebylo,

protože sektor vtělení fungoval podle principu buď a nebo. Tentokrát jsem stanul na měsíční půdě bez doprovodu mikropů, sám jsem totiž byl v jistém smyslu množstvím mikroskopických kyklopů (kterým technici ve svém žargonu říkají také mikrokyky). Táhl jsem za sebou téměř nepostizitelný chvost přepínačů, jakoby mlhavý vlající závoj, který bylo vidět, jenom když zhoustl. S pohybem jsem také neměl žádné problémy. Jelikož jsem člověk zvědavý, vyptával jsem se, co se stane, když se ukáže, že na Měsíci rovněž vznikly podobné próteovské automaty, ale to mi nikdo nemohl říct, přestože na polygonu na sebe pouštěly dva nebo dokonce tři exempláře najednou, aby se promísily jako mraky táhnoucí opačnými směry. Z devadesáti procent si však zachovaly totožnost. Čím je devadesátiprocentní totožnost, to se taky nedá snadno vysvětlit, to člověk musí prožít, aby to pochopil. Začátek nového průzkumu šel jako na drátkách. Maširoval jsem a ani jsem se přitom nemusel rozhlížet, protože jsem viděl na všechny strany najednou, i když bočně a zezadu jen ve zkratce jako včela, která má půlkruhovitě oči a dívá se tisíci ommatidií všude najednou, ale jelikož nikdo z mých čtenářů není včelou, chápu, že ani toto srovnání nemůže vyjádřit, co jsem cítil.

To, jakým způsobem jednotlivé státy naprogramovaly své počítačové líhně zbraní, bylo jejich tajemství, ale od Japonců, kteří jsou známi jako neobyčejně rafinovaní tichošlápkové, jsem očekával dost velká překvapení. Profesor Hakagava, člen našeho týmu v řídicím středisku, taky s jistotou nevěděl, v co se vyvinuly prazárůdky japonských zbraní, ale loajálně mě varoval, abych se měl na pozoru a nenechal se zmást žádným zdáním. Klusal jsem fádni plochou krajinou, jelikož jsem nevěděl, jak odlišit zdání od faktů. Jen na obzoru bylo vidět nízké návrší obrovského kráteru. Wivitch, Hakagava i všichni ostatní projevovali náramnou spokojenost, protože televizní obraz vysílaný prostřednictvím trojských satelitů na Zemi byl prý ostrý jako břitva. Po hodině cesty jsem si mezi rozházenými menšími i většími kameny zasypanými pískem povšiml jakýchsi nízkých výhonků, které se otáčely za mnou. Vypadaly jako bramborová nať, když zvadne. Zeptal jsem se, jestli můžu jeden ten výhonek utrhnout, ale nikdo to nechtěl rozhodnout za mě, a když jsem naléhal, jedni prohlašovali, že bych to určitě měl udělat, a druzí křičeli, že radši ne. Sklonil jsem tedy své kentaufi tělo k poněkud většímu trsu těch keříků a pokusil se jednu pružnou lodyhu utrhnout. Nic se nestalo. Držel jsem ji v dlaních a zvedl k očím. Začala se kroutit jako malá zmije, pevně se mi omotala kolem zápěstí a já se při různých pokusech přesvědčil, že když ji zlehka hladím, vlastně spíš lechtám prstem, sevření povoluje. Připadalo mi vlastně dost hloupé promluvit k bramborové nati, i když jsem věděl, že nemá s bramborami nic společného, ale přesto jsem to zkusil. S odpovědí jsem nepočítal a taky jsem žádnou nedostal. Zahodil jsem tedy ty rozvinuté pupeny, jež se pohybovaly jako brouci, a cválal jsem dál. Krajina připomínala zanedbané záhony nějaké zeleniny, a tak vypadala dost rustikálně, jenže já čekal každou chvíli útok a dokonce jsem tu pseudozeleninu provokoval tím, že jsem po ní dupal kopyty (tak totiž vypadaly mé boty, a kdyby mi na tom záleželo, mohl jsem je proměnit v kopýtko). Zanedlouho jsem došel k dlouhým záhonům jiných mrtvých keřů. Před každým záhonem stála velká tabule s obrovským nápisem STOP! HALT! STUJ! a stejnoznačnými slovy asi ve dvaceti jiných jazycích včetně malajštiny a hebrejštiny. Přesto jsem mezi ty záhony vešel. O něco dál vířily přímo nad půdou malinké bledě modré mušky, které se, jakmile mě spatřily, začaly sestavovat v písmena DANGER! OPASNOST! GEFAHR! NEBEZPEČÍ! DANGER! YOU ARE ENTERING JAPANESE PINTELOU! Spojil jsem se s řídicím střediskem, ale dokonce ani Hakagava nevěděl, co znamená PINTELOU, a já se dostal do prvních menších potíží, protože když jsem vstoupil mezi ta písmenka tetelící se nad pískem, začala se na mě lepit a lézt mi po celém těle jako mravenci. Ale neudělala mi nic zlého, a tak jsem je jenom ze sebe setřepával ocasem (poprvé jsem ho měl k čemu použít), a potom jsem běžel dál, pokud možno v brázdě mezi záhony, až jsem došel do úbočí velkého kráteru. Křoviska mírně přecházela v jakýsi úvoz a dál v prohlubující se širokou rokli, tak hlubokou, že jsem jejího dna nedohlédl, protože byla plná měsíční tmy, která je černá jako saze. Najednou odtamtud přímo proti mně vyjel obrovský plochý tank s hlasitě skřípajícími a rachotícími širokými housenkovými pásy, což bylo víc než zvláštní, protože na Měsíci není nic slyšet, jelikož tam není vzduch, který by vedl zvukové vlny.

Ale já ten hřmot slyšel a dokonce i to, jak písek skřípe pod ocelí housenkových pásů. Tank se valil přímo na mě. Za ním se objevila druhá řada dalších. Byl bych jim rád uhnul z cesty, jenže v tom úzkém průsmyku jsem neměl kam couvnout. Užij se chtěl proměnit v prach, když na mě ten první najel a

převalil se přese mě jako mlha, jen na chvíli se trochu setmělo. Zas nějaké vidiny a faty morgány, pomyslel jsem si, a stále odvázněji jsem se nechával přejíždět těmi dalšími. Za nimi šli v rojnici vojáci, docela obyčejní vojáci, šikmoocí, s bodáky nasazenými na krátké automatické karabiny, a mezi nimi kráčel důstojník s šavlí a nesl prapor, na němž bylo červené slunce. Všichni mnou prošli jako dým a kolem zas byla jen pustina. V prohlubující se roklině byla najednou tma, a tak jsem rozsvítil reflektory, vlastně takzva né rozjasňovače, které lemovaly všechny mé oči. Pohyboval jsem se teď už daleko pomaleji a došel jsem k vstupu do jeskyně, kolem něhož se povalovalo staré železo. Otvor však byl pro mou postavu příliš nízký, a tak abych se nemusel unavovat v neustálém předklonu, proměnil jsem se v kentaura-jezevčíka, i když to zní dost hloupě, zato to dobře vystihuje skutečnost, protože se mi scvrkly nohy, a břicho jsem málem táhl po kamení, když jsem lezl dál a dál do hlubiny měsíčního podzemí; kde dosud nestanula lidská noha. Ani mé nohy nebyly vlastně lidské. Zakopával jsem stále častěji, nohy se mi rozjížděly po kluzkém šterku, a tak když jsem si vzpomněl, co všechno si teď můžu dovolit, proměnil jsem je v polštářkovité tlapy přiléhající k podloží jako nohy lva nebo tygra. Cítil jsem se ve svém novém těle čím dál tím líp, ale, neměl jsem čas to vychutnat. Osvětloval jsem si nepravidelně řezané stěny jeskyně s plochým dnem, až jsem narazil na mříž uzavírající průchod v celé jeho šíři a napadlo mě, že ty japonské zbraně jsou k vetřelcům nějak podivně zdvořilé, protože nad mříží těsně pod stropem svítily velké nápisy: NO ENTERING! DO NOT TRESPASS THIS BARRIER! KEIN DURCHGANG! PROCHODA NĚT! NE PAS SE PENCHER EN DEHORS! PERICOLOSO! OPASNO! GEFÄHRLICH! a za mříží bylo vidět fosforeskující lebku se zkříženými hnáty s nápisem DEATH IS VERY PERMANENT. Nezastavilo mě to ani na chvíli. Rozptýlil jsem se, pronikl mříží na druhou stranu a tam se zase zhuští. Přírodní stěny této skalní chodby se nyní změnilly v oválný tunel se světlým, jakoby keramickým obložením. Zatřáskl jsem do něj prstem, a v místě, kde jsem se ho dotkl, vyrostl malý pupenec, který se rozšířil v tabulku MENE TEKEL UFARSIN! Takové množství výstrah dokazovalo, že situace je vážná, jenže já přece nevlezl tak hluboko proto, abych teď ustoupil. Šel jsem tedy dál po svých tichošlapkách, cítil jsem, jak se ohon měkce táhne za mnou, připraven mi kdykoli pomoci. Nedělal jsem si starosti o to, že mě z řídicího střediska není vidět. Rádio ztichlo a já slyšel jen jakýsi tichý, ale srdceryvný a podivně sténavý nářek. Došel jsem k rozšířenému místu, kde se tunel rozdvojoval. Nad levou odnoží svítil neónový nápis THIS IS OUR LAST WARNING, ale nad pravou žádný nápis nebyl, a tak jsem si přirozeně zvolil levou chodbu, ve které se najednou něco zabělalo: zeď, uzavírající další cestu, a v ní obrovské pancéřové dveře s řadou klíčových dírek, hotová brána od Sezamu nebo pokladnice. Proměnil jsem svou pravou ruku v obláček a postupně jsem ji vsál do jedné klíčové dírkky. Uvnitř byla tma jako v pytli. Porozhlédl jsem se tam na všechny strany, vrátil jsem se abych tak řekl ven a opakoval jsem tyto sondáže tak dlouho, až se mi skrz tu nejvýš umístěnou klíčovou dírkou podařilo prolézt na druhou stranu, proto jsem se celý proměnil v mlhu nebo molekulární emulzi, a tak jsem zdolal i tuto překážku. Doufal jsem, že s pronikáním vetřelců klíčovou dírkou nepočítali ani Japonci, respektive jejich výplody. Měl jsem pocit, jako by se mi hůř dýchalo, ač to nelze brát doslovně, vždyť jsem nedýchal. Tmu teď prosvěcovaly nejen okraje všech mých očí. Vzpomněl jsem si totiž na další schopnosti tohoto LEM a zasvítil jsem celý jako svatojánská muška. Zprvu mě tak intenzivní světlo oslňovalo, ale pak jsem si zvykl.

Tunel vedl úplně rovně hlouběji a hlouběji, až mě dovedl k jakési obyčejné rohoži, spletené z jakýchsi téměř slaměných stébel. Když jsem ji odhrnul, vstoupil jsem do prostorného sálu osvětleného řadami stropních lamp. Prvním dojmem byl naprostý chaos. Přímou uprostřed leželo něco, co mohl být superpočítač, vyhozený do povětří bombou. Veliké kusy z lesklého porcelánu nebo keramiky tam ležely rozhozeny do stran. Potrhané kusy kabelů se klikatily a omotávaly jednotlivé články těch puklých kusů, pokrytých vrstvou rozbitého skla s lesklými šupinami uzavřených obvodů. Někdo tu byl přede mnou a udělal Japoncům kůlničku na dříví přímo v centru jejich zbrojního komplexu. Nejpodivnější však bylo to, že ten gigantický několikaposchodový počítač byl roztržen silou vycházející z jeho nitra, asi odspodu, protože všechny jeho stěny, chráněné solidními pancíři, se rozletěly odstředivě a padly směrem ven. Některé byly větší než knihovny, trochu se jim podobaly, protože měly dlouhé regály nacpané popraskanými hustě stočenými kabely a lesknoucí se mřížkami rozdělovacích destiček. Jako kdyby do dna toho kolosu uhodila nějaká nadpřirozená pěst a rozbila ho, ale v tom případě bych ji měl spatřit v

samém středu zkázy. A tak jsem se začal šplhat na tu suť, mrtvou jako vyrabované nitro pyramidy, hotová hrobka vyloupená neznámými lupiči, až jsem se dostal na samý vrchol a shora se podíval do centra těch trosek. Kdosi tam ležel bez hnutí, jakoby pohroužen do zaslouženého spánku. V prvním okamžiku jsem měl dojem, že je to ten robot, který mě tak srdečně zdravil za mého druhého průzkumu a nazýval mě bratrem - a pak mě porazil na zem a rozpáral jako plechovku šprotů. Prohlížel jsem si tu postavu na dně nepravidelného trychtýře, který vytvořil rozbitý počítač, postavu podobnou člověku, ač měla rozměry nadlidské. Na to, abych toho chlapíka probudil, budu mít vždycky dost času, rozumnější bude pouvažovat, co se tu vlastně stalo. Japonské zbrojařské centrum si jistě takovou návštěvu nepřálo a ani ji nemohlo zorganizovat samo sobě jako harakiri. Takovou eventualitu jsem odmítl jako nepravděpodobnou. Jelikož byly hranice jednotlivých sektorů dobře střeženy, možná že došlo k té invazi pod nimi, možná že si někdo po krtčím způsobu provrtal hluboké tunely ve skalách a touto cestou se neznámí pachatelé dostali až do srdce výpočetních arzenálů, aby je proměnili v rumišť. Kdybych se o tom chtěl ujistit, musel bych vyslechnout automatického chlapíka, který asi spal po poctivém splnění svého destruktivního úkolu. Ale nějak se mi do toho nechtělo. V duchu jsem probral všechny podoby, které jsem na sebe mohl vzít, abych si zajistil maximální bezpečnost během rozhovoru, jelikož robot probuzený ze spánku by ke mně mohl být dost nevrlý. Jako mrak jsem nemohl mluvit, ale mohl jsem se stát mrakem jen částečně a zachovat si řečový systém uvnitř mlžného obalu. To mi připadalo nejrozumnější. Budit kolosa nějakými rafinovanými způsoby mi připadalo zbytečné, a tak jsem kopl do pěkně velkého kusu počítače, aby se skutálel přímě na něho, a podle plánu jsem se co nejrychleji proměnil ve zvolenou podobu. Schytl to do hlavy, až se hromada pozůstatků zachvěla. Po jejich úbočích se začaly dolů kutálet větší kusy elektronické suti. Hned se probral, vyskočil, postavil se do pozoru a zachřel:

"Úkol splněn nad plán! Nepřátelské postavení dobyto, pro slávu vlasti! Hlásím se pro další rozkazy!"

"Pohov," řekl jsem.

Takový povel asi nečekal, ale uvolnil se, rozkročil, a teprve v tu chvíli mě spatřil. Něco v něm zaskřípělo.

"Vítej," řekl. "Vítej! Dej ti pánbůh zdraví! Proč jsi tak nezřetelný, příteli? Dobře že jsi konečně přišel.

Pojď sem ke mně, poveseleme se spolu, písne sobě zapějeme, potěšíme svá srdce. Bude ti u nás dobře.

My jsme klidní, máme rádi mír, válku si nepřejeme, válkou pohrdáme. Z jakého sektoru vlastně jsi?"

dodal už docela jiným tónem, jako kdyby se ho nečekaně zmocnilo podezření, protože stopy jeho mírové činnosti byly až příliš přítomny. Asi proto se honem přepnul na praktičtější program. Napřáhl ke mně obrovskou železnou pravici a já viděl, že každý její prst je hlaveň.

"Ty chceš střílet na přítele?" řekl jsem a přitom jsem se mírně vlnil nad porcelánovou strží. "No jen si posluž, střílej, rodný bratře! Střílej! Posluž si, na zdraví!"

"Hlásím kamuflovaného Japonce!" vychřel rychle a současně na mě vypálil ze všech pěti prstů. Stěny se začaly sypat a já se nad ním pořád ještě mírně vlnil, ale z opatrnosti jsem snížil řečové centrum tak, aby ho nemohl zasáhnout. Zhustil jsem spodní část mraku, kterým jsem byl, a přitiskl jsem se ke kusu počítače většímu než almara, až se na ni vrhl a strhl s sebou celou lavinu suti.

"Útok!" vykřikl. "Všechnu palbu na mne! Pro slávu vlasti!"

"Jsi obětavý," stačil jsem ještě poznamenat, než jsem se celý proměnil v mrak. Byl nejvyšší čas, protože cosi zadunělo, obrovská hora suti se zatřásla a z jejího vnitřku vyšlehl plamen. Sebevrah stál v namodralé záři, rozžhavl se a zčernal, ale posledním dechem ze sebe ještě stačil vychrlit: "Pro slávu vlasti!" Potom se začal po troškách rozpadat. Nejdřív mu upadly ruce, potom mu zárem pukl hrudník, v němž se na okamžik ukázaly měděné dráty, podivně primitivně svázané lýkem, a teprve nakonec hlava, zřejmě nejtvrdší. Praskla. Byla úplně prázdná, vypadala jako skořápka obrovského ořechu. Ale on už stál jako rozžhavený sloup a šedl jako dřevěný trám v ohni, až se po jednotlivých segmentech rozpadl nadobro. Přestože jsem měl podobu mlhy, cítil jsem horko sálající zprostřed suti jako ze sopečného kráteru. Chvilí jsem počkal, rozvanul jsem se k stěnám, ale žádný nový kandidát, který by si se mnou chtěl popovídat, nevyhlédl z plamenů horlivě plápolajících do výše, takže dosud nedotčené stropní zářivky začaly praskat jedna za druhou, na suť padaly kusy trubic, skla a kabelů a současně se postupně stmívalo, a ten kdysi úhledný, matematicky kruhovitý sál, který připomínal jeviště pro rej čarodějnic, byl osvětlen namodralým plamenem, který plápolal do výše a pátil mě, ale když jsem viděl, že už tady nemám nic na práci,

soustředil jsem se a vyplul jsem na chodbu. Japonci mohli mít ještě nějaká jiná rezervní centra vojenského průmyslu, stejně dobře mohlo být rezervní, a tedy méně důležité tohleto zničené, ale považoval jsem za rozumné vylézt na denní světlo a informovat řídicí středisko, co se stalo před další etapou průzkumu. Cestou mě nic nezastavilo ani nepotkalo. Chodbou jsem se dostal k pancéřovým dveřím, jejich klíčovou dírkou na druhou stranu, pak jsem za sebou zanechal mříž - s určitým soucitem jsem pohlédl na všechny výstražné nápisy, které byly pro kočku, až v dálce zasvítit nepravidelný otvor do jeskyně. Teprve tehdy jsem na sebe vzal podobu víceméně lidskou, protože už se mi po ní tak nějak zastesklo - byl to nový druh nostalgie, dosud nepoznaný - a spatřil jsem balvan, který se hodil pro místo odpočinku, ale nemohl jsem se rozhodnout, co mám dělat dřív, protože jsem pocíťoval pořád větší hlad, jenže jako telemat jsem nemohl nic vzít do úst. Bylo mi však zatěžko ponechat tak mnohostranného telemata na pospas osudu jen proto, abych aspoň něco ve chvatu snědl. Odložil jsem tedy jídlo na později a rozhodl se nejdříve informovat své chlebodáře, kdežto pauzu na posilnění si udělat hned potom, až telemata šoupnu na nějaké chráněné místo.

Vyvolával jsem Wivitcha a vyvolával, ale odpovídalo mi jen hrobové ticho. Zkontroloval jsem geigera, jestli mě i tady nekryje ionizovaný plyn. Možná že se krátké vlny nemohly dostat z té úzké rokliny, a tak jsem se, ač nerad, proměnil v mrak, vznesl svíčkou vysoko pod černou oblohu a jako ptáček znovu začal vyvolávat Zemi. Nebyl jsem přirozeně žádný ptáček, bez vzduchu bych se na křídlech neudržel, řekl jsem to jen proto, že to tak hezky zní.

IX/ NÁVŠTĚVY

Vrátil jsem se z nepodařeného nákupu jako náměsíčný. Sám nevím, jak jsem se ocitl ve svém pokoji, tolik jsem se snažil pochopit to, co se událo před obchodním domem. Neměl jsem nejmenší chuť sedět u stolu s Gramerem a všemi ostatními, a tak jsem snědl všechny sušenky ze zásuvky psacího stolu a zapil je kolnu. Už se stmívalo, když někdo zaklepal na dveře. Myslel jsem, že je to Hous, a otevřel jsem. Ve dveřích stál cizí muž v tmavých šatech a s plochou černou aktovkou v ruce. Nevím proč, ale připadal mi jako zaměstnanec pohřebního ústavu.

"Mohu dál?" zeptal se. Mlčky jsem ucouvl. Nerozhlížel se a rovnou se posadil na židli, na které viselo mé pyžamo, položil si aktovku na kolena a vyndal z ní dost velké množství strojopisů, z kapsy vytáhl staromódní brýle, nasadil si je na nos a delší dobu na mě mlčky zíral. Vlasy měl skoro šedivé, ale obočí černé, obličej hubený se svěšenými koutky bezkrevných úst. Stál jsem u psacího stolu bez hnutí. Položil na stůl vizitku. Četl jsem: prof. dr. Allan Shapiro I. C. G. D. Adresa a číslo telefonu byly vytištěny tak drobounce, že jsem je nerozluštil, ale nechtěl jsem vzít vizitku do rukou. Zmocnila se mě lhostejná únava, trochu se podobající ospalosti.

"Jsem neurolog," řekl. "Dost známý."

"Myslím, že jsem od vás něco četl...", zabručel jsem nejistě. "Callotomie, lateralizace mozkových funkcí..., že je to tak?"

"Ano. Jsem také poradcem Lunar Agency. To díky mně jste se mohl dosud chovat tak, jak jste chtěl. Byl jsem toho názoru, že v nynějším stavu je správné vás chránit, ale nic víc. Ten pokus o útěk byl dětinský. Pochopte to, prosím vás. Stal jste se nositelem pokladu jehož cenu nelze vyčíslit.

Geheimnisträger, jak říkají Němci. Každý váš pohyb byl ustavičně kontrolován, a to nejen agenturou. Do dnešního dne zmařila osm pokusů o váš únos, pane Tichý. Už když jste letěl do Austrálie, byl jste pozorován zvláštními satelity, a to nejen našimi. Celou svou autoritou jsem se stavěl proti požadavkům politiků, jimž agentura podléhá, abyste byl zatčen, zbaven svéprávnosti a tak dále. Jisté rady vašeho přítele nemají vůbec žádnou cenu. Je-li sázka dostatečně vysoká, zákon už nemá význam. Dokud žijete, všichni... všechny zainteresované strany jsou v patové situaci. To nemůže trvat dlouho. Pokud vás nezískají, zabijí vás."

"Kdo?" zeptal jsem se a upřel na něho pohled bez údivu. Pochopil jsem, že jeho návštěva potrvá déle, a tak jsem shodil z křesla několikero novin a knih a posadil se.

"To je jedno. Projevil jste - nejen podle mého názoru - dobrou vůli, vaše oficiální zpráva byla porovnána s tím, co jste sepsal tady a zakopal ve sklenici. Kromě toho disponuje agentura jako tertium

comparationis všemi nahrávkami z řídicího střediska."

"No a co?" řekl jsem bez většího zájmu jen proto, že udělal pauzu.

"Částečně jste psal pravdu a částečně jste si musel vymýšlet. Nedělal jste to záměrně, věřil jste tomu, co bylo ve zprávě, i tomu, co jste napsal tady. Když nám v paměti vznikají mezery, každý normální člověk se je snaží zaplnit. Zcela bezděčně. Nevíme ostatně, zda se váš pravý mozek skutečně stal pokladnicí."

"Co to má znamenat?"

"Že callotomie nemusela být náhodná."

"Nýbrž?"

"Nýbrž že to mohl být manévr pro odvrácení pozornosti."

"Čí manévr? Měsíce?"

"Je to docela možné."

"Copak je to tak důležité?" zeptal jsem se. "Agentura tam přece může vyslat další průzkumníky."

"To samozřejmě může. Vy jste se vrátil před šesti týdny. Hned po stanovení diagnózy - tím myslím vaši callotomii - byli postupně vysláni tři další lidé ze zálohy."

"A nepodařilo se jim to?"

"Podařilo se jim vrátit. Všem. Bohužel se jim to podařilo až příliš dobře."

"Nerozumím vám."

"Jejich zážitky neodpovídají vašim."

"V žádném bodě?"

"Bude pro vás lepší, když nebudete znát podrobnosti."

"A jestliže je znáte vy, mohou potkat nepříjemnosti i vás, pane profesore," řekl jsem s úsměvem.

Filozoficky pokýval hlavou.

"Přirozeně. Mezi experty vznikla spousta hypotéz, které si navzájem odporují. Výsledky rozboru jsou přibližně následující: klasicky konstruovaní telemati nebyli pro Měsíc překvapením. Překvapením se stal teprve molekulární telemat, tedy vaše poslední vtělení. Jenže od té doby tam už není neznámý ani on."

"Co z toho pro mě plyne?"

"To už si jistě domýšlíte. Pronikl jste TAM hlouběji než vaši nástupci."

"Měsíc pro ně připravil divadýlko?"

"Zdá se."

"Kdežto pro mě ne?"

"Vy jste prorazil kulisy, aspoň částečně."

"Proč jsem se směl vrátit?"

"Protože to bylo optimální řešení dilematu, v duchu strategické hry. Vrátil jste se, splnil jste úkol, ale současně jste se nevrátil, a tedy jste ho nesplnil. Kdybyste se byl vůbec nevrátil, získali by v Radě bezpečnosti většinu odpůrci dalšího průzkumu."

"Ti, kteří chtějí zničit celý Měsíc?"

"Ani ne tak zničit jako neutralizovat."

"To je pro mě novinka. Jak se to dá udělat?"

"Jedna metoda by tu byla. I když nesmírně drahá jako jistá nová technologie, která je v plenkách. Neznám její detaily, protože je to tak lepší pro nás všechny i pro mě samého."

"Ale něco jste o tom jistě slyšel...", zabručel jsem. "Určitě to musí být nějaká poatomová technologie, že? Žádné vodíkové nálože, žádné balistické střely, něco diskrétnějšího. Něco, co by Měsíc nedokázal zpozorovat včas..."

"Na člověka zbaveného poloviny mozku jste nadále velmi inteligentní. Ale vraťme se k věci, to znamená k vám."

"Mám souhlasit s vyšetřením? Pod ochranou agentury? S výsledkem pravé strany?"

"Věc je daleko složitější, než si myslíte. Kromě vaší zprávy a nahrávek vašeho průzkumu máme řadu hypotéz. Ta nejpravděpodobnější zní přibližně takto: na Měsíci došlo k střetům mezi jednotlivými sektory. Nedošlo k sjednocení všech sektorů, ani ke zničení jedněch druhými, ani k vytvoření plánu, jak zaútočit na Zemi."

"Tak co se vlastně stalo?"

"Kdyby se to dalo říct s naprostou jistotou, nemusel bych vás obtěžovat. Mezisektorová zajištění zřejmě zklamala. Vojenské hry se střetly. Došlo k bezprecedenčním následkům."

"Jakým?"

"Nejsem expert na tyto otázky, ale pokud vím, neexistují na ni vůbec žádní kompetentní experti. Jsme odsouzeni k domněnkám ve smyslu ceterum censeo humanitatem preservandam esse. Vy umíte latinsky, že?"

"Trochu. Řekněte mi, co ode mě chcete?"

"Prozatím ještě nic. Jste, odpusťte mi ten výraz, něco jako člověk nakažený morem ještě v době, kdy nebyla antibiotika. Navštívil jsem vás, protože jsem si to naléhavě přál, a získal jsem k tomu neochotný souhlas. Řekněme - ultimum refugium. Strašlivě jste rozmnožil počet verzí toho, co se událo na Měsíci. Řeknu vám rovnou, že po vašem návratu toho víme méně než před vašim průzkumem."

"Méně?"

"Samozřejmě! Vždyť ani nevíme, jestli váš pravý mozek obsahuje nějakou kritickou informaci! Počet neznámých vzrostl, když se zmenšil."

"Mluvíte jako Pýthie."

"Lunar Agency převážela na Měsíc a uskladňovala v sektorech to, co tam podle ženevské dohody převést měla. Jenže programy počítačů první převezené generace zůstaly tajemstvím jednotlivých států. Agentura k nim neměla přístup."

"To znamená, že hned na začátku byl vlastně nebezpečný nesmysl!"

"Přirozeně, jako důsledek světových antagonismů. Copak se dá dělat rozdíl mezi programem, jehož činnost vykolejila po několika desítkách let vzdor zajištění, které do něho vložili programátoři, a mezi takovým programem, který se určitým specifickým způsobem vykolejit měl?"

"Nevím, jestli lze poznat takový rozdíl, to snad dovedou vysvětlit odborníci."

"Ne, to nedokáže vysvětlit nikdo kromě lidí, kteří tamty programy vytvořili."

"Víte co, pane profesore?" řekl jsem, vstal a přistoupil k oknu. "Mám dojem, že mě omotáváte jemňoučkou sítí. Čím déle si tu povídáme, tím je to všechno nejasnější. Co se událo na Měsíci? To se neví. Co jsem tam opravdu zažil? To se neví. Proč jsem byl podroben té zatracené callotomii? To se neví. Ví o tom něco polovina mého mozku? To se neví. Proto vás zdvořile žádám, abyste mi stručně sdělil, co si ode mě přejete."

"Neměl byste mluvit o zdvořilosti tak sardonicky. Zdvořilost platí stále, a to zdvořilost dost značná..."

"Protože zdvořilost odpovídá zájmům agentury a možná ještě někoho jiného. Ledaže mě, jak jste řekl, chránili jen z dobrosrdečnosti. Ne?"

"Ne. O žádné dobrosrdečnosti se tady nedá mluvit. To jsem vám řekl hned na začátku. Sázka je příliš vysoká. Tak vysoká, že kdyby z vás bylo možno vytáhnout věcné informace krutým mučením, byli by to už dávno udělali."

Najednou mě oslnila nečekaná myšlenka. Otočil jsem se zády k oknu, které už bylo tmavé, široce jsem se usmál, zkrčžil si ruce na prsou a řekl:

"Děkuju vám, pane profesore. Teprve teď jsem pochopil, KDO mě skutečně po celou tu dobu chránil."

"Vždyť jsem vám to říkal!"

"Ale teď už to vím líp. Oni. Vlastně on...", otevřel jsem okno a ukázal na měsíční srpek, který se ostře rýsoval na tmavomodré obloze. Právě vycházel nad stromy.

Profesor mlčel.

"Zřejmě to souvisí s mým přistáním," dodal jsem. "S tím, že jsem se rozhodl stanout na Měsíci na vlastních nohou, abych sebral to, co našel poslední telemat, a udělat jsem to mohl, protože v nákladním prostoru byl skafandr s přistávacím zařízením. Strčili ho tam pro jistotu a já toho využil. Nevzpomínám si bohužel, co se se mnou dělo, když jsem přistál ve vlastní osobě. Pamatuju se na to i nepamatuju.

Telemata jsem našel, ale asi to nebyl ten molekulární. Pamatuju se, že jsem věděl, proč přistávám: ne proto, abych ho zachránil, protože to bylo jak nemožné, tak nesmyslné, ale proto, abych něco sebral.

Nějaké vzorky? Čeho? Na to si nemůžu vzpomenout. A přestože jsem samu callotomii nepocítil nebo si ji nezapamatoval jako v amnézii po ořezu mozku, nacpal jsem po návratu na palubu svůj skafandr do zvláštního kontejneru. Vzpomínám si, že byl celý pokrytý jemným prachem. Divným prachem, protože v

prstech byl suchý a droboučký jako sůl, ale z rukou se dal těžko setřít. Radioaktivní nebyl. Přesto jsem se umyl tak, jako kdybych byl ozářený. A později už jsem se, ani nepokoušel zjistit, co to bylo za substanci, neměl jsem ostatně příležitost takové otázky klást. Když jsem se dověděl, že mám přetáť mozek, že jsem to takhle ošklivě schytl, už jsem se ani v myšlenkách nevracel k té hodině na Měsíci, protože jsem měl větší starosti. Neslyšel jste něco o tom prášku? Nebyl to prášek proti hmyzu. Něco jsem přece přivezl... Ale co?"

Profesor se na mě díval přimhouřenýma očima skrze brýle, s tváří hráče pokeru.

"Přihořívá...", řekl. "Vlastně hoří.... Ano, přivezl jste něco... a pravděpodobně proto jste se vrátil živý, přestože jste tam přistál."

Vstal a přistoupil ke mně. Oba jsme se dívali na Měsíc, který nevinně svítil mezi hvězdami.

"Lunar Expedition Molecules zůstaly tam...", řekl můj host jakoby pro sebe. "Ale doufejme, že nejsou zničeny tak, aby se nedaly rekonstruovat. Vy sám jste je zničil, přestože jste to netušil, když jste sestoupil do nákladního prostoru pro skafandr. Tím faktem jste zapnul AUDEM, autodemolition, teď už vám to můžu říct, protože už to nemá význam."

"Na experta neurologa jste skvěle informován," poznamenal jsem s pohledem stále upřeným na Měsíc, který už byl částečně zakryt mraky. "Třeba dokonce víte, kdo se se mnou odtamtud vrátil? Jejich mikropy? Krystalický prach, který se nepodobá obyčejnému písku..."

"Ne. Pokud vím, byly to nějaké křemité polymery, nějaká Silicoidea..."

"Ne bakterie?"

"Ne."

"Proč je to tak důležité?"

"Protože letěly za vámi."

"To není možné, vždyť..."

"Je to možné proto, že se to stalo."

"Kontejner přestal být hermetický?"

"Ne. Pravděpodobně jste vdechl nějaké ty drobečky ještě v raketě, když jste se svlékal ze skafandru."

"A jsou ve mně?"

"Nevím, jestli ještě jsou. Že to není obyčejný měsíční prach, na to se přišlo, když jste se chystal do Austrálie."

"Ach tak! Takže každé místo, kde jsem byl, se potom zkoumalo mikroskopem?"

"Dá se to tak říct."

"A... nacházely se ty...?"

Přikývl. Stále ještě jsme stáli u okna a Měsíc proplouval mezi mraky.

"Vědí to všichni?"

"Kdo všichni?"

"Všechny zainteresované strany..."

"Pravděpodobně dosud ne. V agentuře jen několik lidí a ze zdravotnické služby jen já."

"Proč jste mi to řekl?"

"Protože už jste se tomu dostal sám na stopu a já chci, aby vám situace byla jasná."

"Moje situace?"

"Vaše situace i celková situace."

"Takže oni mě opravdu hlídají?"

"Sám jste to před chvílí dal najevo."

"Střílel jsem naslepo. Je to tak?"

"Nevím. Což ovšem neznamená, že nikdo nic neví. Celá ta věc má různé stupně utajení. Na základě toho, co jsem slyšel od některých přátel zcela soukromě, probíhá výzkum dál a nelze prozatím vyloučit, že ty částčky jsou nadále ve spojení s Měsícem..."

"Říkáte hrozně divné věci. V jakém spojení? Rádiovém?"

"To určitě ne."

"A existuje jiné?"

"Přiletěl jsem, abych vám položil několik otázek, a místo toho se vyptáváte vy mě."

"Údajně jste měl v úmyslu mi pořádně vyložit situaci, ve které se nacházím."

"Ale nemohu odpovídat na otázky, na které neznám odpověď."

"Zkrátka až dosud mě chránila domněnka, že Měsíc se může a dovede zabývat mým osudem."

Shapiro neodpověděl. Pokoj tonul v pološeru. Našel očima vypínač, přistoupil k němu, rozsvítil a světlo stropní lampy mě jak oslnilo, tak probudilo. Zatáhl jsem závěsy na oknech, vyndal z baru láhev a dvě skleničky, nalil do nich zbytek sherry, posadil se a ukázal mu na křeslo.

"Chi va piano, va sano," řekl nečekaně profesor, ale jen omočil rty ve víně, postavil skleničku na stůl a povzdychl si. "Člověk vždycky jedná podle nějakých vzorů," řekl, "jenže v takové situaci, jako je ta nynější, žádné vzory neexistují, a přesto musíme něco dělat, protože z otálení nic dobrého nevzejde. Dohadováním nic nepořídíme. Jako neurolog vám řeknu tohleto: existuje paměť krátkodobá a dlouhodobá. Ta krátkodobá se mění v dlouhodobou, pokud nedojde k náhlým poruchám. A větší poruchu než protětí velkého mozkového vazníku neznám! To, co se stalo těsně před tím i krátce po tom, nemůže vaše paměť obsáhnout, tyto mezery jste zaplnil konfabulací, jak už jsem poznamenal, a pokud jde o zbytek, nevíme ani to, KDO je v ofenzívě a KDO v defenzívě. Žádná vláda se za žádných okolností nepřiznává k tomu, že její programátoři neprovedli úkoly stanovené ženevskou dohodou tak, jak se slušelo a patřilo. Ostatně i kdyby měl některý z těch programátorů v úmyslu něco prozradit, nebude to důležité, protože ani on, ani nikdo jiný neví, co se později na Měsíci odehrálo. V tomhleto sanatoriu jste stejně bezpečný jako mezi tygry. Vám se to nezdá? Doufám, že tu nebudete trčet donekonečna."

"Tak dlouhý rozhovor," poznamenal jsem, "a pořád se točíme dokolečka. Vy chcete, abych se světil - abych tak řekl - do vaší péče?" Dotkl jsem se pravého spánku.

"Myslím, že byste to měl udělat. Nedomnívám se, že by to mohlo nějak výrazně prospět jak agentuře, tak vám, ale nic výhodnějšího nevidím."

"Váš skepticismus má možná probudit mou důvěru...," zabručel jsem, jako kdybych uvažoval nahlas. "Je důsledek callotomie skutečně neodvratný?"

"Jestli to byla chirurgická callotomie, prot'atá bílá vlákna zcela určitě nesrostou. To možné není. Ale nikdo vám přece nedělal trepanaci lebky!"

"Chápu," odpověděl jsem po krátké úvaze, "chcete ve mně vzbudit naději, že se se mnou stalo něco jiného. Bud' mě na to chcete nalákat, nebo tomu sám trochu věříte..."

"Jak jste se tedy rozhodl?"

"Odpovím vám do osmačtyřiceti hodin, ano?"

Přikývl a ukázal na vizitku, která ležela na stole.

"Máte tam mé telefonní číslo."

"Copak se budeme dohadovat docela otevřeně?"

"Ano i ne. Nikdo nezvedne sluchátko. Počkáte, až to desetkrát zazvoní, a za minutu zatelefonujete znovu. Znovu počkáte na deset signálů a to je všechno."

"To bude znamenat, že souhlasím?"

Přikývl a vstal.

"Všechno ostatní záleží na nás. Už musím jít. Přeji vám dobrou noc."

Když odešel, stál jsem hodnou chvíli uprostřed pokoje a bezmyšlenkovitě jsem upíral pohled na závěs na okně. Stropní lampa najednou zhasla. Asi se přepálila žárovka, pomyslel jsem si, ale když jsem vyhlédl z okna, uviděl jsem, že jsou tmavé všechny pavilóny sanatoria. Zhasly i vzdálené pouliční lampy, obvykle mrkající na sjezdu na dálnici. Byla to zřejmě nějaká větší havárie. Nechtělo se mi hledat baterku nebo svíčky, hodinky ukazovaly jedenáct, a tak jsem jen roztáhl závěs na okně, abych se v slabém měsíčním svitu svlékl a osprchoval v koupelně. Chtěl jsem si vzít župan místo pyžama, a tak jsem otevřel skříň. Zkoprněl jsem. Kdosi v ní stál, kdosi tlustý, malý, skoro plešatý, nehybný jako socha, prst přitisknutý na ústa. Poznal jsem Gramera.

"Adelaido...", zašeptal jsem - a odmlčel jsem se, protože mi pohrozil prstem. Mlčky ukázal na okno. Jelikož jsem se nepohnul z místa, dřepel si, vylezl po čtyřech ze skříně, dolezl za psací stůl a stále ještě skrčený pečlivě zatáhl závěsy. Byla najednou taková tma, že jsem sotva rozeznal, jak se zase po kolenou vrací ke skříně a vytahuje z ní něco obdélníkového a plochého. Ale v tu chvíli už si mé oči zvykly na tmu a já viděl, že Gramer otvírá malý kufřík, vyndává z něj nějaké provázky nebo dráty a něco spojuje, cosi

zapraskalo. Seděl přitom pořád na podlahové krytině a zašeptal:

"Sedněte si vedle mě, Tichý. Popovídáme si..."

Tak jsem se posadil, pořád ještě tak užaslý, že jsem ze sebe nemohl dostat slovo, Gramer si přesedl blíž, až se kolenem dotkl mého, a řekl tiše, ale už ne šeptem:

"Máme nejméně tři čtvrtě hodiny času, možná i hodinu, než naskočí proud. Část odposlouchávacího zařízení má vlastní pohon, ale jenom pro hlupáky. Jsme prvotřídně stíněni. Říkej mi Gramere, Tichý, už sis na to přece zvykl..."

"Kdo jste?" zeptal jsem se a uslyšel jsem, jak se tichounce zasmál.

"Váš anděl strážný."

"Jak to? Vždyť už tu sedíte dlouho, ne? Jak jste mohl vědět, že sem přijdu? Tarantoga..."

"Zvědavost je první stupínek do pekla," řekl mírně Gramer. "Není důležité odkud, jak a proč, Tichý. Ted' musíme vyřešit důležitější věci. Za prvé vám nedoporučuju, abyste udělal to, co na vás chtěl Shapiro. Nic horšího byste udělat nemohl."

mlčel jsem a Gramer se zase tiše zasmál. Měl zřejmě skvělou náladu. Jeho hlas zněl docela jinak, už se nezajíkal jako dosud, nebyl rozvleklý, nezněl přihloupě.

"Vy mě považujete za agenta cizí špionážní centrály, co?" řekl a familiárně mě poplácal po zádech.

"Chápu, že ve vás budím osmnáct různých podezření najednou, ale teď začnu spoléhat na váš rozum.

Dejme tomu, že poslechnete Shapirovu dobrou radu. Pěkně si vás podají, mučit vás nebudou, to ne. Budou s vámi na té jejich klinice zacházet jako s prezidentem. Něco možná z té pravé strany vaší hlavy vytáhnou, nebo taky ne, ale ať tak či onak, nebude to mít žádný význam, protože ortel už vynesli předem."

"Jaký ortel?"

"No, diagnózu, výsledky vědeckého odposlechu ruky, nohy, paty, to je přece jedno čeho. Když mě nebudete přerušovat, tak vám řeknu všechno. Všechno, co už je známo."

Udělal malou pauzu, jako kdyby čekal na můj souhlas. Seděli jsme potmě. Náhle jsem řekl:

"Může sem přijít doktor Hous..."

"Ne, nemůže. Nepřijde sem nikdo, s tím si starosti nedělejte. Nehrajeme si na Indiány. Tak už konečně poslouvejte. Na Měsíci se do sebe zakously programy různých stran. Zakously se, pomíchaly, kdo začal první, to není důležité, alespoň prozatím. Stručně řečeno, došlo tam k něčemu takovému, jako je povrchová rakovina. Vzájemné ničení hlava nehlava, různé fáze různého simulačního i produktivního zbrojení napadly jedna druhou, v různých sektorech různě, střetly se, narazily na sebe, můžete si to nazvat, jak chcete."

"Měsíc se zbláznil?"

"Taky se to tak dá říct. Ovšem jen v jistém smyslu. V tu dobu, kdy to, co bylo naprogramováno, i to, co z programů vyplynulo, se měnilo v trosky, začaly zcela nové procesy, které předtím nikdo na Zemi nečekal, absolutně nikdo."

"Jaké procesy?"

Gramer si povzdychl.

"Zapálil bych si," řekl, "ale nemůžu, protože vy nekouříte. Jaké procesy? Vy jste přivezl jejich první stopu."

"Ten prach na skafandru?"

"Ano. To není žádný prach, to jsou silikonové polymery, začátky ordogeneze, nekroorganizace, jak tvrdí odborníci, už těch termínů vymysleli spoustu, prostě to, co se tam odehrává, Zemi absolutně neohrožuje, ale právě proto, že ji to neohrožuje, vyvolává to ohrožení, které si agentura nepřije."

"Tomu nerozumím."

"Agentura střeží doktrínu nevědomosti, víte? Jsou státy, které by si přály, aby ta doktrína padla, aby padla celá ta historie se stěhováním zbrojení na Měsíc. To jsem neřekl správně. Je to složitější. Existují různé nátlakové a zájmové skupiny. Jedni by si přáli, aby ta neustále nafukovaná panika s nápisem Měsíční invaze vzrůstala, aby v OSN nebo mimo ni vznikla koalice schopná zaútočit na Měsíc tradičně čili termonukleárně, anebo neklasicky, tou novou technikou, kolaptickou, ale teď se mě neptejte, co je to za techniku, o tom až jindy. Jde jen o to, aby zahájili zbrojení ve velkém měřítku z důvodů všeobecných,

nadnárodních, celozemských, protože hrozí-li invaze, je třeba ji zničit v zárodku."

"A to agentura nechce?"

"Sama agentura podléhá rozkladu zevnitř, ty rozporné zájmy v ní mají své lidi. Jinak tomu ani být nemůže. A vy jste se stal v tomto boji velkým esem. Tím největším."

"Já? S tím mým postižením?"

"Ano. To, co z vás dostane Shapiro a jeho tým, se přece nedá ověřit. Až na pár lidí nebude nikdo vědět, jestli skutečně získali nějaké jasné a definitivní informace, nebo jestli prostě prohlásili, že je získali, a zveřejní je, nebo nejprve předají Radě bezpečnosti, není ostatně důležité, koho budou informovat dřív. Jde o to, že nikdo, ani vy sám, nemůže říct, jestli lžou, nebo jestli mluví pravdu."

"Zřejmě budou lhát, když jste předtím řekl, že už si předem připravili diagnózu..."

"Asi ano. Nejsem vševědoucí. Ale násilím z vás nic nevytáhnou."

"Jak to? Shapiro říkal..."

"Ty atentáty? Ty byly naaranžované, pane Tichý. Samozřejmě. Ale byly tak naaranžované, abyste při nich nepřišel o život, protože pak by z nich nikdo nic neměl."

"Kdo to dělal?"

"Různé strany s různými záměry. Nejprve řekněme spontánně a proto, aby vás měli, a potom, když byly ty pokusy zmařeny, proto, aby vás trochu zmáčkli, postrašili a abyste se vrhl do Shapirova láskyplného objetí."

"Počkat, Gramere... Tak chtějí mě postrašit, nebo ne?"

"Myslí vám to moc pomalu. Nejdřív někdo chtěl, ano, ale nepodařilo se mu to, a potom si v agentuře uvědomili, že není třeba čekat, až to zase někdo zkusí. Agentura, to znamená výkonný orgán takzvané ochrany mise, sehrála párkrát divadýlko ve váš prospěch."

"Takže agentura mě nejdřív chránila, a potom napadala? Ano? Nejprve to bylo opravdové, a potom narežírované?"

"Ano."

"No dobře. Dejme tomu, že přece jen budu souhlasit s prohlídkou. Co z té prohlídky vyplyne?"

"Bridž, nebo poker."

"Tomu nerozumím."

"Začne to určitým zahájením. Licitací. Předpovědět se dá jen začátek, pokračování už ne. To, že na Měsíci nejde všechno tak, jak mělo jít, je už jasné. Zbyla alternativa: vzniká tam situace Zemi nebezpečná, nebo ne? Všechno až dosud nasvědčuje tomu, že nás Měsíc nijak neohrožuje a že se nic takového nechystá ani v nejbližších několika stech letech, což je odhad velmi opatrný. Možná že v několika tisících nebo dokonce milionech letech, ale na takové období se přece politika nedělá. Do roku tři tisíce rozhodně můžeme klidně spát. Ale kdo chce klidně spát? Neškodný Měsíc také potřebují jiné nátlakové skupiny."

"Aby mohly něco dělat?"

"Aby mohly prohlásit: žádný stát už tam nemá žádné arzenály, není tam nic, celý měsíční projekt se rozpadl, ženevská dohoda pozbyla smysl i platnost. Musíme ve vrátit ke Clausewitzovi."

"Ale z toho plyne, Gramere, že to všechno špatně dopadne ať tak, nebo onak. Kdyby hrozila invaze, musíme zbrojit proti Měsíci, a kdyby nehrozila, musíme zbrojit postaru, po pozemsku, ano?"

"Zajisté. Takže už to víte. Takhle vypadá bilance."

"To je mi pěkná bilance! V tom případě celé to tajemství schované v mé hlavě nestojí ani za zlámanou grešli..."

"V tomhleto se mýlíte. Podle toho, co bude oznámeno jako výsledek vyšetření vaší osoby, bude možno sestavit rozmanité modely."

"Jaké modely?"

"Podle naší počítačové simulace nejméně dvacet různých modelů, protože to bude závislé na výsledku výzkumu, ne na skutečném výsledku, ale na tom, co bude jako výsledek ohlášeno."

"A vy to nevíte?"

"Ne, protože oni sami to ještě nevědí. Shapirův tým dosud není zajedno. I tam jsou zastoupeny rozporné zájmy. Tichý, to není tak, že by ohlásili stoprocentně čistou lež. To nedokážou, to by přece mohli udělat,

jen kdyby u nich šlo o absolutně jisté spiknutí prachspřstých úplatných falšovatelů, jenže tak tomu není. Nemohou přece předem vyloučit možnost, že vy se během toho vyšetření nedozvíte nic z toho, co obsahuje váš pravý mozek, a přesto se okamžitě zapojíte do pokeru."

"Jak?"

"Nebud'te malé dítě. Jak to, copak vy potom nemůžete napsat do New York Times nebo do Zürcher nebo kam chcete, že zveřejnili příkrášlenou diagnózu? Že něco doštukovali nebo nesprávně interpretovali? Z toho by byl pěkný skandál. Stačí, abyste uvedl v potaz jejich diagnózu, a hned se najdou významní odborníci, kteří se postaví za vás a budou žádat nové, kontrolní vyšetření. A potom už se v tom nevyzná ani sám d'ábel."

"Když to vidíte tak dobře, proč to tak nevidí i Shapirovi lidé?"

"Co ti mohou v nynější situaci dělat jiného než přemlouvat vás, abyste se podrobil vyšetření? Všichni byly vehnání do bezvýhodné situace, ač na různých pozicích."

"A kdyby mě někdo zabil?"

"To by taky nebylo dobré. Dokonce i kdybyste spáchal opravdovou sebevraždu, rozlétlo by se po celém světě podezření, že jste byl zavražděn."

"Nevěřím, že by se nedalo zopakovat to, co se na Měsíci podařilo mně. Shapiro sice říkal, že už to zkoušeli a nic z toho nebylo, ale můžou tam přece poslat další výpravy."

"Ano, to můžou, ale i to je labyrint. Vy se divíte? Nezbyvá nám už moc času, Tichý. Vznikl absolutní pat ve světovém měřítku, neexistuje žádné hnutí, které by zaručovalo zachování míru, jsou jen cvzné druhy rizika."

"A co mi radíte vy jako můj anděl strážný?"

"Radím vám, abyste neposluchal ničí rady. Neberte v úvahu ani ty moje. Neskrývám, že reprezentuju určité zájmy, neposlal mě za vámi ani Pánbůh, ani Prozřetelnost, nýbrž strana, které na obnoveném zbrojení nezáleží."

"Dejme tomu. Ale co bych měl udělat podle doporučení této strany?"

"Prozatím nic. Vůbec nic. Zůstaňte tady. Netelefonujte Shapirovi. Scházejte se s tím starým bláznem Gramerem v nejbližších týdnech nebo možná jenom dnech, a uvidí se, co dál."

"Proč bych vám měl věřit?"

"Už jsem vám řekl, že mi vůbec nemusíte věřit, jenom jsem vám nastínil všeobecnou situaci. To jediné, co jsem dokázal, bylo, že jsem na hodinku vypnul hlavní státní transformátor, ale teď si seberu svých elektronických pět švestek a půjdu spát, protože jsem přece milionář v depresi, což je vám jistě známo. Na shledanou, Jonátane."

"Na shledanou, Adelaido," odpověděl jsem. Gramer dolezl po čtyřech ke dveřím, pootevřel je, někdo tam stál na chodbě, měl jsem dojem, že mu dal nějaké znamení. Gramer se postavil, odešel, zavřel za sebou tiše dveře a já seděl s přebornělými nohama tak dlouho, dokud se světlo znovu nerozsvítilo. Zhasl jsem ho a lehl si na postel. Tam, kde seděl předtím Gramer, leželo něco lesklého, jakoby zploštělý prstýnek. Prohlédl jsem si to zblízka. Uprostřed byl zastrčený maličký stočený kousek papíru. Rozvinul jsem ho. "Pro všechny případy," hlásala křivá, jakoby ve spěchu napsaná písmena. Odložil jsem smačkaný papír stranou a pokoušel jsem se navléknout si kroužek na prst. Byl šedivý se slabým kovovým leskem, podivně těžký, asi olovený. Na jedné straně byl vyboulený do fazolky s malým otvůrkem, jako by byla napíchnutá tenkou jehlou. Nemohl jsem ho natáhnout na žádný jiný prst než na malíček. Nevím, proč mě ten kroužek znepokojoval víc než obě návštěvy. Čemu mohl sloužit? Pokusil jsem se jím čmárat na okenní tabuli, ale nezanechával na skle žádnou stopu. Nakonec jsem ho dokonce olízl. Byl tak trochu slaný. Mám si ho natáhnout na prst, nebo nemám? Nakonec jsem si ho natáhl, ač ne bez námahy, a podíval jsem se na hodinky. Minula půlnoc, ale spánek nepřicházel. Opravdu jsem už nevěděl, na kterou ze svých starostí myslet dřív. Znepokojovalo mě i to, že se levá ruka a noha chovají tak klidně, a v polospánku mi už jejich pasivita připadala jako nová léčka, tentokrát políčená na mě zevnitř. A jak se často stává, zdálo se mi, že nemůžu usnout, nebo když jsem usnul, měl jsem dojem, že bdím. Nevím, jak dlouho jsem se pokoušel rozeznat, jestli spím, nebo nespím, a hrozně jsem se s tím problémem namordoval, až tma poněkud zřídla. Svítá, pomyslel jsem si, tak to znamená, že se mi přece jen podařilo odepsat několik hodin. Jenže světlo nepřicházelo od zacloněného okna. Prosakovalo do

pokoje skulinou pod dveřmi na chodbu, ale bylo neobyčejně silné, jako kdyby těsně nad podlahou namířil někdo na práh mého pokoje silný reflektor, a tak jsem se posadil na posteli. To, co po podlaze vsakovalo dovnitř, nebyla voda, nýbrž něco jako rtuť. Kutálelo se to po parketách v maličkých kuličkách a rozlévalo v plochou louži, ze tří stran už to dorazilo až k malému koberečku před mou postelí. Ve světle ze spáry pode dveřmi vytékaly další potůčky této podivné kovové tekutiny. Skoro celá podlaha už se leskla jako tenká hladina rtuťového zrcadla. Rozsvítil jsem stolní lampu. Rtuť to asi nebyla, tekutina měla barvu stářím potmělého stříbra. Bylo jí už tolik, že se kobereček začal pohybovat jako na vodě a světlo za dveřmi současně zhaslo. Seděl jsem sehnutý a valil oči na to, co se dělo se sirupovitou kovovou tekutinou. Rozpadala se na mikroskopické kapičky, ty se v hručkách slepovaly do čehosi jako houba, pak to napuchlo jako kynoucí těsto, začalo to růst a mohutnět. Tohleto je sen, o tom nemůže být nejmenších pochybností, řekl jsem si, ale navzdory tak kategorickému zjištění jsem neměl nejmenší chuť dotknout se té rtuti bosou nohou, byl jsem jako zpitomnělý, a současně ani ne tak překvapený, jako pln zadostiučinění, že vyjádření "živé stříbro" tak dobře vyhovuje tomuto jevu. Neboť TO se skutečně pohybovalo jako něco živého, ale nehodlalo se to stát ani rostlinou, ani zvířetem, ani nevímjakou stvůrou, protože se to měnilo v prázdnou kuklu, v pancíř stále více se podobající člověku, spíše nepořádně provedený odlitek pancíře s velkými dírami a zřepu zejíci podlouhlou štěrbinou. Když jsem se daleko později pokoušel rekonstruovat ve své paměti tu metamorfózu, považoval jsem za nejlepší srovnání film běžící nazpátek: jako kdyby nejprve někdo vytvořil podivný druh zbroje, potom na ni nechal působit vysokou teplotu, aby se proměnila v tekutý kov, jenže tohleto probíhalo před mýma očima obráceně. Nejprve tekutina, potom z ní vykynuté duté tělo, protože pancíř to přece jen nebyl, už se nelesklo, nýbrž matovělo a připomínalo velkého panáka, vlastně spíš manekýna z výlohy s hlavou bez vlasů, s obličejem bez úst a nosu, i když s kulatými otvory místo očí, a konečně z toho začala v tom mém zmatku vznikat žena nadpřirozené velikosti, to neříkám správně, socha ženy, uvnitř prázdná a zejíci, neboť byla otevřená jako skříň, socha, která ze sebe - namouduši - vylučovala oděv, nejprve se totiž pokryla bílou barvou jako prádlem, potom se na bílé barvě objevila zeleň šatů, a já už uklidněn tím, že se mi to určitě zdá, jsem vstal z postele a přistoupil k přízraku. Zelené šaty zase zbělely, připomínaly teď nemocniční bílý plášť, a obličej se formoval stále zřetelněji. Současně zakryl světlé vlasy na hlavě čepeček ošetrovatelky, lemovaný karmínovou sametkou. Tak dost, řekl jsem si, musím se probudit, tohleto jsou blbé sny, ale nechtěl jsem se dotknout vysněného stvoření. Rozhlížel jsem se kolem, viděl jsem celý pokoj ve světle lampy z nočního stolku, psací stůl, závěs, křesílka, nerozhodně jsem tam chvíli stál, a nakonec jsem se zase podíval na manekýnu. Velice se podobala ošetrovatelce Didy, kterou jsem nejednou vídal v zahradě i u doktora House, ale byla daleko větší a vyšší. Řekla: "Vlez si do mě, tak se odtud dostaneš, vezmeš si doktorovu toyotu a vyjedeš ven, protože brána je otevřená, ale nejdřív se oblékni a vem si peníze, koupíš si letenku a hned poletíš za Tarantogou. No tak tu nestůj jako sloup, jako ošetrovatelku tě nikdo nezastaví..." "Vždyť jsi větší než ona...", vykotal jsem, překvapila mě nejen její slova, ale i to, že vůbec nemluvila ústy. Hlas zněl z jejího těla, které se spolu s bílým pláštěm rozevřelo tak, že bych se byl opravdu vešel dovnitř. Byla ovšem otázka, zda to mám udělat. Najednou mi to začalo moc dobře myslet, nemusí to přece být sen, jestliže existuje technika molekulární teleferistiky, sám jsem se s ní seznámil, možná že je to skutečnost? Ale kdo může v tom případě vědět, zda to není past? "Velikost nemá v noci význam. Přestaň se ofířovat! Oblékej se, vezmi si jen šaty," opakovala. "Ale proč bych měl odtud utíkat? A kdo vlastně jsi?" zeptal jsem se, přestože jsem se současně začal oblékat, ne proto, že bych skutečně měl v úmyslu se zúčastnit toho nečekaného, výletu, ale proto, že oblečený jsem měl lepší pocit. "Vždyť vidíš, že nejsem nikdo," řekl. Byl to však ženský hlas, hluboký, sympatický, trochu matový, odněkud jsem ho, znal, ale nemohl jsem si vzpomenout odkud. Seděl jsem na kraji zvalené postele a už jsem si zavazoval boty. "Tak kdo tě za mnou poslal, paní Nikdo?" zeptal jsem se a zvedl jsem hlavu, ale než jsem se vzpamatoval, padla na mě, vlastně mě objala, ne rukama, ale celým svým nitrem najednou, a stalo se to tak rychle, že jsem v jednu chvíli ještě seděl na kraji postele v pulovru, ale bez kravaty a cítil, že jsem si příliš pevně utáhl tkaničku na levé botě, ale v následující chvíli už jsem byl vtažen do nitra té prázdné bytosti a olepen jejími útroby, jako kdyby mě spolkla krajta. Nedovedu to lépe popsat, protože se mi

něco takového ještě nikdy nepřišlo. Uvnitř bylo vlastně dost měkko, očními otvory jsem viděl pokoj, ale nemohl jsem se pohybovat tak, jak bych byl chtěl, musel jsem se pohybovat, jak chtěla ona nebo ono, toho telemata určitě někdo řídil, aby mě dostal tam, kde netrpělivě čekají na Ijona Tichého.

Vynaložil jsem všechny síly, abych vzdoroval té telematické maškarě, ale marně. Všechny končetiny se mi hýbaly jinak, než bych byl chtěl, tak, jako by je někdo ohýbal a narovnával, ruka otevřela dveře tím, že stiskla kliku, přestože jsem se vzpíral, jak jen jsem mohl. Chodba byla chabě osvětlená zelenými nočními lampami, nikde ani živáčka, neměl jsem čas uvažovat, KDO se za tím skrývá, snažil jsem se z té situace nějak zachránit, ale ta neosoba, která mě pohltila, ten mnou nadívaný Frankenstein kráčet beze spěchu, těžko si vymyslet hloupější situaci, až jsem si vzpomněl na kroužek od Gramera, ale co ten mi mohl pomoci? I když jsem věděl, že do něj mám kousnout nebo ho na prstě otočit jako v pohádce, aby se mi zjevil spásný džin, nemohl jsem to udělat. Už jsem měl před sebou domovní dveře pavilónu, ve stínu staré palmy se černalo dlouhé tmavé auto, jehož karosérie se dotýkaly paprsky vzdáleného svítání. Kyvadlové dveře se otevřely, má zotročená ruka strčila do jejich křídla, a v tu chvíli se otevřely i zadní dveře auta, ale nikdo uvnitř nebyl, aspoň jsem nikoho neviděl.

Už jsem nasedl do auta, vlastně jsem spíše "byl nasednut", pořád jsem se totiž bránil, napínal jsem všechny síly, až jsem pochopil svou chybu. Neměl jsem se bránit, protože právě na to byl připraven ten, kdo telemata řídil. Měl jsem se raději přizpůsobit vnucenému pohybu, ale tak, abych překročil vlastní cíl. Schýlený, už ve dveřích auta, jsem se vrhl dopředu a o něco jsem se přitom praštil do hlavy, až jsem pozbyl vědomí a otevřel oči.

Ležel jsem na podlaze vedle postele, závěs na okně už bledl svítáním, zvedl jsem ruku k očím, po kroužku nebylo ani stopy, tak přece jen to byl sen? Nedokázal jsem si vzpomenout, kdy skončilo to, co se večer opravdu dělo, Gramer mě navštívil zcela jistě. Vyskočil jsem a nahlédl do skříně, ze které vystoupil, mé šaty byly odsunuty stranou, takže tam opravdu stál, a na dně skříně leželo něco bílého. Dopis. Zvedl jsem ho, nikde žádná adresa, roztrhl jsem obálku. Uvnitř byl lísteček popsaný na stroji, bez data a oslovení. V pokoji byla příliš velká tma, okno jsem nechtěl odclonit, nejdřív jsem se podíval, jestli jsou dveře zamčené, byly, rozsvítil jsem si noční lampičku a podíval se na papír.

"Jestli se ti zdálo, žeš byl unesen nebo mučen nebo podroben jinému utrpení, zřetelnému a barevnému, znamená to, žeš byl podroben pokusnému vyšetřování, protože jsi dostal narkotikum. Jde o to zjistit tvé reakce na určité prostředky bez chuti a bez zápachu. Nemáme jistotu, jestli jsi nebyl takto otráven. Jediným člověkem, na kterého se kromě mne můžeš obrátit, je tvůj lékař. Slimák."

Slimák, to znamená, že dopis pochází od Gramera. Mohl mi oznamovat stejně dobře pravdu jako lež. Pokoušel jsem se vzpomenout si, co mi říkal Shapiro a co Gramer. Oba se shodovali v tom, že celý měsíční projekt selhal. Dál už se jejich naléhání lišilo. Profesor chtěl, abych se dal vyšetřit, kdežto Gramer, abych čekal na něco neznámého. Shapiro reprezentoval Lunar Agency, aspoň to tvrdil, kdežto Gramer se o svých chlebovárcích vůbec nezmínil. Proč tu však nechal dopis, místo aby mě před možností narkózy varoval osobně? Že by se zúčastnila hry ještě jiná, třetí strana? Tolik mi toho oba napovídali, a přesto jsem se nedověděl, proč je tak důležité to, co vězí v mém pravém mozku. Možná že jsem spolykal něco, co nejprve uspalo tu mou ubohou, skoro němou polovinu hlavy, a proto se vůbec nijak neprojevovala. Odkdy? Asi tak odvčerejška. Dejme tomu, že se tak stalo. Proč? Měl jsem dojem, že všichni ti, kteří se zabývají honbou na Tichého, nevědí co dělat a zdržují hru. Byl jsem v té hře kartou s neznámou hodnotou, možná vysokým trumfem, možná ničím, a jedni bránili druhým zjistit, zda je to tak či onak. Uspali mi snad pravou polokouli, abych se nemohl dorozumět sám se sebou? To jediné jsem mohl konstatovat hned. Vzal jsem levou ruku do pravé a obrátil jsem se na ni způsobem, který už jsem znal.

"Co nového?" zeptal jsem se prsty. Malíček a palec se zachvěly, ale tak nějak slabě.

"Haló, slyšíš mě?" signalizoval jsem.

Prsteník se dotkl bříška palce a vytvořil kroužek, což znamenalo "ahoj".

"No dobře, dobře, ahoj, ale jak se máš?"

"Dej mi pokoj."

"Ihned mi řekni, jak se cítíš! Na tom přece máme zájem oba, pochop to."

"Bolí mě hlava."

Ano. V tu chvíli jsem ucítil, že mě TAKÉ bolí hlava. Už jsem toho z neurologické literatury vyčetl dost,

abych věděl, že emocionálně rozpůlen nejsem, protože sídlem afektů je střední mozek, kterého se callotomie nedotkla.

"Mě taky bolí hlava. Bolí NÁS hlava, rozumíš?"

"Ne."

"Jak to že ne?"

"Takto."

Byl jsem z toho němého rozhovoru celý zbrocený potem, ale umínil jsem si, že vytrvám. Vymáčknu z ní teď, co se dá, řekl jsem si, stůj co stůj. Najednou mě oslnila úplně nová myšlenka. Gestikulační řeč hluchoněmých vyžadovala značnou obratnost prstů. A přece jsem byl odedávna zvyklý na morseovku. Roztáhl jsem tedy levou ruku a začal jsem na ni ukazovákem pravice střídavě kreslit tečky a čárky - pro začátek SOS Save Our Souls, zachraňte naše duše. Vnitřní povrch levé ruky se delší dobu nechal škrábat, ale najednou se stočil do pěsti a dal mi pořádnou herdu, až jsem nadskočil. Je to marné, pomyslel jsem si, ale ruka vystrčila prst a ten mě začal v tečkách a čárkách škrábat do pravé tváře. Ano, namouduši odpovídala morseovkou!

"Nelechtej mě, nebo dostaneš!"

Byla to první věta, jakou jsem od NÍ uslyšel, vlastně vycítil. Seděl jsem nehybně jako socha na kraji postele, protože ruka signalizovala dál.

"Osel."

"Kdo, já?"

"Ano, ty. Měl jsi s tím začít už dávno."

"Tak proč jsi mi to nedala najevo?"

"Stokrát, blbouně. Nevšiml sis toho."

Opravdu jsem si teď uvědomil, že už mě kolikrát všelijak škrábala, ale mou část hlavy nenapadlo, že je to morseovka.

"Propánajána, tak ty umíš mluvit?" poškrábal jsem ruku.

"Líp než ty."

"Tak mluv. Zachrániš mě, tedy nás."

Nevím, kdo z nás získával rutinu, ale němý rozhovor se dostával do tempa.

"Co se stalo na Měsíci?"

"Nač se pamatuješ ty?"

Ten náhlý obrat situace mě překvapil.

"Ty to nevíš?"

"Vím, že sis něco psal. Potom jsi to zakopal ve sklenici. Je to tak?"

"Ano."

"Psal jsi pravdu?"

"Ano. To, co jsem si zapamatoval."

"A oni to hned vykopali. Asi ten první."

"Shapiro?"

"Jméno si nepamatuju. Ten, co se koukal na Měsíc."

"Rozumíš, když se mluví hlasem, normálně?"

"Špatně. Spíš francouzsky."

Radši jsem se na tu francouzštinu neptal.

"Jen morseovkou?"

"Nejlíp."

"Tak mluv."

"Ty to zapíšeš a oni to ukradnou."

"Nezapíšu. Čestné slovo."

"Dejme tomu. Ty něco víš a já něco vím. Ty to řekni první."

"Tys to nečetla?"

"Neumím číst."

"Dobře... To poslední, co si pamatuju, je..., že jsem se pokoušel navázat spojení s Wivitchem, když jsem

se vymotal z toho rozsekaného podzemí v japonském sektoru, ale nepodařilo se mi to. Na nic si nevzpomínám. Víím jen, že jsem potom přistál sám. Na Měsíci. Jednou se mi zdá, že jsem chtěl něco sebrat telematovi, který někam vlezl... nebo... něco objevil..., ale nevím co a taky nevím, který to byl telemat. Ten molekulární asi ne. Nepamatuju, se, co se s ním stalo."

"S tím práškovým?"

"Ano. Ale ty to jistě víš..., " nahrál jsem jí opatrně.

"Nejdřív dopověz to svoje," odpověděla. "Co si myslíš jindy?"

"Že tam vůbec žádný telemat nebyl, nebo možná byl, ale já už ho nehledal, protože..."

"Proč co?"

Zaváhal jsem. Měl jsem přiznat, že to, nač si někdy vzpomínám, je jako fantastický sen, který nelze slovy postihnout a zbývá po něm jen dojem něčeho úžasného?

"Nevím, co si myslíš," poškrábala mě, "ale vím, že něco chystáš. Cítím to."

"Proč bych měl něco chystat?"

"Proto. Intuice. Tak mluv. Co se ti zdá jindy?"

"Někdy mám dojem, že jsem přistál na výzvu. Ale nevím, kdo mě volal."

"Cos napsal do protokolu?"

"O tomhle nic."

"Ale oni měli kontrolu. To znamená, že mají zápisy. Vědí, jestli jsi přistál proto, žes dostal z Měsíce výzvu, nebo zda se žádná výzva nekonala. Měli odposlech. Agentura to ví."

"Nevím, co vědí v agentuře. Neviděl jsem na vlastní oči záznamy nahrané řídicím střediskem, ani zvukové, ani video. Nic. Vždyť to víš."

"Vím. A ještě něco vím!"

"Co?"

"Oddělal jsi toho v prášku."

"Disperzanta? To se ví, že jsem ho oddělal, když jsem potom vlezl do skafandru sám a..."

"Blbouně. Oddělal jsi ho jinak."

"Jak? Rozpadl se?"

"Ne. Sebrali ho."

"Kdo?"

"Nevím. Měsíc. Něco nebo někdo. Měnil se tam. Sám. Bylo to vidět z paluby."

"Já že to viděl?"

"Ano. Ale pod kontrolou už jsi ho neměl."

"Tak kdo ho řídil?"

"Nevím. Od lodi byl odpojený. Ale měnil se dál. Podle všelijakých těch programů."

"Není možná!"

"Ale je, bylo to tak. Víc nevím. Pak zase Měsíc, dole. Byla jsem tam. Chci říct - byli jsme tam oba. A potom Tichý upadl."

"Co to povídáš?"

"Upadl. To musela být ta callotomie. Tady mám díru. A potom jsme byli zase na palubě a ty jsi cpal skafandr do kontejneru a sypal se písek."

"Čili přistál jsem, abych se přesvědčil, co se stalo s tím molekulárním telematem?"

"Nevím. Možná. Nevím. Tady je díra. Kvůli tomu byla ta callotomie."

"Záměrná?"

"Ano. Možná. Určitě. Aby ses vrátil i nevrátil."

"To už mi říkali, Shapiro a Gramer vlastně taky. Ale ne tak jednoznačně."

"Proč je to hra. Něco vědí, něco jim chybí. Asi tam mají taky díru."

"Počkej. Proč jsem upadl?"

"Blbouně. Kvůli callotomii. Ztratil jsi vědomí. Jak bys mohl neupadnout?"

"A co ten písek, co ten prach? Kde ten se vzal?"

"To nevím. Nic nevím."

Mlčel jsem dlouho. Už to bylo docela jasné. Blížila se osmá. Ale nic jsem neviděl, tak horečnatě jsem

přemýšlel. Měsíční projekt že se rozpadl? Ale v těch jeho troskách nejenže probíhalo nesmyslné zápolení a podkopávání, v těch troskách současně vznikalo něco, co nikdo na Zemi nenaprogramoval, co nikdo nečekal. A to něco, co vznikalo, rozbilo Laxova telemata? Vlastně nad ním převzalo kontrolu? Ale na to jsem se nepamatoval, zřejmě jsem si to po callotomii zapamatovat nemohl. A teď tohleto: buď mě převzatý telemat přilákal na Měsíc se špatnými úmysly, nebo s jinými. Se špatnými? Aby mě zbavil paměti? Co by z toho měl? Asi nic. Třeba mi chtěl něco dát? Kdyby mi chtěl něco jen sdělit, bylo by mé přistání zbytečné. Dejme tomu, že mi dal ten prach. A tenkrát mi něco nebo někdo, kdo nechtěl, aby se ta akce podařila, ochromil mozek protětím vazníku. Dejme tomu, že to tak bylo. TO, co řídilo disperzanta, mě tenkrát zachránilo? Šlo však jen o to zachránit Tichého? Asi ne. Šlo o to, aby se informace dostala na Zemi. Tou informací byl právě ten těžký, jemný prach. Ne, nemohl být jenom informací. Bylo to materiální. Měl jsem to přivést s sebou. Ano. Takhle se mi část toho hlavolamu skládala ve větší celek. Ale nebyla zcela srozumitelná. Takže jsem co nejrychleji, jak jen to bylo možné, sdělil tuto hypotézu své druhé polovině.

"Možná," řekla konečně. "Oni ten prach mají. Ale to jim nestačí."

"A proto ty případy, zachraňování, přesvědčování, návštěvy a zlé sny?"

"Vypadá to tak. Aby ses dal vyšetřit. Tedy vyšetřit mne."

"Ale vždyť se nic nedozvědí, pokud toho nevíš víc, než říkáš..."

"Ne."

"Ale jestliže tam vzniklo něco tak silného, že to dokázalo ovládat molekulárního telemata, tak by se to snad dokázalo domluvit se Zemí přímo, ne? S agenturou, s řídicím střediskem, s kým by chtělo."

Přinejmenším s těmi chlapíky, které tam agentura poslala po mém návratu."

"To nevím. Kde ti noví přistávali?"

"Nevím. Rozhodně to vypadá tak, že TADY a TAM vládnu rozdílné zájmy. Co TAM mohlo vzniknout? Z té rakoviny, z toho rozpadu, jak jen to Gramer nazval? Ordogeneze, myslím. Vznik řádu? Jakého řádu? Elektronická sebeorganizace? Nač? S jakým cílem?"

"Jestli tam něco vznikalo, tak bez cíle. Tak jako život na Zemi. Elektroniky se prožraly navzájem."

Programy se rozjely. Jedny opakovaly dokolečka pořád totéž, druhé se úplně rozpadly. A třetí vtrhly do země nikoho. Organizují zrcadlové léčky. Faty morgány..."

"Možná, možná...", opakoval jsem si užasle v podivné euforii. "To je možné. To si aspoň můžu představit. Pokud tam vůbec došlo k všeobecnému rozpadu a útoku. A kdyby něco mohlo vyrůst, něco jako fotobaktérie, něco jako viry z uzavřených obvodů, pak se to rozhodně nestalo všude, nýbrž jen na určitém místě. Jako zvláštní shoda okolností... A začalo se to šířit po svém. To si ještě dovedu představit. Dobře, ale aby z toho vznikl NĚKDO, to ne! To už je prostě pohádka! Žádný molekulární duch se tam narodit nemohl. Rozum na Měsíci z té rozdrčené elektroniky? Ne, to je čirá fantazie."

"KDO tedy převzal řízení toho molekulárního telemata?"

"Víš určitě, že se to stalo?"

"Podle indicií. Když jsi vyšel z japonských zřícenin, nemohl jsi navázat spojení s řídicím střediskem, že?"

"Ano, ale nemám potuchy, co se stalo potom. Snažil jsem se dorozumět nejen s řídicím střediskem, ale prostřednictvím lodního počítače i s trojskými satelity, abych zjistil, jestli mě řídicí středisko vidí prostřednictvím mikropů. Ale nikdo na mé výzvy neodpovídal. Nikdo. Takže mikropy byly asi zase ochromeny, roztaveny, a v agentuře nevědí, co se s tím telematem stalo. Vědí, že jsem hned nato přistál na Měsíci sám a že jsem se vrátil. To ostatní jsou už jen dohady. Co myslíš?"

"To jsou právě ty indicie. Jediný člověk, který by věděl víc, je vynálezce molekulárního telemata. Jak se jmenuje?"

"Lax. Ale to není zaměstnanec agentury."

"Nechtěl ti toho telemata dát?"

"Nechával rozhodnutí na mně."

"To je taky indicie."

"Myslíš?"

"Ano. Měl obavy."

"Obavy? Aby Měsíc..."

"Neexistuje technologie, která by se nedala dešifrovat. Toho se mohl obávat."

"A stalo se to?"

"Asi ano. Jenže jinak, než předpokládal."

"Jak tohleto můžeš vědět?"

"Všechno je vždycky jinak, než se dalo předpokládat."

"Už vím," řekl jsem po dlouhém mlčení. "To nemohlo být žádné převzetí moci. Spíše hybridizace! To, co TAM vzniklo, se spojilo s tím, co vzniklo TADY, v Laxově laboratoři. Ano, to se nedá vyloučit. Jedna rozptýlená elektronika se spojila s jinou elektronikou, také schopnou disipací, různých metamorfóz. Protože ten molekulární telemat měl částečně vlastní paměť, měl v sobě programy proměn tak jako ledové krystalky, které se samy dokáží měnit v milióny různých sněhových vloček. Pokaždé sice vznikne symetrický šestiúhelník, ale pokaždé jiný. Ano! Měl jsem s ním spojení, dokonce jsem JÍM v určitém smyslu byl. Ale současně jsem mu jen dodával impulsy, jak se má měnit, a on to dělal sám, na místě, na měsíční půdě i v měsíčním podzemí."

"Měl inteligenci?"

"Popravdě řečeno - to nevím. Řidič nemusí znát konstrukci automobilu. Věděl jsem, jak ho řídit, a viděl jsem, co viděl on, ale nevěděl jsem, jak je konstruován. I kdyby se dokázal chovat ne jako obyčejný telemat, prázdná skořápka, ale jako nějaký robot, taky bych o tom nic nevěděl."

"Ale Lax to ví."

"Asi ano. Ale radši bych se na něho neobracel, aspoň ne přímo."

"Tak mu napiš."

"Zbláznil ses?"

"Napiš mu tak, aby tomu rozuměl jen on."

"Oni zachytí každý dopis. Telefonovat mu taky nemůžu."

"Zachytí sice každý dopis, ale ty se nepodepíšeš."

"A co písmo?"

"Tak ten dopis napíšu já. Budeš mi diktovat písmenka."

"To bude pěkná mazanice."

"A co má být? Mám hlad, přeju si k snídani omeletu se zavařeninou. Potom sepíšeme ten dopis."

"Kdo ho pošle? A jak?"

"Až po snídani."

Dopis mi zprvu připadal jako neproveditelný úkol. Neznal jsem Laxovu soukromou adresu. Ale to bylo to nejmenší. Musel jsem napsat ten dopis tak, aby pochopil, že se s ním chci setkat, ale nikdo jiný než on to pochopit neměl, přestože všichni korespondenci zkoumají nejlepší odborníci. Musel jsem tedy všechny přelstít. Žádné šifry nepřicházely v úvahu. Kromě toho mě nenapadal nikdo, ke komu bych mohl mít důvěru alespoň při odesílání toho dopisu. Ještě horší je, že Lax třeba v agentuře nepracuje. A kdyby nějakým zázrakem dopis došel do jeho rukou a on se se mnou chtěl spojit, hordy agentů a špionážních centrál by ho nespustily z očí. Místo mého pobytu prý ustavičně pozorovaly zvláštní satelity na stacionárních oběžných drahách. K Housovi jsem měl stejnou důvěru jako ke Gramerovi. Nemohl jsem se obrátit ani na Tarantogu. Na toho jsem se sice mohl spolehnout jako na sebe sama, ale nedokázal jsem vymyslet, jak bych ho mohl informovat o svém (nebo našem) plánu, aniž bych na něj upozornil - beztak byl určitě do každého jeho okna namířen supercitlivý laserový mikrofón, a když kupoval v samoobsluze ovesné vločky a jogurt, prosvěcovali oboje, než stačil nákup přendat z vozíku do auta. Bylo mi už vlastně všechno jedno, a tak jsem se hned po snídani rozjel do městečka stejným autobusem jako poprvé. Před vchodem do obchodního domu se na stojanech leskla spousta barevných pohlednic. Začal jsem si je prohlížet, až jsem našel tu spásnou. Na červeném pozadí veliká zlatá klec se skoro bílou sovou s obrovskými očima paprskovitě lemovanými pírky. Nebyl jsem tak neopatrný, abych hned vzal ten lístek do ruky, nejprve jsem vybral osm jiných, úplně nevinných, potom ten se sovou, ještě dva navrch, koupil jsem známky a pěšky jsem se vrátil do sanatoria. Městečko bylo jako po vymření. Jen v několika zahradách pracovali lidé a v autoservisu proti místu, kde se odehrála známá scéna, vjížděla pomalu auta v proudech vody mezi otáčející se válce modrých kartáčů. Nikdo za mnou nešel, nikdo mě nesledoval ani se mě nepokoušel unést. Slunce připalovalo a já se po hodinovém pochodu vrátil v propocené košili, a

tak jsem si musel vzít čistou, ale nejdřív jsem se osprchoval, a potom jsem začal psát pozdravy známým: Tarantogovi, oběma Cibbilkisům, Wivitchovi, oběma Tarantogovým bratrancům, ani příliš stručně, ani příliš rozvláčně, ani slovo o agentuře, poslání, Měsíci, to je pochopitelné, jenom zdvořilosti, nevinné vzpomínky, no a moje zpáteční adresa, proč taky ne? Abych sympaticky zdůraznil žertovnost těch pohlednic, na každou jsem něco dokreslil do obrázku, dvěma černobílým pandám určeným pro dvojčata jsem dokreslil kníry a kravaty, jezevčíkovi pro Tarantogu kolem hlavy svatozář, sově jsem nasadil brýle, jaké nosil Lax, a na tyčku, které se drápy držela, jsem nakreslil myšku. Jak se chová myška, zejména vedle sovy? Je zticha, ani se nepohne. Lax byl nejen bystrý chlapík, ale měl zvláštní druhou polovinu jména, Gugliborc, což není ani anglicky, ani německy, spíš tak trochu slovansky, a pokud je tomu tak, měl by vědět, že Tichý znamená asi tolik co tichý, a kromě toho jsme přece u něho opravdu spolu seděli v kleci. Jelikož jsem už všem napsal, že bych se s nimi rád viděl, mohl jsem to klidně napsat i jemu, a navíc jsem mu poděkoval za projevy přátelství a v post scriptum jsem mu vyřizoval pozdrav od paní P. P. Psylumové. Plantago Psyllium je suchý pyl rostliny, která se takto jmenuje latinsky, pyl podobný prachu, a kdyby cenzoři agentury nahlédli do Webstera nebo do encyklopedie, dověděli by se, že stejně se jmenuje určitý projímací prostředek. Pochybuju, že by jim bylo cokoli známo o prachu z Měsíce. Lax-Gugliborc možná o tom prachu pylu taky nevěděl, pak by ta pohlednice neměla smysl, ale víc jsem si dovolit nemohl. Shapirovi jsem nezatelefonoval. Gramer se nijak zvlášť nepokoušel se mnou navázat rozhovor, půl dne jsem strávil u plaveckého bazénu a od té doby, co jsme se dohodli s mou druhou osobou, zachovávala naprostý klid. Jen občas večer, když už jsem ležel v posteli, jsem s ní vyměnil pár vět před usnutím. Příliš pozdě mě napadlo, že jsem Laxovi možná měl raději poslat pohlednici s papouškem, a ne se sovou, ale už se stalo, musel jsem čekat na jeho iniciativu. Uplynul jeden den, druhý, třetí, nic se nedělo. Dvakrát jsem se houpal s Gramerem na houpačce pod stříškou u zahradní fontány, ale ani se nepokoušel vrátit k věci. Měl jsem dojem, že i on na něco čeká. Potil se, funěl, hekal, naříkal na revma, měl mizernou náladu. Z nudy jsem se večer díval na televizi a listoval v novinách. Lunar Agency vydávala psychoterapeuticky znějící zprávy, že rozbor údajů z měsíčního průzkumu se právě provádí a že v sektorech nebyly objeveny žádné vady či dokonce havárie. Publicisty vždycky tyhlety stručné zprávy šíleně rozzuřily, žádali, aby byl komisí ustanovenou OSN vyslechnut ředitel Lunar Agency i vedoucí různých oddělení, žádali zvláštní tiskové konference pro vysvětlení věcí, jež veřejnost zneklidňovaly, ale jinak jako by nikdo nic nevěděl.

Večer za mnou chodíval Russell, ten mladý etnolog, který chtěl napsat práci o víře a obyčejích milionářů. Nejvíce materiálu nashromáždil díky rozhovorům s Gramerem, ale nemohl jsem mu prozradit, jak malou mají cenu, vždyť Gramer roli blázna jenom hraje, naproti tomu ti skuteční miliardáři, zejména z Texasu, byli příšerně nudní. Obyčejnými milionáři pohrdali. Měli své vlastní tajemníky, i v sanatoriu, vlastní maséry, gorily, každý ve zvláštním pavilónu, každý tak strážný, že si Russell musel v mé mansardě zřídit zvláštní observatoř s periskopickým dalekohledem, aby se jím mohl aspoň koukat do oken. Už toho měl dost, protože nedělali nic originálního, ani když se notně pomátli na rozum. Když Russell neměl nic lepšího na práci, slézal ke mně po žebříku, aby si se mnou popovídal jako člověk s člověkem. Blahobyť, který se rozběhl po přestěhování zbrojení na Měsíc, přinesl ve spojení s automatizací průmyslu dost chmurné výsledky. Russell je nazýval érou jeskynní elektroniky. Šířil se analfabetismus, a to tím spíše, že nikdo už nemusel umět podepsat ani šek, protože stačil otisk palce a vším ostatním se zabývali počítačovi čteci. American Medical Association definitivně prohrála boj o záchranu lékařského povolání, protože počítače stanovily diagnózu lépe a vyznačovaly se neomezenou trpělivostí v naslouchání pacientům. Krajně ohrožen byl i komputerovaný sex. Rafinované přístroje pro erotiku odrovnalo totiž docela prostinké zařízení, takzvaný orgiák. Vypadal jako trojčlenná sluchátka s maličkými elektrodami, nasazoval se na hlavu a měl rukojeť, která vypadala jako dětský revolver. Stačilo zatáhnout za páčku, a člověk hned pocíťoval maximální rozkoš, protože příslušné chvění dráždilo příslušná místa v hlubinách mozku bez jakékoli námahy, bez pocení, bez nákladů na udržování telematky nebo telemata v dobré kondici, nemluvě už o docela obyčejném dvoření či o závazcích vedoucích k sňatku. Trh byl orgiáky zaplaven, a kdo chtěl mít nejlépe přizpůsobeného, šel si dát změřit vnímání, a to ne k nějakému sexuologovi, nýbrž do střediska OO (organizace orgasmu). A přestože Gynandroics a jiné firmy, které už kromě syntefanek (Synthetical Female) vyráběly i anděly, andělce, najády, rusalky a mikronymfomanky,

dělala všechno možné a společnosti Orgiastics Inc. nadávala pojmenováním "Onanistic", pranic to odbytu nenapomáhalo. Ve většině pokrokových států byla zrušena povinná školní osvěta. "Být dítětem," hlásala doktrína descolarizace, "to je totéž jako být odsouzen ke každodennímu uvěznění v cele duševních muk, jimž se říká vyučování." Jedině blázen chce vědět, kolik mužských košil se dá ušít z osmnácti metrů popelínu, jestliže na jednu košili připadá 7/8 metru, nebo jak brzy se srazí dva vlaky, z nichž první má opilého osmdesátiletého strojvůdce s rýmou a rychlostí 180 km/h, a druhý řídí rychlostí menší o 54/8 km/h barvoslepý chlapík za předpokladu, že na 23 kilometry dráhy připadá 43,7 semaforu z předautomatizační éry.

Stejně zbytečné jsou informace o králích, válkách, dobývání, křížových výpravách a všech jiných lumpárnách prehistorie. Zeměpisu se člověk nejlépe naučí při cestování. Je třeba se jen orientovat v cenách letenek a letovém řádu. Nač znát cizí jazyky, když stačí strčit si do ucha minitranslátorek?

Přírodní vědy deprimují a depravují mladý rozum a nikdo už z nich nemůže mít žádný prospěch, protože se nikdo nemůže stát lékařem a dokonce ani dentistou (od té doby, co se masově vyrábějí dentomaty, spáchalo ročně sebevraždu přibližně 30 000 bývalých zubařů v obou Amerikách a Eurasii). Učit se chemii má asi stejnou cenu jako učit se egyptským hieroglyfům. Který rodič má nepřemožitelnou chuť svá dítku vzdělávat, zvládne to svým domácím terminálem. Ale od té doby, co Nejvyšší soud prohlásil, že děti tak starosvětsky uvažujících osob mají právo se zříct otce i matky, přešla i ta terminálová domácí rodinná výuka do ilegality a jen poslední sadisté toužili posadit své ubohé dětičky před pedagogery.

Pedagogery se stále ještě směly vyrábět a prodávat, alespoň ve Spojených státech, a firmy k nim vždycky přibalovaly něco pěkného ze střelných zbraní. Písmo začínal pomalu nahrazovat piktografický jazyk, a to i na tabulkách se jmény ulic a na silničních ukazatelích. Russell nad tímto stavem věcí nijak zvlášť nebědoval, protože tvrdil, že to nestojí za to, nedá se přece nic dělat. Na světě žilo ještě deset nebo dvacet tisíc vědců, ale průměrný věk docenta činil už 61,7 let a mladých bylo stále méně. Všechno tonulo v takové nudě blahobytu, že zprávy o hrozící invazi z Měsíce, jak tvrdil Russell, přijímala většina lidí se zadostiučiněním a projevy paniky byly výmyslem tisku a televize, aby se obchody hýbaly. Státní zákonodárství bylo ucpané případy takzvaných s/orgiáků, suicidálních čili sebevražedných, protože si pouštěli elektrický proud do centra rozkoše mezi limbickou a hypotalamickou částí mozku, prý se tak mohlo skonat s maximálním uspokojením. Problémy právního typu nastaly i s transcendentálními počítači, které umožňovaly navázat spojení se záhrobím. Šlo o to, zda toto spojení je iluzorní, nebo reálné, ale výzkum veřejného mínění prokázal, že tento zdánlivě kolosální rozdíl nepůsobí kupcům větší potíže. Velmi oblíbené byly i hagiopneumátory, které umožňovaly krátké spojení s Duchem svatým. Téměř všechny církve bojovaly proti hagiopneumatizaci, ale dosavadní výsledky byly mizerné. Mundus vult decipi, ergo decipiatur, končil své filozofování můj etnolog, když se v dopité láhvi bourbonského objevilo dno. Polní výzkum miliardářů ho tak zklamal, že propadl naprostému cynismu a místo do oken boháčů mířil se svými periskopy na solárium, kde se opalovaly nahaté ošetřovatelky a zdravotnice. Připadalo mi to spíš divné, protože si tam mohl docela klidně zajít a prohlédnout si každou zblízka, ale když jsem mu to řekl, jen pokrčil rameny. Malér je právě v tom, že už se to smí, řekl.

V rekreačním sále nového pavilónu pracovali montéři, kteří dokončovali montáž imagin. Russell mě tam jednoho večera zatáhl. Do imagin se vloží prokaz (proponovaná kazeta) a v prázdném prostoru před aparaturou se objeví obraz. Vlastně ne obraz, ale umělá skutečnost, například Olymp přecpaný řeckými bohy a bohyněmi, nebo něco ze života - dvoukolák plný lidí z vyšších sfér, který je bouřícím davem veze pod gilotinu. Nebo Jeníček a Mařenka před chalupou čarodějnice, jak se cpou perníkovými taškami ze střechy. Nebo konečně klášterní refektář, kam právě vtrhli Tataři nebo Mart'ané. Jde o to, že co bude dál, závisí na divákovi. Pod nohama má dva pedály, v ruce řídící páku. Pohádku může změnit v masakr, zorganizovat povstání bohyň proti Diovi, hlavy, které spadly do koše gilotiny, vybavit křídélky vyrůstajícími z uší, aby mohly někam odlétnout, nebo je nechat zas přirůst k tělům, a tedy vzkřísit. Možné je úplně všechno. Čarodějnice nadělá z Jeníčka karbanátky, ale taky je možno ji těmi karbanátky udusit, nebo tam hodit zpátečku, aby to bylo obráceně. Hamlet může ukrást dánský poklad a utéct s Ofélií, eventuálně s Rosenkrantzem, pokud stisknete knoflík "homo". Imagina má klaviaturu podobnou harmoniu, ale místo zvuků vznikají jiné efekty. Instrukce naplňují tlustou knihu, ale člověk se bez ní snadno obejde. Stačí pár pohybů kniplem, aby se přesvědčil, že když páku táhne nalevo, zapojí se

nejprve sadomat a potom perverzátor. Naproti tomu když táhne na druhou stranu, kormidluje do lyrismu různých sladur a happyendů. Nebýt toho, že jsme byli oba napaření, byla by nás ta hra brzy otrávil, ale i tak jsme šli za čtvrt hodiny spát. Sanatorium zakoupilo dvacet imagin, ale skoro nikdo jich nepoužíval. Doktora House to dost mrzelo. Chodil od jednoho pacienta k druhému a přesvědčoval je, aby se vyžívali, protože je to prý nejlepší psychoterapie. Ale ukázalo se, že žádný milionář a miliardář jaktěživ ani neslyšel o Honzíčkovi, Mařence, čarodějnicí, řeckém bájesloví a Hamletovi, ani o středověkých mniších. Podle jejich názoru se Tataři ničím nelišili od Marťanů. Gilotinu většinou považovali za zvětšený nástroj na uřezávání doutníků a to všechno dohromady pro ně mělo menší cenu než zlámaná grešle. Doktor Hous zřejmě považoval za svou povinnost chodit do imaginatoria sám, předsedával si z jednoho křesla na druhé a uváděl do pohybu pohádky, revoluce, středověk, křížil Shakespeara s Agathou Christieovou, tahal nějaké speleology do sopky a vytahoval je odtamtud pěkně opálené, živé a zdravé. Snažil se pro to získat i mě, ale odmítl jsem. Pořád jsem čekal na nějaké znamení od Laxe, Gramer také jako by na něco pořád čekal, asi proto se mi vyhýbal. Zřejmě nedostal nové instrukce. Cítil jsem se docela slušně, zejména proto, že jsem si sám se sebou výborně rozuměl.

X/ KONTAKT

Byl už konec srpna, a tak než jsem večer rozsvítil lampu na psacím stole, zavíral jsem okno před můrami. Můj poměr k hmyzu je spíše záporný s výjimkou slunéček sedmitečných. Nijak zvlášť nemiluju motýly, ale snáším je, naproti tomu můry mě dovedou vyděsit, i když nevím proč. Právě tenkrát v srpnu se jich vyrojila spousta a ustavičně se třepetaly za okny mého pokoje. Některé byly tak velké, že jsem slyšel, jak měkce narážejí na sklo. Jelikož mi vadí už pouhý pohled na ně, chtěl jsem zatáhnout záclony, když vtom jsem uslyšel klepání. Bylo zřetelné a ostré, jako když někdo zvenčí ťuká na skleněnou tabuli kovovou trubičkou. Přistoupil jsem k oknu s lampou v ruce. Mezi zmateně se třepetajícími můrami jsem spatřil jednu úplně černou, větší než všechny ostatní, lesknoucí se odraženým světlem. Odlétala od okna a narážela na ně takovou silou, že jsem cítil, jak se chvěje okenní rám. Ta můra měla navíc ještě něco jako malý zobáček místo hlavy. Stál jsem a koukal na ni jako uhranutý, protože nenarážela na okno chaoticky, nýbrž v pravidelných intervalech, třikrát za sebou, pak na hodnou chvíli odlétla, ale znovu se vrátila, aby vytukala svůj signál. Tři tečky, pauza, tři tečky, pauza, to se pořád opakovalo, až jsem pochopil, že je to písmeno S z morseovky. Přiznávám, že jsem chvíli váhal, zda mám otevřít okno, přestože jsem si už nejasně domýšlel, že to není živý tvor, ale pomyšlení na to, že bych vpustil do pokoje ty obyčejné můry, mi ztěžovalo rozhodnutí. Nakonec jsem se však přemohl. Pootevřel jsem okno. Okamžitě skulinou vlétla dovnitř. Zavřel jsem ho a podíval se na ni. Usedla na papíry na psacím stole. Neměla žádná křídla a teď mi vůbec nepřipomínala můru nebo jiný hmyz. Vypadala spíš jako lesklá černá oliva. Přiznávám, že jsem instinktivně ucouvl, když nevímjak vzlétla, zůstala trčet asi půl metru nad stolem a zabzučela. Jelikož se nevylihla z larvy, nebudila už můj hnus. Stále ještě jsem držel v levé ruce lampu, a tak jsem pravou sáhl po té olivě. Nechala se vzít do prstů. Byla tvrdá, z kovu nebo z umělé hmoty. Znovu jsem uslyšel to bzučení, tři tečky, tři čárky, tři tečky. Přiložil jsem ji k uchu a zaslechl jsem slabounký vzdálený, ale zřetelný lidský hlas.

"Tady sova, tady sova. Slyšíš mě?"

Vložil jsem si olivu do ucha a ani nevím, jak mě hned napadla správná odpověď.

"Tady myš, tady myš. Ano, slyším tě, sovo."

"Dobrý večer."

"Buďte vítán," odpověděl jsem, a jelikož jsem pochopil, že hovor bude delší, zaclonil jsem okno a ještě jednou otočil klíčem v zámku. Laxe jsem slyšel výborně. Poznal jsem jeho hlas.

"Můžeme si klidně pohovořit," řekl a tichounce se zahihňal. "Nikdo nám nebude rozumět, protože používám scrambling vlastní výroby. Ale bude lepší, když zůstanu sovou a vy myši. Nemyslíte?"

"Dobře," odpověděl jsem a současně zhasl lampu.

"Nebylo to příliš těžké," prohlásil Lax. "Zachoval ses velmi rozumně, hned jsem to pochopil.

"Ale jak...?"

"Bude lepší, když to myš nebude vědět. Dorozumíváme se určitým zlodějským způsobem. Myš at' se

přesvědčí, že to není falešný partner. Máme před sebou různé části hlavolamu. Sova začne první. Prach není žádný pyl. Jsou to velmi zajímavě konstruované mikropolyмеры s vlastnostmi elektrické supravodivosti při pokojové teplotě. Některé splynuly s pozůstatky toho chudáka, který zůstal na Měsíci."

"Co to znamená?"

"Je příliš brzy na hledání určité odpovědi. Prozatím bych měl jen pár hypotéz. Ze známosti se mi podařilo sehnat špetku toho prášku. Máme asi půl hodiny čas, protože to, co nám zprostředkovává spojení, zajde potom za obzor myši. Nemohl jsem se ozvat ve dne, ač bychom měli víc času, ale riziko by bylo větší." Byl jsem strašlivě zvědavý, jak mi Lax dokázal poslat toho kovového brouka, ale pochopil jsem, že bych se ho neměl ptát.

"Mluv dál, sovo, poslouchám."

"Mé obavy se potvrdily, ale s opačným znaménkem. Předpokládal jsem, že se na Měsíci něco z toho zmatku zrodí, ale nepředpokládal jsem, že TAM vznikne něco, co bude umět využít našeho posla."

"Nešlo by to jasněji?"

"Zbytečně bych musel používat technické hantýrky. Řeknu vám, co považuji za pravděpodobné, jak nejjednodušeji to půjde. Došlo k imunologické reakci. Samozřejmě ne na celém povrchu Měsíce, ale nejméně na jednom místě, a odtamtud začínala expanze nekrocytů. Tak jsem provizorně nazval ten prach."

"Kde se ty nekrocyty vzaly a co dělají?"

"Vylíhly se z logobitových rumišť. Některé dokáží čerpat sluneční energii. To ostatně není tak moc divné, protože systémů s fotoprvky tam bylo hodně. Odhaduji jejich množství na mnoho miliard. Kámen úrazu je v tom, že - jak bych to řekl - Měsíc získal postupem času odolnost proti invazím veškerého druhu. Ne, nesmíte si myslet, že tam vznikla nějaká inteligence. Jak známo, překonali jsme gravitaci, překonali jsme atom, ale nepřekonali jsme ani rýmu, ani chřipku. Jelikož na Zemi vznikly biocenózy, dá se říct, že na Měsíci vznikla nekrocenóza. Z celého toho nepořádku, vzájemných úskoků a útoků. Zkrátka systém štítu a meče, bez vědomí a vůle programátorů, umíraje porodil nekrocyty."

"Ale co vlastně dělají?"

"No což, myslím, že nejdříve plnily úlohu nejstarších pozemských bakterií, a tak se prostě rozmnožovaly, bylo jich určitě mnoho druhů a většina zahynula, jak to při vývoji bývá. Za nějakou dobu se začaly formovat symbiotické druhy. Takové, které spolupracují, protože z toho mají společný prospěch. Ale opakuji: nejde o žádnou inteligenci, nic takového. Jsou jen schopny obrovského množství transformací jako například viry chřipky. Na rozdíl od pozemských bakterií to však nejsou cizopasnici, protože neměly na kom cizopasit, pokud nebereme v úvahu ty komputerové trosky, ze kterých se vylíhly. Ale to byla jen jejich počáteční výživa. Věc se zkomplikovala tím, že mezitím došlo k rozdělení všech zbraní, které tam vznikaly, dokud programy ještě jakž takž mohly fungovat podle předpokladů."

"Tedy působit na zbraně namířené proti tomu, co je živé, a na zbraně namířené proti mrtvým zbraním, že?"

"Myš je chytrá. Jinak to ani být nemohlo. Ale z těch prvotních nekrocytů, které vznikly jistě před mnoha lety, nezbylo už asi nic. Z nekrocytů vznikly selenocyty. Jinak řečeno, začaly se slučovat, aby přežily, aby získaly všestrannost jako dejme tomu obyčejné bakterie, které jsou teď vlivem antibiotik daleko škodlivější, protože vůči nim získávají značnou odolnost."

"Ale co plnilo roli antibiotik na Měsíci?"

"O tom by se dalo dlouho mluvit. Nebezpečné pro selenocyty se přirozeně staly především ty produkty vojenské autoevoluce, které měly za úkol ničit veškerou 'nepřátelskou sílu'."

"Tomu nerozumím."

"Jak to? Agonická fáze měsíčního projektu přece v současné době trvá, dlouhá léta tam však pokračovala specializace a vývoj zbraní, nejprve simulovaných a potom vyráběných, a některé z nich se pustily do selenocytů."

"Aha, považovaly je za nepřítel, kterého je nutno zničit?"

"Samozřejmě. Byl to vynikající doping. Bylo to něco jako děla, ze kterých farmaceutický průmysl střílí na bakterie. To způsobilo vývojové zrychlení. Selenocyty měly vrch, protože se ukázaly schopnější. Člověk

může mít rýmu, ale rýma nemůže mít člověka. To je snad jasné, ne? Velké složité systémy tam hrály úlohu lidí."

"A co dál?"

"Nastal velice zajímavý a zcela neočekávaný zvrat. Pasivní odolnost se proměnila v aktivní."

"Tomu nerozumím."

"Z obrany přešly do útoku. Urychlily, a dokonce značně, rozpad měsíčních závodů ve zbrojení..."

"Ten prach?"

"Ten prach. A když už tam zbyly jen tlející zbytky nádherného ženevského projektu, dostaly selenocyty nečekanou posilu."

"A to?"

"Disperzanta. Využily ho. Ani se nedá říct, že by ho byly zničily, spíš ho pohltily, ba ještě lépe řečeno - došlo k logoelektronické výměně informací. Došlo k hybridizaci. Ke křížení."

"Jak je to možné?"

"Není to zase nic tak zvláštního, protože já jsem taky vycházel od silikonových polymerů s polovodivou charakteristikou. Přirozeně jinou, ale adaptabilita mých molekul se víceméně podobala adaptabilitám měsíčním. Příbuznost byla vzdálená, ale přece jen tu byla. Když se použije určité stavebniny, dojde se k dost podobným výsledkům."

"A co teď?"

"To jsem právě ještě zcela nevyřešil. Klíčem by mohlo být tvé přistání. Proč jsi přistál zrovna na Mare Ignium?"

"V japonském sektoru? Nevím. Nepamatuji se."

"Vůbec na nic?"

"Vlastně ne."

"A co tvoje pravá polovička?"

"Taky ne. Už se s ní dovedu docela dobře dorozumět. Ale nechte si to, prosím vás, pro sebe, ano?"

"Dobře. Pro jistotu se tě nezeptám, JAK to děláš. Co ví?"

"Když jsem se vrátil na loď, měl jsem kapsu skafandru plnou toho prachu. Ale kde se tam vzal, to nevím."

"Možná žes ho sám sebral na místě. Je ovšem otázka proč."

"Podle toho, co jsem teď slyšel, jsem to asi udělal, protože ty selenocyty by mi přece nevlezly do kapsy samy. Ale na nic si nepamatuji. Co o tom ví agentura?"

"Prach vzbudil senzaci a paniku. Zejména tím, že šel po tvých stopách. Víš to?"

"Ano. Řekl mi to profesor S. Byl u mě před týdnem."

"Aby ses nechal vyšetřit? Odmítl jsi?"

"Neodmítl jsem přímo, odložil jsem rozhodnutí. Je tu ještě nejméně jeden chlapík. Ten mě z toho zrazoval. Nevím, koho reprezentuje. Hraje si na pacienta."

"Takových máš kolem sebe víc."

"Co znamená, že prach šel po mých stopách? Špehoval mě?"

"Možná ani ne. Člověk se může stát bacilonosičem, aniž o tom ví."

"Ale co ta věc se skafandrem?"

"Ano, to je tvrdý oříšek. Někdo ti ho nasypal do skafandru, nebo jsi to udělal sám. Otázka je proč."

"Vy to nevíte?"

"Nejsem jasnovidce. Situace je dost složitá. Kvůli něčemu jsi tam přistál. Něco jsi našel. Někdo se tě pokusil zbavit paměti týkající se obou těch záležitostí. Odtud callotomie."

"Máme tedy nejméně tři antagonistické strany?"

"Není důležité, kolik jich je, ale jak je identifikovat."

"Proč je to vlastně tak důležité? Dřív nebo později vyjde fiasko celého měsíčního projektu ve známost. A i když se snad ty selenocyty staly měsíčním imunitním systémem, jaký by to mohlo mít vliv na Zemi?"

"Dvojí. Především návrat závodů ve zbrojení, což se ostatně dalo dávno čekat. Za druhé - a to je to hlavní překvapení - se selenocyty začaly zajímat o nás."

"O lidi? O Zemi? Nejen o mě?"

"No právě."

"Co dělají?"

"Prozatím se jen rozmnožují."

"V laboratořích?"

"Než se naši chlapci vzpamatovali, stačily se rozšířit do všech světových stran. S tebou přišla jen malá část."

"Rozmnožují se? No a co?"

"Vždyť ti říkám, zatím nic. Jsou velké jako ultraviry."

"Čím se živí?"

"Sluneční energií. Slyšel jsem odhad. Je jich už několik triliónů, ve vzduchu, v mořích, všude."

"Jsou úplně neškodné?"

"Doposud ano. Ale všechno to vzbudilo velké znepokojení."

"Proč?"

"To je docela jednoduché: nejen ze značné výšky, ale i na dlani vypadají jako droboučký písek. Když jsi přistál, měl jsi k tomu zřejmě důvod. Ale jaký? To chtějí pochopit."

"Jenže když se na nic nepamatuju... ani já, ani můj zbytek..."

"Nevědí přece o vaší dohodě. A kromě toho existují různé typy amnézie. V hypnóze nebo v jiných zvláštních podmínkách lze z člověka dostat i to, na co si za nic na světě nemůže vzpomenout. Jednají s tebou tak opatrně a mírně z obavy, aby šok, otřes mozku nebo jiné trauma nepoškodilo nebo úplně nevymazalo to, co možná víš, i když si na to nevzpomínáš. Kromě toho nejsou naši lidé jednotní. Prou se o správnou vyšetřovací metodu... Z toho jsi měl zatím jen prospěch."

"Myslím, že už vím, kde je mé místo v celé té historii... Ale proč další průzkumníci nepřinesli žádné výsledky?"

"Kdo ti to řekl?"

"Můj první host. Ten neurolog."

"Co ti řekl konkrétně?"

"Že se průzkumníci sice vrátili, ale že jim Měsíc sehrál divadýlko. Takhle se vyjádřil."

"To není pravda. Pokud vím, prováděl se tam průzkum ještě třikrát, jeden po druhém. Dva byly teleferické, přičemž byli všichni telemati zničeni. Mého už nepoužili, jenom těch konvenčních. Měli sice zvláštní raketky, aby mohli vystřelit sebrané vzorky půdy na loď, ale to se nepovedlo."

"Kdo je zničil?"

"To se neví, protože spojení bylo velmi brzy přerušeno. Už když přistávali, byl terén v rádiu několika mil zahalen čímsi jako mlhou nebo mraky, pro radary neproniknutelnými."

"To je pro mě novinka. A co ten třetí průzkumník?"

"Byl na místě, přistál a vrátil se. V naprosté amnézii. Probral se teprve na palubě. Tak jsem to slyšel. Jestli je to pravda, tím si nejsem tak docela jistý. Neviděl jsem ho. Čím nejasnější se stává situace, tím více ji utajují. Proto taky nevím, jestli přivezl ten prach. Asi toho chudáka vyšetřují, ale zřejmě bezvýsledně, když pořád projevují tak velký zájem o tebe."

"Co mám dělat?"

"Podle mě to vypadá špatně, ale ne beznadějně. Selenocyty zakrátko ochromí poslední měsíční zbrojení. Působí metodou krátkých spojení. Měsíční projekt byl už sice potichu odepsaný, ale o to nejde. Máme tu několik prvotřídních informatiků, kteří tvrdí, že Měsíc se začíná zajímat o Zemi. Heslo zní: selenosféra vstoupí do biosféry."

"Tak přece jen invaze?"

"Ne. Jsou na to různé názory, ale spíš ne. Nic, co by odpovídalo jakýmkoli tradičním pojmům. Bylo vysláno mnoho různých džinů v pořádně uzavřených láhvích, ale dostali se z nich a začali se spolu rvát, až jako vedlejší efekt vznikly mrtvé, velmi silné mikroorganismy. Nevypadá to na připravovanou invazi. Spíš na pandemii."

"Jaký je v tom rozdíl?"

"Můžu ti to vysvětlit jen obrazně. Selenosféra se vůči všem vetřelcům chová jako imunitní systém vůči cizím tělesům. Antigenům. I když tomu snad není přesně tak, nemáme jiné pojmy, abychom to mohli pochopit. Dva průzkumníci, kteří tam byli po tobě, byli vybaveni nejnovějším typem zbraní. Detaily

neznám, ale nebyly to zbraně ani konvenční, ani nukleární. Agentura udržuje v tajnosti, co se na Měsíci událo, ale prашné mraky byly tak veliké, že byly viditelné a daly se fotografovat z mnoha astronomických observatoří. Ba co víc - když ty mraky klesly, terén vypadal jinak. Vznikly tam průrvy, něco jako krátery, které však ani trochu nepřipomínaly typické krátery Měsíce. To přirozeně agentura zatajit nemohla, a tak mlčí. Teprve teď se štáb začal chytat za hlavu. Teprve teď začali považovat za možné, že čím razantnější prostředky použijí pro průzkum, tím razantnější může být protiofenzíva."

"Tak přece jen?"

"Ne, žádné přece, protože to není protivník ani nepřítel, jen něco jako gigantické mraveniště. Zaslechl jsem domněnky tak podivné, že se mi je nechce opakovat. Už musím končit. Sed', kde sedíš. Dokud nepřijdou o poslední zbytek rozumu, nic ti neudělají. Já teď na tři dny odjízím, v sobotu v tuhle dobu se ti ozvu, jestli budu moci. Buď zdrav, statečný misionář."

"Na slyšenou," řekl jsem, ale nebyl jsem si jistý, jestli má slova zaregistroval, protože nastalo mrtvé ticho. Vyndal jsem si z ucha tu lesklou olivu, po úvaze jsem ji zabalil do staniolu jako cukrátko a uložil do bonboniéry. Měl jsem dost času a materiálu na přemýšlení, ale nic víc. Než jsem si lehl, odtáhl jsem závěs z okna. Můry už odlétly, zřejmě je přilákalo světlo z oken jiných pavilónů v zahradě. Měsíc plul mezi bělavými péřovými mráčky. To jsme to dopracovali, řekl jsem si v duchu a přetáhl jsem si přikrývku přes hlavu.

Druhý den mi Gramer zaklepal na dveře, ještě když jsem ležel v posteli. Řekl mi, že Padderhorn včera spolkl vidličku. Už párkrát se pokusil o sebevraždu polykáním příborů. Hlídají ho, před týdnem spolkl lžici na boty. Udělali mu oesofagoskopii a dostal půlmetrovou lžici, ale tu vidličku někomu šlohnul v jídelně.

"Jde ti jen o ty příbory?" zeptal jsem se ho přiměřeně zdvořile. Gramer si těžce povzdychl, dopnul si pyžamo a posadil se na opěradlo lenošky vedle mě.

"Ne, nejenom o to...", řekl podivně slabým hlasem. "Je to s námi zlé, Jonatáne."

"Jak s kým, Adelaido," odpověděl jsem, "já rozhodně nemám v úmyslu nic polykat."

"Je to s námi opravdu zlé," opakoval Gramer. Propletl si prsty na břicho a točil palci. "Mám o tebe strach, Jonatáne."

"Jen klid," odpověděl jsem, popotáhl jsem si polštář a podložil jsem si malý polštářek pod záda. "Mám stoprocentní ochranu. Neslyšels náhodou o nekrocytech?"

Tak strašně jsem ho překvapil, že ztuhl s napůl otevřenými ústy a jeho obličej si nasadil ten přihlouplý výraz, kterým se honosil jako milionář prahnoucí po snech.

"Slyšel, jak vidím. O selenosféře jistě taky, co? Anebo jsi nedosáhl tak vysokého zasvěcení? Třeba taky něco víš o zlém osudu takzvané kolaptické zbraně z posledních průzkumů, co? A o těch mracích nad Mare Ignium? Ne, to už ti určitě neřekli..."

Seděl, koukal na mě rybíma očima a trochu funěl. "Buď tak laskav a podej mi tu bonboniéru ze stolu, Adelaido," řekl jsem mu s úsměvem. "Rád si před snídání smlsnu něco sladkého."

Jelikož se nehýbal, vylezl jsem z postele pro bonbóny a pak si zalezl zpátky pod přikrývku. Strčil jsem mu krabici pod nos, ale tak, že jsem palcem přikryl její roh.

"Vezmi si..."

"Jak to víš?" ozval se nakonec ochraptělým hlasem. "Kdo... vždyť..."

"Zbytečně se rozčiluješ," řekl jsem trochu nezřetelně, protože se mi marcipán přilepil na patro. "Co vím, to vím. Nejen o svých dobrodružstvích na Měsíci, ale i o nepříjemnostech svých kolegů."

Znovu mu to vyrazilo dech. Rozhlížel se po pokoji, jako kdyby v něm seděl poprvé v životě.

"Radiopřijímače, reproduktory, tajné vedení, antény a modulátory, co?" zeptal jsem se. "Není tu nic takového, jen trochu kape voda ze sprchy. Zřejmě by potřebovala nové těsnění. Co se divíš? Copak opravdu nevíš, že jsou ve mně?"

Užasle mlčel. Začal si třít zpocený nos. Chytil se za ušní boltec. Sledoval jsem tyto projevy zoufalství s neskryvaným soucitem.

"Mohli bychom si něco dvojhlasně zazpívat, nechceš?" navrhl jsem mu. Čokoládové bonbóny byly skutečně dobré, ale musel jsem dávat pozor, aby jich nezbylo příliš málo. Olízl jsem si rty a podíval se na Gramera.

"No tak sebou hni, řekni něco, děláš mi starosti. Měl jsi o mě strach a teď zas mám strach já o tebe. Myslíš, že budeš mít nepříjemnosti? Pokud se zachováš slušně, máš u mě protekci, víš přece kde." Blafoval jsem. Proč taky ne? Už to, že ho těch pár slov takhle totálně zmátlo, svědčilo o bezradnosti jeho nadřízených, ať už to byl kdokoli.

"Slibuju ti, že neuvedu žádná jména ani instituce, protože ti nechci přidělat ještě další potíže."

"Tichý...", zasténal konečně, "proboha ne! To není možné. Vždyť ony vůbec takhle nepůsobí!"

"Copak jsem snad říkal jak? Měl jsem sen, jsem přece jasnovidec."

Gramer se najednou rozhodl. Položil si prst na ústa a rychle odešel. Byl jsem přesvědčen, že se vrátí, a tak jsem schoval bonboniéru pod košile do skříně a stačil se ještě osprchovat a oholit, než tiše zaklepal. Ze županu se převlékl do svého bílého obleku, v ruce držel dost velký raneček ve froté ručníku. Zatáhl závěsy přes záclony a začal z ranečku vytahovat malé přístroje, které rozestavil čemými trubičkami ke všem stěnám. Kablík visící z černé krabičky zastrčil do zásuvky, dělal ještě jiné věci a přitom funěl, protože byl opravdu hrozně tlustý, břicho měl pravé, bylo mu asi k šedesátce, měl odstávající uši s obrovskými boltci, vkleče zápasil se svou elektronikou. Nakonec se na kolenou napřímil, tvář celou překrvenou.

"Tak si teda promluvme," povzdychl si, "když, tak teda doopravdy..."

"O čem?" podivil jsem se, když jsem si natahoval přes hlavu svou nejhezčí košili s nesmírně praktickým tmavomodrým límečkem. "Mluv ty, když jsi překvapením celý bez sebe. Vyprávěj mi o té úzkosti, kterou prožíváš v souvislosti s mým osudem. O tom chlapíkovi, který mě ujišťoval, že jsem tady zavřený líp než moucha v láhvi. Říkej si ostatně, co chceš, vyzpovídej se mi, ať se ti uleví. Uvidíš, jak ti to pomůže."

A najednou jsem vypálil zničehonic jako hráč pokeru, který přebíjí, přestože nemá v kartách vůbec nic:

"Ze kterého jsi oddělení, ze čtyřky?"

"Ne, z jed..."

Nedokončil. "Co o mně víš?"

"Už toho mám dost," posadil jsem se na židli tak, že jsem měl opěradlo před sebou. "Snad si nemyslíš, že ti něco řeknu za nic?"

"A co chceš, abych ti řekl já?"

"Můžeme začít Shapirem," řekl jsem s úsměvem. "Je z LA. To je fakt."

"Ale není to jenom neurolog, že ne?"

"Ne. Je neurolog, ale má i druhý obor."

"Mluv dál."

"Co víš o nekrosféře?"

"A co o ní víš ty?"

Věc začala být nejasná. Možná že jsem to přehnal. I když to byl agent špionážní centrály, ať už kterékoli, nemohl toho vědět příliš mnoho. Vynikajícím expertům se většinou taková úloha nesvěruje. Ale záležitost byla výjimečná, mohl jsem se tedy mýlit.

"Dost už té hry na schovávanou," řekl Gramer. Byl zoufalý. Bílou vestu měl pod pažemi úplně propocenou. "Radši si sedni vedle mě," zabručel a klesl na kobereček.

Posadili jsme se tedy, jako kdybychom spolu chtěli vykourit dýmku míru uprostřed kruhu, který tvořily jeho přístroječky a dráty.

XI/ DA CAPO

Než otevřel ústa, ozval se nad námi hukot motoru a venku přelétl přes zahradu veliký stín. Gramer vyvalil oči. Hukot zeslábl a za chvíli se vrátil. Přímou nad stromy zůstal viset vrtulník, jehož vrtule se otáčela.

Dvakrát to bouchlo, jako kdyby někdo vytáhl zátku z gigantických lahví. Vrtulník se snesl tak nízko, že jsem viděl lidi v kabině. Jeden pootevřel dveře a znovu vystřelil z raketové pistole namířené dolů. Gramer vyskočil. Netušil jsem, že se dovede pohybovat tak rychle. Vyřít se z pokoje se zakloněnou hlavou. Z vrtulníku vypadlo něco lesklého, co zmizelo v trávě. Stroj se s řevem motoru vznesl do vzduchu a odletěl. Gramer klečel ve vysoké trávě a hrabal v ní, pak otevřel schránku, která nebyla větší než fotbalový míč, něco z ní vyndal a stále na kolenou roztrhával v předklonu velikou obálku. Zpráva, kterou dostal, byla

zřejmě závažná, protože se mu papír třásl v ruce. Potom se podíval na mě. Byl bledý a úplně změněný. Ještě jednou zvedl papír k očím a vstal. Smačkal ho v hrsti, zastrčil za košili a pomaloučku, aniž se namáhal jít po pěšině, se vracel napříč přes trávníky. Vešel do pokoje a beze slova kopl do největšího z přístrojů proti odposlouchávání, až v něm něco prasklo a ze štěrbin kovové kazety bouchl namodralý kouř krátkého spojení. Seděl jsem pořád ještě na podlaze a Gramer šlapal po svých drahocenných přístrojích a trhal kabely, jako kdyby se doopravdy zbláznil. Nakonec celý udýchaný usedl do křesla, ale ještě předtím si svlékl vestu a pověsil ji na mou židli. Teprve pak se mi podíval do očí, jako kdyby mě teprve teď upozoroval, a hlasitě si povzdychl.

"To jen tak, z rozčilení," vysvětlil mi dost nejasně. "Asi půjdu do důchodu. Tvoje kariéra taky skončila. Na Měsíc zapomeň. Shapirovi můžeš poslat pohlednici. Eventuálně na adresu agentury. Ze setrvačnosti budou ještě nějakou dobu úřadovat."

Nic jsem neříkal, protože jsem čekal nějakou novou boudu. Gramer vyndal z kapsy velký kostkovaný kapesník, otřel si zpoceně čelo a podíval se na mě se soucitem i lítostí.

"Začalo to přede dvěma hodinami, letí jako čerti, jsou všude najednou. Dovedeš si to představit, člověče? Jsme totálně pacifikováni! Tady i za oceánem, od jednoho pólu k druhému a nazpátek! Globální ztráty asi devět set biliónů. Včetně vesmíru, protože satelity vypověděly poslušnost první. Co na mě tak čumíš?" dodal našťavaně. "Nedomyslel sis, oč jde? Dostal jsem dopis od strýčka Sama..."

"Nemám nadání pro hádanky."

"Ty si myslíš, že hrajeme dál, co? Kdepak, kamaráde. Hra skončila. Popiš svá dobrodružství, agenturu, posílání, co chceš. Za pár týdnů si vyděláš na zbytek života. Bude to zaručený bestseller. A nikdo ti nezkriví vlas na hlavě. Musíš si pospíšet, jinak tě chlapci z agentury předběhnou. Možná že už sedí a píšou vzpomínky na uplynulou éru..."

"Co se stalo?"

"Všechno. Slyšel jsi někdy o soft wars?"

"Ne."

"A core wars?"

"To jsou počítačové hry?"

"Tak vidíš, že to víš. Ano. Programy, které ničí všechny ostatní programy. Vynalezli to už v osmdesátých letech. Tehdy byly úplně hloupé. Takové hříčky programátorů. Říkalo se tomu infekce uzavřených obvodů, taková zábava. Dwarf, Creeper, Raider, Reaper, Darwin a spousta jiných. Nevím, proč tu vlastně sedím a vykládám ti patologii informatiky," podivil se sám. "Co já jsem se na tom nadřel! Dostal jsem za úkol přivést tě do maléru, ale teď jsem tak hodný, že tě tu vzdělávám, místo abych si hledal nové místo."

"Strýček ti poslal dopis vrtulníkem? Copak už neexistuje pošta?" zeptal jsem se. Pořád jsem v tom věřil další lest.

Gramer vyndal šekovou knížku, něco načmáral napříč přes blanket, složil ho v papírovou vlašťovku a pustil mi ji na klín.

Misionáři na památku od věrné Adelaidy - přečetl jsem oněměle.

"Na co si teď hrajeme?" zvedl jsem k němu oči.

"Nic jiného mi nezbylo. Strýček pozdravuje i tebe, samozřejmě. Pošta už neexistuje. Neexistuje vůbec nic. Nic," opsal rukou kruh. "Nic, nic! Začalo to před dvěma hodinami, vždyť ti to povídám! A ani nestojí za to hledat viníky. Ten tvůj profesor už je taky nezaměstnaný. Ten hodný staroušek! Ještě štěstí, že jsem si včas koupil barák. Budu pěstovat růže, eventuálně zeleninu jako zboží, které se dá směnit za jiné zboží. Banky už se taky rozpadly. Těžko se mi dýchá..."

Začal se ovívat šekovou knížkou. Po chvíli na ni s odporem pohlédl a hodil ji do koše na papíry.

"Pax vobiscum," řekl. "Et cum spiritu tuo. Aby to čert vzal!"

Začalo mi svítat. To zoufalství nehrál.

"Viry?" zeptal jsem se pomalu.

"Konečně ti to zapálilo... Ano, statečný misionáři. Všechno jsi rozsekal na cimprcampr. To ty jsi přece přivezl na Zemi ten chytrý prášek! Teď ti můžou dát buď Nobelovu cenu míru, nebo tě zastřelit za celosvětovou velezradu. Na Nobelovu cenu si zuby nedělej, ale místo v dějinách máš už zajištěné. Přivezl

jsi mor, a jestli je zhoubný, nebo spásný, o to se budou v nejbližších letech všichni hádat. Najdeš se v každé encyklopedii."

"Možná i s tebou?" nabídl jsem mu. Ještě pořád mi nebylo úplně jasné, k jaké katastrofě vlastně došlo, ale Gramer už nic nehrál. Za to bych dal obě poloviny své ubohé hlavy.

"Byl kdysi takový program, Brouček, Worm," řekl flegmaticky Gramer, jako kdyby se právě probudil. "Měl bys vědět, že slušný odborník mého fochu musí teď mít vysokoškolské vzdělání. Už minula doba, kdy stačilo být pěknou ženskou, vlézt s chlapíkem do postele, ukrást mu dokumenty, ofotografovat je v koupelně a hajdy na smluvený sraz. Ne, nejdřív doktorát z matematiky, potom z informatiky, potom zvláštní vyšší školení, a člověku uplyne polovina života, než vůbec začne."

"Jako špión?" zeptal jsem se.

"Špión?" obrátil to slovo dvakrát v ústech a s pohrdáním pokrčil rameny. "Špión!" řekl znovu, chytil se oběma rukama za tmavomodré šle s bílými hvězdičkami a několikrát jimi střelil do košile. "Nemluv hlouposti," řekl mi mímě. "Jsem státní úředník, agent pro zvláštní úkoly v rámci vyšších zájmů. Slovo špión se ke mně hodí jako pěst na oko. Ale to už nemá žádný význam. Z těch červivých programů vznikla teorie informační eroze, slyšel jsi o ní?"

"Jen páté přes deváté."

"No tak vidíš. A potom se ukázalo, že to vůbec nevynalezli professors od Computer Science, nýbrž bakterie asi tak před čtyřmi miliardami let. O dvě stě miliónů plus nebo minus nestojí za to se přít. Vždyť už ty nejstarší buňky, ty původní, měly každá svůj program a požíraly se navzájem, protože dosud neexistoval nikdo, kdo by mohl dostat herpes nebo rakovinu.

Jenže ta podobnost ty vynikající experty vůbec nenapadla. Byli přecpaní kolosálními vědomostmi a jen párkrát došlo k pokusům - v rámci tichého konkurenčního boje velkých konsorcií - ochromit cizí počítače. Tenkrát vznikly ty battle programs, o tom jsi snad slyšel, ne?"

"Ale to bylo dávno..."

"Před čtyřiceti nebo možná padesáti lety. Právě proto se všechno rozpadlo... Kromě hole, kuchyňského nože a pistole neexistují přece žádné nepočítačové zbraně! Všude už byly programy, programečky, data processors, kvůli tomu to je. Nepokoušel ses nikam telefonovat?"

"Dneska ne. Proč?"

"Proto, že automatické centrály už taky nefungují. Člověče, ty viry vlezly všude najednou! Poslouchal jsi rádio?"

"Ne. Ostatně žádné nemám."

"Nemají rozum. To bylo jasné od samého začátku. Mají tolik rozumu, co kterýkoli virus. Ale virulence - erozivity - maximum! Nevím," postěžoval si stěně, na které visely ohnivě žluté květy reprodukce van Gogha, "proč JÁ bych se s tebou ještě měl bavit? Půjdu na procházku, nebo se oběším. Na těchhle drátech."

Kopl do nejbližšího přístroje.

"To, co zepředu vypadá jako složité tajemství, je obyčejně zezadu jednoduché jako drát," řekl. "Poslali jsme na Měsíc nejlepší zbranětvorné programy? Poslali. Zdokonalovaly se ix let? Zdokonalovaly. Vrhly se na sebe plnou parou? Pochopitelně, jinak to ani dopadnout nemohlo. Kdo zvítězil? Jako obyčejně ten, kdo obsahoval největší množství škodlivosti v nejmenších rozměrech. Vyhráli cizopasníci, molekulární mřata. Ani nevím, jestli už byli pokřtěni. Já bych navrhol název Virus lunaris pacemfaciens. Jsem jenom zvědavý, JAK a CO tě přitáhlo na Měsíc, co tě přimělo, abys tam přistál a přivezl ten hodný mor? Už mi to můžeš říct, soukromě. Vlady už to dneska nezajímá."

"Všechny programy že byly zničeny? Paměti v počítačích, všechno?" zeptal jsem se užasle. Teprve teď jsem začínal chápat rozměr té senzace.

"Ano, pane morový misionáři. Mám na mysli mor z povídky Edgara Allana Poea. Ty jsi to přivezl! Neříkám, že úmyslně, protože tohle jsi nemohl tušit. Ocitli jsme se asi tak v první polovině devatenáctého století. Co do techniky a vůbec. Chápeš? Ale tenkrát existovala aspoň děla. Ted' je budeme muset vytáhnout z muzeí."

"Počkej, Adelaido," přerušil jsem ho. "Proč zrovna v devatenáctém století? Tenkrát už přece existovaly pořádně vyzbrojené armády..."

"Máš pravdu. Je to vlastně bezprecedenční stav. Asi jako po takové tichounké atomové válce, kdy se rozpadla celá infrastruktura a proměnila se v dým. Průmyslová základna, spoje, banky, automatizace. Přetrvaly jen jednoduché mechanismy, ale žádnému člověku ani mouše to neublížilo. Ale tak to vlastně asi není. Jistě došlo k mnoha neštěstím, ale když není spojení, nikdo zatím pořádně nic neví. Ani noviny se přece už dávno netisknou podle Gutenberga. Redakce taky vzal čert. Nefungují ani všechna zařízení v autech. Z mého cadillaku je už mrtvola."

"Ten byl služební, ne?" poznamenal jsem. "Tak tě to nemusí trápit..."

"To je fakt," souhlasil Gramer. "Teď na tom budou nejlíp chudáci, čtvrtý svět, protože ti mají ještě staré remingtonky, možná dokonce lebelovky z roku tisíc osm set sedmdesát a střelivo, eventuálně oštěpy, bumerangy a hole. To jsou teď "zbraně hromadného ničení". Můžeme očekávat invazi australských domorodců. Dávno už mají vládu ve svých rukou. No, ale mohl bys mi říct, proč jsi lezl tam dolů, ne? Co by ti to udělalo?"

"Ty si opravdu myslíš, že to vím?" podivil jsem se, ale ne moc, protože jsem cítil, jak mikroskopickou se stává má osoba i má situace. "Nemám potuchy, a jsem ochotný ti přenechat pět procent ze svých příštích honorářů za ten bestseller, když mi TOHLETO dokážeš vysvětlit... Když jsi toho tolik vystudoval, musíš být lepší než Sherlock Holmes. Tak uvažuj! Všechny indicie znáš stejně dobře jako já..."

Melancholicky pokýval hlavou.

"On to neví," pravil van Goghovým květinám, na které už padlo slunce. Vrhaly nažloutlý odraz na mou zvalenou postel. Jelikož mě rozbolely nohy, jak jsem dřepěl na bobku, vstal jsem, vyndal ze skříně láhev bourbonské, kterou jsem měl schovanou za šaty, z mrazáku kostky ledu, nalil jsem sobě i jemu a navrhl jsem, abychom pronesli pohřební připítek nad hrobem odzbrojovacího zbrojení.

"Mám vysoký tlak a cukrovku," upozorňoval mě Gramer a otáčel sklenkou v prstech. "Ale pro jednu se nic nestane. Ať je po tvém. Za náš mrtvý svět!"

"Proč mrtvý?" protestoval jsem. Oba jsme se napili. Gramer se zakuckal, dlouho kašlal, postavil nedopitou skleničku na stůl a začal si třít tvář. Všiml jsem si, jak nepořádně je oholený. Slabým hlasem, jako kdyby v okamžiku zestárnul o deset let, řekl:

"Čím víc byl kdo napěchovaný počítači, tím víc to odnesl. Prožraly všechny programy," praštil se přes kapsu, ve které měl dopis od "strýčka Sama". "Tohleto je tryzna. Konec jedné epochy."

"Proč? Když existují léky na obyčejné viry..."

"Neplácej hlouposti. Jaké léky ti vzkřísí mrtvého? Ze všech programů na zemi, ve vzduchu, pod vodou a ve vesmíru nezbylo nic. I tenhle dopis mi sem přece museli dovézt starým bellem, protože v novějších typech se všechno zastavilo. Začalo to pár minut po osmé... A ti blbci si mysleli, že je to obyčejná infekce."

"Všude najednou?"

Marně jsem se snažil představit si chaos v bankách, na letištích, v kancelářích, na ministerstvech, v nemocnicích, ve výpočetních střediscích, na univerzitách, ve školách, továrnách...

"To se neví přesně, protože nemáme spojení, ale podle toho, co jsem se doslechl, všude najednou."

"Jak se to mohlo stát?"

"Asi jsi přivezl larvální formy nebo výtrusy. Zárodky, které se začaly lavinovitě rozmnožovat, aby získaly určitý stav nasycenosti ve vzduchu, ve vodě, všude, až to dosažené zhuštění způsobilo jejich aktivizaci. Nejlépe zajištěny musely být zbrojařské programy na Měsíci, a tak jim to s těmi pozemskými šlo jako z partesů. Totální bitodemie. Parazitární bitocid. S výjimkou toho, co je živé, protože na Měsíci nikdy neměly co dělat s něčím živým. Nebýt toho, jistě by nás všechny oddělaly i s antilopami, mravenci, sardinkami a trávou. Dej mi pokoj! Už se mi nechce v té přednášce pokračovat..."

"Jestli je to tak, jak říkáš, začne všechno od začátku, po starém..."

"To je jasné. Za půl roku nebo za rok najdou protilátku na Virus lunaris bitoclasticus, použijí proti němu antiviry a svět se pohne do nové šlamastyky."

"Tak třeba o to své místo nepřijdeš?"

"Už toho mám dost," prohlásil kategoricky. "Ne že bych nechtěl, ale jsem už moc starý. Nová éra vyžaduje nové vyškolení. V oboru antilunární informatiky a tak dále. Celý Měsíc určitě termonukleárně zahřejí, sterilizují, i když to bude stát miliardy, ale vyplatí se to, na to můžeš vzít jed."

"Komu se to vyplatí?" zeptal jsem se. Gramer byl divný, pořád se se mnou loučil, ale ani ho nenapadlo vstát a odejít. Najednou mi došlo, že si přede mnou vylévá srdce, protože jediné já z celého sanatoria vím, kdo on je. Měl snad jít se svým zlomeným životem za psychiatry?

"Komu?" opakoval. "Jak to komu? Všem výrobcům zbraní, všem průmyslovým odvětvím. Všem. Vytáhnou z knihoven staré plány, nejdřív opraví nějaké to klasické zařízení, rakety a pustí se do počítačových mrtvol. Celé hardware je přece v pořádku jako dobře konzervovaná mumie. Jenom software vzali čerti. Počkej pár let. Uvidíš sám."

"Dějiny se nikdy neopakují do puntíku," poznamenal jsem, a aniž jsem se ho ptal, dolil jsem mu hlt bourbonu. Vypil skleničku do dna, nezakuckal se, jenom mu trochu zrudla lysina. Ve slunečním paprsku, který dovnitř dopadal oknem, poletovaly maličké lesklé mušky.

"Těm zatraceným mouchám se přirozeně nic nestalo," řekl zamračeně Gramer. Díval se do zahrady, kde se pacienti v barevných županech a pyžamech procházeli po cestičkách, jako by se nic nedělo. Nebe bylo modré, slunce svítilo, vítr pohyboval korunami velkých kaštanů, kolotoče na zalévání trávníků se pravidelně otáčely, v gejzírech rozptýlené vody se klenula duha. A přitom se jeden svět zhroutil a odcházel do nenávratné minulosti, kdežto další nebyl ještě ani v plenkách. Nevyslovil jsem tu myšlenku nahlas, protože byla příliš banální. Jen jsem Gramerovi dolil zbytek whisky.

"Ty mě chceš opít?" zeptal se, ale vypil skleničku, postavil ji na stůl, konečně vstal, přehodil si sako přes ramena a s rukou na klíce zaváhal.

"Kdyby sis na to vzpomněl... víš na co, tak mi napiš. Porovnáme si to."

"Porovnáme si to?" opakoval jsem jako ozvěna. "Musím ti soukromě říct, že na to mám svůj názor."

"Na to, proč jsem tam přistál?"

"Jo."

"Tak mi to řekni."

"Nemůžu."

"Proč?"

"Nebylo by to vhodné. Jsem pod přísahou. Služba není družba. Seděli jsme každý na jiné straně stolu."

"Ale ten stůl už zmizel. Nebuď tak komisní. Můžu ti ostatně dát čestné slovo, že si to nechám pro sebe."

"Ty jsi dobrý! Napíšeš to, vydáš a budeš trvat na tom, že se ti vrátila paměť."

"Tak se teda šábnem. Dostaneš šest procent z mých honorářů."

"Dáš mi to písemně?"

"Samozřejmě."

"Dvacet procent!"

"Tos teda přehnal."

"Já?"

"Stejně už si domýšlím, co mi tak můžeš říct."

"Fakt?"

Gramer upadl do rozpaků. Zřejmě spolykal příliš mnoho vědy, ale málo toho druhého školení. Připadalo mi, že se pro své povolání příliš nehodí, ale neřekl jsem mu to. Stejně chtěl jít do důchodu.

Zavřel zatím pootevřené dveře, ze zvyku vykoukl z okna, posadil se na kraj psacího stolu a poškrábal za uchem. "Tak mluv...", zabručel.

"Když ti to řeknu, neuvidíš ani cent..."

Za jeho zády se zelenaly zahrady. Po cestičce jel na invalidním vozíku starý Padderhorn s půlmetrovou lžící v ruce. Držel ji jako žerd' praporu. Ošetřovatel tlačil vozík a kouřil jeho doutník. Několik kroků za nimi šla Padderhornova gorila v šortkách, jinak nahý, do bronzova opálený svalovec ve velikém bílém klobouku a s obličejem zakrytým otevřeným barevným comics. Pouzdro s pistolí se mu houpalo na volném řemeni a tlouklo ho do stehna.

"Mluv, nebo buď sbohem, starý příteli," prohlásil jsem. "Víš přece, že agentura stejně popře všechno, co zveřejním..."

"Jestli mě uvedeš jako informátora, budu mít nepříjemnosti..."

"Nic nezmenšuje nepříjemnosti tolik co peníze. Víš co? Uvedu tě, když mi NIC neřekneš... Kromě toho se domnívám, že by ses měl trochu léčit. Nervově ses sesypal, je to na tobě vidět. Co na mě tak koukáš?"

Už jsi mi všechno řekl."

Zdrceně mlčel. Tváře mu cukaly. Přišlo mi ho trochu líto.

"Že se na mě neodvoláš?"

"Změním jméno i vzezření."

"Stejně mě poznají."

"Ale ne. Copak si myslíš, že sem za mnou poslali jenom tebe? Bylo to kvůli vám, co?"

Rozhořčil se.

"Kvůli jakým ,nám'? My nemáme s Lunar Agency nic společného! To oni!"

"Jak a nač?"

"Nevím přesně jak, ale vím nač. Aby ses nevrátil. Kdybys tam chcípnul, mohlo všechno zůstat při starém."

"Navždycky ne. Dřív nebo později..."

"Šlo právě o to, aby to bylo později. Báli se tvého hlášení."

"Dejme tomu. Ale co ten prach? Kde se vzal v mém skafandru? Jak o něm mohli vědět?"

"Nevěděli o něm, ale Lax měl svého strašáka. Proto se tak vymlouval s tím disperzantem."

"Tak vy víte i tohleto?" podivil jsem se. "Jeho asistent je náš člověk. Lauger."

Vzpomněl jsem si na první rozhovor s Laxem. Opravdu tenkrát říkal, že mu jeden z jeho spolupracovníků připravil podraz. Všechno se dostávalo do nového světla.

"Callotomii provedli taky oni?" zeptal jsem se.

"Nemám poněti."

Pokrčil rameny.

"To se nikdy nedozvíš," dodal. "To se nedozví nikdo. Když je sázka nejvyšší, přestává pravda existovat. Zbudou samé hypotézy. Různé verze. Jako to bylo s Kennedym."

"Prezidentem Kennedym?"

"Tentokrát byla sázka ještě vyšší. Celý svět! Větší sázka už být nemůže! A teď napiš, co jsi slíbil..."

Vyndal jsem ze zásuvky dopisní papír a propisku. Gramer stál zády k oknu. Podepsal jsem se a podal jsem mu úpis. Podíval se na papír a podivil se.

"Nespletl ses?"

"Ne."

"Deset?"

"Deset."

"Veta za vetu. Když jsi přidal, přidám i já. Disperzant tě měl přitáhnout na Měsíc."

"Chceš říct, že Lax? Tomu nevěřím!"

"Lax ne, ten nic nevěděl. Lauger znal všechny plány. K několika desítkám programů přidal ještě jeden. To není žádné umění. Je to přece programátor."

"Tak přece jen to bylo kvůli vám..."

"Ne. On pracoval pro tři strany najednou." "Lauger?"

"Jo. Ale my jsme ho potřebovali."

"Dobře. Disperzant mě tedy přivolal. A tak jsem přistál. Ale co ten prach?"

"To byla náhoda. Nikdo s tím nepočítal. Pokud si nevzpomeneš na tu chvíli tam dole, nikdo už se v tom nikdy nevyzná. Nikdy."

Přeložil papír, zastrčil ho do kapsy a ode dveří mi řekl: "Tak se měj!"

Viděl jsem ho, jak jde k hlavnímu pavilónu. Než zmizel za živým plotem, vzala mě levá ruka za pravou a stiskla mi ji. Nemůžu říct, že by mě tento souhlas nějak potěšil. Ale ať tomu bylo jak chtělo, musel jsem žít dál.

Květen 1984

POZNÁMKA O AUTOROVÍ

Polský spisovatel Stanisław Lem náleží dnes ke světové elitě autorů vědeckofantastické literatury. O jeho knihách se s uznáním vyjadřují jak kritici mnoha zemí, tak světově proslulí autoři, jako K. Vonnegut či J. Updike.

Narodil se 12. září 1921 ve Lvově, kde začal r. 1939 studovat medicínu. Za války byl nucen přerušit studia, pracoval jako elektromechanik a automechanik; po válce studia dokončil v Krakově, který se stal jeho novým domovem.

Publikoval zprvu odborné články z oblasti medicíny (v oboru však pracoval jen krátkou dobu), jako beletrista debutoval časopisecky r. 1946 prózou Člověk z Marsu. Od r. 1949 se věnuje výhradně literární tvorbě. Jeho první vydanou knihou jsou Astronauti z r. 1951 (česky 1956), už před nimi však začal psát zčásti autobiografický román Nepromarněný čas (knižně 1955, cena města Krakova, č. 1959). Vedle románu Vysoký zámek z r. 1966 je to jediná kniha, která nepatří k žánru sci-fi a žánrů jemu příbuzných. Průkopnickou rolí nejen v polské fantastice sehrál román K mrakům Magellanovým (1955, č. 1958, 1959, 1962), který posloužil jako volně pojatá předloha k českému filmu Ikarie BX. Následovaly vědeckofantastické prózy Hvězdné deníky (1957, č. část. v Invaze z Aldebaranu 1961), Eden (1959, č. Planeta Eden, 1960), Invaze z Aldebaranu (1959), Návrat z hvězd (1961, č. 1962), jeden ze stěžejních Lemových románů Solaris (1961, č. 1972) zfilmovaný Andrejem Tarkovským, dále Kniha robotů (1961, č. ve Vzpomínkách Ijona Tichého, 1964), Kyberiáda (1965, č. 1983), Příběhy pilota Pirxe (1968, č. 1976), Nepřemožitelný (1964, č. 1976), Pánův hlas (1968, č. 1981), Dokonalá prázdnota (1971, č. 1983), Rýma (1976, č. 1978), Ohledání na místě (1982), Mír na Zemi (1987), Fiasko (1987) aj. Klasická témata sci-fi o vesmírných průzkumech, kontaktu s neznámými planetami a civilizacemi atd. zpracovává Lem na vysoké odborné i myšlenkové úrovni, podložené hlubokou erudicí a informovaností v mnoha oborech.

Své pochybnosti o dosahu i smyslu literatury science fiction vyslovil Lem v četných knihách, např. Futurologický kongres (1971, č. 1977), kde do jisté míry zparodoval žánr sci-fi. Tyto jeho pochyby ho vedly k napsání několika děl, kde fabule ustupuje místo futurologické reflexi, esejistice, jako byly už Dialogy z r. 1957, Summa technologiae z roku 1964, Filozofie náhody z r. 1968, Fantastika a futurologie (1970), nebo k vytvoření vyslovených persifláží a parodií, jako byl Golem XIV. (1981, č. 1983) či Knihovna XXI. století (1986), sborník recenzi na neexistující knihy. Knihy tohoto typu jsou čtenářsky značně náročnější, provokující k polemice.

Lem - vedle Sienkiewicze - je nejpřekládanější polský spisovatel. Jeho téměř 50 knih bylo přeloženo do 30 jazyků a vydáno prozatím v nákladu víc než 12 miliónů výtisků. Je čestným členem mj. Science Fiction Writers of America, nositelem mnoha cen (např. ceny polského ministerstva kultury a umění za rok 1973, rakouské státní ceny atd.).